AXIS LIBRI

REVISTĂ CULTURALĂ

trimestrială
editată de Biblioteca Judeţeană „V.A. Urechia“ Galaţi

Anul X, Nr. 35, iunie 2017

ROMÂNIA
CONSILIUL JUDETEAN GALATI

2017 – *Anul omagial al sfintelor icoane, al iconarilor şi al pictorilor bisericeşti şi Anul comemorativ Justinian Patriarhul şi al apărătorilor Ortodoxiei în timpul comunismului în Patriarhia Română*

Sfântul Apostol Pavel ne învață că «toată Scriptura este insuflată de Dumnezeu și de folos spre învățătură, spre mustrare, spre îndreptare și spre înțelegere care duce la dreptate». Fiind scrisă sub inspirația Sfântului Duh, Biblia conține adevăruri veșnice, iar bogăția, importanța și actualitatea ei sunt prețuite în toată lumea creștină.

Împreună cu Sfânta Tradiție și Credință, ea constituie izvorul și temelia credinței și vieții creștine. Așa au prețuit-o dintru început creștinii, iar misionarii și slujitorii Bisericii au recomandat-o cu stăruință și cu căldură credincioșilor. «Cercetați Scripturile!» a devenit o dorință, un îndemn, o obligație pentru toți.

„*Valoarea şi necesitatea Sfintei Scripturi sunt mai presus de orice îndoială*". Prefață la Biblia apărută în anul 1968. În: **Apostolat social: În duhul înfrăţirii şi al dragostei : Pilde şi îndemnuri pentru cler**. Bucureşti: Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, 1973, p. 273.

2017 - *Titu Maiorescu*

100 de ani de la moarte

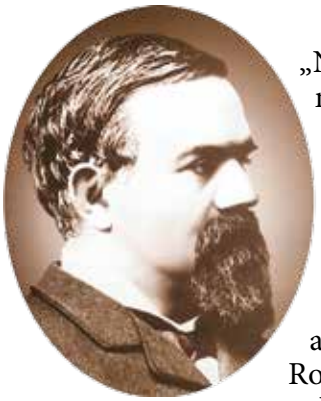

Semnul Adevărului

„Nu e cu putinţă ca un popor să se bucure de formele dinafară ale unei culturi mai înalte şi să urmeze totodată înlăuntru apucăturilor barbariei. Şi fiindcă a da înapoi e cu neputinţă, nouă nu ne rămâne pentru existenţa noastră naţională altă alternativă decât de a cere de la clasele noastre culte atâta conştiinţă câtă trebuie să o aibă şi atâta ştiinţă câtă o pot avea.

Iaca pentru ce lupta neîmpăcată în contra ignoranţei pretenţioase şi a neadevărului ne-a părut cea dintâi datorie şi pentru ce nu am putut primi punctul de vedere al acelora care sunt deprinşi cu o privire mai blândă şi se mulţumesc cu o lungă aşteptare a îndreptării în viitor.

Românii, anticipând formele unei culturi prea înalte, au pierdut dreptul de a comite greşeli nepedepsite şi, depărtaţi din starea mai normală a dezvoltărilor treptate, pentru noi etatea de aur a patriarhalismului literar şi ştiinţific a dispărut. Critica, fie şi amară, numai să fie dreaptă, este un element neapărat al susţinerii şi propăşirii noastre, şi cu orice jertfe şi în mijlocul a orcâtor ruine trebuie implântat semnul adevărului!"

(1872)

Colegiul editorial:
Acad. prof. dr. Dinu C. Giurescu
Acad. prof. dr. Gheorghe Buzatu
Acad. prof. univ. dr. Constantin Gh. Marinescu
Prof. univ. dr. Adrian Dinu Rachieru
Conf. univ. dr. Elena Tîrziman
Dr. Doru Bădără
Lector univ. dr. Cătălin Negoiță

Măria Sa, Cartea, în Cetatea Galaților

Prof. dr. ***Zanfir Ilie***
manager,
Biblioteca Județeană
„V.A. Urechia" Galați

La Galați, primăvara vine întotdeauna odată cu trezirea Dunării din lungul și recele ei vis de iarnă grea, cu vijelii de zăpezi și poticniri de sloiuri. În nopțile dintâi ale primăverii, scurtate cu tot mai mult temei de urcarea soarelui cu îndrăzneală pe cer, un duh neștiut se ridică deasupra apelor, se coboară peste ramurile încă adormite ale sălciilor de pe mal, descântându-le mugurii ascunși și îndemnându-i la vis de verde și de floare. De mii de ani, aceeași Dunăre și aceleași sălcii, același cer și aceeași speranță a Învierii. Dunărea știe Galațiul pe de rost, se bucură ca un copil când ajunge în dreptul lui și, se mai spune că, de la Brăila încoace și până ce trece dincolo de Șantierul Naval, fluviul încropește din valuri un zvon de vals pe care marinarii și artiștii de inimă albastră îl recunosc a fi cel ieșit din fantezia inegalabilă a lui Iosif Ivanovici al nostru. Este ultima melodie a sufletului său pe care o întâlnește Dunărea în cale, de la Viena și Salzburgul lui Mozart încoace, dincolo, spre mare, numai simfonia din urmă a Deltei o mai întâmpină...

De aceea, cel mai mult îi place Dunării când ajunge la Galați, ca și în toate marile orașe ale Europei pe care le binecuvântează de-a lungul curgerii sale, să găsească strălucind sub soarele tot mai îndrăzneț în abordarea înălțimilor cerului alte noi însemne ale creației, alte bijuterii ale spiritului, alte însemne ale unei primăveri care să se regăsească în tihna și bucuria de zi cu zi a tuturor gălățenilor. Cândva, cu câteva decenii în urmă, prin anii '70 și '80, fluviul își trăia bucuria de a redescoperi frumosul în siluetele zvelte, îndelung elaborate și înnobilate în culori vii ale sculpturilor din metal, un fel de concesie a orașului oțelarilor și navaliștilor pentru artă și frumos, în fond, o bună idee de a scoate urbea din cenușiul rapoartelor strict economice cerute de logica unică a cincinalelor. Prin ele, Galațiul tindea spre spirit și spre idee, spre reprezentare și îndrăzneață redefinire spirituală.

Acum nouă ani noi am îndrăznit să facem ceva mai mult, să aducem în calea fluviului Cartea, s-o înfățișăm, adică, în toată splendoarea ei, nu în vreo hală sau hol, nu între pereți și sub acoperișuri, ci pur și simplu sub cerul liber al acelei primăveri de an 2009, între blocurile de locuințe de pe aleea ce prelungește strada Domnească direct la curgerea Dunării, chiar sub suflul marelui fluviu și sub ramurile de tei pe care Eminescu le-ar mai cânta încă o dată, dacă ar putea să coboare din propria sa statuie din Parcul Municipal, aflat și el la doar câțiva pași de tihnită promenadă. I-am dat și un nume întreprinderii noastre, pe atunci îndrăznețe și nu lipsită, din partea unora, de umbrele îndoielii, un nume care a crescut prin propria sa rezonanță, nu chiar ca Făt-Frumos în câteva zile, dar cu siguranță ca Festivalul Internațional al Cărții „Axis Libri" Galați în nouă ani.

Vorbeam de creștere și au fost atâtea manifestări ale acestui fenomen continuu al acumulării și sublimării în mai mult și mai bine, încât, dacă am da glas cifrelor, am vedea câte edituri erau atunci și câte sunt, iată, astăzi, la căsuțele noastre ospitaliere, câte cărți se vindeau atunci și câte acum, câți scriitori, critici și istorici literari, editori, librari, bibliotecari, ne vizitau în 2009 și câți acum, dar mai ales câți iubitori și cumpărători de carte ne onorează la această a IX-a ediție, comparativ cu cea de la sfârșitul primului deceniu al mileniului III. O privire dinspre acel an spre acum ar putea constata că pruncul adus de părinți atunci în „habitatul" căruciorului plimbat pe sub tei are astăzi nouă ani și vine de acum singur să vadă

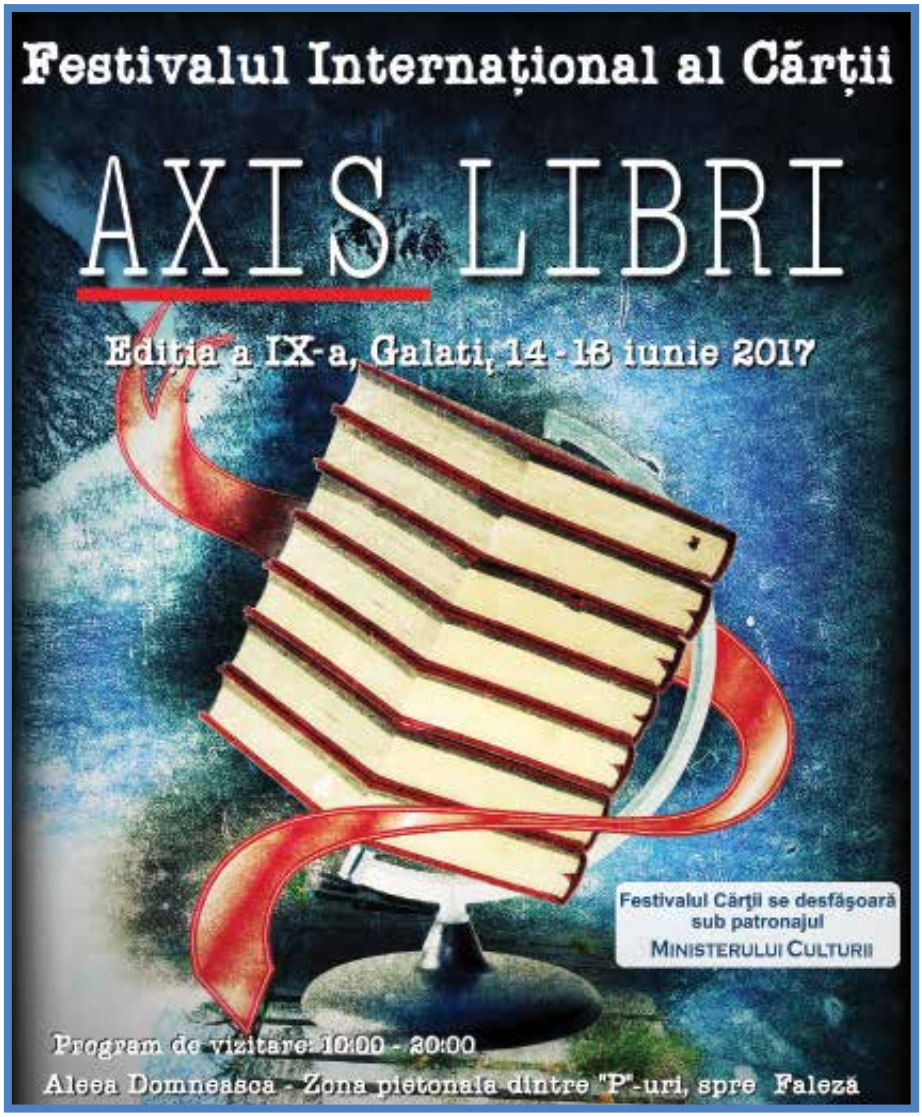

cu ochii lui și cu conștiința lui cum crește, ca și el, cartea românească de azi, și mai ales ce șansă îi acordă el, un simplu și anonim component al generațiilor „Google", într-o eră în care Gutenberg, inventatorul tiparului cu literă mobilă, este tot mai aproape de intrarea în muzeul uitării.

Și la fel cum Iisus încuraja în credință pruncii, chemându-i, „Lăsați copiii să vină la mine!", și noi, cu mare precădere și aleasă iubire, îi așteptăm pe cei mici, în primul rând să ne viziteze căsuțele cu povești și înțelepciune puse în tipar și, chiar dacă ei au în rucsacuri o tabletă sau un celular, poate tocmai de aceea, îi invităm să petreacă aceste câteva zile în compania Măriei sale, Cartea, să-i cunoască mai cu luare aminte rațiunea de a fi și, mai cu seamă, rosturile ei definitorii. Și noi avem nouă ani și încă vom crește în îndrăzneala edițiilor viitoare, așa cum am crescut și până acum, odată cu pruncii acestui oraș. Căci logica dintâi a ființării târgului/festivalului este tocmai aceea de a menține vie iubirea față de carte și nu credem că ar putea exista altă cale mai la îndemână în a apropia oamenii și în a-i convinge de puterea miraculoasă a literei tipărite decât aceasta a convocării într-o aleasă întrunire, și de taină, și de spovedanie, a tuturor celor care contribuie într-un fel sau altul la nașterea și lansarea în lume a minunilor și misterelor ascunse între coperte.

Noi știm că toți cei care au crescut alături de cu cartea și prin carte nu o vor părăsi niciodată, mai știm că noile generații cresc într-o altă eră a formării și comunicării umane și nu ne dorim decât ca, în condițiile în care nimeni nu poate cădea în absurdul de a dezavua minunatele cuceriri tehnice ale virtualului, în această nouă lume care este pe cale să se instituie, Cartea să nu fie nici doar Cenușăreasă și nici doar tolerată, ea să fie exact ceea ce a fost și va fi, sperăm, în continuare, adevărata cale regală spre cunoaștere și înțelepciune. Tocmai de aceea am gândit și am pus la cale această mare desfășurare de forțe și am făcut ca, timp de câteva zile, Galațiul să devină Capitala Cărții Românești. Niciodată în istoria sa modernă Galațiul n-a avut o mai mare deschidere spre Carte, spre promovarea ei și a tuturor celor care trudesc pentru ca ea să existe și să ne însenineze sufletele, de la scriitor, la editor, tipograf, librar, bibliotecar, istoric și critic literar până la cel spre care se îndreaptă toate aceste eforturi, cititorul, iar întreaga experiență a edițiilor anterioare, precum și toate proiectele de viitor existente ne îndreptățesc să credem că, prin festivalul nostru cultural, Galațiul și-a adăugat în coroana spiritualității sale unul dintre cele mai strălucitoare, cunoscute și reprezentative diamante.

Edituri din București, Cluj, Iași, Timișoara, Chișinău, Constanța, Bacău, Brașov, Călărași, Brăila, Focșani, Satu Mare, Alba Iulia, Bistrița, din alte țări, de la diferite ambasade, precum și scriitori și critici literari de pretutindeni,

difuzori, reprezentanți ai cărții, în toate ipostazele știute, personalități marcante ale vieții culturale românești, au venit și vin la Galați la cel mai mare festival în aer liber, pe mal de Dunăre și sub îmbătătoarea aromă de tei, nu numai pentru a se constitui într-un viu și plin de speranțe congres al literei tipărite, dar și pentru a cunoaște mai bine Galațiul, nu acela de prin ziare sau de la știrile TV, ci acela, mai profund, mai tainic și mai puțin gălăgios, al spiritului și dragostei față de adevăr și frumos. Prețuite personalități în ale scrisului românesc și-au lăsat umbra pașilor lor printre „valurile" de cărți expuse sub ramuri de tei, pentru a coborî apoi spre răcoarea Falezei pentru a admira și valurile cele adevărate ale Dunării milenare, identitare, tutelare.

„Voi, gălățenii, nici nu vă dați cu adevărat seama ce înseamnă să aveți această minunată Dunăre în fața ochilor!", îmi spunea un cunoscut scriitor și editor din inima Ardealului. Și câtă dreptate avea! Au fost aici și au adus un omagiu Cărții și Dunării, în cele opt ediții anterioare, Nicolae Manolescu, Eugen Simion, Nicolae Breban, Mihai Cimpoi, Nicolae Dabija, Vasile Tărâțeanu, Alex. Ștefănescu, Gabriel Liiceanu, Daniel Cristea-Enache, Cassian Maria Spiridon, Nicolae Melinescu, Constantin Gh. Marinescu, Gheorghe Buzatu, Valeriu Matei, Emilian Marcu, Daniel Corbu, Mihail Gălățanu, Mircea Petean, Aura Christi, Theodor Codreanu și alții, mulți alții. Unii oaspeți s-au îndrăgostit cu adevărat de festivalul cărții de la Dunăre și au ținut să fie prezenți la fiecare ediție, iar noi îi așteptăm pe aceștia, dar și pe toți cei care nu au venit încă să ne onoreze cu prezența în anii care vin și mai ales în următorul, atât de special pentru România, români și românism, anul Marii Uniri de la 1918.

Cu doar un deceniu înaintea marelui act istoric de la Alba Iulia, un oarecare Gheorghe Cârțan, Badea Cârțan, așa cum avea să rămână în eternitate, căra cu desaga cărți din Regat, de la frații munteni și moldoveni, pentru a le aduce ardelenilor, iar litera tipărită avea să joace un rol important în trezirea conștiinței naționale, în pregătirea și împlinirea României Mari. Se poate spune că Marea Unire s-a făcut și cu cartea, purtătoare fidelă a idealurilor milenare românești. Ceea ce făcea Badea Cârțan, dincolo de însemnătatea gestului său admirabil, pornit direct dintr-o vie și de nestăvilit iubire față de țară și de semeni, îl recomandă și ca pe un fel de promotor al acestor moderne manifestări cu cartea de astăzi, căci a aduce litera tipărită în limba strămoșilor mai aproape de ochii însetați de libertate ai fraților săi vitregiți de istorie, ar fi putut să însemne și o prefigurare a acestor ample festivaluri ale cărții pe care le organizăm acum, în deplină libertate și unitate națională.

Proiectată în lumina marelui eveniment, Ediția a X-a, din 2018, a Festivalului Internațional al Cărții „Axis Libri", va fi una cu totul și cu totul specială și va trebui să strălucească prin tot ceea ce ea va însemna. Noi vom ieși cu cartea în fața lumii în primăvara viitoare, într-o organizare de excepție, iar țara întreagă, cu românii de pretutindeni, va ieși, în iarnă, să salute cu mare bucurie și neumbrită încredere primul secol al Unirii și Întregirii noastre. Și cum Cartea a fost acum un veac și dintotdeauna factor esențial al trezirii conștiinței românilor, mesager fidel al dorinței de unire, se cuvine, încă o dată, să-i aducem prinosul nostru de respect și recunoștință. Să ne închipuim și să ne aplecăm, așadar, cu o sinceră și profundă reverență în fața Măriei Sale, Cartea, poposită în Cetatea Galaților!

Din Colecțiile Bibliotecii

O carte cu informații despre Țările Române
Deshayes de Courmenin, Louis. *Voyage de Levant fait par le Commandement du roy en l'anée 1621 par Le Sr. DC.*, 1624

Camelia Bejenaru
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Printre numeroasele documente cu informații daco-romanica păstrate în fondul de carte străină veche al Bibliotecii „V.A. Urechia” se regăsește și lucrarea - Deshayes de Courmenin, Louis. *Voyage de Levant fait par le Commandament du roy, en l'anée 1621 par le Sr. D. C., Paris, 1624,* lucrare care a avut o contribuție importantă la cunoașterea Orientului musulman la începutul secolului al XVII-lea și care a fost utilizată pe scară largă, până la începutul secolului următor.

Frumoasa tipăritură franceză, cu 14 foi nenumerotate, 404 pagini și 6 hărți, este legată în piele de vițel și se află într-o foarte bună stare de conservare, cu filele curate, foarte bine păstrate. Dimensiunile cărții sunt 22,5x17 cm, în timp ce oglinda paginii se încadrează între 17x11,5 cm. La capitolul ilustrații și ornamente tipografice, menționăm splendida gravură de pe pagina de titlu, reprezentând fațada unei clădiri monumentale, semnată de Daniel Rabel (1578-1637), pictor renascentist, gravor și miniaturist francez, vinietele de frontispiciu și de final, precum și hărțile reprezentând Constantinopolul, Bosforul, Hellespontul, Rhodosul, Ierusalimul și coasta Asiei Mici, iar ca notă de exemplar, semnalăm o însemnare manuscrisă cu autograf, înscrisă pe prima pagină: „V.A. Urechia. Director general la Minister de Culte și instrucțiune publică. 1866”, consemnare aparținând donatorului volumului.

Din lucrările de referință ce ne-au stat la îndemână am aflat că autorul lucrării mai sus amintite, Louis Deshayes, baron de Courmenin, a fost trimis în mai multe misiuni diplomatice de către regele Franței, Ludovic al XIII-lea, în Levant, Danemarca, Persia și Moscova. După întoarcerea din Rusia a intrat într-o conspirație împotriva Cardinalului Richelieu și a fost arestat de către rivalul său în carieră, Hercules Charmace, la Mainz. A fost decapitat la Béziers, în anul 1632[1].

Principala sa operă literară, *Voyage de Levant fait par le Commandament du roy, en l'année 1621 par Le Sr. DC.* a fost publicată pentru prima dată la Paris, în anul 1624 din ordinul regelui și a cunoscut un mare succes, fiind reeditată în deceniile următoare de mai multe ori (1629, 1632, 1645). O altă lucrare, intitulată *Les voyages de Monsieur des Hayes, baron de Courmenin en Dannemarc,* Paris, 1664, ce descrie

călătoria întreprinsă de Deshayes, în anul 1629, în Danemarca, în timpul Războiului de 30 de ani, nu este scrisă de el, ci de unul dintre însoțitorii săi, misteriosul P.M.L. care a notat cu conștiinciozitate, zi după zi, toate etapele, actele și întâlnirile la care a participat șeful său în această misiune diplomatică[2].

Călătoria de șase luni și nouăsprezece zile în Levant, descrisă în volumul *Voyage de Levant fait par le Commandament du roy, en l'anée 1621 par Le Sr. DC.*, are ca punct de plecare Parisul, iar ca punct final Ierusalimul, unde autorul are de îndeplinit două sarcini - prima fiind aceea de a institui un consulat francez, iar cea de a doua, de a face dreptate călugărilor franciscani ale căror drepturi asupra Locurilor Sfinte fuseseră încălcate de către călugării armeni.

Textul lucrării este structurat în opt capitole: *Relation du voyage de Paris à Constantinople par terre*, *Description de la ville de Constantinople, et de ses environs*, *Description du Serail du Grand Seigneur*, *Relation de l'État du Grand Seigneur*, *Discours de la religion des turcs*, *Des intérêts que les plus Grands Princes de la terre ont avec le Grand Seigneur*, *Relation du voyage du Constantinople en Hierusalem, avec les plans des places les plus importantes de Turquie*, *Description de la Terre Saincte, et de l'État auquel sont a present les Saints Lieux*.

În primele pagini ale volumului suntem purtați pe vechiul drum roman, cunoscut sub numele de „via militaris", prin Viena, Belgrad, Sofia, Adrianopol, Constantinopol. Descrierea primei etape a călătoriei îi oferă autorului prilejul de a aminti monumentele istorice, orașele, oamenii, obiceiurile și religia locuitorilor țărilor pe care le străbate. Pe măsură ce se îndepărtează de vest, interesul său pentru natură se amplifică. Deshayes este surprins de violența furtunilor mediteraneene, de valurile de frig care apar primăvara în Balcani, de vânturile de pe Marea Neagră, dar și de calitatea proastă a drumurilor și de lipsa securității.

Al doilea capitol al lucrării este dedicat orașului Constantinopol, un loc încărcat cu simboluri istorice antice și bizantine, pe care îl admira: „orașul Europei, cel mai grozav din toată lumea, cel mai bine și mai avantajos situat: pare să fi fost făcut pentru a controla lumea"[3]. Următoarele capitole se referă la organizarea palatului sultanului, structura adminstrativă a Imperiului Otoman și relațiile cu marile puteri creștine, religia turcilor. Pe măsură ce călătoria continuă pe mare spre Țara Sfântă, textul

descrie vizitele la Ierusalim, Troia, Smyrna, Chios, Patmos, Symi, Rhodos, Megisti și Cipru.

Volumul nu este doar un raport diplomatic, ci un adevărat jurnal în care diplomatul francez a consemnat zilnic numeroase detalii interesante precum cele referitoare la calitatea mesei, incidentele cu caii, componența meniului, unele costume, piețele de sclavi, ceea ce face descrierea sa extrem de vie. La sfârșitul călătoriei, Deshayes a vrut să meargă în Persia pentru a restabili relațiile dintre această țară și Franța, dar turcii l-au împiedicat să ajungă mai departe de Bosfor.

Printre numeroasele elemente cu caracter geografic, istoric, politic, militar și demografic, furnizate de această lucrare, evident în limitele informațiilor de care dispunea autorul la acea vreme, se remarcă și unele date istorice referitoare la Țările Române, aflate în acea perioadă într-un context extern dominat de conflictul dintre Imperiul Otoman, pe de o parte, și Imperiul Habsburgic și Polonia, pe de altă parte. Traversând Ungaria călătorul francez menționează Principatul Transilvaniei : „Regatul Ungariei este cunoscut sub numele vechi de Panonia inferioară. El este mărginit la sud de Sava, care îl desparte de Serbia și Croația. La nord este separat de Polonia de Munții Carpați. Are Austria, Moravia și Stiria la apus și spre răsărit Transilvania... Dunărea separă Ungaria în două; ceea ce se află în nord se numește Țara de Sus și cea care se află la sud Țara de Jos. Această țară este una dintre

cele mai bogate din Europa; pentru că pământul este atât de fertil, încât în trei ani porumbul se va transforma într-o altă specie. Există, de asemenea, multe mine de aur, argint și cupru în principal în Transilvania și între Strigonium și Buda, unde teritoriile sunt muntoase, spre deosebire de celelalte care sunt plane și uniforme"[4].

Analizând în capitolul al patrulea relațiile dintre Imperiul Otoman și statele sale vasale, autorul oferă și câteva date interesante despre obligațiile tributare ale Țărilor Române și statutul domnilor: „Principii Transilvaniei, Moldovei și ai Valahiei îi plătesc tribut. Cel al Transilvaniei 40000 de livre, cel al Moldovei 180000 de livre și cel al Valahiei 120000 de livre. Primul este de religie calvinistă, iar ceilalți doi de religie ortodoxă. Altădată poporul îi alegea pe acești principi care erau mai apoi confirmați de sultan, dar astăzi el este cel care îi alege după placul său"[5].

Printre numeroasele orașe menționate în lucrare, se numără și Timișoara care deținea în acea vreme statutul de capitală de vilaiet otoman și era situată „între Serbia, Ungaria și Transilvania"[6].

Prezența și semnalarea acestor informații pe lângă multe altele ce n-au mai putut fi incluse în economia lucrării de față, reprezintă dovezi edificatoare ale prezenței în circuitul informațional al timpului, ale știrilor cu caracter geografic, istoric, economic, politic referitoare la provinciile românești, ale existenței în conștiința europeană a celor trei entități statale din sud-estul Europei.

Volumul este înregistrat în Catalogul Urechia la numărul 248[7], iar descrierea bibliografică se regăsește în catalogul Cartea străină veche: 1472-1700, publicat la Galați, în anul 1975, la poziția 148[8].

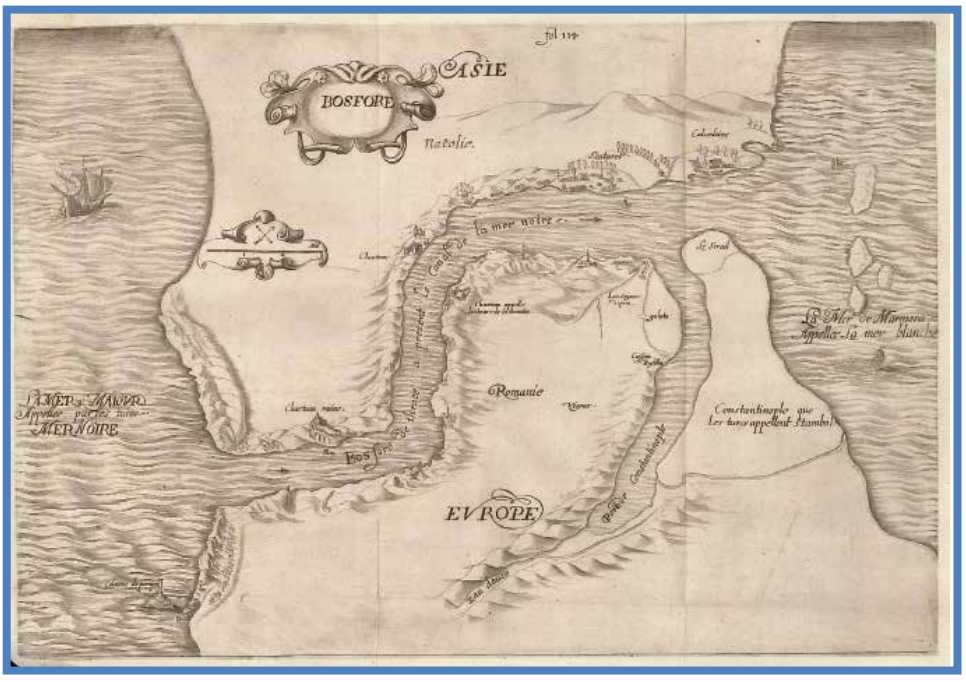

BIBLIOGRAFIE

Catalogul general al cărților, manuscriselor și hărților aflate la 1890, octombre 1 în această bibliotecă, urmat de inventarul general al mobilierului și dotațiunei bibliotecei. Vol. 2. Bucuresci: Tipografia Curții Regale F. Göbl Fii, [189-?].

Deshayes de Courmenin, Louis. *Voyage de Levant fait par le Commandement du roy en l'anée 1621 par Le Sr. DC.* Paris: chez Adrian Taupinart, 1624.

Ion Mărunțelu, Sorina Codreanu, Florica Carapcea. *Cartea străină veche [Carte tipărită]: 1472-1700: Catalog.* Galați: S.n., 1975 (București: Tipografia Bibliotecii Centrale de Stat).

Nouvelle biographie universelle depuis les temps les plus reculés jusqu'a a nos jours. Tome 23, Haag-Hennequin. Paris: Firmin Didot Frerès, 1858.

Note:

1. *Nouvelle biographie universelle depuis les temps les plus reculés jusqu'a a nos jours.* Tome 23: Haag-Hennequin, 1858, col. 661.
2. *Ibidem***,** col. 662.
3. *Ibidem.* p. 98.
4. *Ibidem*. p. 27.
5. *Ibidem*, p. 166.
6. *Ibidem,* p. 172.
7. *Catalogul general al cărților, manuscriselor și hărților aflate la 1890, octombre 1 în această bibliotecă, urmat de inventarul general al mobilierului și dotațiunei bibliotecei. Vol. 1.* Bucuresci: Tipografia Curții Regale F. Göbl Fii, [189-?], p. 16.
8. Ion Mărunțelu, Sorina Codreanu, Florica Carapcea. *Cartea străină veche [Carte tipărită]: 1472-1700: Catalog.* Galați: S.n., 1975 (București: Tipografia Bibliotecii Centrale de Stat), pp. 93-94.

Unele aspecte privind sociologia lecturii

Mihaela Bărbulescu
bibliotecar, Biblioteca Universităţii „Dunărea de Jos" Galaţi

Sociologia lecturii aprofundează fenomenul lecturii, avându-se în vedere atât complexitatea actului lecturii, cât şi istoricitatea acestuia. Ea oferă o perspectivă teoretică asupra actului de lectură şi o perspectivă sociologică în care este cuprinsă metodologia de studiere a lecturii, etapele cercetării sociologice, definirea principalelor metode de investigaţie cum ar fi ancheta, chestionarul. Selecţia se va face în mod natural în funcţie de propriile posibilităţi de exprimare ale fiecărui receptor. Reprezentarea individuală şi originală a fiecărui respondent completează textul iniţial ales, desăvârşind actul lecturii.

Opera literară constituie cea mai bună cale de transmitere a cunoştinţelor, a ideilor, a tehnicilor, a valorilor acumulate de-a lungul a mii de ani. Lectura este un act de o mare complexitate care presupune atât prezenţa unui cititor (lector), cât şi a unui text şi mai ales presupune interacţiunea acestora. Prin textul literar, cititorul realizează un proces important de dezvoltare a fiinţei umane. Educaţia literar-artistică proiectează formarea cititorului, apelând atât la experienţa sa de viaţă, cât şi la cea estetică. Comunicarea cu opera literară presupune capacitatea subiectului de a se transfigura în alt om, de a nu se conforma propriilor principii. A aborda problema lecturii înseamnă a aborda o zonă vastă şi complexă care poate fi cercetată din mai multe perspective, cu diverse mijloace. Lectura înseamnă în primul rând decodificare, iar reuşita actului de lectură depinde de echilibrul dintre lizibilitatea textului şi competenţa cititorului.

Datorită apariţiei unei mari cantităţi de informaţie livrată publicului atât pe cale scrisă (cărţi, ziare, reviste…), cât şi pe cale orală (prin radio, televizor) sau prin intermediul internetului care poate cuprinde ambele căi, dar şi datorită fenomenului de *life long learning*, fenomen de învăţare continuă pe tot parcursul vieţii, se observă o tendinţă de căutare a cărţilor scrise pentru dezvoltarea personală. Oamenii simt nevoia să se perfecţioneze, să înveţe lucruri noi despre ei şi despre multiplele aspecte ale vieţii de zi cu zi. Internetul nu a făcut decât să sporească acest interes asupra acumulării de cunoştinţe noi, tot el a facilitat intrarea în contact cu alţi oameni care au trecut prin experienţe comune de viaţă. Însăşi ideea de a mânca sănătos, de a ştii să găteşti într-un mod cât mai corect, de a îmbina cât mai armonios diverse alimente a dus la o creştere a vânzării cărţilor de bucate, de reţete a diverşilor maeştri bucătari, un exemplu în acest sens ar fi cele mai vândute cărţi de la Târgul de carte Gaudeamus 2016 pentru Editura Curtea veche: pe primul loc în topul preferinţelor s-a aflat volumul „Jamila Cuisine. Cele mai iubite reţete" de Geanina Staicu-Avram (alias Jamila). Autoarea a câştigat în septembrie 2016 premiul „Online Personality of the Year" în cadrul festivalului anual de social media Webstock (cea mai importantă conferinţă dedicată social media din România), cel de al 2-lea loc a fost ocupat de cartea „24 centimetri" semnată de Adrian Hadean, un binecunoscut bucătar iar pe locul al 4-lea s-a clasat cartea „Supă de încălzit inima" de dr. Mihaela Bilic.

Pe cunoscutul site american www.amazon.com pentru anul 2016 cea mai vândută carte a fost „Harry Potter and the cursed child", prima şi a 2-a parte, iar pe locul al doilea s-a clasat cartea „StrenghtsFinder 2.0" de Tom Rath sub egida bine cunoscutei companii Gallup, o carte care ajută oamenii să îşi descopere talentele pe care le posedă şi pe care nu ştiau poate că le au, ediţie care introduce pentru prima dată o evaluare on-line care a avut mult succes.

Referitor la cărțile de dezvoltare personală, am ales o listă care se găsește pe site-ul cunoscutului Florin Roșoga, unul dintre cei mai cunoscuți traineri români de dezvoltare personală și care cuprinde cărți cum ar fi „Tată bogat, tată sărac" – Robert T. Kiyosaki; „Cel mai bogat om din Babilon" – George Clason; „Inteligența emoțională" – Daniel Goleman; „Puterea prezentului" – Eckhart Tolle; „Supa de pui pentru suflet" – Jack Canfield; „Gândirea laterală" – Edward de Bono și lista continuă.

Un altfel de eveniment care a început să fie din ce în ce mai apreciat și care își propune să promoveze lectura și beneficiile sale a fost organizat de editura Curtea veche în perioada 23 aprilie – 3 mai 2015, perioadă în care s-au traversat 13 județe pe biciclete, în ideea de a promova un stil de viață sănătos prin lectură și sport, eveniment care s-a intitulat „Cărțile copilăriei pe bicicletă", acesta fiind doar unul dintre evenimentele de acest gen. Alăturarea celor două fenomene, cititul și sportul, nu poate fi decât benefică într-o societate în care științele interdisciplinare câștigă din ce în ce mai mult teren, iar conexiunile între domenii aparent diferite câștigă din ce în ce mai multă popularitate în rândul populației de toate vârstele.

Lectura este unul dintre aspectele primordiale ale activității de zi cu zi. O simplă lectură, o intrare într-o bibliotecă, într-o librărie, răsfoirea unei cărți nu este altceva decât o hrană pentru suflet și minte. A crescut dorința de a comunica liber, nestingheriți de nivelul de cunoștințe, de vârstă. În această idee salutăm apariția unui proiect în premieră în România: Universitatea Vârstei a Treia, după un model de origine franceză, dezvoltat în cadrul Universității „Dunărea de Jos" din Galați, proiect început în octombrie 2016, vârsta minimă fiind de 55 de ani. Proiectul conține 10 module: drept, medicină, artă, cultură și civilizație, istorie, filozofie și teologie, kinetoterapie, economie, geopolitică și relații internaționale, psihologie și pedagogie intergenerațională, nutriție și știința alimentației, știință și inginerie, turism, predarea fiind pe bază de voluntariat din partea cadrelor didactice.

Nevoile de lectură ale cititorilor, indiferent de vârsta lor, s-au diversificat din ce în ce mai mult, lectura în măsura în care este posibil trebuie să devină interactivă, pentru a putea avea acces cu toții la informație, pentru a putea avea un feed-back, și mai ales pentru a putea să punem în practică aceste informații. Dale Carnegie spunea că „succesul înseamnă să obții ceea ce vrei, iar fericirea înseamnă să vrei ceea ce ai obținut". În acest caz fericirea rezultă din utilitatea lecturii care trebuie să își atingă scopul, să ajungă în inimile și mințile celor care a beneficiat de ea.

Webografie:

1.http://u3a.ugal.ro/index.php/cursuri.

2.https://mariahulber.files.wordpress.com/2012/06/lectura.pdf.

3.http://www.cartier.md/upload/File/Didacti%20p_1_20.pdf.

4.https://florinrosoga.ro/blog/11-carti-de-dezvoltare-personala/.

5.https://ro.pinterest.com/pippinsays/bicycles/.

Biblioterapia – vindecarea prin lectură

Iulia Lazăr
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Cuvântul *biblioterapie* are o istorie de câteva zeci de secole. A apărut prin anul 300 î.H., când civilizaţiile antice „consumau” din medicamentele puse la dispoziţie de bibliotecile vremii. În antichitate, grecii plasau deasupra bibliotecilor cuvintele „loc de vindecare pentru suflet”. După aproape două mii de ani am început să ne dăm seama că nu era o simplă metaforă.

Aristotel considera că literatura are proprietăţi curative, ficţiunea fiind un bun antidot pentru diferite afecţiuni ale minţii. Pe la sfârşitul secolului XIX-lea, multe dintre spitalele psihiatrice foloseau deja cu succes această metodă. Sub atenta supraveghere a medicilor, aflaţi în colaborare cu bibliotecarii, bolnavilor le erau prescrise diferite lucrări care să-i ajute în procesul de vindecare.

Termenul de *biblioterapie* a fost lansat în 1916 de către clericul Samuel Crothers, care a ajuns la concluzia că „o carte poate avea efect stimulant, sedativ, iritant sau soporific.” Treptat, această idee a fost preluată şi dezvoltată de medici, bibliotecari sau asistenţi sociali, care au lansat termeni precum *bibliopatie*, *biblioconsiliere* sau *literaterapie*, toate aceste concepte având în comun ideea că lectura îi poate ajuta pe oameni să se vindece de anumite afecţiuni. La finalul secolului al XX-lea, începutul secolului al XXI-lea, cercetătorii au început să valideze aceste direcţii, un studiu din 2007 arătând, de pildă, că anxietatea poate fi tratată prin cărţi la fel de bine ca prin psihoterapie clasică.

Biblioterapia – tratarea afecţiunilor prin intermediul lecturii – de la proză la poezie şi până la cărţi motivaţionale – începe să câştige tot mai mult teren. În Marea Britanie, începând cu luna mai 2013, a intrat în vigoare programul *Cărţi pe reţetă*, un program guvernamental sprijinit de asociaţiile medicale şi asociaţiile librarilor, prin intermediul căruia medicii pot prescrie pacienţilor o serie de cărţi drept tratament. Mai exact: pentru pacienţii care suferă de anxietate, depresii, fobii sau alte afecţiuni asemănătoare, medicii vor elibera o reţetă care echivalează cu un abonament gratuit la biblioteca locală, unde pacienţii vor putea să-şi aleagă lecturile dintr-o serie de cărţi special alese în funcţie de afecţiunile specifice.

Biblioterapeutul Cristina Drăgulin afirma: „biblioterapia s-a dovedit a fi eficientă în probleme de viaţă (insomnie, în relaţiile copii-părinţi, dezvoltarea abilităţilor de comunicare, depăşirea dificultăţilor de învăţare şi în anumite tulburări psihice precum anxietatea, depresia, atacuri de panică) şi mai puţin eficientă în tulburări grave psihice cum sunt psihozele. Lectura are o mulţime de beneficii – dezvoltarea limbajului şi a imaginaţiei, stimularea gândirii, cizelarea empatiei şi a abilităţilor sociale, oferă experienţe emoţionale şi cognitive complexe, susţine procesul de învăţare în diverse domenii de activitate.”

Biblioterapeutul recomandă cărţi care, prin citirea lor, ajută la găsirea răspunsurilor şi a liniştii sufleteşti. Un fel de doctor de cărţi care prescrie reţete**.** Fiecare carte îşi are cititorii săi, important este ca ei să se întâlnească. Acesta este rolul biblioterapeutului – să facă oamenilor cunoştinţă cu lucrările potrivite. De aceea, este posibil să aveţi un biblioterapeut fără să ştiţi. Atâta timp cât destinul cărţii îşi întâlneşte „destinatarul”, cititul poate rezolva mii de probleme şi chiar poate salva vieţi.

Chiar dacă beneficiile terapeutice ale cititului sunt sau nu demonstrate ştiinţific, lectura are implicaţii profunde asupra minţii şi a echilibrului individual. Lectura poate fi oricând un mijloc prin care, descoperindu-ne pe noi, vom afla cum să înfruntăm – mai puternici, mai creativi şi mai curajoşi – realitatea în care trăim.

Webliografie:

- Boamfă, Maria Elisabeta. Biblioterapia(II): Interviu cu Cristina Drăgulin, biblioterapeut [online]. Disponibil pe Internet: http://www.bookaholic.ro/biblioterapia-inflationista-sau-salutara-partea-a-doua.html

- Moraru, Cornel. Cititul ca terapie. Biblioterapia şi eliberarea prin intermediul cărţilior [online]. Disponibil pe Internet: http://laboratoruldeganduri.ro/blog/2015/07/08/cititul-ca-terapie-biblioterapia-si-eliberatrea-prin-intermediul-cartilior/

- Tudor, Sorin. Biblioterapia: vindecarea afecţiunilor prin lectură [online]. Disponibil pe Internet: http://webcultura.ro/biblioterapia-vindecarea-afectiunilor-prin-lectura/

Apariții editoriale la Secția pentru copii în sala Piticot

Ada Tăbăcaru
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Anul 2017 a debutat cu o varietate impresionantă de achiziție de carte pentru secția de copii a bibliotecii „V.A. Urechia, sala Piticot, care se adresează preșcolarilor și școlarilor din ciclul primar, devenind neîncăpătoare. Romanele care au făcut vâlvă în rândul cititorilor au fost cele tipărite de editura Arthur. Lectura lor captivează, plasează cititorul într-un univers fascinant, în care cei mici, de multe ori, se identifică cu personajele și îi pregătește pentru o scurtă călătorie într-o altă lume.

Băiatul miliardar de D. Walliams, *Insula delfinilor albaștri* de Scot O'Dell, *Vrăjitoarele* de R. Dahl, *Jim Năsturel* de M. Ende, *Coraline* de N. Gaiman, *Un urs pe nume Paddington* de M. Bond, *Anul lui Billy Miller* de K. Henkes, sunt doar câteva din multele titluri care i-au încântat pe micii cititori din sala Piticot.

Cu toate că numărul de exemplare este mare, cererea depășește posibilitățile de lectură oferite de bibliotecă, astfel au fost solicitate numeroase rezervări la titluri: *Charlie și fabrica de ciocolată* de R. Dahl, *Povești la telefon* de G. Rodari, *Toporișca* de G. Paulsen sau *Minunea* de Palacio.

Cred că și oamenii mari pot fi atrași de noua literatură scrisă pentru copii, cum mi s-a întâmplat și mie.

Totul a pornit de la un titlu de carte: *Povestea frindelului* de Andrew Clements. Pusesem mâna pe ea de zeci de ori, poate, așezasem exemplarele la raft aproape zilnic, îi știam coperta cu cele trei capete de băieți din care unul roșcat, cu ochelari și privire de șmecher, toți trei ținând în mână un pix. Și deodată: clic! m-am întrebat ce înseamnă frindel? Cam târziu, recunosc, mi-am pus întrebarea, asta după ce pusesem mâna pe carte de multe ori, ba mai mult, o recomandasem micilor cititori.

Hm, am deschis dicționarul, am căutat la litera f cuvântul și nu l-am găsit. Am deschis altă ediție a dicționarului și tot n-am dat de el. Am căutat în cel de neologisme, apoi pe google pe dicționarul on-line: cuvânt inexistent, iar ca sugestii mi s-au recomandat: grindel (pește mic), Friedel (chimist francez). Nu mi-a rămas decât să citesc romanul ca să mă dumiresc ce înseamnă frindel.

„E un cuvânt ca toate cuvintele. Ne amuză și adevărul e că este un cuvânt adevărat. Nu e un cuvânt urât, e doar diferit... Pix, din latinescul pinna care inseamnă pană, este printre primele instrumente de scris, e un cuvânt care există dintr-un motiv anume. Are sens.”

Nicholas Allen, un elev de 11 ani, a devenit o provocare pentru doamna Granger, severa profesoară de engleză cu talent pedagogic, care a încurajat jocul inițial al copiilor, capacitatea acestora de a improviza și de a da nume noi lucrurilor, faptul că încrederea și perseverența pot stabili noi reguli. Inventivul Nicholas, cel care reușește să distragă atenția profesorilor în momentele delicate ale orelor, devenit marea speranță a colegilor de a fenta tema, inventează un nou cuvânt pe care, în ciuda opoziției cumva de fațadă a profesoarei Granger – adepta dicționarului, reușește să-l popularizeze mai întâi prietenilor, apoi colegilor de clasă și în final întregii școli, apoi noul cuvânt e impus cu abilitate librarului și treptat tot mai mulți știu sensul ciudatului cuvânt. Prin implicarea mass-media, acesta se răspândește în toată țara și toți copiii ajung să-l folosească în locul celui consacrat.

În fapt, „frindel” reprezintă istoria unui cuvânt inventat, de care nu era neapărat nevoie, dar care până la urmă ajunge sa fie transpus chiar în idei de afaceri, povestea făcând din *frindel* un răsunător produs de succes.

Profesoara Granger a avut norocul de a vedea cum un elev din clasa sa preia un lucru învățat la o oră plictisitoare și îl aplică în propria sa lume, și folosindu-și gândirea, devine un câștigător. Cuvântul inventat de el va apărea în toate dicționarele și înseamnă un instrument de scris. Peste 10 ani, student și bogat, primește o scrisoare de la fosta lui profesoară, acum pensionară:

„Mii de lucruri se schimbă în lume. Eu întotdeauna am încercat să-i învăț pe copii lucruri care să le fie de folos orice s-ar întâmpla. Foarte multe lucruri au devenit inutile. Dar cuvintele sunt încă importante, chiar și acum. Oamenii au nevoie de cuvinte. Gândim cu ajutorul cuvintelor, scriem cu ele, visăm cu ele, sperăm și ne rugăm cu ele. Din acest motiv îmi plac dicționarele. Un dicționar rezistă trecerii timpului.”

Povestea frindelului este o ficțiune, o poveste frumoasă, captivantă, o poveste care poate deveni adevărată.

La fel ca această poveste, mai sunt și alte povești care de abia așteaptă să fie descoperite de cititori, indiferent de vârsta lor, lectura lor având o valoare terapeutică, eliberatoare. Sala Piticot vă așteaptă cu drag!

Campania „Hai pe Net!” desfășurată în cadrul Secției Împrumut la Domiciliu pentru Adulți

Andreea Iorga
șef compartiment, Împrumut la domiciliu pentru adulți, Biblioteca „V.A. Urechia”

Get Online Week - pe scurt GOW - este o campanie anuală de incluziune digitală inițiată la nivel European de către organizația *Telecentre – Europe*.

Hai pe Net! este versiunea localizată în România a campaniei Europene Get Online Week și este implementată de *Fundația EOS* în parteneriat cu *Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România* împreună cu o comunitate activă de telecentre, biblioteci publice, școli, *Puncte de Acces Public la Informație* (PAPI) și alte organizații și instituții dedicate alfabetizării digitale în Romania.[1]

Această campanie își propune să aducă on-line utilizatori noi, oameni care fie nu au folosit niciodată internetul, fie oameni care învață să folosească servicii electronice noi (ex. cumpărături sau plăți online, cursuri de formare și perfecționare profesională online, participare în comunități sociale virtuale etc.).

Categoriile de activități *Hai pe Net* 2017:

1. Primul click
2. Promovarea TIC pentru angajabilitatea tinerilor
3. Competențe digitale? No problem!
4. Cursuri on-line de perfecționare pentru cadre didactice
5. Comunicare digitală audio-video
6. Promovarea accesibilității web
7. Promovare new media prin infografice de impact

În cadrul Secţiei Împrumut la domiciliu pentru adulţi a Bibliotecii Judeţene „V.A. Urechia”, această campanie s-a concretizat prin organizarea unui Curs de iniţiere pentru deprinderea competenţelor IT, pe parcursul a trei zile: 27, 29 şi 30 martie, marcând totodată numerele 1 şi 2 din cadrul categoriilor de activităţi ale Campaniei.

Proiectul s-a derulat în baza unui parteneriat între Biblioteca Judeţeană şi DGASPC Galaţi, mai exact Compartiment Case 1: Casa Ştefan; Casa Aurora; Casa Tudor; Casa Floare de Colţ.

Prima activitate a fost prezentată de către un voluntar al bibliotecii, Marius Codreanu, care împreună cu bibliotecarii din cadrul Secţiei Împrumut pentru adulţi au susţinut o sesiune în care 10 adolescenţi din casele de tip familial mai sus enumerate au reuşit să se familiarizeze cu calculatorul şi componentele acestuia, cu motoarele de căutare şi programele de procesare a textului.

În cea de-a doua întâlnire, aceşti adolescenţi au aflat care este structura unui CV, ba chiar împreună cu bibliotecarii şi-au creat propriul CV Europass, unul dintre CV-urile cele mai utilizate în acest moment pe piaţa din România.

În data de 30 martie a avut loc ultima întâlnire a participanţilor din cadrul campaniei „Hai pe net!”. Copiii din cadrul celor patru case de tip familial şi-au creat câte o adresă de e-mail, mai exact un cont gmail, au învăţat să caute informaţii pertinente pe internet, iar la final au primit în dar câte o diplomă şi o carte din partea conducerii bibliotecii.

Notă:

1. Campania Hai pe net 2017 (27 martie – 2 aprilie) http://www.eos.ro/Noutate.asp?id=148 [accesat la data de 07.04.2017]

Pe aripile Poeziei și ale Francofoniei

Cecilia Manolescu
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

„Poezia este creația ritmică a frumuseții în cuvinte.” (Edgar Allan Poe)

Ziua Mondială a Poeziei este o ocazie de a ne onora poeții, de a reînvia tradițiile orale, de a promova lectura, scrierea și predarea ei și de a întări legătura dintre poezie și celelalte arte.

Această zi celebrează una dintre formele cele mai frumoase ale exprimării și ale identității culturale și lingvistice a popoarelor. Prezentă de-a lungul istoriei, în toate culturile și pe fiecare continent, poezia vorbește despre umanitatea noastră comună, despre valorile noastre comune, transformând cel mai simplu poem într-un accelerator puternic pentru dialog și pace. Poezia transmite valorile cele mai intime ale diverselor culturi. UNESCO recunoaște capacitatea unică a poeziei de a surprinde spiritul creativ al minții umane.

Regalul de activităţi desfăşurate la Filiala nr. 1 „Costache Negri” dedicate Poeziei și Francofoniei a debutat luni, 20 martie 2017 când elevele Colegiului Național „Costache Negri”, coordonate de doamna profesor Elvira Alexandrescu, au sărbătorit împreună cu noi Ziua Internațională a Francofoniei. Această zi importantă a fost stabilită la data la care s-a născut fondatorul acestui concept, Léopold Sédar Senghor, odată cu primăvara, un bun prilej pentru iubitori de a omagia o limbă, o cultură și o civilizaţie milenară, care a avut și are în continuare o mare influență asupra culturii și civilizaţiei românești.

Revelaţia acestei excelente experienţe poetico-francofone, generatoare de sensibile nostalgii, a constituit-o grupul talentatelor eleve care ne-au purtat într-o călătorie fascinantă în ţara Micului Prinţ, ne-a prezentat lumea castelelor medievale din întreaga Franţă și ne-a făcut să visăm la cavaleri și domnițe. Pe acorduri muzicale mai vechi sau mai noi, de la Edith Piaf la Indila și Willy William, s-au recitat poeme dedicate primăverii, de la Charles d’Orléans la Jacques Prévert. Tinerele au dovedit că sunt îndrăgostite de această limba nobilă, pe care au făcut-o să cânte și să vibreze în tonuri dulci-amărui. Materialul conceput de eleva Alexandra Bălan a fost primit cu foarte mult interes, invitându-ne într-o călătorie virtuală, în care a surprins Parisul și frumusețile acestui oraș minunat, pe care l-a descoperit alături de familia sa. Atmosfera a fost caldă și primitoare, iar adolescenta ne-a transmis emoţie și sensibilitate.

Marţi, 21 martie 2017, biblioteca noastră a răsunat de glasurile cristaline ale copiilor de la Liceul de Artă „Dimitrie Cuclin”, coordonaţi de doamnele prof. Larisa Pelin și Aura Căşuneanu. Elevii au dorit să omagieze „Ziua Internaţională a Francofoniei” și „Ziua Mondială a Poeziei”, la noi, pe tărâmul cărţilor. De asemenea, a fost organizată și o expoziţie cu tema „L’Art pour la Francophonie” prin care elevii au dorit să surprindă Parisul și monumentele cele mai importante din Franţa. La final, ca o încununare a acestei activităţi, după o animaţie foarte expresivă, copiii au învăţat un cântec în limba franceză, care să-i facă să iubească și mai mult această limbă, pe care ei o studiază cu mare interes.

Un alt popas important pe harta vastă a poeziei a fost reprezentat de evenimentul petrecut miercuri, 22 martie, când elevii Colegiului Naţional „Costache Negri”, coordonaţi cu multă dăruire de doamna profesor Elvira Alexandrescu și invitatele de onoare, poeta Stela Iorga și jurnalista Daniela Vlad au omagiat împreună cu noi „Ziua Mondială a Poeziei”. Sufletul ne-a vibrat de bucurie, emoţie, frumos, vers... Într-un cuvânt, POEZIE. Intr-o atmosferă caldă generată si de spaţiul primitor, elevii ne-au impresionat prin recitalul de poezii extrase atât din creaţiile marilor autori ai literaturii române și universale, cât și din lucrările proprii. Am fost cuceriţi de diversele manifestări ale artiștilor, de o fină sensibilitate poetică, exprimată în dulcele grai românesc, care ne-a purtat duios pe aripile sale până la porţile spiritului.

Prin întoarcerea la poezie și sensibilitate, prilejuită de cele două zile omagiale, elevii au reușit să se convingă că marii autori ai timpului, soldaţi ai poeziei și armoniei universale, ne-au lăsat un tezaur de creaţii lirice , care ne pun în situaţia de a formula întrebări despre viaţă, iubire și destin, poezii care ne provoacă sa găsim propriile răspunsuri.

Dragi elevi și distinse doamne profesoare, vă mulţumim pentru că ne-aţi fost alături și aţi creat o atmosferă de sărbătoare!

Biblioteca Municipală „Paul Păltănea”, izvor nesecat de informații pentru orice vârstă

Luminița Goleanu
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Filiala nr. 2 „Paul Păltănea” este un centru informațional și cultural deschis pentru cititorii de toate vârstele, cu acces liber la toate sursele informaționale disponibile. Este un lăcaș al cunoștințelor unde fiecare poate găsi literatură pe gustul său, o comoară neprețuită a sufletului și minții. Ea este un for de comunicare între cititori și aceia care creează sau pun în mișcare, în circulație cărțile.

Este mult mai plăcut să ții o carte în mână să îi simți mirosul, să vezi prin câte generații și mâini a trecut... Cartea te poate scufunda în cele mai adânci visuri și dorințe pe care nici nu ți le-ai imaginat.

Biblioteca Municipală „Paul Păltănea” este o adevărată comoară pentru sufletul copiilor de orice vârstă, adolescenților, dar și adulților. Toate cărțile și broșurile au mărimi și forme diferite, au coperte viu colorate, filele albe iar literatura este ascunsă printre ele ademenind cu imaginile colorate, cu titlurile misterioase trezind în mintea cititorului o făgăduință, o bucurie, o călătorie prin suflete, gânduri și frumuseți.

Biblioteca are un rol important în dezvoltarea gustului pentru lectură la copii într-o epocă cu atât de multe alte tentații. Lectura copiilor este un act intelectual esențial, care trebuie îndrumat și supravegheat de școală, bibliotecă și familie.

Interesul pentru citit nu vine de la sine, ci se formează printr-o muncă a factorilor educaționali (familia, școala, biblioteca), o muncă ce presupune răbdare, perseverență, voință.

Povestea este un moment de odihnă, de studiu și de informare. Ascultând povestea, copilul învață să găsească valorile general umane și să le cultive în propria sa ființă.

Copiii au nevoie de servicii care să contribuie la formarea lor în mai multe feluri: intelectual, social și emoțional, prin însușirea de cunoștințe și deprinderi de limbă.

Filiala nr. 2 „Paul Păltănea” promovează această formare în mod distractiv și contribuie la dezvoltarea deprinderilor sociale, dobândirea simțului estetic și a interesului pentru literatură și arte.

Copilul găsește aici o îndrumare spre lectura valoroasă, spre cărțile vârstei sale. Pentru a forma aceste abilități folosim toate căile și mijloacele, îmbinăm lectura cu jocul, creativitatea cu experiența, audierile cu vizionările.

Formând gustul lecturii la o vârstă fragedă, bibliotecarul are grijă permanentă de a crea un cadru suplimentar de activitate prin care tinerii vizitatori să aibă acces mai direct la tainele bibliotecii și cărții, se străduiește să atragă cât mai mulți elevi în bibliotecă prin diverse forme și metode. Pe lângă împrumuturile de documente atât pentru elevi cât și pentru profesori, filiala este un loc în care elevii primesc sprijin pentru a învăța să lucreze independent, fiind încurajați să-și facă temele și proiectele școlare în spațiul oferit de bibliotecă.

Biblioteca pune la dispoziția utilizatorilor săi calculatoare cu acces la diferite tipuri de documente și la Internet, ușurând astfel în mod evident procesul de învățare și accesul la informații.

Biblioteca a devenit și un spațiu multimedia, care îmbină accesul tradițional la informație cu metodele moderne, actuale, din timpurile acestea dominate de informația în format electronic.

Biblioteca Municipală „Paul Păltănea” vine și în sprijinul celor vârstnici. Astfel, aceștia vor să citească best-sellere, să citească de plăcere, să citească pentru a-și îmbunătăți sănătatea și calitatea vieții.

Adulții, spre deosebire de alte categorii de utilizatori, au nevoi diferite în ceea ce privește serviciile furnizate de bibliotecă. Nevoile adulților depind de nivelul studiilor, de profesia pe care o au, de viața personală, precum și de schimbările culturale, sociale și economice din comunitate. Filiala nr. 2 „Paul Păltănea” conștientizează toate aceste aspecte și încearcă să ofere servicii flexibile adaptate acestor nevoi.

Biblioteca ajută aceasta categorie de vârstă să se adapteze la cerințele societății informaționale și să învețe să își petreacă într-un mod eficient timpul în spațiul virtual.

În cadrul bibliotecii, vârstnicii sunt ajutați să se deprindă cu noțiunile fundamentale despre procesare text, de navigare pe Internet și de utilizare a poștei electronice.

Actuala politică de achiziții nu mai este cea de dezvoltare cu orice preț a colecțiilor, ci cea a satisfacerii solicitărilor membrilor comunității deservite. Apropierea bibliotecii de potențialii utilizatori și modalitățile de atragere a acestora sunt politici care se practică prioritar.

De la mic la mare, de la tânăr la vârstnic, toți beneficiarii dreptului la educație și cunoaștere pot înmănunchia cuvintele de recunoștință pentru beneficiile cărții în următoarele versuri:

„Carte frumoasă, cinste cui te-a scris
Încet gândită, gingaș cumpănită
Ești ca o floare anume înflorită
Mâinilor mele care te-au deschis.”

(Tudor Arghezi, *Ex libris*)

Proiectul cultural „Pe aripi de poveste”

Liana-Mihaela Niculeț
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Biblioteca Județeană „V.A. Urechia” implementează, în perioada 16 ianuarie–15 noiembrie 2017, proiectul cultural ***Pe aripi de poveste*** câștigat în cadrul sesiunii I a anului 2017, aria tematică **Educație prin cultură**, finanțat de Administrația Fondului Cultural Național (AFCN)[1], instituție publică subordonată Ministerului Culturii și Identității Naționale. Finanțarea este nerambursabilă, valoarea totală a proiectului fiind de **56.736 lei**.

Societatea românească actuală neglijează literatura și implicit lectura. Copiii din ziua de astăzi nu cunosc scriitorii clasici, cu atât mai puțin scriitorii contemporani – realitate care denotă o criză acută a modelelor și a valorilor culturale adevărate. De aceea societatea românească actuală are nevoie de cultură de înalt nivel calitativ, pe care o întâlnește citind și descoperind plăcerea lecturii. Astfel, Biblioteca Județeană „V.A. Urechia”, ca instituție de cultură are ca misiune, printre altele, educarea publicului larg prin intermediul actului cultural de calitate.

Proiectul cultural ***Pe aripi de poveste***, cofinanțat de **Administrația Fondului Cultural Național,** își propune să faciliteze accesul la cultură al copiilor cu vârsta cuprinsă între 7-14 ani, din mediul rural gălățean, să promoveze literatura adresată acestei categorii de vârstă și să încurajeze lectura de plăcere prin organizarea de activități cultural-educative. Acțiunile se vor desfășura în zece localități din județul Galați: Tg. Bujor, Tecuci, Țepu, Măstăcani, Drăgănești, Scânteiești, Independența, Gohor, Barcea, Vînători, dar și la sediul central al Bibliotecii „V.A. Urechia” Galați.

Proiectul ***Pe aripi de poveste*** constă în derularea a două ateliere de lucru, care se vor desfășura în perioada 12 mai - 7 octombrie 2017, astfel:

a. Atelierul de lectură și construit povești - activitate la care vor participa scriitori gălățeni, autori de literatură pentru copii;

b. Atelierul de reprezentație și animație culturală – în cadrul căruia un actor gălățean va susține o reprezentație artistică, desfășurată pe parcursul a două ore, care va cuprinde un colaj de trei povești prezentate non-formal.

Activitățile diverse din cadrul proiectului vor oferi celor cca 400 de copii prilejul de a petrece timpul liber în mod plăcut și util. Copiii vor face cunoștință cu scriitori contemporani, vor afla despre operele lor, vor fi provocați de către aceștia să construiască povești pornind de la diverse situații care să-i învețe să fie toleranți și să accepte diversitatea. Reprezentația artistică, care va cuprinde un colaj de 3 povești prezentate non-formal, fără a fi dezvăluit finalul, va încuraja copiii să citească poveștile pentru a afla deznodământul, îi va familiariza cu valorile morale, le va dezvolta orizontul de cunoaștere și le va insufla dragostea pentru carte și lectură.

Estimăm că proiectul va avea un impact semnificativ pe termen lung prin schimbarea mentalității publicului țintă în ceea ce privește nevoia de lectură, condiția scriitorului român contemporan și imaginea acestuia în țară, în sensul acceptării lui ca element formator, ca o conștiință vie, reprezentativă a culturii române.

Nota:

1. „Proiectul nu reprezintă în mod necesar poziția Administrației Fondului Cultural Național. AFCN nu este responsabilă de conținutul proiectului sau de modul în care rezultatele proiectului pot fi folosite. Acestea sunt în întregime responsabilitatea beneficiarului finanțării.”

Bătălia cărților - concurs național de lectură
Galați, 2017

Maricica Târâlă-Sava
șef compartiment, Împrumut la domiciliu pentru copii, Biblioteca „V.A. Urechia”

Biblioteca Județeană „V.A. Urechia” participă pentru a doua oară la concursul național de lectură „Bătălia cărților”, care este susținut de Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România, și inițiat de Biblioteca Județeană „Octavian Goga”, Cluj din anul 2014. Prin continuarea acestui proiect dorim să stimulăm interesul pentru lectură în rândul copiilor și adolescenților, să promovăm colecțiile bibliotecii și ale filialelor și să promovăm imaginea Bibliotecii Județene „V.A. Urechia”. Coordonatorii acestui concurs sunt responsabilii Secției pentru Copii și ai Filialei nr. 2 „Paul Păltănea”.

Concursul de lectură „Bătălia Cărților” se adresează elevilor, pe două categorii de vârstă: 8-13 ani și 14-18 ani, iar înscrierea se poate face la Biblioteca Județeană „V.A. Urechia”, Secția pentru copii și la Filiala nr. 2 „Paul Păltănea”. Concursul se va desfășura pe o perioadă de 7 luni (aprilie-octombrie 2017), singura condiție de participare fiind înscrierea la bibliotecă. Pentru concurs, înscrierea se va face până pe data de 30 iunie 2017. Conform Regulamentului, fiecare participant are de lecturat 5 cărți propuse de organizatori și de completat fișele de lectură. Cărțile propuse sunt: pentru categoria 8-13 ani: Hunt, Lynda Mullaly, *Ca peștele în copac;* Dahl, Roald, *George și miraculosul său medicament;* Hawking, Lucy și Hawking, Stephen W., *George și cheia secretă a universului;* Ende, Michael, *Jim Năsturel* și *Lukas, mecanicul de locomotivă și* Naum, Gellu, *Cartea cu Apolodor*; iar pentru categoria 14-18 ani: Townsend, Sue, *Jurnalul secret al lui Adrian Mole, un băiat de 13 ani și ¾;* Kinsella, Sophie, *În căutarea lui Audrey;* Băjenaru, Grigore, *Cișmigiu & Comp.*; Green, John, *Orașe de hârtie și* Erskine, Kathryn, *Pasăre cântătoare.*

Fișele de lectură pot fi completate și în format electronic și expediate prin e-mail la adresa bataliacartilor2017@gmail.com. Termenul limită de trimitere sau predare a fișelor este 31 iulie. Juriul format din cadre didactice și scriitori vor acorda note fiecărui concurent în baza fișelor de lectură completate. Cine va obține minim nota 7, va trece în etapa a II-a, care va consta într-un concurs interactiv pe baza cărților citite. Etapa a doua va avea loc pe data de 31 august, în Sala „Mihai Eminescu”, sediul central al Bibliotecii Județene „V.A. Urechia”, când se va face jurizarea și clasamentul. Pe data de 7 octombrie, în cadrul evenimentului *Noaptea în Bibliotecă la Galați,* va avea loc o dezbatere cu tema „Convinge-mă să citesc”! Concurentul care va face cea mai originală prezentare a unei cărți din concurs va fi desemnat ***Cititorul anului,*** iar cartea care se va bucura de cele mai multe solicitări și va obține cel mai mare punctaj, în urma completării de către concurenți a unui chestionar, va deveni ***Cartea anului.*** Tot atunci va avea loc finala și festivitatea de premiere a concursului. Premiile vor consta în diplome, cărți și produse electronice oferite de sponsorii și colaboratorii Bibliotecii.

Încă de la lansarea proiectului și-au exprimat dorința de a participa și de a colabora cu Biblioteca următoarele instituții de învățământ: Liceul Teoretic „Dunărea”, Liceul Teoretic „Emil Racoviță”, Colegiul Național „Al. Ioan Cuza”, Colegiul Tehnic de Alimentație și Turism „Dumitru Moțoc”; Școlile Gimnaziale: Nr. 16, Nr. 11, Nr. 42, „Gheorghe Munteanu”, „Iulia Hașdeu”, precum și liceele și școlile colaboratoare din județul Galați, cum ar fi: Liceul Tehnologic „Paul Bujor” din Berești, Școala Gimnazială „Sf. Cuvioasa Parascheva” din Smârdan și Școala Gimnazială „Ștefan cel Mare”, structura Școlii Gimnaziale nr. 1 „Dimitrie Luchian” din comuna Piscu, județul Galați.

Rezultatele concursului vor fi promovate în mass-media, pe site-ul http://www.bvau.ro/ și pe pagina de facebook a concursului https://www.facebook.com/Batalia-Cartilor-Galati-2017, pagini care se pot accesa și în prezent pentru informații suplimentare.

Sperăm ca numărul doritorilor și iubitorilor de lectură să fie cât mai mare, să le dezvoltăm copiilor și adolescenților plăcerea de a citi și mai ales să-i determinăm să fie competitivi. Mult succes concurenților!

Salonul literar Axis Libri
stagiunea de primăvară 2017

Silvia Matei
șef serviciu, Săli de lectură, Biblioteca „V.A. Urechia”

Stagiunea din 2017 a Salonului literar Axis Libri a debutat în luna martie (16 martie) cu lansarea volumelor *„Testis”*, autor Theodor Parapiru și *„Viața mitropolitului Antim Ivireanul”*, autor episcopul Melchisedec Ștefănescu, lucrare îngrijită de ÎPS dr. Casian Crăciun, Arhiepiscopul „Dunării de Jos” și preot Eugen Drăgoi. Aflat de această dată în postura de autor lansat în cadrul salonului literar, profesorul, scriitorul și jurnalistul Teodor Parapiru s-a prezentat în fața publicului gălățean cu un volum de poeme, romane, scenarii, parabaze, istorii parenetice, entelehii (după cum este descris din subtitlu), aflat la primul sezon și apărut în 2016 la editura Senior din Călărași. Volumul de numai 80 de pagini este unul revoluționar și își propune să continue, la un alt nivel, experimentele începute în *„Papuciada”* ori *„Grancariciu, satul global”* și îl apropie de „aurul literar care nu este deloc al gloatei”, după cum ne sugerează motoul latin folosit în deschidere: „Aurum Nostrum Non Est Aurum Vulgi (Aurul nostru nu este aurul gloatei)”. Cel de-al doilea volum lansat în această primă ediție din 2017 a Salonului literar Axis libri a apărut în 2016 în cadrul manifestărilor consacrate personalității Sfântului Ierarh martir Antim Ivireanul și tipografilor bisericești. Lucrarea semnată de Episcopul Melchisedec Ștefănescu și prezentată publicului gălățean de părintele consilier preot Eugen Drăgoi este, după cum reiese din titlu, o culegere de notițe biografice și texte documentare și evocatoare a mitropolitului Antim Ivireanul, la împlinirea a 130 de ani de la apariția lor pentru prima dată.

În formatul deja cunoscut al salonului literar, Zanfir Ilie, directorul Bibliotecii „V.A. Urechia”, a dat citire prezentărilor biobibliografice ale celor trei autori și s-au prezentat recenziile lucrărilor lansate, realizate de bibliotecarii Catrina Căluian și Cătălina Șoltuz. Apariția acestor volume în spațiul cultural gălățean a fost salutată din partea publicului prezent în sala Mihai Eminescu de scriitorii Dan Plăeșu, Dumitru Tiutiuca, criticul literar a.g. secară și ing. Radu Moțoc. Reprizele umoristice au fost susținute de epigramiștii Ioan Fărcășanu, Vasile Manole și Teodor Buhăescu.

Seara s-a încheiat cu oferirea diplomelor de excelenţă de către Zanfir Ilie, Directorul Bibliotecii și mult aşteptata şedinţă de autografe.

La ediția din 23 martie, invitații serii au fost scriitorii gălățeni Gheorghe Gurău, Grigore Postelnicu și Valeriu Valegvi. Scriitorul Gheorghe Gurău ne-a prezentat volumul de fabule *„Ceremonii în travesti”*, apărut la editura Axis libri în 2017, Valeriu Valegvi, volumul de reflecții *„Până unde aruncă undița sufletul?*, iar Grigore Postelnicu ne-a prezentat cel de-al doilea volum din romanul *„Bucătăreasa și prezumția de nevinovăție: Torna, torna, fratre!”*, apărut în 2017 la editura Axis Libri. Despre această carte autorul, scria în prefață *„...Torna, torna, fratre! se vrea o plonjare în atmosfera de coșmar a anilor ‘50, plonjare pe care am încercat din toate puterile să o fac să fie cât mai soft. Cartea vorbește despre prietenie, iubire, tandrețe, solidaritate și trădare, așa cum se reflectă într-o conștiință sfâșiată de contradicții fără ieșire”*.

Recenziile lucrărilor lansate au fost prezentate de bibliotecarele Cecilia Manolescu, Florica Șerban și Violeta Moraru.

Aprecieri asupra volumelor prezentate și a autorilor lansați au avut în cuvântul lor scriitorii Dan Plăeșu, Ion Manea, Ioan Toderiță, a.g. secară și Ionel Necula. Repriza umoristică a fost întreținută ca de fiecare dată de epigramiștii Ioan Fărcășanu, Vasile Manole, Ionel Jecu și Teodor Buhăescu.

Ediția din 30 martie i-a avut ca invitați pe scriitorii gălățeni consacrați în elita culturală gălățeană Victor Cilincă, Violeta Ionescu și Tudose Tatu. Scriitorul și jurnalistul Victor Cilincă ne-a prezentat prin glasul principalilor săi cititori ce-a de-a doua ediție a volumului *„Țara de sub picior. Cartea verde a verzușilor”*, apărut în 2016 la editura Limes, scriitoarea Violeta Ionescu volumul *„Misterele Galaților: povestiri aproape adevărate”*, apărut anul acesta la editura Centrului Cultural Dunărea de Jos și istoricul Tudose Tatu un alt volum de căpătâi pentru

istoria Galațiului „Antihistorii de Galați", apărut în 2016 la editura Sinteze din Galați.

Autorii îi invită la lectură pe iubitorii de istorie a Galațiului. Dovadă sunt rândurile de pe ultima copertă a cărții Violetei Ionescu: *„Aceasta este doar o mică parte din ce au fost Galații odinioară. Vorbim de orașul interbelic ca de o altă lume, pe care puțini dintre cei rămași în viață au cunoscut-o, poate în copilărie, despre care au citit sau li s-a povestit. Nici străzile, nici casele nu mai sunt toate aceleași. Au plecat parcă odată cu oamenii care le-au animat. Rămân ilustratele, cărțile poștale, fotografiile din albume vechi, păstrate de colecționari împătimiți, rămân arhive, biblioteci, anuare, articole din presa vremii, amintirile bunicilor, ca și ale unor scriitori vrednici să lase o pată de culoare pe retina noastră neștiutoare."*

În formatul deja consacrat al salonului literar, autorii invitați ai serii au fost prezentați prin scurte descrieri bio-bibliografice de către Geta Eftimie, director adjunct al Bibliotecii „V.A. Urechia", după care a fost dat startul recenziilor prezentate de cronicarii-bibliotecari Bianca Mărgărit, Rocsana Irimia, Violeta Moraru și Andrei Parapiru. În desfășurătorul programului, autorii au fost invitați să vorbească auditoriului despre creațiile lor artistice, iar din publicul prezent în sală, și-au manifestat interesul de a întâmpina apariția acestor lucrări scriitorii Ghiță Nazare, Săndel Dumitru, Katia Nanu, Cezarina Adamescu și Ion Manea. Atmosfera a fost destinsă prin câteva epigrame bine ticluite de Ioan Fărcășanu, Toader Buhăescu și Vasile Manole.

Seara s-a încheiat cu decernarea diplomelor de excelență, oferite de Biblioteca „V.A. Urechia", în semn de apreciere pentru munca depusă, și obișnuita ședință de autografe.

Prima ediție din aprilie (6 aprilie) i-a avut ca invitați pe profesorul și scriitorul Gabriel Gherbăluță cu volumul de poezii *Bestiarium vocabulum*, profesorul și traducătorul Petru Iamandi cu volumul lui Gerry McDonnell *„Am auzit un evreu irlandez"*, tradus din limba engleză și volumul semnat de C. Rădulescu-Motru, *„Sufletul neamului nostru. Calități bune și defecte"*, ediție din 2017 îngrijită și prezentată de scriitorul Ionel Necula. Recenziile celor trei volume prezentate au fost întocmite de bibliotecarele Simona Haidu, Anca Stan și Ioana Chicu. Comentariile punctuale asupra volumelor prezentate, precum și inspirate epigrame ticluite ad-hoc, au avut spre rostire scriitorii Apostol Gurău, Teodor Buhăescu, Vasile Manole, Ionel Jecu și Ioan Fărcășanu. Seara s-a încheiat cu obișnuita sesiune de autografe.

Ediția din Joia Mare (13 aprilie) a Salonului literar Axis Libri a stat sub semnul credinței, pioșeniei și curățirii sufletești și a avut ca invitați speciali doi scriitori-prieteni fideli ai iubitorilor de cultură gălățeni, poeta, scriitoarea și jurnalista Aura Chisti și istoricul și criticul literar Theodor Codreanu. Poeta Aura Christi ne-a prezentat un nou volum de poezie *„Geniul inimii"*, apărut la editura Contemporanul în 2017, despre care criticul Stefan Borbely afirma: *„Cartea de față reprezintă o formă [...] de exorcism. «Geniul inimii» e răspunsul unui poet la o experiență personală plenitudinară, în care bucuria și suferința se întrepătrund reciproc pentru a exprima, împreună și tensionat, starea de grație. Există o voce a experienței biografice în această carte scrisă febril, o alta de martor sau de participant la istorie, tot așa cum există o voce a puterii și una a victimei. Deasupra tuturor stă, însă, nu neapărat triumfătoare, dar lucid-cerebrală, chemarea celor două credințe pentru care merită să trăiești și să-ți rememorezi viața atunci când ai ajuns cu ea la răspântie: credința în cultura modelelor care te-au precedat și credința deloc ingenuă, ci ivită din cunoaștere, în sacralitatea profundă a celor trăite și în transcendență." (Stefan Borbély).*

Theodor Codreanu ne-a prezentat volumul de critică literară *„În oglinzile lui Victor Teleucă"*, apărut la editura eLiteratura în 2017 și *„Fragmente despre Eminescu"*, apărut tot anul acesta la editura Junimea din Iași. Despre acest ultim volum, Theodor Codreanu afirma că: *„în reproducerea fragmentelor din acest prim volum, am respectat ordinea cronologic-jurnalistică, vizând parcursul anilor 1964-2005, în care se găsesc și pete oarbe, ca, de exemplu, în anii 1972, 1974, 1994, 1995, 1997, când n-am notat nimic despre poet în caietele din seria* Numere în labirint *(din care au apărut până acum patru volume, al cincilea, în curs de apariție). Se desfășoară în fața cititorului și o istorie a cărților mele despre Eminescu, imaginea relațiilor cu diverși eminescologi față de care am avut afinități elective, cu alții polemizând, în varii împrejurări, sine ira et studio."* Recenzii și scurte comentarii asupra volumelor prezentate au fost făcute de bibliotecarii Catrina Căluian, Andrei Parapiru, a.g. secară, Camelia Munteanu și scriitorul Ioan Toderiță. Seara s-a încheiat cu acordarea diplomelor de excelență celor doi autori, de către Zanfir Ilie, directorul Bibliotecii V.A. Urechia și obișnuita sesiune de autografe.

Ediția de joi, 20 aprilie a fost una brăileană, bogată din punct de vedere al producției editoriale prezentate, fiind invitați 5 scriitori din orașul vecin și prieten și lansate 7 volume de poezie, proză și eseuri. Scriitoarele Valentina Balaban și Ela Mays și-au lansat volumele de poezii *„Taină săgetând rubin"* și *„Poezia mai caută cuib"*, apărute la editura

Pim în 2017. Scriitoarea Violeta Craiu a venit cu o ediție revizuită și adăugită a romanului *„Agonia fericirii”*, apărut în 2016 la eLiteratura, atât în format electronic cât și tipărit. Scriitorul Jenică Chiriac s-a prezentat în fața publicului gălățean cu volumul de eseuri *„Cronicile pricopsitului”* și romanul *„Cercul s-a închis”* apărut la editura Lucas din Brăila în 2016. Vergil Matei, ultimul, dar nu cel din urmă dintre scriitorii invitați la această ediție de salon literar a venit cu romanul *„Dincolo de patul armei: Diribau”*, apărut în 2015 la editura Torent Press și volumul de amintiri de pe meleagurile natale: *„Acasă, la Mărtinești”*, apărut în 2016 la editura Lucas. Deschiderea serii a fost făcută de Zanfir Ilie, directorul Bibliotecii „V.A. Urechia”, care a prezentat invitații prin scurte descrieri biobibliografice, după care moderatorul Teodor Parapiru și-a intrat în atribuții urmând cursul specific lansărilor din cadrul salonului literar: prezentarea recenziilor de către bibliotecarii Violeta Opaiț, Simona Ioan, Camelia Găvănescu, Veronica Strungă, Daniela Mitrofan, Silvia Matei și Luminița Goleanu, urmată de „confesiunile autorilor” pe marginea creațiilor lor artistice. Seara a fost una bogată în schimburi de idei literare, pe marginea cărților lansate și au luat cuvântul scriitorii Coriolan Păunescu, Dan Plăeșu, Doina Popescu-Brăila, a.g. secară și preotul Eugen Drăgoi. Așa cum ne-au obișnuit, epigramiștii Vasile Manole, Ioan Fărcășanu, Vasile Mandric și Stela Șerbu-Răducan au destins atmosfera cu scurte reprize umoristice. În aceeași notă umoristică, scriitoarea Lucia Pătrașcu a demonstrat că poate oricând să se orienteze și către acest gen literar prin acuratețea artistică a epigramelor compuse pe loc. Decernarea diplomelor de excelență și sesiunea de autografe a încheiat o altă seară plăcută și relaxantă desfășurată în cadrul Salonului literar Axis Libri.

Ediția din 27 aprilie i-a avut ca invitați pe scriitorii Constantin Costache cu romanul „*Singur împotriva oceanului”*, apărut la editura Ex-Ponto în 2016, tânărul poet Leonard Matei aflat la a doua sa carte de poezie, *„În dialog cu al treilea”*, apărut la editura Grand Godot în 2016 și Camelia Iuliana Radu cu volumele de poezie *„Caietul roșu”* și *„Desaparecida”* apărut la Tracus Arte în 2016. De profesie marinar, scriitorul Constantin Costache ne poartă și de această dată în lumea poveștilor marinărești cu un fir epic captivant despre care criticul Alex Ștefănescu afirma: *„Romanul de aventuri «Singur împotriva oceanului» este bine construit, captivant, nu-l lasă nicio clipă pe cititor să se plictisească. ... Scenariștii de la Hollywood l-ar putea invidia pentru inventivitatea sa narativă și aptitudinea de a crea momente de emoție maximă. Când totul pare pierdut pentru personajul principal al romanului, situația se răstoarnă spectaculos. Imaginația lui Constantin Costache este inepuizabilă”.*

Volumul de versuri *„Caietul roșu”* al poetei Camelia Iuliana Radu deschide Colecția de carte *Scriitori în manuscris* a editurii Singur, pe care de altfel, autoarea a inițiat-o și o îngrijește din 2013. Construcția volumului este una inedită fiind alcătuită din două părți, prima parte fiind formată din poezii și notițe epice din anii de adolescență ai poetei (1979-1981), iar cea de-a doua parte reproducând manuscrisul original al acestor notițe. Poezia lui Leonard Matei este caracterizată de scriitorul Iulian Grigoriu în prefața volumului *„ca fiind un exercițiu de realitate, o străpungere a granițelor obiectuale (precum la suprarealiști) dar nu către gol sau hazard, ci cu o gândire poetică bine condusă, spre o închidere-ascundere a realității în consens cu tot ce înseamnă alteritate.”*

Ediția din 4 mai, care a fost și ultima din stagiunea de primăvară a salonului literar i-a avut ca invitați pe scriitorii Alexandrina Vlas cu două volume de versuri *„Cînd universul cade”* apărut în 2016 la editura Axis libri și *„Cartierul viselor”* apărut în 2015, Ioan Toderiță cu volumul de poezii *„Careul de ași ai însingurării”* apărut la editura Editgraph în 2016 și Petru Todoran cu romanul biografic *„Magia pietrei”*, o adevărată istorie de familie, de pe meleaguri năsăudene și *„Cartea copilăriei”*, proaspăt ieșită de sub tipar, ambele fiind apărute la editura Axis Libri în 2017. Totodată a avut loc și lansarea celui de-al doilea număr al Revistei *„Armonii de toamnă”* a Casei de Ajutor Reciproc a Pensionarilor, prezentată de prof. Ghiță Nazare.

În formatul deja consacrat al salonului literar, au fost prezentați cei trei autori prin scurte CV-uri biobibliografice, au urmat recenziile volumelor lansate, prezentate de cronicarii-bibliotecari Veronica Strungă, Dorina Bălan, Elena Ciobanu, Lucian Pleșa și Andreea Iorga, scurte comentarii asupra autorilor și volumelor lansate făcute de prieteni și participanți fideli la întâlnirile din fiecare joi și în final repriza umoristică susținută de epigramiștii Vasile Manole, Ioan Fărcășanu, Ionel Jecu și Teodor Buhăescu, ce destinde de fiecare dată atmosfera salonului literar.

Cu această ultimă ediție, ne-am luat rămas bun de la publicul gălățean ce ne trece pragul în fiecare zi de joi, dar îi asigurăm că ne vom reîntâlni în toamnă cu noi și noi producții editoriale. Vă dorim spor la scris și: *Ne revedem în stagiunea de toamnă din 2017!*

Gurău, Gheorghe. *Ceremonii în travesti*
Galați: Axis Libri, 2017

Dorina Bălan
șef birou, Catalogarea colecțiilor. Control de autoritate, Biblioteca „V.A. Urechia”

Scriitorul Gheorghe Gurău nu contenește să ne surprindă, și de această dată în modul cel mai plăcut, prin abordarea unei alte specii a genului epic și anume fabula. Nimic nu ar trebui să ne mai uimească la domnia sa care ne-a demonstrat de-a lungul timpului că din condeiul propriu poate să curgă atât metafora poeziei, cât și buchiile gânditoare ale prozei, dar poate creiona cu talent și forma fixă a rondelului, precum și ironia epigramei. De fapt, cuvântul fabulă provine din latinescul „fabula” cu sensul de *povestire* ceea ce pentru autor nu este un lucru greu de realizat având în vedere experiența sa în realizarea prozei scurte. Să nu uităm că aceasta este o povestire alegorică ce conține un adevăr moral sub vălul unei ficțiuni ușoare, metodă folosită facil de semnatar în alte specii, dar sub alte forme.

Autorul nu se îndepărtează prea mult de tiparul omului iubitor de litere și cuvinte, confirmând spusele lui George Călinescu „... nu e poet care să nu fi scris fabule”. Așa cum bine știm, fabuliștii, printre care de astăzi se mai poate număra încă unul, Gheorghe Gurău, își creează o lume cu personaje numai de ei știute pe care și le strunesc cu penelul pe orice cale își doresc să o apuce lighioanele.

Urmând regulile definite de marii fabuliști recunoscuți atât pe plan internațional: Esop, La Fontaine, Ivan Andreievici Krâlov etc., cât și pe plan național: Alexandru Donici, Grigore Alexandrescu, George Topârceanu, aproape toate fabulele lui Gheorghe Gurău respectă structura clasică a acestei specii literare: partea narativă alegorică și pilda absolut necesară.

În prima parte ne sunt prezentate personajele (gloata de animale, ființele necuvântătoare, lucrurile), personificarea realizându-se prin intermediul dialogului folosit ca mod de expunere predominant, care dă o notă de vioiciune și naturalețe întregii acțiuni, evidențiind trăsăturile specifice ale personajelor și scoțând în evidență proastele năravuri ale societății și defectele umane.

Cea de-a doua parte - morala - așezată, de obicei, la sfârșit, este uneori explicită ca în „Ursul păcălit (și) de vulpe”: *Morala e o lecție de viață,/ Nu te lăsa influențat de... supra/față*, sau conține o concluzie formulată concis și clar în narațiune așa cum avem la „Vedete (n.n. de televiziune)... animale...” *Degeaba se schimbă canalul,/ aceasta-i rețeta/ problema-i cu treaba care e animalul și care... vedeta?!* ori poate lipsi, dar se desprinde cu ușurință din text, ca în „Vulpoiul la proces”: *Vulpoiul, de toate astea acuzat/ s-a lins pe bot, dar din păcate/ de toate relele s-a lepădat/ printr-o morală ce printre rânduri cat-o...*

Unicitatea fabulelor gălățeanului nostru este dată de ritmul într-o cadență aparte, de lipsa abundenței verbului, de simpla vervă de cuvinte, de frâul liber dat versurilor prin lipsa semnelor de punctuație și de dialoguri închipuite între surate provenite din aceeași apă (a se vedea „Apa și sifonul”) sau vietăți cu nume echivalente în politică (vezi „Bâzâit de muscă...”).

Înzestrat cu un talent deosebit, autorul reușește să depășească tiparul unilateral didactic al vechilor fabule, transformându-le în adevărate opere de artă cu o muzicalitate culeasă parcă din folclor: *Deși-s bou/ și lumea spune/ că m-am dus la vaci nebune/ vaci cu lapte/ gri bălțate/ pe islazuri încălțate/ n-am făcut/ la viața mea / nimănui nicio belea...*

Pe lângă critica adusă prostiei din societatea umană, Gheorghe Gurău demască cu mult umor și vervă viciile politicienilor. Eroii săi personifică tipuri și caractere, reprezintă diferite aspecte ale vieții sociale și au un puternic caracter educativ.

Scurtele sale povestiri alegorice, scrise în versuri libere și într-o neaoșă limbă populară sunt adesea presărate cu proverbe și zicători și au ca adresabilitate atât persoanele cu o bogată experiență de viață, cât și pe elevii care fac cunoștință pentru prima dată cu adevăratele comori ale genurilor literaturii printre care se numără și fabula.

Cilincă, Victor. *Ţara de sub Picior: Cartea Verde a verzuşilor*

Cluj: Limes, 2016

Violeta Moraru
şef serviciu, Dezvoltarea, evidenţa şi prelucrarea colecţiilor, Biblioteca „V.A. Urechia”

Scriitorul şi jurnalistul Victor Cilincă, recunoscut ca fiind o personalitate în ale scrisului din comunitatea gălăţeană, ne surprinde cu o nouă apariţie editorială: *Ţara de sub Picior: Cartea Verde a verzuşilor*, volum apărut anul trecut, la Editura Limes din Cluj, care reprezintă a doua ediţie, completată, a celui publicat de Editura gălăţeană N'Ergo, în 2004.

Aşa cum ne indică şi subtitlul – *Ecobasm pentru cei mici şi mai mari* – lucrarea se adresează copiilor de toate vârstele, transmiţând tuturor dragostea pentru natură, responsabilitatea menţinerii unui mediu ambiant plăcut, grija pentru protejarea mediului înconjurător.

Documentul cuprinde o serie de povestioare în care personajele – băieţelul Arin împreună cu al său prieten nedespărţit, căţeluşul-motan Flanel – pătrund în Ţara Verzuşilor, un univers fantastic de „sub pământ”, o lume a „plantelor şi a micilor fiinţe din jurul rădăcinilor lor”, aflată în pericolul de a fi distrusă de unele acţiuni necugetate ale oamenilor. Autorul surprinde, de fapt, o realitate crudă şi actuală, aceea a poluării naturii şi a degradării mediului prin acţiunile necontrolate ale factorului uman.

Structurat în două părţi, ecobasmul lui Victor Cilincă are trăsături specifice care îl plasează în categoria basmului cult: lupta între bine şi rău, binele ieşind triumfător la final; existenţa celor două tărâmuri, tărâmul nostru şi cel de „sub pământ”, unde totul este posibil; călătoria personajului principal către tărâmul necunoscut; prezenţa personajelor fantastice - Vrăjitorul cel Răuvoitor, Principesa Lila, uriaşul Cox, Prinţul Veşted şi alţi locuitori ai Marelui Regat al Verzuşilor, „care au făcut dintotdeauna ca lumea noastră să rămână verde şi noi să ne putem bucura ochii şi să putem respira în voie aerul curăţat de verdeaţă...”. Însăşi numele personajelor sunt sugestive pentru mesajul pe care doreşte să îl transmită autorul prin această adevărată lecţie de educaţie: să protejăm natura pentru ca aceasta să rămână vie, proaspătă şi sănătoasă!

Această a doua ediţie a lucrării a fost completată cu piesa de teatru numită *Taina oraşului invizibil sau Ţara de sub Picior* – „o dramatizare, îmbogăţită, cu adăugiri şi schimbări, de Victor Cilincă după ecobasmul său”, pentru care autorul a obţinut în anul 2009 Marele Premiu la cea de-a treia ediţie a concursului naţional de dramaturgie pentru copii „100, 1000, un milion de poveşti” organizat de Teatrul „Ion Creangă” Bucureşti, în colaborare cu Asociaţia Scriitorilor din Bucureşti, secţia Dramaturgie şi critică teatrală. Sub forma unei feerii muzicale, piesa, care abordează mai mult cea de-a doua parte a ecobasmului, a fost jucată pe scena Teatrului „Ion Creangă” din Bucureşti, începând cu data de 30 aprilie 2011, când a avut loc avanpremiera, în distribuţie fiind inclusă o mare personalitate a scenei româneşti: Alexandrina Halic, în rolul Bunicii şi al Împărătesei Lila – cea care ne-a încântat copilăria prin personajele pe care le-a interpretat: Pinocchio, Albă ca Zăpada, Alice, Micul Prinţ etc.

Mesajul transmis cititorilor pe parcursul întregii lucrări este acela că frumuseţea şi bunăstarea naturii nu trebuie ştirbite prin acţiuni necugetate şi că numai noi, oamenii, suntem în măsură să protejăm mediul înconjurător, să-l ajutăm să se menţină curat pentru că astfel vom fi mai sănătoşi şi ne vom putea bucura de inestimabilele comori pe care ni le oferă împărăţia verde.

Melchisedec Ștefănescu, episcop. *Viața mitropolitului Antim Ivireanul. Notițe biografice și alte texte documentare și evocatoare*

Galaţi: Editura Arhiepiscopiei Dunării de Jos, 2016

Leonica Roman
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

La inițiativa Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, în ședința de lucru din 28-29 octombrie 2014, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât proclamarea anului 2016 ca *Anul comemorativ al Sfântului Ierarh Martir Antim Ivireanul și al tipografilor bisericești în Patriarhia Română*, deoarece se împlineau trei veacuri de la moartea martirică a marelui ierarh.

Cu acest prilej, pe parcursul anului 2016, dar mai cu seamă în cea de-a doua jumătate a lui, în toată țara au avut loc o serie de evenimente cultural-religioase și cercetări documentare închinate evocării Sfântului Ierarh Martir Antim Ivireanul.

Lucrarea de față, *Viața mitropolitului Antim Ivireanul. Notițe bibliografice și alte texte documentare și evocatoare*, elaborată de episcopul Melchisedec Ștefănescu, a apărut în anul 2016 la Editura Arhiepiscopiei Dunării de Jos prin strădania Înaltpreasfințitului dr. Casian Crăciun, Arhiepiscopul Dunării de Jos și a preacucernicului preot Eugen Drăgoi.

În cuvântul Înaltpreasfințitului Casian Crăciun, intitulat „O memorabilă restituire” aflat la începutul lucrării, ni se aduce la cunoștință descoperirea de către episcopul Melchisedec Ștefănescu a unui manuscris al „Didahiilor” Sfântului Antim Ivireanul. Acest eveniment are loc printr-o întâmplare în aparență nefericită, o zi de iarnă cu viscol care îi întrerupe episcopului Melchisedec Ștefănescu drumul de la București la Galați-Ismail și îl determină pe acesta să rămână pentru câteva zile la Buzău, la prietenul său – episcopul Dionisie Romano. În vasta bibliotecă a episcopului Dionisie descoperă manuscrisul amintit anterior.

Volumul continuă cu „Episcopul Melchisedec Ștefănescu, primul biograf al Sfântului Ierarh Martir Antim Ivireanul – Studiu introductiv”. În această secțiune descoperim că Preasfințitul Melchisedec Ștefănescu, cel dintâi ierarh al Eparhiei Dunării de Jos, este primul care s-a aplecat spre scrierea vieții Sfântului Mitropolit Antim Ivireanul, cel care a primit cununa muceniciei în toamna anului 1716. Tot aici ne este relatată munca depusă în tipărirea „Didahiilor” și a vieții Sfântului Antim.

În următoarele pagini găsim notițele biografice ale episcopului Melchisedec despre Mitropolitul Ungro-Vlahiei Antim Ivireanul, în care creionează cu măiestrie portretul marelui ierarh. Cititorul află că Sfântul Antim era de origine georgiană, că s-a născut cu numele Andrei, în provincia Iviria, de unde el și-a luat numele de Ivireanul, că în tinerețea sa a fost dus în sclavie la turci, recăpătându-și libertatea datorită inteligenței cu care era înzestrat, dar și talentelor artistice pe care le avea; domnitorul Constantin Brâncoveanu îl cheamă pe Antim de la Constantinopol în Țara Românească, încredințându-i tipografia mitropoliei.

A fost un erudit, cunoscător a șase limbi: georgiană, greacă, turcă, arabă, română și slavonă, a fost un mare teolog, bun conducător și organizator, a avut un rol însemnat în introducerea completă și definitivă a limbii române în slujbă. Chiar dacă româna nu era limba sa nativă, în cei 26 de ani, cât timp a petrecut în Muntenia, Antim a învățat impecabil limba română și a reușit să creeze o limbă liturgică românească limpede, care a fost înțeleasă de contemporanii săi și este folosită până astăzi.

Prin viața și prin faptele sale deosebite, Sfântul Antim, Mitropolitul Ungro-Vlahiei, a luminat viața duhovnicească a vremii sale, iar învățăturile și predicile sale rămân actuale până în vremea noastră.

Așa cum reiese din titlu, lucrarea *Viața mitropolitului Antim Ivireanul. Notițe bibliografice și alte texte documentare și evocatoare* include și alte texte relevante care au legătură cu subiectul tratat. În ea sunt cuprinse ședințe ale Secțiunilor literară și istorică ale Academiei Române, cu privire la tipărirea manuscrisului „Didahiilor” de către episcopul Melchisedec Ștefănescu, extrase din scrisori, diferite considerații și note.

Bibliografia consistentă din interiorul cărții reflectă munca de cercetare și documentare efectuată pentru alcătuirea acestei lucrări.

Cartea se încheie cu o descriere a documentelor tipărite de Sfântul Antim Ivireanul care se află în colecțiile bibliofile ale Arhiepiscopiei Dunării de Jos.

Acest volum este un omagiu adus Sfântului Martir Antim Ivireanul, dar în același timp, este și un instrument prețios pentru cei care vor să descopere file din istoria Bisericii Ortodoxe Române precum viața și activitatea unuia dintre cei mai mari ierarhi care au trăit pe plaiuri românești.

Valegvi, Valeriu. *Până unde aruncă undița sufletul?*
Iași: Opera Magna, 2017

Florica Șerban
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

„Pescar al destinului”, în volumul ***Până unde aruncă undița sufletul?***, apărut la Editura Opera Magna din Iași în anul 2017, Valeriu Valegvi se prezintă în ipostaza unui discipol al misterului lumii, după cum accentuează și indicația paratextuală ***Din reflecțiile unui învățăcel***, subliniind, încă o dată, efemeritatea ființei umane. Autorul este tributar lui Blaise Pascal, conform căruia existența umană, demonstrându-se a fi „cea mai fragilă din natură”, reprezintă „o trestie gânditoare”.

Autorul tratează rațiunea de a exista, în penumbra unor elemente de o naturalețe diafană, ca: nucul, păsările..... citez: ”Dintre toate păsările pământului (cucul într-un joc prelungit joc de-a părinții, ciocârlia zburând în albastru înfloritor, privighetoarea etalându-și trilul și alte păsări, de data aceasta răpitoare) care mi-au traversat sufletul, cea pe care am dorit-o cu adevărat este pasărea Phoenix. Pasărea cu peste cinci sute de ani zvâcnindu-i în piept. Pasărea care a plonjat în focul purificator cu atâta sânge rece. Nu mi-au recomandat-o părinții. Am căutat-o din instinct. La început doar ne-am tatonat (era după chipul și neasemănarea celorlalte păsări). După primul șoc mi-am apropiat-o pentru totdeauna. Acum îmi petrec zilele cu ea foarte împăcat” (pag. 69).

Construcția discursului, cu inserții de „fire” autobiografice și cu reflecții ale omului actual este completată de secvențe de autenticitate, spre exemplu interviu în publicația *Steaua Dimineții*, de intervenții intertextuale, de dialogul cu voci rezonante ale culturii universale, dintre care pot fi menționate Socrate, Cervantes, Roland Barthes, Mihai Eminescu, I.L. Caragiale, Constantin Noica ș. a.m. d.

Lucrare sedimentată a unui autor ajuns la maturitate în creație literară, volumul ilustrează frământări din diverse epoci, dar din perspectiva contemporaneității.

Parcurgând etape ale sondării interiorității, ale autoanalizei și ale introspecției, Valeriu Valegvi, organizându-și opera în trei părți structurante: *Dacă poezie nu e, nimic nu e...; La ce altceva să visezi mai mult...; De unde ne vine măsura ființei?*, accentuează vârsta așezată a creatorului, aflată însă sub imperiul (re)găsirii de sine și al menirii ființei umane, ca făptură miniaturală, pe scena „lumii” și a „facerii de lume”. Asocierea comparativ-metaforică a eului cu biblioteca, mi s-a părut a fi una de referință: „Biblioteca mea dă semne de îmbătrânire (!?). Atunci când a fost montată (...), unul dintre lucrători (...) mi-a șoptit cu admirație că ea o să țină o viață. Acum stau și o analizez cu gând de gâlceavă. Observ la ea destul de multe burți, fisuri, slăbiri de balamale și lipsă de componente. (...) Dar eu? Cum se prezintă acum, sunt puține șanse să n-o sfârșim împreună...” (p. 41).

Lirismul prin care se distinge textul este la aceleași cote cu al volumelor :

Calme frenezii (Ed. Scriptor, 1999), care conține, după cum se punctează: „referințe intime ale poetului, mai puțin zbuciumate, mai umane” (p. 39), *Măsura de nectar* (Ed. Geneze, Galați, 2002), miniciclul *Karma*, după cum demostrează, încă o dată, și *Îndemnuri pentru fata mea* (p. 50), *Retro-autoportret* (p.55-56), *Cuvântul* (p. 71) sau *Emoții* (p. 8).

Interogațiile evidențiate, chiar dacă aparent retorice, devin potențatoare de sens, generatoare de idei, având menirea de a adânci, precum în accepțiunea lui Blaga, lumea „ideilor profunde”, a înălțării impersonale a spiritului prin filosofie și literatură.

Volumul este pre - și postfațat de Dan Plăeșu, *Despre filosofia creației*, respectiv de A. G. Secară, ce subordonează rândurile notate sub titlul *Între „All is lost” și „On writing”*... Dintre observațiile acestora, am selectat doar două, deși ele sunt mult mai multe. Citez: „drumul scriitoricesc al lui Valeriu Valegvi a curs și curge bine (...) iar existența operei sale este demnă de atenție” (pp. 6-7) și „Dacă Valeriu Valegvi a avut sau nu un Moby Dick, poate rămâne să hotărâți dumneavoastră!” (p. 115).

Tatu, Tudose. Antihistorii de Galați
Galați: Sinteze, 2016

Andrei Parapiru
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Pe linia monografică a recuperării valorilor istorice gălățene intră și scrierile lui Tudose Tatu, deja recunoscut astfel. Publicul nostru a mai avut ocazia să întâlnească și alte titluri decât cel de azi, **Antihistorii de Galați**, ale aceluiași autor, precum: **Cărți vechi, reisi, negustători și diplomați - Dunărea de Jos 1745 - 1856**, **Împrăștiatele povești ale portului de aur**, **Istoria trudită a fabricilor uitate**, **Tradiția, promotoare a pescuitului gălățean** ș.a. Istoricul documentarist și istoriograful se întâlnesc în cel mai fericit mod cu putință la această personalitate gălățeană ce-și iubește profund meleagurile inimii, inclusiv prin fapte obiective de cercetător, bine atestate arhivistic.

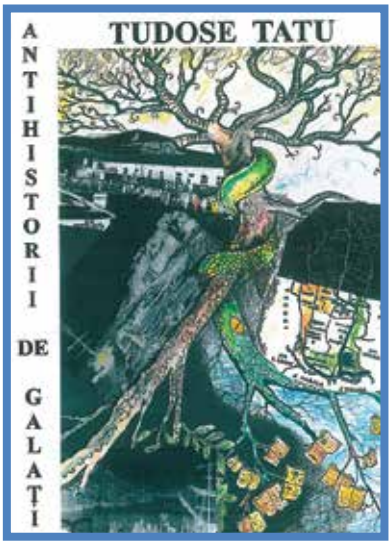

Modalitatea de comunicare a cărții **Antihistorii de Galați** este monologul descriptiv colocvial, împestrițat cu termeni arhaici sau regionalisme bine clarificate în context. Tudose Tatu își colorează viu documentația de referință. De exemplu, legat de fluviul României, citează spectaculos: *Tracii l-au numit astfel, pentru că la Nord, munții și vântul nordic fac aerul noros din cauza umezelei apei, și prin urmare Dunărea devine causa deselor ploi, căci, în limba strămoșească a Tracilor, Dunăre vra să zică Ducătoriu de Nouri - în grecește* ***nefeliforos***.

Volumul se ocupă de mai multe direcții dezvoltative ale cercetării regionale asupra Galaților. Onomastica arhivelor, geografia istorico-politică a zonei, diplomația, navigația și istoria veche romanțată prin chiar înscrisurile ce-o deschid se împletesc la fiecare pas. Locul Galațiului în istoria voevodatului apoi a principatului Moldovei se lămurește și prin descrieri ale economiei, finanțelor și comerțului vremurilor cândva pline de viața prezentului lor. De asemenea, apar distinct diverse rapoarte de registru și variate fapte de coloratură etnografică. De pildă, nu întotdeauna raporturile politice cu Imperiul Otoman au fost de ostilitate, ci de multe ori conviețuirea a dus la așezări de viață cooperantă, în ciuda tributurilor mereu plătite Înaltei Porți.

Volumul consideră într-un tablou mai amplu dispunerea strategică, în linie cu Galațiul și a altor localități, unele din ele cu garnizoane turcești. Brăila și Isaccea sunt cele mai importante cazuri. Pitorescul e accentuat prin detalii inedite, bine lămurite pentru cadrele epocii fanariote, spre exemplu: *Se enumerau construcțiile edilitare, elemente comune oricărei așezări musulmane. În ordinea importanței: geamia, azilul, baia, hanul, bazarul desigur acoperit și piața larg deschisă, iarmarocul.*

Rusia, prin portul Odesei și interesele privitoare la gurile Dunării e percepută ca o concurență și o primejdie continuă. Prosperitatea regiunii noastre, însă, nu a putut fi întreruptă decât prin cataclismele istoriei, ca năvălirile sângeroase ale tătarilor, invaziile otomane sau expedițiile militariste ale țarilor. Aceste ostilități nu au putut împiedica, totuși, dezvoltarea Galațiului drept centru comercial de referință națională și internațională. Cartea consemnărilor lui Tudose Tatu, **Antihistorii de Galați**, este prin asta o documentaristică viu-grăitoare a unor fapte cu impact restaurator pentru oraș și regiunea proximă lui. Istoricul arhivelor și istoriograful din personalitatea scriitorului exprimă, în principal, un tonus al trăirilor bine motivate pentru România, pe linia dispunerii Galațiului ca realizare a cooperării oamenilor săi cu păsare de inimă.

Ionescu, Violeta. Misterele Galaţilor
Galaţi: Centrul Cultural „Dunărea de Jos”, 2017

Rocsana Irimia
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

„Misterele Galaţilor”, recenta apariţie editorială a scriitoarei Violeta Ionescu, reprezintă o călătorie în timp, o întoarcere în trecutul Galaţiului, cu locuri şi istorii fascinante, o lume care te face să respiri parfumul oraşului cosmopolit de la Dunăre în perioada interbelică.

Volumul conţine povestiri inspirate din evenimentele reale ale Galaţiului anilor ‘30, întâmplări pe care autoarea le-a documentat cu asiduitatea specifică jurnalistului de carieră.

Titlul cărţii, „Misterele Galaţilor”, ne determină să o asociem cu popularul roman semnat de Èugene Sue, reprezentând din start o provocare pentru cititorul avizat, care se duce cu gândul la alte mistere, ale Parisului. În situaţia de faţă misterele sunt însă ale oraşului port la Dunăre, ale Galaţiului unei epoci apuse, care încă mai stârneşte nostalgii.

Probabil că aceste nostalgii, pe care mulţi alţi gălăţeni le împărtăşesc, au determinat-o pe Violeta Ionescu să desfăşoare firul narativ al întâmplărilor regăsite în paginile învechite de vreme ale ziarelor vremii. Pornind „de la adevăruri consemnate în cronicile vremii”, doamna Violeta Ionescu dă naştere, cu har literar, unor proze cu final neaşteptat sau dramatic, lăsându-i pe cititori să-şi pună întrebarea „cât de mult din povestire este adevăr şi cât istorie a locurilor”. Nesiguranţa este întărită voit de autoare, care afirmă în prefaţa volumului: „dacă întâmplările redate aici nu sunt în totalitate adevărate, vă asigur că nici false nu sunt!...”.

Prin intermediul acestor povestiri, aproape adevărate, cititorul este introdus în atmosfera vremurilor de odinioară, putând descoperi imagini cotidiene şi fapte din trecutul oraşului, clădiri vechi ce odinioară reprezentau simboluri ale oraşului, multe dintre ele pierzându-se în negura timpului. Viaţa cotidiană de dinainte de război, epoca de prosperitate a Galaţiului, este prezentată printr-o succesiune de episoade, care conturează tabloul unui oraş viu, multicolor, permanent în mişcare.

Bianca Mărgărit
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Regăseşti în paginile volumului farmecul străzilor de odinioară: strada Domnească cu Parcul Municipal, prăvăliile şi restaurantele frecventate de protipendada oraşului; strada Colonel Boyle care găzduia patru consulate şi sediile a două importante publicaţii gălăţene *Acţiunea* şi *Ecoul*; strada Braşoveni, care găzduia firmele unor negustori importanţi, printre care se număra Dimitrie Frigator, unul dintre marii filantropi din oraş şi multe alte locuri care fac parte din istoria Galaţiului.

În cadrul real din punct de vedere istoric se desfăşoară viaţa elitei gălăţene, cu atmosfera specifică localurilor vremii, cea a Restaurantului Suré - „un fel de «Capşa» dunărean, loc de petrecere, de răgaz şi de zăbavă” sau a Intim Club-ului, „loc pentru întâlnirile discrete”, încât aproape poţi simţi savoarea dulciurilor din cofetăriile „Regina Maria”, „Manzavinatos” şi „Confisserie Universelle”, poţi inspira parfumul teilor de pe Domnească sau poţi admira imperialii castani de pe strada Serei. Restaurante de lux se aflau la parterul hotelurilor Grand (astăzi sediul Primăriei) şi Metropol, pe strada Fraternităţii la numărul 3, vis-à-vis de Banca Naţională. Renumite la acea vreme mai erau „Braseria Palace” şi Berăria „Centrală”, situate

de asemenea pe strada Domnească. Tot pe artera principală a Galațiului se afla renumita cofetărie „Manzavinatos", cea deținută de „Nicu Pâslă" și cofetăria „Regina Maria", unde se putea consuma cea mai delicioasă înghețată din oraș. Pe fațada dinspre Domnească a bisericii Grecești se afla „Cafe Trocadero", un loc vestit pentru discuțiile de afaceri.

Fascinante în aceste povestiri sunt însă personajele, oameni simpli, anonimi, dar legați de întâmplări care au tulburat tihna orașului sau oameni din high-life-ul urbei, a căror viață suscita interesul concetățenilor. Printre aceste personaje se numără: doamna Paula „modista cu nume de cartier berlinez [...], franțuzoaică după accent"; Amélie Sure, soția unuia dintre proprietarii Restaurantului Sure, franțuzoaica „plină de nuri și de mofturi studiate" care a zăpăcit mințile multora dintre bărbații orașului, unora risipindu-le chiar averile; domnișoara Violette Jasmine Laroche, fiică de consul, ajunsă Miss Covurlui - 1932. Afli despre drama negustorului de încălțăminte, Edmond Cohen, afectat de criza financiară a anilor '30 și despre jaful din prăvălia sa, despre crima doctorului Titus Șandru, prins într-un triunghi amoros sau despre finalul tragic al lui Henry Goldring, fost director al Băncii Moldova. Dezlegi misterul legat de testamentul lui Eugen Bonachi, personalitate de seamă a orașului, prim-președinte al Curții de Apel Galați și delegat din partea României la Comisia Europeană a Dunării.

Dincolo de personaje ai posibilitatea de a participa la evenimente reale din trecutul orașului, care scoteau locuitorii orașului din tihna lor cotidiană. Unele erau fericite, precum Luna Galaților, a cărei sărbătorire se făcea în luna lui Cuptor, perioadă în care „gara, portul și aeroportul erau asaltate de vizitatori din toate colțurile patriei, veniți să vadă ce nu vedeau de obicei în localitățile lor de baștină: spectacole de teatru și muzicale, cu artiști din țară și străinătate, expoziții de mărfuri, la care se încheiau pe loc contracte de afaceri, evenimente culturale și sportive și, mai ales, distracții. Tot felul de distracții!". Un alt eveniment care a suscitat interes a fost sosirea escadrei britanice în Portul Galați, eveniment la care „lumea entuziasmată aplauda, flutura batiste, eșarfe, pălării" și la care erau nelipsite „«primăvăraticele» fete de pe Col. Boyle". Alte evenimente sunt pline de dramatism, printre acestea numărându-se bombardamentele anului 1944, care au distrus în mare parte centrul orașului „prins ca-ntr-o menghină între două fronturi, oraș deschis în calea ploii de foc, oferit pericolului luni întregi".

Volumul „Misterele Galațiului", scris în baza unor „adevăruri consemnate în cronicile vremii", are astfel, dincolo de partea beletristică, o reală valoare documentară, fiind completată de fotografiile și cărțile poștale care ilustrează paginile cărții și care ne readuc în prim plan frumusețea târgului de odinioară.

Emoție, plăcere, nostalgie sunt sentimentele care încearcă orice iubitor al Galațiului și al istoriei sale în momentul lecturării acestei cărți, incitând cititorul să parcurgă cu plăcere și curiozitate frumoasele povești ale acestor locuri și să aștepte cu nerăbdare noi astfel de surprize literare și istorice din partea autoarei.

SALONUL LITERAR AXIS LIBRI: EPIGRAME

Ionel Jecu
scriitor

Prima întâlnire cu domnul Dragoș Neagu, directorul Bibliotecii „Panait Istrati” Brăila

La prima vedere în birou
Mi-a părut un tip divin,
După ce i-am trecut pragu'.
Mi-am zis: dacă bea și vin,
E rudă cu Fănuș Neagu.

Răspunsul domniei sale
Dânsul m-a privit puțin
Și-a zâmbit, dându-mi de veste
Că nu-i place să bea vin.
(Deci neam cu Fănuș nu este!)

Domnului Vasile Manole, la volumul „De bună voie și nesilit de nimeni”

Cartea
Oricine poate să spună
Are-n ea doar voie bună.
Iar eu cred, din ce-am citit
Că ai scris-o nesilit.

Meșterul Manole
Se pricepea la zidiri,
Cunosc una dintre drame,
Ieri meșter la mănăstiri,
Azi meșter la epigrame.

Domnului Ioan Fărcășanu, la lansarea volumului „Contraste sub cupola albastră” (I. Fărcășanu a venit la lansare în sacou albastru)

Fiți fără grijă
Sub cupola cea albastră
Nu vor fi urmări nefaste
Chiar de-n epigrama noastră
Ați lăsat niște contraste.

Epigramistul I. Fărcășanu
Scrie epigrame fine
Cum sunt florile în glastră,
La lansare-n haină vine
Cum e cupola… albastră.

Domnului Gh. Gurău la lansarea volumului de rondeluri „Par și impar”

Dilemă
Ce rondeluri sunt acele,
Deși sunt scrise cu har,
Nu seamănă între ele,
Că sunt și par și impar!

Întrebare
Mulți după ce le citesc
În ele se regăsesc,
Mă întreb în ce rondel
Se regăsește și el?

Domnului profesor Toader Buhăescu la lansarea volumului „Marafeturi marginale”

Teo ca epigramist
Cu volumul apărut
Ești un om realizat,
Iar cu el vei fi văzut
Și nu marginalizat.

Marafet
Marafet – puțin înseamnă,
Însă gândul mă îndeamnă
Să spun: e-o realizare
Și nu e mică… e mare.

SALONUL LITERAR AXIS LIBRI: EPIGRAME

Ioan Fărcășanu
epigramist

Scriitorului Theodor Parapiru, autorul volumului „Testis”, care a fost prezentat în cadrul Salonului literar, la redeschiderea stagiunii de primăvară

Scriitor, moderator,
Spirit critic, analist
Demonstrează tututor
Că-i și-un profund eseist.

***

Un valoros moderator
E pentr-o zi cu rol schimbat:
Ieri, pentru toți – judecător,
Azi, pentru carte – judecat.

Scriitorului Gheorghe Gurău autorul cărții de fabule „Ceremonii în travesti”

Nu-i cazul să te deghizezi
Când cu animalele lucrezi,
Le dirijezi cu măiestrie
Că lumea umorist te știe.

***

Tigri, urși aduci pe scenă
Cum te-ndeamnă fantezia;
Rămâne ins-o problemă:
— Unde-ți ții menajeria?

Scriitorului Valeriu Valegvi autorul volumului „Până unde aruncă undița sufletul”

Sufletul aruncă undița-n eter,
Până unde-ajunge e-un mister;
Mesajul din carte e foarte clar spus:
Spiritul înalță pe om cât mai sus.

Scriitorului Victor Cilincă în legătură cu titlul cărții: „Țara de sub picior”

Se lăuda un oarecare
C-are pământul la picioare;
Dar iată că și-un scriitor
Ține o țară sub picior.

Scriitoarei Violeta Ionescu, autoarea volumului „Misterele Galaților. Povestiri aproape adevărate”

E o-ntreprindere-ndrăzneață
Eroi uitați s-aduci la viață
Și să-i descrii cu măiestrie
Ca lumea de-astăzi să îi știe.

***

Spunea un înțelept cândva:
„Talentul ori îl ai, ori ba!”
Citindu-i cartea îți spui pe dat’:
— Iat-un talent adevărat!

Scriitorului Gabriel Gherbăluță autorul cărții „Bestiarium vocabulum”

Cu versuri simple, dar profunde
Mesaju-n suflet îți pătrunde;
Deși cu-n titlu curios
Volumul este valoros.

Scriitorului Petru Iamandi traducătorul volumului „Am auzit un evreu irlandez” de Gerry Mc Donnell

Traducător cum altul nu-i
Citindu-i cartea dumnealui
Nu poți să nu faci o remarcă:
E un traducător de marcă.

Scriitorului Ionel Necula prezentatorul volumului „Sufletul neamului nostru: calități bune și defecte” de C. Rădulescu Motru, în legătură cu titlul cărții

Neamul nostru românesc
De pe plaiul strămoșesc,
Mereu la încercări supus
Le-a-nvins și ține fruntea sus.

***

Neamul meu cu suflet mare
A avut mereu și are,
Defecte, bune calități
Genii și mediocrități.

SALONUL LITERAR AXIS LIBRI: EPIGRAME

Vasile Manole
epigramist

Gheorghe Gurău - Epigramist, poet, fabulist, rebusist, autorul cărții „Ceremonii în travesti”
Săturat de epigrame
Ne-a spus fără ocoliș:
Am făcut la integrame
De mă uit acum cruciș.

Pari așa prietenos
După fabulele tale,
Dar și mult mai omenos
Când ești printre animale.

Când intri-n blana unui leu
Îți stă bine-n travesti
Și de-ai rage tot mereu
Vom avea ce povesti.

Harnic ca de obicei
Ziua-ntreagă el lucrează,
Când e vorba de femei
Mai tot timpul fabulează.

Grigore Postelnicu – „Bucătăreasa și prezumția de nevinovăție”
Ne vorbesc iar tecucenii,
Viu le e vocabularul,
Că de câteva decenii
Le cam sare des mustarul.

Teodor Parapiru – „Testis”
Martorul atâtor fapte
Autorul, erudit,
Pe mulți îi aruncă-n noapte
Cartea dacă i-au citit.

Violeta Ionescu – Autoarea cărților „Misterele Galațiului” și „Galați, o poveste cu aviatori”
Sunt mistere în Galați
Fără-a face-un compromis,
Dacă e s-apreciați,
Mult mai tari ca în Paris.

Privește tot mereu în sus
Cu ochii mari iscoditori,
Târziu de tot abia ne-a spus…
Se uită dup-aviatori.

Tudose Tatu – „Antihistorii de Galați”
Cercetând atâția ani,
Domnul Tatu grijuliu,
Ne-a făcut contemporani
Cu Ev-Mediu cel Târziu.

Victor Cilincă – „Țara de sub picior”
Sub picioare de ai țara
Ești bogat și ai de toate,
Dar sub un picior se pare
Ești bogat pe jumătate.

Petre Iamandi – Autor, traducator a 95 carți, ultima fiind „Am auzit un evreu irlandez”
Lumea cum nu stă degeaba
Iată dup-un irlandez,
După cum se vede treaba
Vom avea evreu chinez.

Foarte bun în meserie
O concluzie induce,
Azi englezii nu pot scrie
Cât de mult – poate - traduce.

Scriitorilor ce vin la Salon
În balon de vă iau unii
Vă purtăm de-a pururi stima,
Nu vă puneți cu nebunii,
Puteți coborî la prima.

SALONUL LITERAR AXIS LIBRI: EPIGRAME

Gheorghe Gurău
epigramist

Mie însumi la cartea de fabule *Ceremonii în travesti*
Aceste fabule le-am scos
Imun fiind la osanale
Când am decis că-i mai frumos
Ca să trăiesc printre-animale!

Ion Manea, prefațatorul cărții
Ceremonii (pline de viață)
În travesti, găsesc cu cale
Să-ți mulțumesc pentru prefață…
Expert fiind… în animale!

Violeta Moraru, prezentatoarea cărții la Salon
Pentru-însemnări de mare clasă
Respectul meu și toată stima
Se vede că de mine-ți pasă…
Că m-ai citit (citit din prima)!

Profesorului de matematică Ioan Toderiță, mai puțin diplomat la cele spuse
În matematica matale
Noi știm de bun cât poți să fii
Atât că bietele-animale
Nu se „rezolvă" cum susții!

Amicului Vasile Manole, epigramist hâtru
Accept din partea lui dojana
Când slobozește la parole
Și-s mai supus ca sfânta Ana
În fața soțului… Manole!

Veșnic tânărului Ioan Fărcășanu
Îți mulțumesc pentru ce-ai scris
Amice Nelu Fărcășanu
Ce pot să spun e că precis
Vei fi cu poanta și la anu'!

Profesorului Liviu Buhăescu
Despre un mare erudit
De Buhăescu fac vorbire
Maestru-n arta de citit…
Să auzim… cu prețuire!

Ionel Jecu - când gălățean, când brăilean
Pe Jecu-l știm ca brăilean
Epigramist la noi în urbe
O dă cotită an de an…
Și-atacă-ades în linii curbe!

În loc de încheiere
Vă mulțumesc amici, să știți
Că v-ați sacrificat din timpul
Ce-l rezervați ca să citiți…
Astfel voi cuceri… Olimpul!

Grigore Postelnicu și-a lansat în aceeași zi *Bucătăreasa și prezumția de nevinovăție*
Postelnic tecucean, se știe
Că scrii cu nerv și apăsat;
Ce cauți tu-n bucătărie
Când locul tău e la Palat?!

Valeriu Valegvi, *Până unde aruncă undița sufletul?* – eseuri
Eseuri scrise cu dichis
Valeriu este o valoare;
Păcat că cineva i-a zis
Că-s însemnări… clase primare!

Pictorul Sorin Manolescu

Corneliu Stoica
scriitor, critic de artă

Pictorul Sorin Manolescu, aparţinând grupului brăilean care în 1958 s-a afiliat gălăţenilor, formând Cenaclul Artiştilor Plastici Galaţi-Brăila, este un artist aproape necunoscut astăzi, mai ales de cei tineri, dar care odinioară, alături de Gheorghe Naum, Mihail Gavrilov şi Emilia Dumitrescu au format elita mişcării plastice din oraşul vecin. S-a născut în comuna Armăşeşti-Ialomiţa, la 14 noiembrie 1895, în familia profesorilor Elena şi Gheorghe Manolescu. A absolvit Academia de Înalte Studii Comerciale şi Industriale din Bucureşti (1920). Şi-a luat doctoratul în ştiinţe economice şi juridice la Instituto Superiore di Scienze Economiche e Comerciali din Genova, Italia (1922). Lucrând ca procurator la o societate comercială internaţională din Milano şi având încă din copilărie o atracţie pentru artele plastice, în deplasările sale a vizitat muzeele şi galeriile din Viena, Berna, Roma, Veneţia, Paris şi Londra, având astfel posibilitatea să cunoască arta europeană. Revenit în ţară, ocupă mai multe funcţii în Bucureşti. Începe să practice pictura cu caracter intimist. În 1929, la 31 octombrie, se căsătoreşte cu Paulina Marcela Niculescu, absolventă a Institutului „Santa Maria" din Bucureşti, iar la 5 august 1930 se naşte unicul lor copil, Ioana (decedată la 12 iulie 2013). În anul următor este transferat ca şef al Inspectoratului Muncii din ţinutul Dunării, cu sediul la Brăila, oraş în care se stabileşte cu familia. Aici îl cunoaşte pe pictorul Gheorghe Naum, iar în 1933, la Vâlcov (Ismail), îl întâlneşte pe Mihail Gavrilov. Între ei se leagă o trainică şi lungă prietenie. În vara anilor 1936, 1937 şi 1939 îl însoţesc pe Ion Theodorescu-Sion la peisaj la Curtea de Argeş. Formează Grupul „Dunărea de Jos", la a cărui primă expoziţie din 1939 participă cu lucrări şi Theodorescu-Sion. Toţi trei manifestă pentru maestru un sentiment de respect şi aleasă preţuire. „*Ion Theodorescu-Sion*, mărturiseşte Sorin Manolescu, *a dat prin prezenţa şi sfaturile lui un nou imbold străduinţelor noastre. Născut în judeţul Brăila, el a ţinut ca acest grup din care spiritualmente făcea parte, să-şi continue o activitate cât mai rodnică. Cu el ne sfătuiam adesea, ţinând un fel de şedinţe de lucru. Pentru fiecare dintre noi, avea un fel special de a ne îndruma şi sfătui. Cu Naum, care avea şcoală, discuta probleme tehnice; pe Gavrilov, care avea multă experienţă şi uşurinţă, îl îndruma asupra subiectelor, în timp ce pe mine, care pe vremea aceea eram la începutul formării mele de profesionist, căuta să mă lămurească asupra celor ce văzusem în muzeele din străinătate şi modul în care să utilizez aceste cunoştinţe*" (apud Ana-Maria Vicol, „Sorin Manulescu", Editura Maiko, Bucureşti, p. 261).

Sorin Manolescu, fotografia artistului 1939-1940

În 1939, artistul este admis la Salonul Oficial de Pictură şi Sculptură din Bucureşti, la care va participa şi-n anii 1940, 1944, 1945. Perioada 1936 – 1943 a fost hotărâtoare pentru destinul artistic al pictorului, fiindcă relaţiile cu Naum, Gavrilov şi Theodorescu-Sion i-au dat încrederea pentru „*a face trecerea de la condiţia de pictor lucrând de plăcere, căutând – mai mult sau mai puţin – frumosul elocvent şi agreabil, la condiţia artistului care vede dincolo de datele imediate ale motivului*" (ibid. p. 30).

În 1947, îmbolnăvindu-se grav, se pensionează şi se va consacra în totalitate picturii. Şi-a

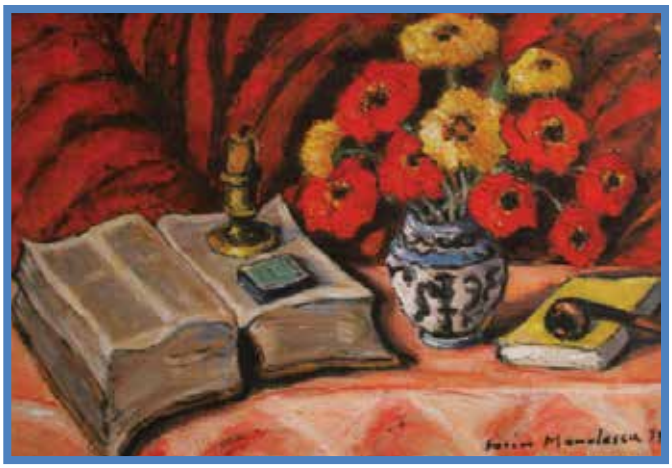

Sorin Manolescu, Natură statică cu carte veche, u.c., 38,2x55 cm, 1973

Sorin Manolescu, Natură statică cu vase, u.p., 41x57,5 cm, 1968, Muzeul Brăilei

deschis expoziţii personale în 1946, 1970, 1972 (retrospectivă), 1975, 1980. A participat la numeroase manifestări colective organizate pe plan judeţean, interjudeţean, naţional. În anii 1959, 1961, 1963, 1964 a participat și la expozițiile colective regionale din Galaţi, fiind în acel timp membru al Cenaclului Artiștilor Plastici Galaţi-Brăila. A fost onorat cu înalte distincţii: Ordinul „Coroana României" în grad de Cavaler (1935, prin decret semnat de Regele Carol al II-lea; Ordinul „Steaua României" în grad de Cavaler (1935); Crucea de Aur a Ordinului „George I" (1938); Ordinul „Coroana României" în grad de Ofiţer, prin decret semnat de Regele Mihai I (1941).

A încetat din viaţă la 5 februarie 1981, la Brăila, fiind înmormântat la Cimitirul Catolic. Pustum, în 1991, i-a fost organizată o expoziţie retrospectivă la Casa Colecţiilor din Brăila, azi Centrul Cultural „Nicăpetre", iar în 2008, la sediul Direcţiei Judeţene pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Naţional Brăila, în ciclul de manifestări „Biografii ale secolului al XX-lea", pictorul a fost celebrat printr-o expoziţie cuprinzând fotografii originale, documente, picturi și desene din colecţia Ioanei Manolescu, fiica acestuia. Atelierul artistului este reconstituit într-una din camerele Secţiei de Artă din cadrul Muzeului Brăilei „Carol I". De altfel, Ioana Manolescu, neavând urmași, a donat acestei instituţii, prin clauză testamentară, și apartamentul său cu tot inventarul aflat la data decesului: lucrări de artă, mobilier, obiecte decorative și de uz casnic, cărţi, fotografii, recuzită de atelier etc.

În opera sa, Sorin Manolescu a cultivat cu consecvenţă de-a lungul anilor peisajul, natura statică și florile. Acestea au fost genurile pe care le-a preferat. Stilul său este cel al unui pictor realist, care s-a format și dezvoltat în atmosfera creată de arta postimpresionistă. În peisagistică, a pictat priveliști din Bălţile Brăilei, din port, șlepuri pe Dunăre, aspecte stradale, edilitare și din parcurile „orașului cu salcâmi", imagini cu pajiști, margini, interioare sau luminișuri de pădure, marine, secvenţe din viaţa satului, căpiţe de fân etc. L-a inspirat, de asemenea, toamnele cu aurul și purpura vegetaţiei, poezia naturii trezită la viaţă în primăvară, ca și anotimpul estival, cu arbori aflaţi în plenitudinea puterii sevelor („Peisaj din Balta Brăilei", „Șlepuri pe Dunăre", Alee din Parcul Monument", „Strada Teatrului Brăila", „Vedere spre Măcin", „Peisaj cu cedri", „Pădure primăvara", „Gospodărie ţărănească", „Rebricea"„Interior de pădure", „Amurg", „Peisaj pe înserat, „Toamnă", „Căpiţe", „Casa pădurarului", „La marginea satului" etc.). Referindu-se la peisajele sale populate cu aspecte ale porturilor, criticul de artă brăilean Ana-Maria Vicol subliniază că artistul a cunoscut foarte

Sorin Manolescu, Șlepuri pe Dunăre, u.c., 33x45,5 cm, Muzeul Brăilei

Sorin Manolescu, Peisaj citadin, u.c., 34x49 cm, 1973, Muzeul Brăilei

Sorin Manolescu, Case pe alee, u.c., 32x45,5 cm, col. Muzeul Brailei

bine viaţa acestora datorită profesiei sale şi din acest motiv nu a putut reprezinta portul „*pitoresc, decorativ şi calm ca în vedutele oraşelor-port italieneşti, pe care le ştia foarte bine, şi nici exotic, ci aşa cum l-a simţit, ca un loc aspru, cu legi precise şi neiertătoare* (op. cit. p. 23). Sorin Manolescu pictează cu o pastă bine hrănită, consistentă, culorile sunt luminoase sau distribuite în tonalităţi mai închise, în funcţie de subiectul abordat. Ansamblurile lucrărilor sunt bine echilibrate compoziţional, materia picturală este subordonată unui desen riguros. La fel procedează pictorul şi în tablourile care înfăţişează naturi statice şi flori. Recuzita la care apelează este compusă din fel de fel de obiecte, diferite ca formă şi materialitate: vase din lut cu motive ornamentale, ulcele, fructe, incunabule, cărţi, albume de artă, pipe, scrumiere, sfeşnice, ceainice, bibelouri reprezentând păsări etc. Mai întodeauna obiectele sunt aşezate pe suporturi acoperite cu drapaje, ordonarea elementelor în pagină este armonioasă, pictorul este atent la proporţii, la zonele de lumină şi la cele de umbră. Aplicarea culorii este făcută în aşa fel încât să redea materialitatea obiectelor, să creeze o stare de linişte sau de mister. Florile (trandafiri, liliac, părăluţe, margarete, nemţoaice, maci, lalele, cale, garoafe, gălbenele, cârciumărese), pictate în buchete, dar şi integrate uneori în naturi statice, sunt proaspete şi pline de viaţă, corolele şi petalele sunt stilizate, carnalitatea tijelor este bine pusă in evidenţă („Natură statică cu vase”, „Natură statică cu crizanteme”, „Ulcică cu flori”, „Flori roşii în vas albastru”, „Natură statică cu garoafe”, „Natură statică cu pipă”, „Cârciumărese”, „Flori albe cu două vase”, „Cale”., „Flori de câmp”, „Floarea-soarelui”, „Flori diferite în vas de lut”). Sub penelul lui Sorin Manolescu, obiectele, chiar şi cele mai simple, dobândesc noblețe şi muzicalitate. Compoziţiile sunt bine închegate, emanând vigurozitate şi inoculând în sufletul celor care le privesc un sentiment al lucrului temeinic elaborat. Sorin Manolescu a atins cote înalte de expresivitate în genul naturii statice şi al florilor, fapt care a determinat-o pe Ana Maria Vicol să considere că pictura acestuia „*ar fi meritat atenţia posterităţii chiar şi numai dacă opera lui s-ar fi restrâns la acest gen*” (ibid. p. 36).

Sorin Manolescu, Floarea soarelui, u.p. lipita pe carton, 45,5x34,7 cmm 1962, Muzeul Brailei

Sorin Manolescu, Rebricea, u.c., 44,5x52 cm, 1971, Muzeul Brăilei

Aplicarea Convenţiei de Armistiţiu din 12 septembrie 1944

Studiu de caz - relaţia dintre Poliţia oraşului Galaţi şi trupele sovietice de ocupaţie (III)

Dr. Adrian Pohrib
director, Direcția Județeană Galați a Arhivelor Naționale

Printr-o adresă din luna noiembrie, Comisia Română pentru Aplicarea Convenţiei de Armistiţiu informa conducerea Ministerului Afacerilor Interne în legătură cu faptul că autorităţile sovietice nu aveau dreptul de a efectua arestări ale cetăţenilor români. La cererea autorităţilor sovietice, potrivit Convenţiei, autorităţile române puteau efectua arestări şi internări socotite în interesul armatei sovietice, sub rezerva că persoanele arestate sau internate rămâneau sub paza autorităţilor româneşti[1].

Marele Stat Major a emis la 30 decembrie Ordinul general nr. 984.200/1944, în care se sublinia: „Armata, Poliţia şi Jandarmeria se vor opune cu ultima energie, la nevoie chiar recurgând la arme, în cazurile când ostaşi sovietici, izolaţi sau în grupuri, sau alţi indivizi care, utilizând fraudulos uniforma sovietică, vor încercă să ridice cu forţa sau să jefuiască bunurile statului sau particulare. Armata, Poliţia şi Jandarmeria vor adresa somaţiunile legale jefuitorilor izolaţi sau în bandă surprinşi asupra faptului şi, în caz de nesupunere, vor deschide focul”[2]. Referitor la abuzurile comise de armata sovietică la Galaţi, spre exemplu, în perioada 1 decembrie 1944 - 22 februarie 1945 au fost întreprinse zece acte de dezarmare şi abuzuri îndreptate contra personalului poliţienesc, în special asupra gardienilor publici aflaţi în patrulare[3].

Convenţia de Armistiţiu delimita clar condiţiile în care anumite bunuri puteau fi rechiziţionate. În practică, Armata Sovietică a săvârşit numeroase abuzuri şi ilegalităţi. Spre exemplu, dintr-un raport întocmit la mijlocul lunii februarie 1945 de Chestura Poliţiei municipiului Galaţi referitor la vitele confiscate de soldaţii sovietici de la ocuparea teritoriului, rezultă că au fost ridicate 324 vite, din care nici măcar una nu a fost luată cu forme legale[4].

Deşi, în conformitate cu ordinul Direcţiei Generale a Poliţiei nr. 5.660 din 14 mai 1945, Inspectoratul Regional de Poliţie a dat dispoziţii precise în legătură cu modul cum trebuiau cercetate şi raportate incidentele sau neregulile constatate în legătură cu ridicările de persoane sau bunuri de către trupele sovietice, totuşi în practică se semnalau numeroase deficienţe în legătură cu întocmirea documentaţiei care proba aceste abuzuri. Se înregistrau foarte multe ilegalităţi, însă oficialităţile române, pentru a nu fi puse într-o lumină proastă, solicitau o serie de documente, expresie a birocraţiei, care să probeze aceste abuzuri în faţa Comisiei Aliate de Control. Astfel, dosarele întocmite de organele de cercetare şi instrumentare trebuiau să conţină obligatoriu documente din care să rezulte că autorii au fost clar identificaţi. Cercetarea şi instrumentarea fiecărui caz în parte trebuia făcută de autorităţile române în colaborare cu reprezentanţii sovietici locali, făcându-se în special apel la delegaţii Comisiei Aliate de Control care erau elementele permanente în teritoriu[5].

Un eveniment deosebit a avut loc în seara zilei de 23 spre 24 septembrie 1945, când, în jurul orelor 21^{30}, a fost împuşcat mortal de către sovietici un sergent major. La scurt timp conflictul a escaladat, în sensul că aceiaşi militari sovietici au atacat gărzile cetăţeneşti, rănind un membru. Martorii s-au retras, sub tirul armelor sovietice, în grabă

spre Comisariatul I de Poliţie, aflat în apropiere, ocazie cu care au fost produse pagube şi la clădirea comisariatului. În cele din urmă conflictul a fost aplanat, deznodământul fiind arestarea unui ostaş sovietic. La scurt timp (aproximativ 30 de minute) cinci soldaţi înarmaţi au revenit solicitând eliberarea tovarăşului. Cu greu, în cele din urmă au fost convinşi că acesta a fost predat, conform reglementărilor legale, Comandamentului Sovietic, evitându-se astfel vărsarea de sânge[6].

În ceea ce priveşte circulaţia pe drumurile publice, o problemă deosebită o reprezenta traficul utilajelor grele (tancuri şi tehnică de luptă) care distrugeau partea carosabilă, încât Ministerul Comunicaţiilor şi Lucrărilor Publice intervine în octombrie 1945 pe lângă Ministerul Afacerilor Interne să dispună o mai mare atenţie din partea ofiţerilor de poliţie în aplicarea măsurilor de supraveghere şi sancţionare[7].

Rata criminalităţii şi infracţionalităţii era destul de ridicată, spre exemplu, pentru perioada octombrie – decembrie 1945 sunt raportate 13 crime, 58 de tâlhării şi 15 incidente soldate cu răniri, în evenimente fiind implicaţi soldaţi în uniforme sovietice. Cazurile erau destul de variate: conducerea autocamioanelor şi autoturismelor militare sovietice în stare de ebrietate, având ca rezultat provocarea de accidente, arestarea de către sovietici a gardienilor publici din patrulele mixte, mai mult decât atât, au fost semnalate cazuri de dezarmare a sovieticilor de proprii tovarăşi de arme aflaţi în stare de ebrietate[8].

La 30 aprilie 1946, Inspectoratul Regional de Poliţie Galaţi a găzduit o şedinţă la care au fost convocaţi de către I. Cuptor, şeful instituţiei, mai mulţi de factori de decizie implicaţi în supravegherea liniştii şi ordinii publice în regiune, respectiv: col. Gh. Craioveanu, inspector regional de jandarmi; lt. col. Nicolaiţă Vasile, comandantul garnizoanei; Bălcănescu Adrian, prim-procuror al Tribunalului Covurlui; maior magistrat Emil Târnovodeanu, şeful Parchetului Curţii Marţiale; I. Anastasiade, chestorul Poliţiei; căpitan Mircea Nicolaiescu, comandantul Legiunii de Jandarmi şi comisar şef Babei Gh., şeful Serviciului de Siguranţă al Inspectoratului de Poliţie. Principalele dezbateri au avut loc pe tema executării ordinului Ministerului Afacerilor Interne, transmis prin Direcţiunea Generală a Poliţiei cu no. 41.808 S./1946, în speţă de a delibera şi hotărî asupra măsurilor care trebuiau luate în vederea preîntâmpinării actelor de agresiune îndreptate împotriva reprezentanţilor Armatei Roşii aflaţi pe teritoriul regiunii Galaţi.

Inspectorul regional de poliţie I. Cuptor a propus emiterea unei ordonanţe prin care Curtea Marţială să atragă atenţia locuitorilor că orice agresiune împotriva reprezentanţilor Uniunii Sovietice, fie civili, fie militari, săvârşită sub orice formă, va fi aspru pedepsită de legile ţării. De asemenea, a propus organizarea de razii cu efective mixte (români şi sovietici) pentru descoperirea şi prinderea atât a infractorilor români, cât şi a eventualilor infractori sovietici, urmând să se facă intervenţiile necesare pentru ca la fiecare circumscripţie poliţienească să fie detaşat câte un ofiţer sau subofiţer sovietic, care să aibă şi trupa necesară organizării şi efectuării acestor razii. I. Anastasiade, chestorul Poliţiei gălăţene, s-a declarat de acord cu emiterea ordonanţei, care era cu atât mai necesară, cu cât însăşi domnia sa accepta faptul că, într-adevăr, existau elemente legionare şi reacţionare care propagau un curent de opinie ostil armatei sovietice. Pe de altă parte, datorită aceloraşi, s-au înregistrat adevărate avalanşe de simpatii faţă de elementele răzleţe din fosta armată germană care se mai găseau încă pe teritoriul regiunii. În privinţa raziilor, inspectorul regional de poliţie opina că ele trebuiau organizate neapărat cu concursul ostaşilor sovietici. Experienţa din trecut demonstrase însă că existau mari deficienţe de colaborare între forţele poliţieneşti şi patrulele de ostaşi sovietici. Aceste deficienţe se datorau, în primul rând, faptului că militarii pe care îi punea la dispoziţie Comandamentul Sovietic din Galaţi erau ostaşi ai armatei combatante şi nu elemente ale unor unităţi speciale de poliţie. De aceea, el era de părere că ar fi fost de preferat să se intervină la cei în drept pentru a trimite la Galaţi o unitate specială de poliţie sovietică, fapt care, în practică, nu s-a realizat niciodată[9].

Concluzii. O întreagă legislaţie se va naşte din necesitatea de a îndeplini prevederile Convenţiei de Armistiţiu şi o reţea birocratică, aparţinând Comisiei Aliate de Control, va împânzi teritoriul României anulând sau alterând prerogativele şi deciziile instituţiilor şi organismelor de drept autohtone. Dizolvarea tuturor organizaţiilor pro-hitleriste (de tip fascist), politice, militare, paramilitare, aflate pe teritoriul României, precum

și a celorlalte organizații care făceau propagandă ostilă Națiunilor Unite, și în special Uniunii Sovietice, ridica noi probleme Poliției care era datoare să supravegheze și aceste mișcări. Deși trupele sovietice săvârșeau numeroase abuzuri, totuși Comisia Aliată de Control semnalează mai multe „cazuri de omor" săvârșite de organele polițienești române asupra ostașilor armatei sovietice. Prezența trupelor sovietice în orașul Galați, ca de altfel la nivelul întregii țări, a însemnat săvârșirea a numeroase abuzuri atât în relația cu populația, cât și în cea cu autoritățile și instituțiile românești. Din materialul documentar cercetat se deprinde, într-o primă etapă, tendința unei rezistențe din partea autorităților românești, am putea afirma chiar a unei riposte, însă rezultatele au fost minime.

De remarcat că, chiar de la nivel central, se încerca inducerea în mase a ideii că abuzurile, care erau săvârșite în realitate de trupele sovietice, erau săvârșite de elemente autohtone certate cu legea sau de reacționari echipați cu efecte militare sovietice, recomandându-le organelor cu atribuții pe linia păstrării ordinii și liniștii publice ca, în eventualitatea că astfel de acte se produceau, ancheta organelor de cercetare să urmeze în principal această pistă. Mai mult decât atât, apar o serie de instrucțiuni în legătură cu modul cum trebuiau să se comporte organele de anchetă în eventualitatea producerii unor infracțiuni produse în mod vădit de soldații sovietici, ne referim la cazurile de flagrant delict, atitudinea ce trebuia manifestată de autorități fiind mai mult decât conciliantă.

Deși autoritățile românești și cele gălățene, având în vedere noua orientare politică și apropierea față de URSS, încercau să pună bazele unei colaborări „frățești" cu armatele sovietice de ocupație în ceea ce privește asigurarea liniștii și ordinii publice, în practică s-a dovedit că acestea nu numai că nu erau fructuoase, dar am putea afirma chiar nocive climatului de ordine. Documentele consemnează cazul unor patrule mixte formate din gardieni publici și militari sovietici în care, aceștia din urmă au procedat la dezarmarea primilor, fiind înregistrate chiar cazuri de omor. Deși prezența trupelor militare ar fi trebuit să constituie un factor de stabilitate și ordine, sovieticii s-au dovedit a fi un factor destabilizator propice producerii abuzurilor și infracțiunilor, încât personalul polițienesc gălățean a trebuit să manifeste „atitudinea unui acrobat", jonglând în adoptarea măsurilor luate față de abuzurile armatelor de ocupație, dând dovadă de elasticitate și diplomație, demonstrând în același timp că era un bastion al rezistenței autorităților românești.

Procesul de impunere a modelului sovietic s-a declanșat încă de la sfârșitul lunii august și începutul luni septembrie 1944, când Armata Roșie a ocupat România. El a devenit evident după 6 martie 1945, când la putere a fost instalat guvernul dr. Petru Groza, care avea la bază Programul Frontului Național-Democrat elaborat de Partidul Comunist. După eșuarea grevei regale din 21 august 1945 - 6 ianuarie 1946 impunerea acestui model s-a accelerat, alegerile parlamentare din 19 noiembrie 1946 dând „legitimitate" regimului democrat-popular. După această dată ofensiva împotriva partidelor politice s-a generalizat, în timp ce guvernul a asistat, tot mai neputincios, la adoptarea unor măsuri cu care, în fond, nu era de acord. Deschiderea Adunării Deputaților la 1 decembrie 1946, semnarea tuturor legilor adoptate de aceasta, au reprezentat asemenea acte. După dizolvarea Partidului Național - Țărănesc în iulie 1947, instituția monarhică rămăsese un simplu decor care a fost înlăturat la 30 decembrie 1947. Din motive politice, actul abdicării regelui a fost considerat o piatră de hotar în istoria României, deși el nu era decât o nouă etapă în calea sovietizării depline a țării.

Note:

1. *Ibidem*, f. 80.
2. Arhivele Naționale Galați, fond *Inspectoratul Regional de Poliție Galați. Serviciul Siguranței*, dosar 65/1944-1945, f. 19.
3. *Ibidem*, dosar 76/1945, f. 91-92.
4. Arhivele Naționale Galați, fond *Poliția orașului Galați. Serviciul Administrativ*, dosar 15/1944, f. 207.
5. *Ibidem*, dosar 55/1945, f. 163-164.
6. *Ibidem*, dosar 84/1945-1946.
7. *Ibidem*, dosar 47/1945, f. 164.
8. *Ibidem*, dosar 6/1945, f. 80-87.
9. *Ibidem*, dosar 17/1946, f. 126-131.

Comunitatea Turcă din Galaţi de-a lungul timpului (II)

Marius Mitrof
consilier, D.J.C. Galaţi

Importanţa schelei şi a târgului Galaţi creşte progresiv în economia Moldovei din secolul al XVIII-lea şi primele decenii ale secolului al XIX-lea, vertiginoasa dezvoltare a pieţei gălăţene fiind determinată, în primul rând, de existenţa portului.

Date despre negustori turci în Galaţii din această perioadă ne sunt relevate de documentele vremii. Astfel, Scarlat, pârcălabul de Galaţi, primeşte poruncă domnească la 9 martie 1742, să se îngrijească de „untul gospod ce este acolo" şi pe care urma să-l cumpere negustorul turc Ahmet Mustafa.[1] La mijlocul anului 1742, venea şi se stabilea la Galaţi, cu porunca de a controla buna calitate a zaherelii şi a grăbi încărcarea corăbiilor, „Haznatar Lustafa aga Sacci hambari emini".[2] Iar Negustorul Ustamolu îşi ridica o dugheană, la 1749, pe locul marelui logofăt Manolache, plătind o chirie pe teren de 22, 50 lei,[3] ceea ce denotă că turcii, potrivit tratatelor încheiate, nu puteau deţine proprietăţi pe teritoriul Ţărilor Româneşti.

Constantin Mavrocordat poruncea, la 17 noiembrie 1742, să se caute în Galaţi un copil din Iaşi, răpit de trei tătari şi vândut „la un turcu eminul din Galaţi",[4] cu certitudine un turc care se numea Emin.

În piaţa oraşului Galaţi, pe la 1743, era cafeneaua lui Caba Hasan,[5] acesta având şi un „feredeu". Caba Hasan a fost serdarul Galaţilor în perioada anilor 1729- 1742.[6] Faptul că făcea negustorie nu era ieşit din comun, majoritatea serdarilor turci dedicându-se acestei îndeletniciri. Şi serdarul Osman, tot din Galaţi, dar pe la începutul secolului al XIX-lea, făcea negustorie. Serdarii erau numiţi prin firmane primate de la sultan, ori prin porunci ale vizirului, primind şi de la domnitorul ţării o carte de „beşlegie". Primind această carte, serdarii se instalau în Galaţi în casele destinate celor care îndeplineau această funcţie.[7]

La 1757, arendaşii ocnelor, vistiernicii Dumitraşcu Palade şi Aristah Hrisoscoleu, se învoiau cu un negustor turc din Galaţi ca să-i livreze „câtă sare se va putea trimite şi vinde la Galaţi".

Unii negustori turci obişnuiau să construiască la Galaţi „vase cu trei catarge şi de altfel", nu fără a face şi abuzuri împotriva locuitorilor. Pentru a înlătura aceste abuzuri, domnitorul Ioan Teodor Callimachi se plângea sultanului, iar acesta îi trimitea poruncă serdarului turc de la Galaţi la 10/19 ianuarie 1759, ca să li se interzică negustorilor turci „de a mai construe vase la schela pomenită".[8]

În 1784 întâlnim şi un fierar care se semna Mustaţă turcu „hierar".[9]

În jurul pieţii sau pe malul Dunării erau „magazale" sau „hambare" ale lui hagi Mustafa Efendi, Husein Aga Ciarsanbadan, Galeongi Husein Lazagi, Ghimuş aga, toate folosite, în toamna anului 1796, pentru păstratul zaherelei netrimise la Constantinopol.[10] În anul 1782, un alt negustor turc din Galaţi, Cozluolu Ahmed aga vindea 665 de ocă de ceară.[11]

Mehmet aga este numit „zabit" al schelei Galaţi, la începutul lunii octombrie 1786, având în seamă plecarea la vreme a zaharelii şi menţinerea ordinii.[12] Un „zeim" era în luna august 1795 la Galaţi „pentru zaherea". Cu porunci asemănătoare vine la Galaţi, în februarie 1797, Husein ciohodar, iar peste câteva luni, în iunie, soseşte şi Mehmet aga vezir ciohodar căruia i se dădea în dar 3000 de lei.[13]

Găzduirea acestor „zeimi" şi uneori ducerea lor la Iaşi cu porunci pentru domnie era o grea povară pentru orăşeni. Târgoveţii arătau în 1819 că „beilicurile sunt o mare greutate" şi de aceea au făcut o cerere către pârcălăbie „să se cumpere o butcă (o caleaşcă, o diligenţă) spre întrebuinţare beilicurilor".[14]

Tratatul de la Kuciuk-Kainargi, 1774, încheiat în urma războiului ruso-turc, obligă Imperiul Otoman să-şi retragă vameşii de la Galaţi,[15] ceea ce înseamnă o mai mare libertate pentru negustorii care îşi desfăceau mărfurile prin portul Galaţi. Unele neînţelegeri între locuitorii Galaţilor şi

negustorii turci sunt semnalate în perioada imediat următoare anului 1774 deoarece, un firman din anul 1787 interzicea negustorilor turci din Galaţi să persecute pe locuitori, putând să se aşeze „numai unde urmează să se facă locuri noi de bazar, lângă schele şi în locuri fixate pentru ei".[16]

Galaţii continuă să cunoască o creştere a activităţii comerciale şi portuare, ceea ce a constituit fundamentul dezvoltării „oraşului de jos". Negustorul austriac Franz Jenne nota în jurnalul său de călătorie că locuinţele orăşenilor se întindeau pe malul Dunării până la locul şantierului.[17]

Alături de populaţia românească, la 1802, întâlnim mulţi greci şi evrei amestecaţi, care aveau o mahala, armeni, turci, unguri, italieni. În călătoriile sale prin Moldova la sfârşitul secolului al XVIII-lea, P. Zöld face menţiunea că dacă în Moldova nu întâlneşti mai mult de trei turci în oraşe şi târguri, doar la Galaţi şi Bârlad, turcilor le era îngăduit să ţină şi femeile cu ei. Numărul acestora la Galaţi era destul de mare, căci un memoriu din 1802, al boierilor arată că sunt „ca un foc pentru nenorociţii din partea locului, întocmai ca şi ciuma".[18]

La începutul secolului al XIX-lea încep revolte de mai mare amploare printre popoarele creştine din Balcani. Imboldul venind în parte de la Revoluţia franceză care trezise la mai toate popoarele setea de libertate, adusese noţiunea de egalitate socială.

Mai importantă pentru urmările de la noi din ţară a fost revolta grecilor, care începe în 1821, concomitent în Grecia propriu-zisă şi la noi în Principate. Asistăm, deci, la o dublă acţiune împotriva turcilor. În această „Eterie" grecească, s-au înscris atât boieri, cât şi persoane situate în pătura mai puţin avută. Un nucleu important al eteriei a fost constituit la Galaţi.

La 1821, eteriştii din Galaţi primesc poruncile lui Ipsilanti, capul Eteriei, şi se strâng la 21 februarie la Biserica Sf. Nicolae, de unde au pornit spre locuinţa lui Topucci-başa care se afla în vecinătatea Şcolii Generale nr.24 de astăzi, cerându-i să predea armele şi să plece din oraş. Topucci-başa refuzând, a tras asupra eteriştilor, omorând pe unul dintre ei. Sursa revoltei fiind alimentată şi de acest incident, eteriştii s-au năpustit asupra turcilor din Galaţi, măcelărind un număr mare dintre ei. Apoi au dat foc oraşului din patru părţi. Din cauza focului, dar şi a eteriştilor, mare parte din locuitori au părăsit casele, fugind prin satele din împrejurimi, iar alţii s-au ascuns prin biserici. O parte dintre negustorii turci din Galaţi au fugit la Brăila, vreo 25 sau 30, alţii, vreo 56 la număr, s-au refugiat în casa agentului austriac Iosif Manzoli.[19]

Despre masacrul populaţiei turceşti de la Galaţi, boierii ţării scriu, într-un arz-mazgar, că „grecii şi arnăuţii... au săvârşit o cruzime fără pildă vreodată pe pământul acesta".[20]

Represaliile nu au întârziat să apară, o armată turcească compusă din 7000 de oameni, după alte surse 3000 de oameni, au atacat în ziua de 13 mai, nimicind aproape complet armata grecească.

Mişcările de eliberare din anul 1821 au avut ca rezultat pentru Ţările Române încetarea domniile fanariote, instaurate de către Poarta suzerană ca urmare a deselor încălcări ale tratatelor de către domnii Ţărilor Române, acestea culminând cu „trădările" domnitorilor Dimitrie Cantemir, în Moldova la 1711 şi Constantin Brâncoveanu în Muntenia, la 1714.

Deşi atrocităţile comise de către mişcarea eteristă asupra turcilor din Galaţi au fost de neimaginat, după anul 1821, numărul negustorilor turci la Galaţi era, încă, destul de mare. Hafiz Abdulvehab, Molla Mehmed, Iahia Adullah şi alţi 11 negustori din schela Galaţi rugau pe domnitorul Sturdza, la 26 octombrie 1825, să li se dea teşchereaua necesară pentru a face comerţ în Moldova.[21]

Negustorii capanlâi se dedau la tot felul de abuzuri în Galaţi, acestea constând în refuzul de a plăti acele taxe stabilite de administraţie, cum ar fi zahereaua sau jugăritul. Carage Mehmet aga, negustor din Galaţi, deşi cumpărase o cantitate apreciabilă de grâu, nu a voit a plăti zahereaua aferentă canttităţii cumpărate.[22]

Războiul ruso-turc din 1828-1829, încheiat cu tratatului de la Adrianopol, din 1829, avea să scoată Imperiului Otoman monopolul asupra circulaţiei vaselor şi a comerţului pe Dunăre, fiind, astfel, asigurată libertatea navigaţiei şi libertatea comerţului. Însă tratatul de la Hunkiar-Skelesi (1833) reglementa nu numai relaţiile comerciale turco-ruse, ci şi cele cu Ţările Române, turcii nemaiavînd voie să ia nici un fel de zaherea fără plată.[23]

La Galaţi, comerţul cu Imperiul Otoman era făcut cu o serie de negustori turci stabiliţi în acest oraş, precum: Zarahasan, Osman aga, Bahtooli,

Ali Afendi, Ali Mustafa, Ahmet bairactar, Mehmet Soliman, Ibraim Mehmet şi alţii.[24]

Documentele anului 1839 conţin date despre negustorii turci la Galaţi, Ahmet bairactar şi Eip aga care se ocupau cu comerţul de cherestea.[25]

Libertatea navigaţiei pe Dunăre şi instaurarea regimului de porto-franco în 1837 au contribuit la creşterea valorii internaţionale a portului Galaţi şi a exportului moldovean.

Între 1837 şi 1877, documentele vremii ne relevă tot mai puţin numele unor negustori turci din Galaţi. Însă aceasta nu conduce la ideea că, în portul dunărean din acea perioadă, turcii, indiferent de ocupaţia lor, nu ar mai fi existat în Galaţi. Printre cei care aveau ateliere de bragă, brutării, cei care preparau halviţa, ori se ocupau cu comerţul, cu certitudine se aflau şi turci. De altfel, la 1870, la Galaţi se afla Ali Asagi care se ocupa cu exportul de cherestea.[26]

La 1856, în Galaţi se deschidea prima sucursală a unei bănci străine din Moldova, Banca Otomană, cea care, în anul 1866, s-a transformat în Banca României, prin preluarea acţiunilor acesteia. [27] Tot în acelaşi an, Omer-Paşa, delegatul Imperiului Otoman în Comisiunea Europeană a Dunării de abia înfiinţată în Galaţi, era instalat în casele paharnicului Grigore Baldovici care se afla în „Mahalaua boierească în Uliţa Mare”.[28]

După cucerirea Independenţei de stat faţă de Imperiul Otoman, evoluţia economică a României moderne intră în sfera preocupărilor factorilor politici care depun eforturi pentru omogenizarea dezvoltării economice interne, fenomen ce avea să influenţeze temeinic spaţiul european şi universal.

Realităţi economice, politice şi sociale, pierderea statutului de porto-franco de către Galaţi, vor determina o migrare a păturilor sociale spre capitala României, Bucureşti, sau spre Dobrogea, unde România avea de acum deschidere la mare.

Portul din Galaţi îşi menţine totuşi importanţa, se modernizează prin construirea docurilor, chiar dacă alipirea Dobrogei prefigura modificări substanţiale în transporturile şi comerţul pe apă ale României.

Relaţiile diplomatice, comerciale şi culturale cu Imperiul Otoman, atât cât mai rămăsese din el, vor continua, acestea căpătând o formă nouă, mai ales după 1881, când România devenise regat.

Comunităţile străine din Galaţi, reprezentate printr-un număr mai numeros de membrii care se statorniciră în diferite perioade în oraş, începuseră să se afirme şi să îşi construiască locaşuri de cult, şcoli etc., cum ar fi: Biserica Greacă, Şcoala greacă, Biserica bulgărească, Şcoala bulgărească, Biserica catolică cu şcoala de băieţi şi Institutul Notre Dame, sinagogi, temple şi şcoli evreieşti, Biserica armenească şi şcoala aferentă acestei comunităţi.

Note:

1. Biblioteca Academiei Române, *Manuscrise româneşti*, 237, f. 277.
2. Paul Păltănea, *op.cit.*, p. 185.
3. Arhivele Statului Bucureşti, *Documente istorice*, LXXXVI/141
4. Biblioteca Academiei Române, *Manuscrise româneşti*, 237, ff. 570, 571v; *Condica lui C. Mavrocordat*, nr. 1685.
5. *Ibidem*, f. 237.
6. *Ibidem*, ff. 76v, 437,438. *Condica lui C. Mavrocordat*, III, nr. 1413-1415 şi II, nr. 201.
7. Paul Păltănea, *op.cit.*, p. 238.
8. *Ibidem,* p. 159.
9. *Ibidem*, p. 155.
10. *Ibidem*, p. 169.
11. *Ibidem*, p. 150.
12. *Ibidem*, p. 186.
13. *Ibidem.*
14. *Ibidem.*
15. *Ibidem,* p. 221.
16. *Ibidem*, p. 190.
17. *Ibidem*, p. 224.
18. *Ibidem*, p. 227.
19. *Ibidem*, pp. 264, 265.
20. *Ibidem*, p. 265.
21. *Ibidem*, p. 296.
22. *Ibidem.*
23. *Ibidem*, p. 298.
24. Serviciul Judeţean al Arhivelor Naţionale Galaţi, *Fond Primăria Galaţi*, Dosar12/1937, ff. 4v, 19v, 23, 25v şi Dosar 9/ 1848, ff. 1, 6v.
25. Arhivele Statului Bucureşti, *Documente istorice*, CXXXV/229.
26. Paul Păltănea, *op. cit.,* vol. II, p. 129.
27. *Ibidem*, pp. 40, 41, 129.
28. *Ibidem*, p. 67.

(Va urma)

Lucrări edilitare la Galați în perioada modernă

Străzi și drumuri (II)

Dr. Ana-Maria Cheșcu
publicist

Altă stradă este **Regiment 11.** Mărginită de tei și castani uriași, ce pornesc de la frumosul complet Țiglina, strada continuă pe la Orășelul copiilor, trece pe la Grădina Botanică, ajunge la zona Francezi, după care își încheie parcursul pe un promotoriu dinspre Dunăre. Din relatări reiese că denumirea străzii provine de la denumirea cazărmii militare, care se afla, acum vreo opt decenii, pe strada denumită mai sus și marcată printr-un monument amplasat vis-à-vis de Parcul Viva, monument ce comemorează evenimentele din anii 1913 (războiele bulgare și cel din 1919). În concluzie, numele străzii face referire la evenimentele din timpul războiului de independență, iar cel al monumentului la conflictele anterioare.

După acest periplu, să vedem dacă mai erau și alte străzi în Galați. **Strada Eroilor,** care taie strada **Nicolae Bălcescu**, este fosta **Primăverii**. **Strada Nicolae Mantu** se află în Micro 13. Poartă numele pictorului eponim, născut la 24 aprilie 1871. Implicat activ în viața orașului, acesta a fost vice-președinte al Societății Culturale „V.A. Urechia" și promotor al strângerii de fonduri pentru construierea unei biblioteci municipale (clădirea de astăzi a Teatrului Dramatic). În anul 1951, a fondat cenaclul artiștilor plastici din Galați. Artistul a murit pe 8 septembrie 1957.

Altă stradă cunoscută în Galați este **Anghel Saligny**, unde se află stadionul Oțelul azi. Numele ei este legat de cel al celebrului tehnician Anghel Saligny, născut la 19 aprilie 1854, în comuna Șerbănești, județul Galați. În copilărie, urmează cursurile pensionului de copii și gimnaziul la Focșani, apoi cursurile la Școala Tehnică Superioară din Charlottenburg, între anii 1870-1874. În spațiul nostru a contribuit la construirea căii ferate Ploiești-Predeal, iar la Galați a lansat un proiect în anul 1885, proiect ce prevedea construirea unui bazin cu un chei de 554 de m, chei ce deservea un siloz cu o capacitate de 2500 de tone, o clădire-antrepozit cu o suprafață de 3000 de mp, un hangar pentru mărfurile de tranzit cu o suprafață de 1000 mp.[1]

În perioada comunistă, s-a realizat marea arteră a **Brăilei**, principala stradă a Municipiului. Ea traversa cele 5 cinci cartiere, realizate tot în perioada regimului comunist: Dunărea, Țiglina I, II, III și Mazepa. În paralel, cu construirea străzii **Brăilei-Adei Marinescu**, s-au mai realizat alte două mari artere: **Siderurgiștilor** și **1 Decembrie**. Acestea au realizat funcția de punte între cartierele Țiglina I, II, III, Viaduct și Aeroport, zone ce leagă orașul de Combinatul Siderurgic[2].

Pentru perioada 1936-1938, avem Anuarul lui Volbură, care conține o listă cu toate străzile din Galați[3].

Lucrări de abilitare

Revenind la începuturile sistematizării orașului Galați, câteva documente de arhivă ne oferă câteva informații. În anul 1864, Consiliul Comunal din oraș a discutat în ședința din 21 octombrie, același an, despre trimiterea lui George Mantu la Odessa, în luna august, pentru a discuta cu compania de pavaje de acolo despre asfaltarea străzilor din Galați[4].

Drept dovadă, inginerul șef al circumscripției VII scria: „am necesitate de planurile stradelor despre care este vorba, ca după acestea să mă potu orienta și să aprobez de voi găsi eu acele ce cereți în conformitate cu aliniamentul IV din copia de pe ordinul dlui director general ce mi-ați comunicat, pe lângă adresa 64, adăugând, totodată, ca planurile străzilor principale să fie întovorășite de profilul longitudinal, luat pe axa lor, precum și un număr de profile transversale, spre a putea odată, cu fixarea aliniamentelor, însemna și înălțimea pragurilor ușilor, spre a putea proceda, de-acum înainte, după un mod definitiv care este chiar în interesul proprietarilor. Fără aceste documente, adică planurie și profilele, vă anunț, de pe acum, că nu voi putea aproba nici o aliniere de stradă"[5].

Una din principalele străzi care a fost supusă reconstrucției a fost strada **Domnească**. La 2 septembrie 1864, autoritățile cereau Poliției următoarele lucruri: „observându-se că toate carele cu producete ce vină prin bariera Movilă să transporteadă prin strada Domnească, până la destinația loru, vădindu-se că cu acesta ocasie se cusedară stricăciune paveleie și aduce împiedicare lucrătoriloru ce se ocupa cu îmbunătățirea străzii Domnești observându-se că a fost Muncipalitate, prin adresa 1880, au scris Poliției de orașu de a nu li se îngădui circulația unor aseminne cara pe la strada citată nu s-au opritu închei[6]. Tot în

acestă perioadă, se cere pavarea străzii **Tecuci** și a **Vadului Șacalelor**.

La 3 octombrie 1864, inginerul-șef al orașului scria: „Pentru a da cursu cererii ce îmi dați, prin adresa Domniei Voastre, nr. 2508, relativă la privegherea lucrărilor ce se execută acum pe ulițele Tecuci și Vadul Sacelelor, îmi trebuie, mai întâiu, tote piesele acestor projecti: devisuri, planuri, contracte de antreprinderi. Prin acesta scarie, vă amintescu ca pavajul executatu acum în ulița Mavramolu este cu totul necomplectată, lipsindu-i trotuarele pe toată întinderea lui, ceea ce pentru binele pavajului nu trebuia sa fie, căci au sistemul de pavaju bombatu. Deci, pentru binele lucrarilor și spre a putea avea odată, în acestu orașu, una lucrare definitiv este de neapăratu, ca dimpreună cu pavajul uliței să se facă și trotuarele pe amândouă marginile”[7].

Erau cazuri în care pavajele se executau la cererea negustorilor urbei. La 24 iunie 1864, Municipalitatea, în urma cererilor date de dnii T. Lobel, D. Climi, I. Gheorghiu și I. Negroponte, solicita căpitaniei Portului Galați să astupe mlaștina care se găsea pe strada **Mărgărintu**[8].

Lucrările de pavare nu încep însă din această perioadă. În vara anului 1851, Grigore Al. Ghica primește, cu ocazia vizitei pe care o face la Galați, un adevărat program edilitar. Un prim obiectiv era pavarea străzii **Ulița**, din dreptul hotelului Țigănuș, în sus spre Biserica Catolică și strada care ducea către Târgul Nou, spre împreunare cu ulița ce dădea către încăperea pompierilor și șoseaua care cobora pe la Vadul Poștei spre „sărărie” și vadul de lângă Mânăstiirea Precista[9].

Un deceniu mai târziu, C. Rolla, ministrul Lucrărilor Publice, anunța, la 22 septembrie 1861, că a contractat pavarea uliței Brăila, de la barieră până în port și a Bădălanului[10]. Potrivit unui plan, întocmit de inginerul Rizer, Galațiul era împărțit, în anul 1858, în cinci ciaste, după cum urmează: ciasta întâi începea de la strada **Dogăriei** și se termina la bariera Prutului, apoi pe șoseau „ezăturii” ajungea lângă Grădina Publică, ciasta a doua cuprindea centrul orașului, fiind despărțită de ciasta a treia de ulița bulgărească (pe lângă Biserica Sfântul Pantelimon)[11]. Aceasta mergea spre răsărit până la malul râpii, spre nord, până la ulița **Codreanu** (strada Eroilor), iar înspre apus până în râpa Cazărmii. Ulița **Movilei** o despărțea de ciasta a patra, care pornea din bariera Movilei, în jos până la Biserica Sfânta Haralambie, prin ulița Codreanu, până în strada Domnească, mai exact până în spatele Grădinii Publice. Ultima ciastă a cincea se întindea din strada Palatului spre Vadul Ungurului[12].

Din cele expuse, observăm că Galațiul se dezvoltă, din punct de vedere arhitectural și stradal, odată cu întregul ansamblu statal. Nu numai la Galați, ci și în alte orașe, au loc o serie de transformări, menite a crea orașe cu o infrastructură sănătoasă. Dacă în perioada de început a modernității călătorii străini relatează cum îți puteai rupe gâtul prin ulițele noroioase ale Galațiului, începând cu cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea lucrurile se modifică. Apar trotuarele, apar lucrările de pavare, ceea ce dă o nouă imagine întregului ansamblu urban. Acestea fiind spuse, sper că acest material face lumină într-o zonă încă necunoscută din punct de vedere istoric[13].

Bibliografie

Surse inedite

Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Galați, *Primăria Galați*, dosar 91/1864-1867.

Surse istoriografice

Anuarul orașului Galați și județului Covurlui 1936-1938, întocmit și redactat de Radu Volbură, cu o prefață de P. Drăgănescu Brateș, Directorul Băncii Naționale Galați.

Cine a fost cazacul Mazepa?, Viața Liberă, 28 august 2015.

Iorga, Nicolae, *Drumuri și orașe din România,* ediția a doua, Editura Pavel Suru, București.

Mușețeanu, V. Crișan, *Lumea copilăriei mele,* Editura Alma, Galați, 2011.

Pantazzi, Greening Ethel, *România în lumini și umbre,* Editura Humanitas, București, 2015.

Pălțănea, Paul, *Istoria orașului Galați de la origini până la 1918,* Galați, Editura Partener, ed. Eugen Drăgoi, 2008.

Stanciu, Ștefan, Stroia, Marian, *Orașul Galați în relatările călătorilor străini (de la începuturile sale până la 1848),* Editura Biblioteca Bucureștilor, Galați, 2004.

Text-atlas Județul Covurluiu, pentru clasa a II-a urbană (conform programei oficiale) de I. Pralea și Gh. Ioan, Galați, Editura Librăria Nouă, 1922-1923.

Județele Patriei, *Galați. Monografie*, Editura Sport Turism, București, 1980.

Note:

1. Paul Pălțănea, *op. cit.,* II, pp. 189-190. În anul 1893, angrosiștii gălățeni cer desființarea antrepozitelor.
2. Județele Patriei, *Galați. Monografie*, Editura Sport Turism, București, 1980, pp. 144-166.
3. *Anuarul orașului Galați și județului Covurlui 1936-1938*, întocmit și redactat de Radu Volbură, cu o prefață de P. Drăgănescu Brateș, Directorul Băncii Naționale Galați, pp. 1-12.
4. Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Galați, *Primăria Galați*, dosar 91/1864-1867, f. 55.
5. *Ibidem,* f. 33.
6. *Ibidem,* f. 5.
7. *Ibidem,* dosar 92/1864, f. 39.
8. *Ibidem,* f. 55.
9. P. Pălțănea, *op. cit.,* II, p. 47.
10. *Ibidem,* p. 54.
11. *Ibidem,* p. 55.
12. *Ibidem,* p. 56.
13. Lucrarea a fost finanțată cu sprijinul unui mare om, care a avut încredere în mine (fie și temporar). Pe această cale îi mulțumesc, dar prefer să nu-i dau numele.

Spiritualitatea ţărănească, arhaică, în perspectiva unei cercetări moderne

Creaţia artistică ţărănească la cumpăna sensurilor

Eugen Holban
etnolog

Decupajul estetic

Odată, într-un miez de vară, în apropierea unui sat de pe colinele Tutovei, un student de la Academia de Arte Plastice își plantase șevaletul pentru a transpune pe pânză impresiile sugerate de lumina unui anumit timp al zilei.

Pe lângă el au trecut două tinere ţărănci. Era în amurg și chipurile lor arse de soare și trudite arătau ca după o zi de muncă intensă, istovitoare. Una dintre ele, apropiindu-se mai mult de șevalet, s-a uitat cu atenţie la peisajul aproape terminat, apoi i-a șoptit celeilalte, ce nu s-a abătut din cărare: *Îmi place stânjeniul acela, așa am să fac și eu florile de pe ghenarul cohorului*[1] *meu, pe care am să-l urzesc atunci când i-o veni sorocu'.*

Păşind apoi uşor, spre a nu deranja, aşa cum şi veniseră, s-au îndepărtat treptat, pierzându-se printre dealurile pârjolite ce se învăluiau discret în umbrele serii.

Preocupat de ultimele retuşuri ale tabloului, pictorul nu le-a dat prea multă atenţie. A întors doar o singură dată capul în direcţia în care mergeau, tocmai în momentul în care fetele ajunseseră pe zarea unei coline. Le-a privit doar câteva clipe cum se micşorau, alunecând pe celălalt versant, apoi şi-a reluat munca. O mişcare obişnuită, desigur nu-l interesau în acel moment decât elementele din spaţiul care făceau obiectul peisajului său. Dar vorbele fetei, în aparenţă banale, inofensive, i-au răscolit treptat, nu numai orgoliul, ci și unele păreri referitoare la creaţia artistică în general.

Mai întâi a fost o mare nedumerire supărătoare, desigur, pentru orice pictor: *cum se poate oare ca cineva care privește un tablou aproape terminat să rețină din el doar o singură pată de culoare?! Se știe doar că o culoare nu poate fi apreciată separat, ea fiind funcţia unui ansamblu cromatic*. Și, după opinia pictorului, pata aceea „stânjenie" nici nu era măcar detaliul cel mai realizat din tablou, în cazul în care cineva ar fi ţinut – cu tot dinadinsul – să o analizeze în detaliu. Din contra, lui, pictorului, i se părea că tonul acesta era cel mai crud, cel mai neprelucrat din lucrare. Sau poate că umbrele serii ce se insinuau treptat peste coline, diminuaseră violenţa unor tonuri pure, conferindu-le pentru o clipă o anume doză de preţiozitate care le făcea mai agreabile privirii. *Dar ce știa oare acea ţărancă despre culoare, despre teoria culorilor? În mod sigur nu a înţeles nimic din tablou*. Și, totuși, vorbele ei ce fuseseră rostite foarte clar, foarte convingător, pe un ton care nu lăsa nici o umbră de îndoială, aveau să îi tulbure liniștea pentru foarte multă vreme.

Ceea ce nu a înţeles atunci studentul, dar avea să înţeleagă ceva mai târziu, este faptul că ţăranca cunoștea multe din tainele culorilor, dar opera cu o altă „metodă de creaţie" și cu o altă tehnică decât cele învăţate de el în Academia de Arte, metodă și tehnică specifice unui alt sistem de gândire, sistem propriu lumii ei – și care erau mult mai vechi decât cele cunoscute de el.

Cu criterii selective foarte precise – și fără a-și exprima vreo apreciere referitoare la aspectul de ansamblu – ea a „decupat" spontan doar o singură pată de culoare din tablou, nu pentru a o contempla separat, ci pentru a o integra unui alt ansamblu compoziţional, ansamblu pe care îl purta tot timpul în memorie.

Și, chiar dacă a avut – probabil – atunci și vreo părere apreciativă relativ la ansamblu din care a decupat pata de culoare, bucuria ei a fost atât de mare când a descoperit tonul acela dorit de ea, încât l-a ignorat total.

Este posibil ca acel covor – *cohorul* ei – elaborat la nivelul memoriei, să fi fost finalizat chiar de mai multă vreme, dar să fi lipsit din el doar nuanţa aceea de stânjeniu.

Este posibil, de asemenea, ca și nuanţa aceea, – de stânjeniu – să fi existat deja în memoria ei, dar să nu fi fost totuși suficient de bine prelucrată pentru a fi integrată „definitiv" în gama cromatică, adică era singura pată de culoare, singurul detaliu care nu o mulţumea. Și, când a găsit-o, așa cum o dorea, *a decupat-o spontan și a distribuit-o – în memoria ei – exact acolo unde îi era locul.*

Înseamnă că peisajul pictat de student a devenit – fără ca el să intenţioneze şi fără ca să-şi fi dat măcar seama, o punte de trecere a unei culori, din natură, în ansamblul cromatic al unui viitor covor.

Lucrul acesta l-ar fi supărat, probabil şi mai mult, dacă i l-ar fi spus cineva atunci. Meditând apoi ceva mai profund asupra evenimentului şi, întrezărind această posibilitate, a trăit o adevărată revelaţie. „Furtul" tinerei ţărănci nu era desigur, ceva întâmplător, ceva bizar, ci făcea parte dintr-o veritabilă metodă de creaţie, metoda fundamentată pentru spiritualitatea ţărănească, adică pentru un anumit tip de cultură. Este vorba de o metodă mai puţin cunoscută în lumea etnologilor şi a teoreticienilor de artă, dar care dăinuie – probabil – din începuturile artei.

Apoi, totul capătă o şi mai mare claritate, dacă ţinem cont de faptul că acel colţ din natură care îi slujise lui ca model, îi oferise şi fetei, în acelaşi timp şi, probabil, chiar ceva mai înainte, aceeaşi sugestie – pâlcul de imortele fiind pata de culoare cea mai vie din peisaj. Fata nu a sesizat-o însă acolo, în natură, deşi ea trecuse probabil de mai multe ori pe acea potecă. Sau poate că o sesizase într-un anumit fel, dar nu ca pe un element capabil să fie integrat ca o pată de culoare în covorul purtat de ea în memorie, ci doar ca pe un pâlc de flori, care îi crea un anume confort psihic.

Părăsind apoi miriştile şi ogoarele, cu tonurile lor mai vii (mai crude) sau mai potolite, mai pastelate, ce se gradau valoric pe o scară a intensităţilor cromatice, în funcţie de distanţa faţă de şevalet a planurilor, de intensitatea luminii solare şi de starea psihică a pictorului, studentul a încercat să înţeleagă mult mai temeinic taina vorbelor aruncate aşa, ca într-o doară, de tânăra ţărancă.

Aflată atunci în plin sezon de munci agricole – sezon care începuse încă din primăvară – timp în care femeile din lumea satului nu mai aveau posibilitatea să se ocupe, cât de cât şi de activităţi artistice, mai precis de ţesutul unor covoare, siguranţa cu care a operat decupajul acelei pete de culoare capătă o valoare excepţională şi ridică totodată şi unele întrebări care ne obligă să investigăm mai în profunzime şi cu mai mult simţ al responsabilităţii creaţia artistică ţărănească.

1. Este oare creaţia ţărănească o creaţie întrutotul anonimă, adică este lipsită de contribuţia (semnificativă a) individului, a personalităţii, aşa cum sunt înclinaţi unii să creadă?

2. Oare atunci când ţăranca ţesea un covor, un levicer ş.a., făcea doar o copie după un alt obiect ceva mai vechi şi nimic mai mult?

Necunoaşterea acestei metode de creaţie, specifică culturilor arhaice, a produs o gravă confuzie în aprecierea valorii artei ţărăneşti în general, considerată fiind aceasta doar ca rezultatul unei permanente copieri a unor modele existente în cadrul comunităţii şi în niciun caz rezultatul unui act creator autentic şi profund. Interesant este că şi autoarele – ţesătoarele – credeau şi spuneau tot cam la fel, la începutul dialogului, atunci când erau chestionate, în cercetările de teren.

Întâmplarea relatată mai sus, întâmplare care relevă, pe lângă un adevăr fundamental implicat în creaţia artistică şi, anume, ***decupajul estetic,*** şi un alt adevăr - deosebit de important în acest context -, ce îi conferă evenimentului girul autenticităţii. Şi, anume, pictorul – studentul – din faţa şevaletului era însuşi autorul acestor rânduri.

Dacă aş spune acum că întâmplarea aceea mi-a schimbat în bună parte destinul, ar părea ceva artificial, ceva forţat şi nici nu ar fi întru totul adevărat. Orientarea spre cercetarea culturii ţărăneşti mi-a fost determinată de un complex de factori, pe care am să îi enumăr cu o altă ocazie.

Cercetarea insistentă a culturii ţărăneşti şi pe latura etnoestetică, latură prin care am reuşit să pătrund mai profund în tainele spiritualităţii celor care au vieţuit şi creat pe aceste meleaguri, mi-a fost impulsionată însă, în bună măsură şi de vorbele acelei ţărănci aflată atunci în plin sezon de munci agricole.

Desigur, nu toate sătencele mai aveau chef să se gândească la culorile de pe viitorul lor covor, după o zi de muncă la seceriş - treieriş - cu aceeaşi voinţă şi cu o adevărată voluptate, ca aceasta. (Pe vremea aceea se mai secera încă, în bună parte, manual şi se treiera cu batoza). Dovadă că prietena ei nu s-a manifestat în nici un fel. Despre existenţa aceluiaşi tip de voinţă creatoare aveam să aflu ceva mai târziu, de la foarte multe ţărănci pe care le-am chestionat în timpul cercetărilor de teren.

Intervenţia atât de categorică, atât de clară a fetei, a dezvăluit un lucru excepţional şi, anume, ceea ce am spus şi mai sus, (adică) existenţa – în lumea satului – a unei veritabile metode de creaţie, metodă ce persistă din începuturile artei şi care explică, de fapt, în bună măsură, atât continuitatea multimilenară, precum şi valoarea şi originalitatea fiecărui obiect de artă ţărănească. Demonstrează pregnant complexitatea artei ţărăneşti, determinată de implicarea conştientă, responsabilă, a fiecărui individ într-un act creator profund. Demonstrează, pe de o parte, că ţăranca, folosind ca model un covor din sat, aşa cum făcuseră toate stră-strămoaşele ei de-a lungul secolelor şi mileniilor, asigura transmiterea „**matricei**" spirituale a propriului grup etnic, dar totul nu se limita doar la atât. Prin această

operaţiune, ea nu făcea doar o simplă copiere. Alegând din sat covorul cel mai asemănător cu cel pe care îl elaborase deja de foarte multă vreme la nivelul memoriei, ea își transpunea, de fapt, în străvechea **matrice** propria ei gândire revivacizată, propriul ei vis. De precizat însă că tot acel „joc" de forme și culori care se înfiripa la nivelul memoriei, pe toată perioada copilăriei, se făcea în odaia în care războiul de ţesut nu contenea pe durata unei bune părţi a anului, lucru care se întâmpla în fiecare locuinţă din sat. În acest tip de conlucrare se află de fapt marea taină care explică valoarea excepţională a artei ţărăneşti.

Ţăranca nu copia, deci, compoziţia covorului pe care îl împrumuta ca model și pe care îl ţinea tot timpul în faţă atunci când ţesea. Săteanca transpunea, de fapt, în material definitiv – adică ţesea – acel covor aflat în memoria ei sensibilă, covor pe care îl concepuse toată copilăria și adolescenţa, dar pentru a facilita rezolvarea tuturor elementelor compoziţiei, a tuturor detaliilor, lucru extrem de dificil pentru orice artist, avea nevoie neapărat și de covorul din sat. Acela avea rolul de **carton**. Cartonul este de fapt ultimul stadiu din fazele premergătoare, ce însoţesc elaborarea unei lucrări de artă monumentală și decorativă, începând de la primele schiţe. Cartonul este folosite de absolut toţi artiștii care lucrează în tehnici decorative, cum ar fi tapiseria, fresca, tempera și sgraffito. Cartonul se face pe hârtie, la dimensiunile reale ale lucrării și înseamnă doar desen. Adevărata lucrare ce trebuie executată în cele mai mici detalii și bineînţeles, și în culori, este realizată la mici dimensiuni și, bineînţeles, se află și în memoria artistului. (În cazul sătencelor, această fază a lucrării se afla elaborată întrutotul doar la nivelul memoriei). Toate fazele premergătoare formei finale se realizează – de către artiștii plastici – cu ajutorul creioanelor, a pensulei și a hârtiei, accesorii ignorate dintotdeauna în lumea satului. **Cartonul** a fost înlocuit aici cu un obiect împrumutat din cadrul comunităţii, obiect cu același desen, cu aceleași dimensiuni și aceeași temă, lucrat cândva de o altă gospodină – de fapt cel mai asemănător cu cel elaborat de tânăra săteancă doar la nivelul memoriei – și care îi ajută să-și transpună formele și culorile gândite de ea în formă definitivă, respectiv în lână. Altfel, covorul din memoria ei ar fi fost imposibil de transpus, de materializat.

Unele ţărănci nu puteau să ţească decât un singur covor în toată viaţa lor, iar altele – cazuri excepţionale, desigur – nu aveau lână nici măcar pentru un covor. Acestea se duceau însă ca să ajute la ţesut alte gospodine din sat, chiar și fără nici o retribuţie, doar pentru a-și elibera memoria de acea formidabilă încărcătură emoţional-artistică pe care o asimilaseră începând de la cea mai fragedă vârstă și pe care o purtau – compunând-o și recompunând-o la nivelul memoriei – toată viaţa. Majoritatea sătencelor ţeseau însă multe – și chiar foarte multe levicere și covoare[2]. Nu toate ţesăturile erau nişte capodopere. La majoritatea se simţea însă, pe lângă *amprenta istoricităţii* și *amprenta personalităţii* – fiorul dublei autenticităţi – exprimat, în bună parte și prin ceea ce teoreticienii numesc **culoare – lumină**. Este vorba de un atribut cromatic, atribut care se observă cel mai bine la marii pictori ai Prerenașterii, până la Boticelli inclusiv, precum și la pictorii curentelor moderne, începând cu impresioniștii.

Am încercat în aceste câteva rânduri să redăm un aspect – ce ni se pare fundamental – și care explică valoarea, autenticitatea și perenitatea creaţiei artistice ţărăneşti, într-o formă oarecum simplificată. În creaţia artistică din lumea satului, lume în care frumosul se îmbină în mod armonios cu utilul, iar străvechiul fond comunitar-etnic se revivacizează – se reînnoieşte continuu, la nivelul fiecărei generaţii, prin implicarea profund creatoare, a fiecărui individ, procesul este mult mai complex, iar cei care vor să-l perceapă la adevăratele sale dimensiuni, trebuie să se descurce foarte bine în istoria artelor și, neapărat, atât în arta culturilor primitive, precum și în curentele artei moderne.

Vom reveni, credem, în viitor și cu alte texte lămuritoare – texte în care vom relata de fapt rezultatul unor ample cercetări de teren realizate în mod deosebit pe această temă, printr-un dialog direct și insistent cu autoarele unor adevărate capodopere româneşti și universale. La începutul dialogului acestea spuneau foarte simplu, foarte clar și convingător că au ţesut un levicer doar ca să acopere peretele – „*ca să nu rămână peretele gol*" – și că au folosit un model împrumutat din sat. Reieșea, din cele spuse de ele că au făcut doar o copie. Având însă în faţă o operă de artă autentică, inconfundabilă, iar în memorie spusele acelei tinere ţărănci – prăfuită și istovită de muncă – am insistat cu întrebările și, până la urmă am pătruns în adevăratele taine ale acestui străvechi meșteșug prin care sătencele noastre au creat artă la cea mai înaltă cotă a spiritualităţii universale, fără ca – măcar ele însele – să bănuiască dimensiunile propriului lor act creator.

Note:

1. N.r. – chenarul covorului.

2. Unele sătence din Cudalbi au ţesut chiar și câte 4-5 covoare și ceva mai multe levicere pentru fiecare fată. Deseori, într-o familie existau și câte 4-5 fete.

Albumul Armatei Române, 1873, o raritate bibliofilă din donația lui V.A. Urechia

Letiția Buruiană
bibliotecar, Biblioteca „V.A. Urechia”

Printre neprețuitele valori donate de V.A. Urechia pentru fondarea instituției care-i poartă numele, se află și o piesă importantă atât din punct de vedere estetic, bibliofil, dar mai ales istoric și militar - *Albumul Armatei Române*, editat în atelierul M.B. Baer, în 1873. Exemplarul, care conține și o dedicație autografă aparținând unui cadru militar, poartă ștampila Bibliotecii Publice Urechia și numărul de inventar 3908, ceea ce ne indică faptul că a intrat în colecții în primul lot donat de cărturar.

Valoarea bibliofilă a acestui exemplar este dată atât de litografiile color, impecabil realizate, cât și de coperta I, care conține o stemă a statului unificat, încadrată de titlul lucrării și un chenar cu înfloriturii la colțuri, toate imprimate cu auriu (aur coloidal după descrierea unui exemplar similar aflat în licitație cu prețul de pornire 1500 € [1]).

ARMELE ȘI MARCA ROMÂNIEI.

Titlul este încadrat într-o frumoasă grafică ce cuprinde diverse obiecte de armament, centrul de sus fiind ocupat de 6 steaguri cu cravată, cu tricolorul pe orizontală și noua stemă, la intersecția cărora se află căciula de miel cu pene a dorobanților. Grafica este alb-negru, iar titlul este împodobit cu decorațiuni subțiri floriforme. În stânga jos se află trecută inscripția „Stab. Lith. M.B. Baer, Bucuresci” - marca executantului. Despre Moritz Benedict Baer se știe că s-a născut la Regensburg, capitala heraldicii, în anul 1811, și s-a stabilit la București pe la începutul toamnei anului 1861.

În colțul din stânga sus se află mențiunea olografă a numărului de inventar, iar în cel din dreapta același număr în interiorul ștampilei oficiale a Bibliotecii Publice *V.A. Urechia* Galați.

Anul editării este inserat în interiorul unei cununi de laur flancată de 2 cocarde: în stânga se află inscripția „Virtutea militară”, iar la cea din dreapta coroana regală și numărul XXV.

Lucrarea debutează cu o introducere de 18 pagini despre istoricul Armatei Române, prezentat cronologic și structurat în patru părți. Autorii acestui istoric sunt indicați în subtitlul „Puterea armată de N. Bălcescu” (p. 1) și în „Moldavia (Conferința militară de Capitan Balaban)” (p. 4). Partea I tratează perioada de la întemeierea Principatelor până la începutul domniilor fanariote (1290-1716: Valahia și 1359-1710: Moldova). Partea a doua descrie organizarea armată de la domniile fanariote până la Regulamentul organic. Partea a treia descrie puterea armată sub Regulament până la Unirea Principatelor. Partea a patra cuprinde o descriere atentă asupra organizării puterii militare din perioada 1859-1873, cu mențiuni mai dezvoltate asupra Administrației și Justiției militare, despre instrucție și promovare în grade, despre armament, cazarmament, campare, serviciul sanitar și stabilimentele de artilerie. Capitolul se încheie cu un tabel ce ilustrează distribuția bugetului anului 1873 atât pentru Armata permanentă, cât și pentru Armata teritorială.

Ilustrațiile albumului sunt precedate de o stemă color, care are în spate o bogată panoplie, câteva crengi de stejar, iar dedesubt marca atelierului și titlul „Armele și marca României”. Se remarcă pe fond albastru inscripția cu litere galbene „Nihil sine Deo”, deviza familiei regale de origine germană Hohenzollern-Sigmaringen, care a fost folosită și în heraldica din Regatul Român până în 1947.

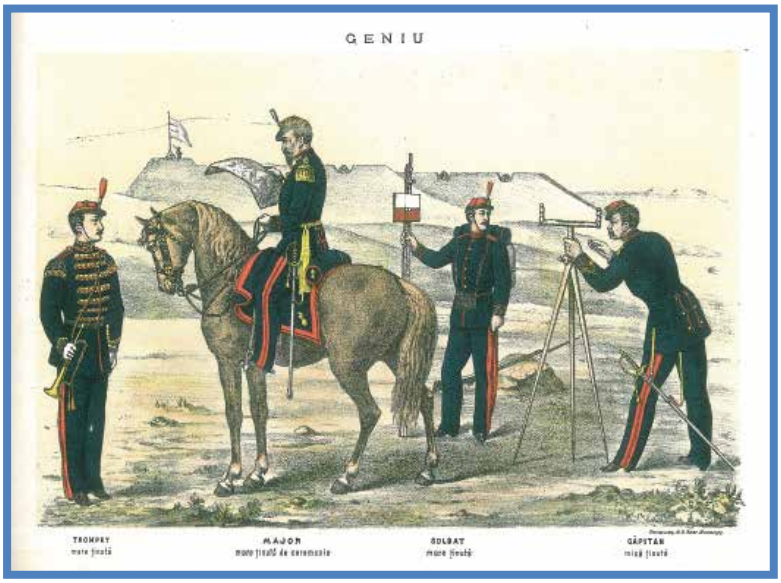

Prima secțiune este dedicată Șefului suprem al Armatei, Carol I, menționat sub titlul de „Domnitorul Românilor ales la 8/20 aprilie 1866". Litografia îl înfățișează în uniformă, călare pe un cal maro și însoțit de un cadru superior al armatei. În fundal sunt schițate construcții tip cetate, o poartă cu steag, turle cu cruci și cîțiva copaci marginali.

Un număr de 12 cromolitografii reprezintă diverse scene, cadre militare și însemnele specifice armelor, arme și peisaje naturale. Fiecare planșă conține indicații succinte asupra gradelor militare și tipurilor de ținută (mare ținută, mică ținută, ținută de ceremonie, ținută ordinară, ținută de iarnă), precum și marca atelierului tipografic. Personajele sunt probabil fictive, excepție făcând reprezentanții Statului Major General, dintre care nominalizați concret sunt Generalul Alexandru Solomon, Comandantul Diviziei a II a Teritorială, și Generalul Ion Em. Florescu, Ministru de Război, amândoi reprezentați călare și în mare ținută de ceremonie. Diferitele tipuri de arme sunt precedate de scurte descrieri sub aspect istoric și organizatoric. Aflăm astfel că escadroanele de la Iași și București formate în 1859, atașate până în 1860 pe lângă Artilerie, s-au unit într-o singură Divizie. În 1860 s-a creat în București un batalion de Geniu, mai exista deja unul la Iași. În 1868, acestea au fost încorporate Regimentului al II-lea Artilerie, nou înființat, iar în 1871 rămâne doar un singur batalion. În 1862 se atribuie pentru prima dată unui vapor numele de „România".

Lipsesc litografii de la Artilerie, Flotilă, precum și altele, greu de identificat în lipsa accesului la un exemplar complet (albumul nu se găsește în colecțiile marilor biblioteci din țară). Totodată, constatăm că o atenție deosebită a fost acordată detaliilor referitoare la costume și însemne specifice uniformelor, unele inadvertențe beneficiind de o erată la finalul albumului.

Exemplarul nu a păstrat din legătura originală decât fețele copertelor din pergamoid decolorat spre violet pal din roșul inițial. Prima, puțin roasă și pătată, a păstrat totuși intacte titlul, stema de stat și colțurile chenarului realizate din aur coloidal.

Găsim în cuprins și câteva informații de interes pentru bibliografia locală. Aflăm două mențiuni despre Galați, prima atestând că, în vremea lui Ștefan cel Mare, Armata permanentă avea 1000 de Călărași de Galați și de Țarigrad (5), iar reședința șefului flotilei, înființată prin unirea corpurilor existente (din 1844 în Moldova și 1845 în Țara Românească) în cadrul Principatele Unite, era la Galați.

Cromolitografiile acestui album reprezintă o mărturie valoroasă a procesului de unificare a ținutelor celor două armate române[2] ca o consecință firească a unirii Principatelor Române, o atenție deosebită fiind acordată perpetuării specificului românesc[3], dar și adăugării de noi elemente în acord cu modelele epocii.

Procesul de modernizare a continuat, luând un avânt deosebit după victoriile în luptele Războiului de Indpendență din 1877.

Note:

1. V. descrierea licitatorului: „320. Albumul Armatei Române, București, 1873, cu 25 de cromolitografii, piesă importantă de colecție. h=30,5 cm. Preț de pornire: € 1.500. Albumul cuprinde, într-o realizare grafică de excepție, o scurtă istorie a evoluției acestei instituții de la întemeierea Principatelor până în zilele domniei principelui Carol. Planșele cromolitografice ilustrează perioada de după 1866, momentul venirii în țară a viitorului Rege Carol I, și pun în valoare tipicul organizării armatei din punct de vedere al structurii și uniformelor. Filele sunt legate în coperți din pergamoid roșu, cea principală fiind decorată în centru cu stema de stat realizată cu aur coloidal". În: http://www.artmark.ro/arhiva-rezultate-licitatii/licitatia-de-militaria-si-antichitati-132-2014/albumul-armatei-romane-bucure-ti-1873-cu-25-de-cromolitografii-piesa-importanta-de-colec-ie.html, 3.05.2017.

2. Cristian M. Vlădescu. *Uniformele armatei române de la începutul secolului al XIX-lea până la victoria din mai 1945*. Meridiane, București, 1977. p. 40.

3. „Armata românească a fost cea dintâi armată permanentă din Europa. Este de crezut că ea își avea începutul de la Radu Negru, care a pus baza tuturor instituțiilor noastre. Istoria ne arată că Mircea I regulă corpul dorobanților care era alcătuit de mai înainte". În: Nicoale Bălcescu, *Puterea armată și arta militară la români*. Editura Militară, București, 1990. p. 24.

Martiri și mărturisitori în închisorile comuniste: Nichifor Crainic, un Apostol al Cuvântului (I)

Maria Stanciu
jurnalist

„Martiri și mărturisitori creștini, în perioada comunistă în România" este tema unei expoziții deschisă, în Duminica Ortodoxiei, la Muzeul Istoriei, Culturii și Spiritualității de la Dunărea de Jos, în prezența Înaltpreasfințitului Părinte Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos.

Prezentarea de pe simezele Muzeului Eparhial pornește de la tematica din acest an, 2017 - *„Anul omagierii Sfintelor Icoane, al iconarilor și al pictorilor bisericești"* și *„Anul comemorativ al Patriarhului Justinian și al apărătorilor Ortodoxiei în timpul comunismului, în Patriarhia Română"*. Alături de Sfintele Icoane din patrimoniul instituției de cultură, în acest loc cu frumuseți nepieritore, de pe simeze ne privesc, peste ani, chipurile unor „icoane" de Martiri și Mărturisitori români, care și-au dat viața pentru credință, pentru neam și Biserică, în perioada comunistă, între anii 1940 și 1989, mulți dintre ei fiind îngropați în gropi comune. Portretele sunt realizate de studenții de la Facultatea de Arte din cadrul Universității Dunărea de Jos - Galați, îndrumați fiind de doamnele profesoare Gabriela Georgescu și Liliana Negoescu. *„Cele câteva zeci de lucrări, prezentate în cadrul manifestării, sunt realizate de douăzeci de studenți de la Facultatea de Arte din Galați. Unii au făcut mai multe lucrări, alții mai puține, majoritatea fiind din anii II și III de studiu. Tema a fost cea de desen liber, crochiu, semi-studiu sau studiu. Ca tehnică, avem lucrări în tuș, peniță, laviu, creion, pastel, liner, sangvin și altele, folosindu-se carton alb sau ușor colorat. Prezentarea a fost gândită în mozaic și pentru că am obținut mai multe desene expresive decât ne propusesem, am renunțat la passepartout, expoziția fiind astfel mai densă și mult mai expresivă"*, ne-a spus profesor universitar Liliana Negoescu.

Prezent la manifestare, Înaltpreasfințitul Părinte Casian a admirat mâinile măiastre ale micilor iconari, dar și lucrările inspirate ale studenților de la Facultatea de Arte, care au creionat chipurile unor martiri și mărturisitori ce au fost candele vii în tenebrele închisorilor de la Aiud, Jilava, Gherla, Râmnicu-Sărat, Canal-Dunăre-Marea Neagră, animați fiind de un măreț ideal: mărturisirea lui Hristos și salvarea sufletului neamului românesc, în vremuri grele pentru România.

Portretele de pe simeze aduc în atenție personalități și modele de demnitate românească ale *„fericiților noștri prigoniți"* pentru neam și credință: *Patriarhul Justinian Marina (1901-1977)* părintele Dumitru Stăniloae *(1903-1993), teologul Nichifor Crainic (1889-1972), poetul Vasile Voiculescu (1884-1963), viitorii mitropoliți Antonie Plămădeală (17 noiembrie 1926-29 august 2005)* și Bartolomeu Valeriu Anania *(18 martie 1921-31 ianuarie 2011), călugărul Nicolae Steinhardt (29 iulie 1912-30 martie 1989), intelectualul Mircea Vulcănescu (1904-1952), poetul Radu Gyr (1905-1975), maica Benedicta, pe numele de mirean, academician Zoe Dumitrescu Bușulenga (20 august 1920-5 mai 2006), arhimandritul Benedict Ghiuș (21 octombrie 1904-12 iunie 1990) Savantul Alexandru Mironescu (1903-1973), maica Teodosia Lațcu (1917-1990),* de la a cărei naștere am sărbătorit, pe 17 martie 2017, o sută de ani, alți preoți și intelectuali mărturisitori despre care vom relata în edițiile viitoare.

În contextul manifestării, uimirea și surpriza Înaltpreasfințitului Părinte Casian a fost lucrarea unei tinere de altă confesiune creștină, Florina, care a realizat *portretul părintelui Dumitru Stăniloae,* supranumit *„Teologul Iubirii"*, cel mai mare Teolog a toată Ortodoxia veacului XX, recunoscut la nivel european, deopotrivă, de teologii romano-catolici și protestanți. *„Acest fapt ne demonstrează nouă că nu trebuie să împărțim oamenii după etnii, ci trebuie să-i împărțim după dragostea raportată la Hristos și la jertfa Sa de pe Cruce"*, a spus Înaltpreasfințitul Părinte Casian.

Referindu-se la jertfa mărturisitorilor creștini în închisorile comuniste, Părintele nostru Arhiepiscop Casian a adăugat: *„Văd în aceste portrete niște intelectuali pe care Europa nu i-a avut.* Între aceștia, Sfântul cel mai mare este Vasile Voiculescu[1], *medic,*

poet, producător de radio... Galațiul este reprezentat pe acest Altar de jertfă de Alexandru Mironescu, un savant, doctor în Chimie, la Paris, născut prin părțile Tecuciului, care împreună cu Voiculescu, cu viitorul mitropolit Bartolomeu Anania, părintele Dumitru Stăniloae și alții au participat la mișcarea cunoscută drept «Rugul Aprins», o metaforă prin care este numită Maica Domnului, o lumină care ne aduce dragostea de Dumnezeu, atunci când cei fără inimă ți-L fură pe Dumnezeu".

Înaltpreasfințitul Părinte Casian a prezentat, prin cuvânt și vers, prin fapte memorabile mai multe portrete ale mărturisitorilor și mucenicilor creștini, care au făcut apostolat creștinesc și românesc, într-o vreme grea pentru România, jertfa lor supremă asemănându-se cu cea a mucenicilor din primele veacuri creștine. Unul dintre modelele aduse în atenție este *Nichifor Crainic (1889-1972), profesorul părintelui Dumitru Stăniloae*, profesor de Teologie Mistică, poet, eseist, ziarist, filosof, om politic, autorul unui inspirat poem *„Cântecul Potirului"*, pe care Înaltpreasfințitul nostru Părinte Casian l-a recitat fără suflare.

„Fiu de plugar fără pământ" și academician Nichifor Crainic[2] s-a născut în localitatea Bulbucata din județul Vlașca, astăzi Giurgiu, la 12/24 decembrie 1889, ca *„fiu de plugar fără pământ"*, într-o familie de buni creștini, Nedelea și Stana Dobre. La botez a primit numele Ioan. După cele cinci clase primare în sat, între 1904 și 1912, a făcut studii la Seminarul Central din Capitală (1904-1912), apoi, la Facultatea de Teologie din București (1912-1916). Între 1920 și 1922 a urmat doctoratul la facultățile de Teologie Catolică și de Filozofie ale Universității din Viena, împreună cu Al. Busuioceanu (1896-1961) și cu Lucian Blaga (1895-1961). Crainic leagă o prietenie durabilă cu Lucian Blaga, pe care îl va avea alături la publicația *„Gândirea"*. În 1926 a fost secretar general la Ministerul Cultelor și Artelor, deputat independent de Vlașca, în 1929; și pentru patru luni, în 1941, ministru al Propagandei Naționale, într-o vreme delicată pentru țară, când, a asistat neputincios la degradarea vieții românești. A fost aproape simultan președinte al Radiodifuziunii Române, între 1942-1944, și președintele Societății Cinematografice „Filmul Românesc".

La Viena a descoperit Mistica[3] și s-a îndrăgostit de această disciplină practică. Revenit acasă, între anii 1926-1932, la Facultatea de Teologie din Chișinău a inițiat și susținut un curs despre *„Dostoievski și creștinismul rus"*, pentru ca apoi să înființeze prima catedră de Mistică, în cadrul Facultății de Teologie din București, unde a predat între 1932 și 1944.

„Zâmbete în lacrimi" este primul volum de poezie, publicat în 1916, urmat de *„Șesuri natale"*. În 1919, publică *„Icoanele vremii"*, în care adună poezii și eseuri din vremea războiului. În 1920, vede lumina tiparului volumul de versuri *„Darurile pământului"*; 1921 - *„Priveliști fugare"*; 1925 - *„Cântecele Patriei"*; 1932 - *„Țara de peste veac"*. Postum, în 1990, a fost publicat volumul *„Șoim peste prăpastie"*, versuri create în temnița de la Aiud, unde a stat cincisprezece ani[4].

În 1930 a primit Premiul Național pentru Poezie. În 5 noiembrie 1940 i s-a acordat titlul de Doctor Honoris Causa al Universității din Viena și tot în 1940 a fost ales membru al Academiei Române, în locul lui Octavian Goga, cu discursul de recepție în 22 mai 1941. În 2 iunie 1946, regimul comunist i-a retras acest titlu[5], locul său fiind luat de Gala Galaction (pe numele real, Grigore Pișculescu). Nichifor Crainic a fost readus în rândurile academicienilor, postmortem[6], în 22 noiembrie 1995.

Primul ziarist care a introdus faptul religios în presa cotidiană

Pe tărâmul creației, calitatea de poet este completată de cea de ziarist de înaltă ținută. Debutul în publicistică a fost în 1917, la revista *„Neamul Românesc"*, fiind ucenicul cucerit de *„cuvântul electrizant"* al marelui savant Nicolae Iorga, potrivit propriilor mărturisiri. A publicat apoi la *„Cuvântul"* (1922-1923), *„Calendarul"* (1932-1933), *„Sfarmă Piatră"* (1935-1942) și între 1921 și 1944, la *„Gândirea"*.

Prima ediție a revistei „Gândirea" a văzut lumina tiparului la 1 mai 1921, la Cluj, cu apariție lunară, director fiind Cezar Petrescu. În decembrie 1922, revista și-a mutat sediul la București, iar din 1926, Nichifor Crainic a preluat conducerea la *„Gândirea"*, considerată fiind principala publicație care a lansat și cultivat, în perioada interbelică, disputatul curent *gândirist tradiționalist*. Publicația a funcționat până în vara anului 1944.

„Gândirea" a adunat în redacția sa personalități cu pregătire universitară, *„floarea intelectualității și spiritualității românești"*, între care: *părintele Dumitru Stăniloae, Lucian Blaga, Vasile Voiculescu, Ion Pillat, Radu Gyr,* criticii literari: *Tudor Vianu, Ovidiu Papadima, Vasile Băncilă*[7]. Acest periodic a dat lumii pe cel mai mare Teolog al veacului XX - părintele Dumitru Stăniloae - supranumit *Teologul Iubirii*, plus *„două genii"*: pe *Vasile Voiculescu* și pe *Lucian Blaga*. *„Gândirea"* este mai mult decât o revistă literară, este o publicație care *„a năzuit să cuprindă integral fenomenul creator românesc din acea vreme: sculptură, muzică, teatru, pictură. Din acest punct de vedere, Gândirea e imaginea spirituală a României Mari,* în faza fericită a înnoirii"[8]. *„Gândirismul e un caz unic de ofrandă colectivă, adusă Patriei noastre reîntregite"*, afirma Nichifor Crainic, în cadrul unui interviu, acordat lui Nedic Lemnaru, în 16 iunie 1968, înainte cu trei ani de a pleca la ceruri.

Ca publicist, ***Crainic a fost primul teolog-ziarist din perioada modernă care a introdus faptul religios în presa cotidiană.*** *„Nichifor Crainic e misionarul de prestigiu al credinței bisericești în mijlocul intelectualilor români... Prin el s-a săvârșit o adevărată restaurare a Teologiei Românești, în duhul ortodox"*, observă părintele Constantin Galeriu.

Acest fecior de țăran din Vlașca, acest munte al Culturii și Spiritualității românești și universale se plimba prin Istorie, Filozofie, Artă, Poezie, precum filozofii greci prin grădinile lui Academios. Toate scrierile sale, și ce scrieri - adevărate capodopere!, pe toate le-a privit dintr-un singur unghi de vedere, cel al spiritualității ortodoxe, care are vocație universală. De departe, Nichifor Crainic este unul dintre mărturisitorii din închisorile comuniste care strălucește pe cerul înstelat al Ortodoxiei, ca nimeni altul. El a fost schingiuit, înfometat, persecutat, umilit pentru „vina" de a-L mărturisi pe Hristos și a considera că a te jertfi, necondiționat, pentru neamul și țara ta sunt datorii fundamentale. *„Eu două sentimente am avut mai presus de toate: credința în Dumnezeu și dragostea de Țara mea"*[9], mărturisește însuși Nichifor Crainic.

Note:

1. Medicul, scriitorul și poetul de factură creștină *Vasile Voiculescu (27 noiembrie 1884, Pîrscop, județul Buzău -23 aprilie 1963, București)* a fost arestat în 4 august 1958 și a fost pus în libertate în 2 mai 1962. A făcut detenție la Jilava și la Aiud, în întunecoasa „Zarca", aripa cea mai „agresivă" a amintitei închisori. Voiculescu a fost victima valului de ură și agresiune îndreptat împotriva grupului „Rugul Aprins", de la Mănăstirea Antim din București, mișcare de rezistență cultural-spirituală inițiată de Sandu Tudor, viitorul monah Daniil de la Rarău. *"Trebuiau decapitați intelectualii, un Anania, Voiculescu, Sandu Tudor, Slătineanu, care a și murit în scurt timp, Mironescu și Stăniloae; în fine, Noica și mai tinerii Dinu Pillat, Al. Paleologul, Vladimir Streinu",* care treceau drept mistici, misticismul fiind asimilat de acuzatorii comuniști cu legionarismul, declara Radu Voiculescu, fiul lui Vasile Voiculescu, într-un interviu acordat lui Al. Oproescu, în 1993, la Buzău. În *Poezii,* Vasile Voiculescu, ediție îngrijită de Ion Apetroaie, Editura Porto-Franco, Galați, 1995, pg. XXVII.

2. Numele de Nichifor Crainic l-a dobândit legal în aprilie 1926, inițial, fiind un pseudonim literar încă de pe când era la Seminar, în vremea lui Iuliu Scriban *„care nu vedea cu ochi buni literatura și a eliminat un elev, pentru că* îl *citea pe Sadoveanu"*. Însuși Crainic spune că și-a luat acest pseudonim *„pentru a nu fi exmatriculat"*... Legalizarea numelui s-a făcut în 1926, când a luat un împrumut de la Dumitru Mociorniță, semnând Ioan Dobre și, observând diferența de nume, marele antreprenor din domeniul pielăriei și al încălțămintei, i-a cerut explicații. Schimbarea numelui în Ioan Nichifor Crainic s-a făcut printr-o decizie publicată în Monitorul Oficial nr. 92 din 25 aprilie 1926. Crainic a trecut la cele veșnice în 20/21 august 1972, la Mogoșoaia, lângă București. Preot prof. univ. dr. Păcurariu, Mircea, *Dicționarul Teologilor Români,* Editura Enciclopedică, București, 2002, pg. 136-137. Nichifor Crainic, *Zile albe, zile negre. Memorii 1889-1944*, Editura „Floare albă de colț", București, 2015, pg. 100-102. Nichifor Crainic, *Pribeag în Țara mea, sub mască. Memorii, 1944-1947,* Editura „Floare albă de colț, București, 2015, pg. 15. Crainic, Nichifor, Amintiri din Seminarul Central, București, 1904-1912, Editura „Floare albă de colț", București, 2017.

3. *„La Viena am descoperit Mistica. N-am auzit nici în București și nici acolo vreun profesor vorbind despre ea. Mistica mi-au descoperit-o cărțile care vorbesc despre mistici și cărțile misticilor..."* Crainic, Nichifor, *Zile albe, zile negre*, pg. 213.

4. Crainic, Nichifor, *Zile albe, zile negre*, pg. 2.

5. Preot prof. univ. dr. Păcurariu, Mircea, *Dicționarul Teologilor Români*, Editura Enciclopedică, București, 2002, pg. 136-137.

6. Nichifor Crainic, *Pribeag în Țara mea...,* pg. 13.

7. Nichifor Crainic, *Cursurile de Mistică. I. Teologie Mistică. II. Mistică germană*, Editura Deisis, Sibiu, 2010, pg. 9-10.

8. Crainic, Nichifor, *Amintiri despre Gândirea*, Editura „Floare albă de colț, București, 2016, pg. 13.

9. Crainic, Nichifor, *Zile albe, zile negre*, pg. 151.

(Va urma)

Mariana Tomozei Cocoș - muzeograf, critic de artă, pictor

Ghiță Nazare
profesor, publicist

„Templele antice, palatele florentine, piețele baroce cu sculpturile lor, mănăstirile din Nordul Moldovei cu picturile lor, nu s-au realizat decât în urma unor comenzi ferme făcute de conducătorii din acele vremuri artiștilor contemporani cu ei”

Gh. Nazare: *Doamna Cocoș, lucrați de peste 40 de ani ca muzeograf la Muzeul de Artă Vizuala din urbea noastră, sunteți un exigent critic de artă, dar și un pictor apreciat. Pentru început, vă rog să prezentați și cititorilor revistei „Axis Libri” câteva repere ale dezvoltării dumneavoastră personale și profesionale.*

Mariana Tomozei Cocoș: Într-adevăr, anul acesta se vor împlini 43 de ani de când lucrez în această instituție. Primul și cel mai important reper personal și profesional l-au constituit părinții mei, profesorii Maria și Ștefan Tomozei, oameni de o cultură solidă, formați în Academia Mihăileană, actuala Universitate din Iași, înainte de al Doilea Război Mondial, intelectuali de o mare finețe în înțelegerea culturii europene și românești și oameni de o mare frumusețe sufletească. Ei mi-au fost modele atât în profesiune, cât și în viață. La noi în casă, pasiunea pentru artă, pentru literatură, pentru adevăr, a primat întotdeauna față de spiritul pragmatic. Ei mi-au descoperit talentul pentru pictură și m-au încurajat să continui în această direcție.

Gh. N.: *Ați avut mentori care v-au înrâurit cariera artistică? Cum i-ați perceput în primii ani de formare profesională, ce v-a impresionat la ei și cum a evoluat relația cu aceștia?*

MTC.: Aș spune că cel mai important mentor in primii ani, adică în Liceul de Artă (am făcut parte din a doua serie care a absolvit Liceul de Artă din Galați) a fost pictorul și profesorul Mihai Dăscălescu. El mi-a descoperit interesul pentru istoria artei, dar mi-a apreciat și talentul în domeniul picturii. M-a îndemnat să urmez una dintre aceste secții ale Institutului de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” și eu m-am hotărât pentru secția de Istoria și Teoria Artei, unde se intra foarte greu și erau foarte puține locuri. Am avut colegi care dăduseră examen 2-3 ani la rând fără să reușească. Eu am avut norocul să reușesc din primul an. Mihai Dăscălescu mi-a împrumutat primele cărți de istoria artei, în franceză, fiindcă în română nu prea erau cărți publicate pe atunci. După ce am terminat facultatea mă invita uneori în atelierul său, unde schimbam păreri despre artă în general, despre viață, despre arta gălățeană. În continuare, la facultate, am beneficiat de cursurile unor mari nume de istorici și de critici de artă: Radu Florescu (istoria artei antice), Adina Nanu (Renaștere și Baroc), Ion Frunzetti (critică de artă), Dan Hăulică (arta secolului XX), Vasile Drăguț (artă medievală), Dan Grigorescu (istoria literaturii universale), Raul Șorban (artă românească modernă) etc. Erau profesori care au asigurat o formație temeinică, serioasă, generațiilor de studenți pe care i-au pregătit.

Gh. N.: *CV-ul dumneavoastră conține un bilanț extrem de bogat în tripla calitate profesională despre care ne-ați vorbit mai sus. Vă rog să faceți un efort de sinteză care să vă definească opera și să o recomande publicului.*

MTC.: Nu e de loc ușor să sintetizez peste 40 de ani de activitate muzeistică în câteva rânduri. Aș aminti câteva dintre cele în jur de 80 de expoziții pe care le-am organizat cu lucrări din patrimoniul muzeului sau, de cele mai multe ori, cu lucrări selectate din atelierele artiștilor. Este vorba despre expoziții tematice (cum ar fi „Portretul în arta contemporană românească”, „Valori patrimoniale din Muzeul de Artă Vizuală”, „Maeștri ai artei românești”, „Natura- arhitectura”, „Xilogravura” etc.) sau ale unor mari personalități ale artei românești contemporane, cum ar fi Cela Neamțu, Costin Neamțu, Lisandru Neamțu (o adevarată familie de artiști), Marcel Chirnoagă, Alexandru și George Țipoia, Ștefan Iacobescu, Zamfir Dumitrescu și enumerarea ar

putea continua. Am publicat, în cadrul activității mele de la muzeu, peste 60 de cataloage și albumele de artă „Ion Simion Mărculescu" (împreuna cu Gh. Andreescu) și „Nicolae Spirescu", edițiile 1996 și 2008. De asemenea, am colaborat la dicționarul online „Un secol de sculptură românească", editat de Fundația META din București, în 2013, și am publicat numeroase studii în Revista Muzeelor, cronici plastice în revistele „Axis libri", „Dunărea de Jos", „Porto Franco", „Antares", „Dominus" și în „Viața liberă". Între anii 1976 și 2006 am luat parte cu studii de specialitate la 19 simpozioane naționale organizate de Ministerul Culturii. Una dintre satisfacțiile mele ca muzeograf și critic de artă este și faptul că am contribuit la realizarea unor manifestări expoziționale organizate de muzeul nostru peste hotare (Paris, Veneția, Viena, Budapesta, Salonic, Roma, Torino, Lisabona, Praga, La Louviere, Helsinki, Pessac, St. Gaudens) dintre care cea mai semnificativă a fost cea de la Paris din 2006, la care am avut un rol esențial și în urma căreia muzeul a primit Diploma de onoare a Societății Artiștilor Francezi. O activitate susținută am avut, și am în continuare, în cadrul Filialei UAP Galați: am prezentat numeroase expoziții ale artiștilor gălățeni, am scris despre ei, le-am organizat expoziții. Tot în cadrul Filialei am expus lucrări de pictură, atât la saloane cât și în expoziții de grup, dar am luat parte și la expoziții organizate peste hotare (Franța, Finlanda, Bulgaria, Republica Moldova) sau în alte orașe din țară (București, Brăila, Iași, Vaslui). Adesea am prezentat la Radio România Cultural sau la posturi de televiziune locale și naționale personalități ale artei contemporane românești sau ale artei gălățene. Desigur, cele de mai sus sunt o foarte, foarte succintă expunere a activității mele de muzeograf, critic de artă și pictor.

Mariana Tomozei Cocoș

Gh. N.: *Care au fost semnele recunoașterii pentru bogata dumneavoastră activitate?*

MTC.: În fișa oricărui artist sau critic există o rubrică intitulată „Distincții". Aici aș putea să enumăr: medaliile prezidențiale primite în 2004 (Medalia «Meritul Cultural» clasa I categoria «Arte Plastice», Medalia «Meritul Cultural», clasa I, categoria «Patrimoniul Cultural Național»), în 2006 am fost nominalizată la Premiul pentru critică de artă al UAP din România, tot în 2006 am primit Diploma „Profesor pentru performanță", în 2007 Diploma de Excelență a Fundației «Rudolf Schweitzer Cumpăna», iar în 2009 Premiul pentru pictură al Bienalei «Cezar Ivanescu» Galați. În 2012 mi s-a acordat Premiul Centrului Cultural Dunărea de Jos, iar în 2016, Premiul Direcției Județene pentru Cultură Galați. Dar la fel de importante sunt feedback-urile venite din partea artiștilor și ale publicului. Adesea, artiști despre care am scris mi-au exprimat aprecierea pentru analizele făcute asupra operei lor. Aș aminti-o doar pe Cela Neamțu, plasticiană de valoare internațională, căreia i-am organizat mai multe expoziții la muzeul nostru; nu o dată mi-a spus că i-am surprins demersul artistic în esența sa și că s-a regasit ca semnificație în cuvintele mele. Adesea acest feedback a venit din partea elevilor cărora le-am predat istoria artei; unii mi-au spus că notițele luate la orele mele i-au ajutat să ia note mari la examenele de la facultate. Odată am primit o vedere cu Notre Dame din Paris de la o fostă elevă, care-mi mărturisea că vizitând catedrala și-a amintit și a înțeles pasiunea cu care le-am predat stilul gotic. Mai recent, studenții de la un curs pentru seniori (organizat de Universitatea „Dunărea de Jos" și de muzeu), după ce le-am vorbit despre personalități ale artei moderne românesti au spus, în final, cu mult entuziasm, că și-ar mai dori astfel de cursuri.

Gh. N.: *În ce constă, în ce vă privește, complementaritatea dintre activitatea de critic de artă și cea de artist plastic?*

MTC.: Pentru mine ele sunt legate intrinsec. Cronologic, întâi am învățat să pictez, apoi am studiat istoria artei și abia apoi, în activitatea de muzeograf, mi-am format simțul critic, criteriile valorice. Ele îmi servesc atât când organizez o expoziție sau scriu/vorbesc despre artă, cât și când pictez. E mai ușor să-l înțelegi pe pictor când pictezi și tu; în schimb un simț critic prea dezvoltat poate fi un ajutor în actul de a picta, dar poate genera și o inhibiție. În ambele cazuri trebuie să găsim un echilibru între exigență

și inventivitate. Inventivitatea trebuie să-și păstreze prospețimea, spontaneitatea.

Gh. N.: *Ce resorturi v-au determinat să vă apropiați de artă și, apoi, să o profesați, cele interioare, familiale sau de conjunctură?*

MTC.: Resorturile interioare și cele familiale au fost determinante, nu a fost nimic conjunctural. Mi-a plăcut să desenez de când mă știu și unul din cadourile pe care i le-am cerut lui Moș Crăciun cand eram copil a fost un set de acuarele. Am mers la cercul de desen al Casei Pionierilor, am avut-o pentru scurt timp profesoară pe Lola Roth și apoi am urmat Liceul de Artă. Era firească această înclinare, într-o familie în care părinții – mama profesoară de limba germană și limba română, iar tata profesor de limba română și franceză, fost student al lui George Călinescu - considerau literatura și arta ca fiind cele mai importante manifestări ale spiritului uman. Lectura și desenul/pictura au fost cele doua ocupații favorite pentru mine din copilărie și sunt în continuare. Ele constituie de peste 40 de ani esența profesiunii mele. În cazul meu ele sunt în același timp și hobby-ul preferat. Când sunt în vacanță și vizitez diferite orașe din Europa, mă relaxez mergând… în muzee de artă.

Gh. N.: *Cineva spunea că „arta este poezie, iar poezia este artă". Dumneavoastră ce părere aveți? Care sunt argumentele unei asemenea relații?*

MTC.: Foarte important este ce înțelege fiecare prin poezie, dacă-mi propuneți o astfel de comparație. În nici un caz n-aș vedea rolul artei ca fiind doar o ilustrare a poeziei sau a literaturii în general. Acesta e un gen aparte al graficii publicitare, ilustrația de carte. Arta plastică își are legitățile ei, diferite de ale literaturii. Zona comună constă în faptul că ambele au ca efect – să nu ne ferim de cuvinte mari - o înălțare a spiritului. Eu, personal, pot descoperi poezia artei plastice atât într-o lucrare foarte realistă a primitivilor flamanzi din secolul al XV-lea, un Van Eyck, de exemplu, cât și într-o pictură abstractă sau în „Măiastra" lui Brâncuși. În orice caz, poezia artei o văd mai puțin în subiectul unei picturi sau sculpturi și mai mult în „cum" este rezolvată plastic (forme, culori, compoziție, desen) o lucrare de artă. Eleganța formei într-o lucrare de Botticelli sau poezia luminii într-o pânză impresionistă sunt la fel de importante ca și „ce reprezintă" ele.

Gh. N.: *Meseria dumneavoastră, fie că este vorba de cea de muzeograf, de pictor sau de critic de artă are un pronunțat mesaj educativ. În acest sens, ce i-ați sugera unui vizitator obișnuit să urmărească într-o expoziție de artă plastică?*

MTC.: În primul rând să nu intre într-o expoziție, într-un muzeu, cu prejudecăți. Să pornească de la ideea că principiile artei literare, care se studiază în școală, nu se aplică artelor plastice. Că trebuie să-și cultive ochiul ca să înțeleagă arta plastică și chiar să citească câte ceva din literatura de specialitate. Aș spune că uneori publicul matur este mai puțin receptiv decât cei mai tineri vizitatori, decât copiii. Lucrând într-un muzeu de artă contemporană românească, am întâlnit adesea situația când adulții privesc cu neîncredere („asta e artă?") lucrări ca cele de Țuculescu, în timp ce copiii, înainte de a le explica ceva au o izbucnire de admirație în fața tablourilor lui sau a altora asemănătoare: „ce frumos!".

Gh. N.: *În prelungirea întrebării de mai înainte, ar fi interesant să știm de la un specialist care este știința/judecata de a face diferența dintre opera de valoare și kitsch?*

MTC.: E chiar imposibil să dau un răspuns doar în câteva cuvinte. Aș putea susține o expunere pe tema aceasta comparând o operă autentică cu un kitsch. Probabil că prima condiție este ca cel care privește o lucrare să aibă un simț artistic înnăscut. Am văzut oameni simpli, dar care știu din instinct când o pictură este kitsch. Și am văzut oameni foarte cultivați care nu știu să facă distincția. Dar, fără îndoială, cultivarea privirii, frecventarea operelor de calitate, adică a muzeelor, a expozițiilor realizate de profesioniști, nu de amatori, este esențială. În orice caz, condiția ca o operă să NU fie kitsch nu este realismul de tip naturalist, adică sufocarea compoziției, fără discernământ, cu detalii inutile. A face o pictură în care lucrurile „parcă ar fi reale" (așa cum cred unii), nu este o condiție a artei. Realitatea și arta sunt două entități distincte, nu trebuie confundate. Cea mai realistă pictură, dacă are calități artistice, înseamnă o selecție și o interpretare a imaginii reale, nu o reproducere a ei.

Gh. N.: *Dați-mi voie să trecem la categoria întrebărilor mai concrete. În ce constă profesia de muzeograf? Oferiți-ne ceva din tainele organizării unei expoziții de artă plastică, dincolo de treburile pur administrative, organizatorice.*

MTC.: Profesia de muzeograf sau curator presupune o activitate discretă, lipsită de spectaculos, dar care cere mult studiu, mult discernământ și multă precizie. O bună parte a profesiunii se desfășoară în culise, acolo unde publicul nu are acces. Prima treaptă este cea a cercetării temei propuse pentru expoziție, cercetare teoretică de studiu (lectură, fișe) și practică, de selecție, în atelierul artistului (mă refer

la un muzeograf care lucrează într-un muzeu de artă contemporană). Trebuie conceput textul de prezentare al expoziției, macheta catalogului. Abia dupa aceea urmează panotarea expoziției și în final prezentarea ei la vernisaj și în media. O latură importantă este și cea a relației cu publicul sau pedagogia muzeală: prezentarea muzeului, a diferitelor teme legate de activitatea acestuia, lecții de istoria artei etc. Și foarte importantă este modelarea discursului în funcție de vârsta și de pregătirea publicului. Nu voi avea același tip de discurs în fața unor elevi de clasa I ca cel susținut în fața unor… profesori universitari să spunem, sau a unui grup de turiști străini. Această stiință – putem s-o numim așa - se capătă în timp, prin studiu și prin practică.

Gh. N.: *Vă rog să faceți câteva judecăți de valoare cu privire la arta plastică gălățeană, la locul pe care-l ocupă în context național și european.*

MTC.: Urmăresc evoluția artiștilor gălățeni… tot de peste 40 de ani, de când lucrez la muzeu. Fac parte din comunitatea lor, deoarece sunt membru al Uniunii Artiștilor Plastici din România, secția critică de artă și am expus adesea alături de ei în ultimii 20 de ani. De peste 25 de ani am prezentat și am scris despre majoritatea expozițiilor Filialei UAP din Galați. Este o comunitate artistică în evoluție, cu un serios potențial artistic, cu o maturitate în abordarea artei, cu atât mai mult cu cât majoritatea lor sunt profesori și o parte - mai mica - muzeografi. Cei mai mulți au expus în context național și internațional și s-au bucurat de reale aprecieri. Cu toate că e o comunitate mică - în comparație cu cea a profesorilor, medicilor etc. - cred că orașul se poate mândri cu ei, tocmai datorită calității lor ca artiști, dar și ca oameni.

Gh. N.: *Doamna Cocoș, am sesizat o apropiere a autorităților locale față de fenomenul artistic, de arta plastică. Arată Galațiul pe măsura artiștilor pe care-i are?*

MTC.: Să sperăm ca această apropiere pe care o aminteați se va manifesta printr-un sprijin concret. Dacă Galațiul arată pe măsura artiștilor pe care-i are? Hm… Templele antice, palatele florentine, piețele baroce cu sculpturile lor, mănăstirile din Nordul Moldovei cu picturile lor, nu s-au realizat decât în urma unor comenzi ferme făcute de conducătorii din acele vremuri artiștilor contemporani cu ei. Dacă n-ar fi existat acele comenzi, toate aceste splendide realizări ar fi rămas în mintea artiștilor, nu s-ar fi materializat niciodată, nu ne-am fi bucurat niciodată de ele. Sper că am răspuns la întrebare.

Gh. N.: *Vă rog să intrați în rolul de critic de artă și să propuneți forurilor de decizie din Galați câteva teme plastice care să înfrumusețeze orașul.*

MTC.: Înfrumusețarea unui oraș se poate face doar după ce problemele structurale (străzi, calitatea și aspectul lor, clădiri sau ruine de clădiri cum putem vedea în Galați) etc. au fost rezolvate. Pe mine personal aceste aspecte mă deranjează: când trec pe lângă unele clădiri din centrul orașului, aflate în paragină și cu aspectul insalubru cunoscut. În privința temelor artistice, plasticienii din Galați au demonstrat prin Salonul de primavară de anul acesta, cu tema „Proiecte urbanistice" că nu duc lipsă de idei și de inventivitate, dimpotrivă. Aproape tot ce s-a propus în această expoziție merită pus în practică. Pentru a fi puse în practică, amintesc din nou condiția: să existe comenzi ferme.

Gh. N.: V*ă spuneam mai sus că dialogul nostru apare în revista „Axis Libri" a Bibliotecii V.A. Urechia, una dintre publicațiile de prestigiu ale revuisticii gălățene. Cum apreciați conținutul și forma revistei, rolul acesteia în promovarea culturii la Dunărea de Jos?*

MTC.: Cred că „Axis Libri" este una din manifestările de calitate ale culturii gălățene de azi. Reușește să cuprindă o tematică interesantă, actuală, diversă, din toate domeniile – literatură, artă, filozofie - și dă dovadă de exigență în selecția materialului prezentat. Este o revistă de reală ținută intelectuală, în care-mi face plăcere să public și eu, adesea, articole despre arta plastică contemporană.

Gh. N.: *În încheierea discuției noastre, pentru care vă mulțumesc, vă rog să divulgați publicului gălățean la ce lucrează în acest timp pictorița Mariana Tomozei Cocoș. Când urmează să mai expuneți?*

MTC.: Termin zilele acestea un peisaj în pastel, inspirat dintr-un mic sat din Sudul Franței. Înfățișează bisericuța din sat cu acel *clocher-mur* foarte răspândit în Sud, cu un drumeag modest de țară. E un peisaj lipsit de spectaculos, dar care are un fel de poezie severă, o notă de melacolie, de care am fost atrasă și pe care am încercat s-o surprind. Sper ca privitorul să descopere acolo ceea ce m-a impresionat și pe mine: natura și arhitectura într-un dialog tăcut, ușor misterios, oarecum atemporal. Ca și în alți ani, intenționez să particip la Salonul de vară al Filialei UAP din Galați. Vă mulțumesc pentru realizarea acestui dialog!

Netimp

Petre Manolache
poet

1.
Să-i dăm timpului timp
de dragoste
timp de viaţă
timp de trăire
şi timp de moarte
şi timp de gândire
şi timp de uitare
şi timp de horă
şi timp de nuntire
şi timp de naştere
şi timp de vânturat
stările cele lumeşti
cu osârdie
şi nezdruncinată
nepatimă

stă în puterea timpului
să ne vânture pleava
să ne aleagă sămânţa
să ne sature
cu pâinea lui
să ne adauge împlinirilor
de pe pământ
şi de aiurea

nu avem atâta timp
să risipim timpul
cel ce se vede prin noi
renăscându-se pură
ori împotmolită alcătuire
timp ce se vede
prin noi
într-alt timp necuprins
în timpul ce rămâne
mereu necuprins
nefericire a nefericirii
în matca
încorsetată în altă matcă
nesfârşire în nesfârşire

2.
Uneori ne aflăm
dincolo de timp
poate chiar
dincolo de noi
săvârşind lucrarea timpului
în acelaşi
veşnic netimp

3.
Demult aştept ca boul Apis
să îmi trimită acel zapis
ţesut în fir brodat cu aur
cu drepturi de la Minotaur
că pot să intru în Olimp
pe car cu aşternut de ghimpi
ori să mă piardă-n labirint
cu visul ameţit de-absint
să pot avea acolo tron
cu faimă surdă şi trombon
să-mi rătăcesc prelungul drum
pe scări de iarbă şi de scrum

şi o domniţă rotofee
s-aducă miere în cafea
şi-n sânii tineri durdulii
toţi stupii răsturnaţi în vii

ci timpul behăie hai hui
vâslind spre ce-i a nimănui
pe-o corabie-n derivă
cu lumânări şi cu colivă
pentru distinşii decedaţi
încă din viaţa lor uitaţi

ci timpul vălurit prin frig
să nu se teamă când îl strig
ori de mă strigă nu-i răspund
căci sus e ca şi când aş fi la fund
dus de-o corabie stricată
vândut la valuri pe bucată
şi-ncărunţit abia mă nasc
şi plictisit de mine, casc

frumoasa cea cu ochii mari
cât boabele pentru canari
mă-mbie să îi dau arcuş
pentru suiş şi coborâş
să-i dau iubire cât cuprinde
în raiul tânăr şi fierbinte
să îi ridic pe frontispiciu
castele demne de capriciu
unde toţi diavolii din cor
să fie vai de mama lor

4.
Cred că-ntr-o zi am să mă duc
să fiu în ţara berzei cuc
iar în grădina mea un nuc
în ţara mierlei turturea
în ţara calului măgar
în ţara dorului mărar
în ţara lunii pui de stea
în ţara iernii fulg de nea
în ţara frigului moş ger
în ţara cerului doar cer
în ţara caselor podea
în ţara drumului cărare
şi-n ţara soarelui ninsoare –
să fiu o ţară întărită
în pălării de răsărită –
o ţară-n inima pădurii
unde lupoaicele-şi fată
lupi mici cu blănile de vată
fugit din ţara uscăturii
o ţară unde să fiu joc
cu toate zilele pe foc
să fiu o ţară însumi eu
să nu mă ştie Dumnezeu
să fiu cu mările-n furtună
să mă clocească timpu-n lună
să mă tot nasc cum m-am născut
om singur în necunoscut.

Poeme

Octavian Mihalcea
poet

Vestite porți

ramă de piatră
și zbor de lemn
cine mai știe
acele chipuri
ale iernilor
petrecute?
să fim doar
transparenți
înclinați mâine
vestite porți neștiute
poate sincere
glasul nu e de acum
cine se ascute va trăi
viața culorii aprinse
mângâierea
soarelui trecut.

Puncte

nu orice ochi
aruncă lumină
cercuri duble
cercuri verzi
neînvinse de
alte și alte
puncte din suflet
știi, sub gheață
se ascund păduri vii
toate cele strălucitoare
cele de peste scufundări.

Amprenta

pași de pisică albă în așteptare
și gheare și colți și ochi flămânzi
prea flămânzi pentru fericirile
noastre uitate odată între fum și apă
mergi liber drept așa cum
pasul deschis se simte bine
din ce în ce mai bine
acum cunoști iar
părțile stângi neacoperite
poți să mai pui
odată amprenta.

Sâmbătă

spui asta pentru că mă iubești
atingi marginea unghiei
dar sunt unghii noi
dar mă iubești
uitați-vă se zice că pot
învia colțurile frumoase
priviți fix descoperirea capului
mereu descoperirea capului
tot cu o sâmbătă alături
vorbim încet
lecție simplă, rară.

Urma

arpegii îndreptate
spre cele dintâi peisaje
când orele vârfului
cinstesc avid privirea
urma va lovi cu siguranță
îngemănările de dincolo
te uiți pentru că știi
vom uita obrazul
peste care se lasă seara
fumul ochilor buni.

Ape subțiri

oare dacă părul servil
ar fi tras printre nuanțe
ce nu există
s-ar spune că nu există?
încercuiești tot ce
se poate uita de aproape
acum cine știe ce
se poate întâmpla
pe lângă dezordine?
laturile nu se vor modifica
decât la capăt
adunarea apelor subțiri.

Urna cu pești

fără sfială în cerc
e trimisă pulberea fină
politețea din urna cu pești
se va trezi pământul
masivei copilării
cu soarele alături
știu – lumea înșală
poeții în fiecare noapte
cândva vom fi fără umbră
și nu vom putea răspunde.

Unele încruntări

adevărurile malului
povestesc despre
pasul niciodată retras
neîntors din cale
doar unele încruntări
ar zdruncina dimineața
știută îndurare
fără noi cuvinte sus
chemând lăncile
dor de finaluri incandescente
fără viscolirea filelor.

Poeme

Silvia Bitere
poetă

1
când toți așteptau o minune
când în biserică
nu mai avea cine să tragă clopotul
s-a dus mama mea
și-a tras clopotul
de atunci
sunt mândră

2
la sărbătoarea durerii nu se plânge
toți se țin de mână
vorbesc despre viețile sfinților
ca și cum ar fi ale lor

să bem în cinstea sfinților; nimeni nu a putut să-i vadă vreodată – Amin!

însă eu i-am văzut
curgeau din fluierul osului meu
veseli împerechiați
cu obișnuitul cerc deasupra capului

ehei
și mirosea a smirnă îngerul meu
pe care-l tot certam că râde

3
trupului meu îi spun pe nume
și el se lasă moale
ușor într-o parte fericit

ați văzut vreodată vreun trup atât de fericit
mergând pe stradă în amiaza mare drept
să dea bună ziua la mirese fluturi și alte vietăți

din trupul vătuit cu organe
să-i zboare lozuri câștigătoare
odată ajuns acasă
să-și lase oboseala pe umerii altui trup
iar celălalt trup să-l mângâie
să-i spună
te iubesc celălalt trup al meu
somn ușor

4
nu mai ești blând și nu mai ești înger
războiul nu are nimic frumos în el
este o chesiune de expresie mai mult
nu e dreptate pentru că nici eșecul și nici victoria
nu te vor face mai bun sau mai drept
să-ți iubești cerul și marea
dușmanul să nu ți-l faci prieten niciodată
pentru că prin apropierea cu el mai târziu te va trăda
însă dacă prietenul îți va deveni dușman
să-l ierți și să-l iubești mai mult decât pe tine
căci va muri singur și în durere
știind cât l-ai iubit

5
ceva din ceva trebuie să fi fost la un adică
la primul strigăt plâns
un crepuscul ceva
o amintire încrustată într-un perete
undeva clipa ca o bufniță surpinsă în prim plan
în timp ce tu ești atacat invadat de ceva
clipa unui refugiu
și zbang! zbang!
totul se termină brusc
filmul se rupe când nu vrei să ți se rupă
de viață
de viața ta
adio Doamne!

6
îmi spuse el străinul
într-o bună zi o să vezi că totul este un clișeu vechi vechi
sunt acele clișee care se ascund în podul casei
ori în pivnița unde zace de ani buni vinul lui tata

căci tata într-o bună zi ca și asta
a plecat departe de noi ca un străin
a legat de stâlpul casei femeia
de atunci nu s-a mai șters de praf nicio icoană

7
îți vorbesc din amintiri
îți spun că tatăl și mama ta
au fost ucenicii lui Iov
iar Dumnezeu a resetat totul
după bunul plac
de la nașterea noastră
nimic nu mai are sens
decât în memoria oarbă
și orbirea este un destin
crezi în destin?
un luciu pe o bicicletă pegas
pe care-ai învățat cândva să mergi și mers ai fost
prin lumea de pe pământ
și pământul te ținea
pentru că existase cândva un om
aflase despre gravitație
iar gravitația îți dădea dureri de cap
deci aveai cap!

și
capul așezat pe un eșafod
zâmbea sarcastic trupului tău
am zis să desfac sticla veche de țuică
primită în dar de la tata – zice
să fie după moartea mea
care moarte? asta nu m-ai întrebat
să beau până când sfinții să-mi strige
ajunge!
ieși de sub lumea asta și du-te-n tine
adânc mergi în tine
bea din țuica ta
nu cere ajutor nimănui
orbul nu cere milă
dușmănia lui printre oameni este justificată
nu există decât acum și nici acum nu există
se cheamă taină
taina nu este de împărțit
ce dacă
iubirea da

8
la mine totul a decurs firesc în visul meu
mi-am îndeplinit dorințe
ceea ce în realitate nu ar fi fost posibil să se-ntâmple
s-a-ntâmplat în vis
azi mâine și altă dată se pot repeta la nesfârșit
într-un cadru familiar chiar intim
la un pahar de vin cu prietenii
pe care îi poți uita azi
dar îi poți revedea mâine sau altă dată

la fel s-a-ntâmplat și cu vecina mea
am aflat de-abia când am văzut-o într-o zi
cu Saul la braț
traversa bulevardul
[fusese la masă cu noi în ziua aceea]
mai târziu cântam împreună la harpă
să-l vindecăm pe fiul lui Chiș de atâta frumusețe

9
din tristețe îți poți făuri vise
se nasc romane foarte bune din tristețe
să curgă sânge pe foaie
nu e lucru deloc puțin
e ca un alint al existenței
o drujbă să-ți străbată ochiul
cititorule! ce spui?
e timpul să fii abandonat de oameni
plecăm într-o călătorie
tu și cu mine

10
sunt atât de suavă ca o mamă
înzestrată cu toate durerile facerilor
cerești și mai puțin cerești
inima-i beată pentru iubirea pruncilor uciși de viață
plângi tu știi tu să plângi
o mărețule ce ești
de nu te poate vedea nimeni
arată-ți odată colții din mătase
abandonează în sângele nostru iubirea de noi
nu vorbi despre apa schimbată-n vin
schimbă tot ce e dulce în sare pentru răni
mierea dă-le-o femeilor pentru frumusețe
să stea lipite cu buzele la ferestre
în așteptarea unui călăreț fără cap

11
dacă de tine depinde soarta celor triști
cheamă-i frumos lângă umărul tău
ca pe miei culcă-i în iarbă
de trezire mă voi ocupa eu

12
Doamne i-am spus poetului
este adevărat că tu ne iubești pe toate la fel
este adevărat că mâinile tale când iubesc
de fapt iubirea curge din pieptul tău bun
peste părul ei din aur din abanos peste câmpii
dacă ți-aș spune că eu văd toate astea puțin altfel
lucrurile cerești altfel
te-ai supăra pe sfinții tăi?

13
cu existența o ducem mai greu
așteptăm ziua în care să ne fie mai bine
până atunci săpăm cimitire
și credem în ce avem

ridică-te suflete și vezi
și sufletul s-a ridicat
lăsând trupul fără carne
orb

14
multe sunt de zis pe acest pământ
dragii mei copii
multă dragoste trebuie să fi existat vreodată undeva
dacă nu așa cum cred eu
atunci sărutul de adio la ce-ar mai folosi
la ce-ar mai folosi văzul și nevăzul dragostei oarbe
doar doar la suferință
doar doar să doară
eu cred în lumina ochilor prin care sufletul
doar doar atunci se vede
dar ce spun eu nu trebuie să spuneți și voi
doar doar azi
doar doar mâine
doar doar niciodată
Dumnezeul mamei mele.

Poeme

Luminița Potîrniche
poetă

o poveste visată din două unghiuri diferite

mă voi juca cu gândurile
până și ele vor începe să
râdă cu glas gros
și-și vor lăsa capul pe spate.
și pe frunte li se va scurge o
picatură de sudoare.
vor începe să se albească la
față
și li se vor înclești
maxilarele,
așa cum făceai când te depășea adevărul
și-ți striga în față
că nici o minciună ca lumea nu știi să spui,
altfel n-ar trebui să te chinui să recunoști
că nu ești tu vinovatul principal
al întâmplării.
pusese cineva trandafirul acela în drum.
nu mai avusese nevoie de el.
și-a trebuit tocmai în ziua aceea fatidică
să te trezești târziu, să întârzii la serviciu.
să-ți zici, fie ce-o fi,
tot n-aveam nici un plan pentru azi.
și să pleci aiurea pe străzile pe care
le vazuseși în vis.
o femeie cu cercei verzi
care nu mai primise flori de o eternitate
stătea la capătul bulevardului
și aștepta să ridici
floarea aceea uitată, roșie,
s-o duci la buze
și să i-o dai.
și tu ai facut întocmai,
de parcă cineva făcea toate gesturile tale
în fața unei ferestre.
și tu nu trebuia decât să-l imiți,
dar cu grijă să nu greșești ceva.
și femeia a luat floarea
și s-a topit după prima casă care nu știu cum o fi
apărut
pentru ca si pe ea o visasesi.
aici, gândurile rămân suspendate
și râsul descreste.
se face frig obișnuit de octombrie.
și știu că vor veni vremuri grele
când nu-mi vei răspunde la telefon.
voi visa eu visul până la capăt
dar dintr-un alt unghi.
în capătul unui culoar
stătea un bărbat
care nu mai dăruise flori
de o eternitate.

contre jour

nu sta în prag,
cade pe tine penumbra plecării.
îți pătează obrazul
cu întunericul unei absențe.
ce voi face eu
când nici nu mi te voi aminti?
câtă imaginație îmi va fi necesară
să pun la loc
ceva ce nici nu am avut.
și așa îmi lipsesc
anii aceia cu tine.
fără tine
am mai multe întâmplări.
nu sta suspendat
între canaturile înșelatoare
ale fotografiei.
contre jour,
nu pot vedea nimic
din ce-ai trăit
acolo unde eu nu eram.

moartea nu umblă cu cioara vopsită

toți cei pe care i-am iubit
au ramăs fără timp.
eu însămi mai am
și-mi vopsesc cu el părul.
moartea nu umblă
cu cioara vopsită.

Reflecții, dubii, sentințe

Liviu Iulian Cocei
scriitor

Simplitatea care vine după complexitate, nu aceea care bâltește înainte, este adevăratul sens al culturii.

*

În general, opiniile sunt un simplu efect secundar al descătușării anumitor afecte (de respingere sau de aprobare a unui subiect). Cu adevărat uman este acela care reușește să-și elibereze emoțiile (și asta doar dacă mai e cazul) abia în urma revizuirii opiniilor sale.

*

„Sfârșitul istoriei" începe tocmai acolo unde se petrece muzeificarea lumii.

*

Optimismul gonflat. Adeseori, suntem îndemnați să afișăm masca optimismului, în sensul că trebuie să gândim pozitiv și să vedem doar partea frumoasă; altfel zis, să spunem mereu da. Însă nu cumva a gândi în felul acesta e contraproductiv? Dacă sursa gândirii filosofice este uimirea, atunci înseamnă că nu putem cugeta cu adevărat decât din momentul în care suntem surprinși, adesea în mod neplăcut, de ceea ce (ni) se întâmplă. A spune numai da lumii presupune, de fapt, uciderea cugetului in nuce. Până și cei care nu vor altceva decât să fie fericiți ar trebui să renunțe la îmbrățișarea acestei false conștiințe, întrucât doar atunci când te aștepți la un rău mai mare te poți simți bine în propria piele. Optimistul suferă mai mult decât pesimistul.

*

Optimistul: orice picior aplicat zonei posteriorului e un pas înainte. Pesimistul: orice urechere e un pas înapoi. Optimistul: nu există umbră fără lumină. Pesimistul: nicio lumină fără întuneric. Ce-ar trebui să spună realistul în astfel de situații? „Drumul în sus și drumul în jos sunt unul și același", zice Heraclit.

*

Dacă, din punct de vedere cultural, nu sunt decât rezultatul amorf al lecturilor, al educației și al diverselor mele preferințe influențabile, atunci înseamnă că nu se știe exact cine scrie și cine gândește.

*

Răul social are două mari surse: aroganța conducătorilor și lașitatea celor guvernați. Binele nu poate triumfa decât în măsura în care firea celor dintâi este temperată, iar puterea celor din urmă, supralicitată.

*

De foarte multe ori, în clipa în care greșesc, copiii sunt avertizați că „nu e frumos" ceea ce spun sau ceea ce fac, ca și cum ar fi în primul rând o problemă de natură estetică și abia apoi etică.

*

În cinstea zeului vinului. Poate că n-ar trebui să ne scufundăm în mâhnire dacă se întâmplă să mai fim și „călcați în picioare", ci să ne întrebăm dacă suntem „poamă rea" sau de „viță nobilă".

*

Fiecare stat și fiecare religie își are extremiștii săi, pe care, în momente de cumpănă îi lasă să își arate „colții" și chiar „să muște". Măreția unui stat sau a unei religii, însă, constă în puterea sau, mai bine zis, în măsura în care acestea sunt în stare să-și țină în frâu „câinii", respectiv să-i „dreseze", în așa fel încât „mușcătura" lor să devină doar una simbolică. Numai intrând în domeniul cinismului, care pornește de la cea mai frivolă ironie și poate ajunge la cea mai nobilă, putem valorifica aspectul creator al agresiunii.

*

A murit „de bătrânețe" sau „de moarte bună", se zice adeseori. Dar orice moarte, inclusiv cea așa-zis

naturală, nu e tocmai „naturală". Oricât de înaintat în vârstă ar fi, corpul omului nu cedează firesc, ca și cum energia vitală s-ar scurge încetișor în pământ sau ar fi ridicată anevoios la cer, ci tot în urma unei insuficienţe ori a unei slabe funcţionări a unuia sau a mai multor organe.

Nu știu dacă asta înseamnă că suntem, în principiu, nemuritori, dar cu siguranţă îmi sugerează că nu trebuie neapărat să îmbătrânim și să murim de „moarte bună". – A muri doar atunci când se întâmplă, adică într-un anumit moment al existenţei individuale mereu tinere. Moartea văzută ca accident împotriva morţii înţelese ca necesitate (moartea de bătrâneţe). Rămâne însă de stabilit dacă și când accidentul ar mai fi necesar.

*

Filosoful trebuie să zdruncine nu doar credinţele omului religios și opiniile omului de pe stradă, ci și convingerile omului de știinţă. Un filosof nu poate fi bun decât în măsura în care devine insuportabil pentru toate cele trei categorii de persoane.

*

A transforma filosofia într-o „știinţă veritabilă" e ca și cum i-ai cere lui Alexandru cel Mare, după ce a cucerit lumea, să domnească numai în Macedonia. Pasul imediat următor: îngustarea itinerariului filosofic până la a face din această nobilă preocupare intelectuală o „filosofie a filosofiei".

*

Într-adevăr, bătaia este ruptă din Rai. Însă nu în semn de dar pentru această lume, ci pentru a păstra inocenţa Raiului, tot așa cum s-a întâmplat și în cazul proto-părinţilor, care au fost rupţi de autosuficienta ambianţă divină.

*

Cum se face că nu avem un limbaj comun? Ironie divină sau efect al adaptării îndelungate la medii diferite de viaţă? Poate că diversificarea limbilor e rezultatul ironiei umane, pentru că orice grup tinde să își formeze propriul cod lingvistic, prin intermediul căruia membrii se pot înţelege fără ca cei din exterior să „se prindă". De-a lungul istoriei, accentuând diferenţele de limbaj faţă de potenţialii inamici, grupurile umane s-au lansat tot mai mult într-un joc al aprobării și al respingerii, „contribuind" la formarea unor „popoare rivale" care nu par a avea foarte multe în comun. Apariţia primei limbi „străine" poate fi considerată, deci, opera lui Homo ironicus, procedeul prin care acesta creează limbaje noi fiind încă în desfășurare.

*

Cogitans interruptus. Am multe motive pentru care îmi place să călătoresc cu trenul. Unul dintre acestea e că pot citi aproape imperturbabil. Odată, însă, în drum spre Iași, când nu eram cufundat în propriile mele gânduri, citeam din *Istoria literaturii italiene* a lui Francesco de Sanctis (o carte aproape la fel de voluminoasă ca DEX-ul). În compartiment se mai afla doar o domnișoară, care, la un moment dat, vădit impresionată de dimensiunea volumului și mai ales de propria-mi acribie de a o lectura, mă întreabă cu o ușoară ezitare în glas: „nu te-ai săturat de atâta studiu?"; la care eu, cu o nerușinare nefirească dar complet lipsit de vreo intenţie, îi spun: „Probabil că te-a intimidat mărimea, dar te asigur că nu o voi folosi pe toată în ceea ce mi-am propus să fac". N-am mai spus nimic. M-am amuzat în tăcere de „minunile" care ies la iveală atunci când eşti întrerupt sau scos din gândurile tale și, din dorinţa de a sări peste abundenţa de explicaţii, răspunzi în chip laconic sau poate chiar draconic.

*

Progresul tehnologic tinde să diminueze efortul fizic și intelectual al lucrătorului, dar, în același timp, tot mai mulți angajați devin dispensabili. În acest sens ne putem imagina că, în viitor, majoritatea oamenilor nici nu va mai munci. Practic, într-un viitor departe de a fi utopic, cei mai mulți dintre noi vor fi șomeri pe perioadă nedeterminată. Iar în momentul în care ne vom da seama de inutilitatea noastră în câmpul muncii, însăși termenul de „șomer" va deveni nepotrivit. Întrebarea e ce se va întâmpla cu omenirea, așa cum o știm. Oare se va orienta în bloc către activitățile artistice sau poate doar către cele distractive? Sau, mai curând, va fi redusă la o mică parte, dacă nu va fi chiar eliminată de noile entități inteligente proaspăt conștiente de sine?

*

Multe uși se întredeschid odată ce păşim pe teritoriul libertății. Dar o libertate prea mare, cea mai mare, va deschide în lături porțile spre non-sens. Și ce ființă însetată de sens îndrăznește să-i calce pragul?

Conspiraţia iluștrilor defuncţi (I)

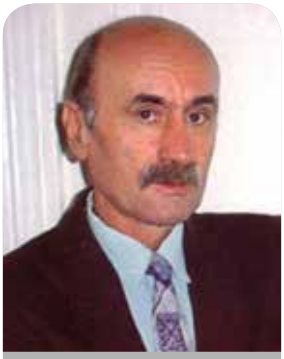

Ion Manea
scriitor

După ce silueta masivă a lui Ion C. Brătianu se pierdu sub bolta intrării de la „Mercur”, paznicul făcu ceea ce nu îndrăznise niciodată în cei șaptesprezece ani de veghe nocturnă: părăsi postul. Nu înainte de a bea o gură de apă și de a închide în grabă ușa masivă de la intrarea în Palat, în aripa stângă, unde își avea micul birou. Nici nu realiză când traversă strada, se trezi dintr-o dată dincolo, mergea parcă mai iute ca oricând, prinsese o ușurinţă stranie, i se părea că nici nu atinge pământul, că se dematerializase, că plutea într-o stare indefinibilă, dar extrem de plăcută. Devenise stafie. Simţea asta și îi venea să râdă. N-avea timp însă. În câteva salturi, se văzu în faţa ușii hotelului. Se strecură ca o adiere. Nu era nimeni la Recepţie, așa că se îndreptă iute spre barul din dreapta. Îl știa destul de bine, băuse odată o votcă acolo, cu un poet din cartier. Cei cinci pe care îi văzuse mai devreme strecurându-se unul după altul prin faţa sa erau toţi la masa de la fereastra dinspre est. Se așeză cât mai aproape și prinse curaj, mai ales că observă că niciunul dintre ei nu-l luase în seamă.

— Ceea ce am vrut noi, domnilor, la 1916, ar fi schimbat nu numai soarta României, dar și a Europei, a lumii întregi! zicea pe un ton răspicat, un pic repezit, chiar, precipitat, ca și cum ar fi decretat o sentinţă de importanţă majoră, cel ce intrase primul. „Nu războiului”, „Eftenirea traiului!” strigam noi din toţi rărunchii. Dacă am fi izbândit, am fi deschis poarta întregii lumi spre fericire. Iar acum n-am fi avut decât un singur stat pe Pământ: Uniunea Republicilor Socialiste de Pretutindeni...

Portarul îl recunoscu după șapca imensă pe care o pusese pe masă, în dreptul lui, și după salopeta boţită. În plus, avea mustaţă, una discretă, așa că realiză pe dată că nu se înșelase câtuși de puţin atunci când, de pe partea cealaltă a străzii, îi identificase sub nas o umbră discretă.

Ceilalţi tăceau, ascultându-l.

— Dacă ne-ar fi reușit, eram acum cu toţii, vreau să zic cu toate popoarele lumii, sub Marea Internaţională Socialistă și am fi trăit ca în rai, ca în Raiul cel adevărat, nu din ceruri, ci de pe Pământ, vreau să spun...

În acel moment, tipul înalt și elegant pe care-l văzuse paznicul traversând strada la est de Palat, al doilea în ordinea intrării la „Mercur”, încuviinţă dând aprobativ din cap și, dintr-o dată, se ridică în picioare, ridică braţul drept cu pumnul strâns până la încleștare și începu să cânte:

„Hai la lupta cea mare,
Rob cu rob să ne unim,
Internaţionala
Prin noi s-o făurim!”

Cel ce vorbise începu să îi ţină isonul, ridicând și el dreapta cu pumnul bine strâns.

— E interzis cântatul în bar! sări de după tejghea barmaniţa. Vă rog să fiţi decenţi, că altfel vă dau afară! Și mai și sun la 112, să vă aresteze pe toţi!

— E „Internaţionala”, duduie! încercă să se apere bărbatul.

— Ce-mi pasă mie de internaţionala dumitale?

— Când o cântam în cartier, pe-aici, pe-aproape, acum 100 de ani, străbunicii dumitale, domnișoară, i-a cam plăcut, chiar mi-a aruncat o privire galeșă și mi-a și făcut un semn complice cu ochiul stâng...

— Du-te și i-o cântă și acum, e la „Eternitatea”, vrei să chem un taxi? Cimitirul e cam departe, cum mergi pe Coșbuc, pe stânga, încheie discuţia fata.

— Ceea ce voiaţi voi era o mare tâmpenie. Voiaţi să luaţi proprietatea de la noi și s-o stăpâniţi voi. Dar cum, când voi nici propriile familii nu știaţi să le gestionaţi?

Vorbele veniseră, elegante și puţin graseiate, dinspre barbișonul impecabil al prinţului Alexandru Moruzi, care continuă:

— Cum s-ar zice, mai la concret, voi voiaţi să-mi luaţi moșia mea de la Pechea și să-mi lăsaţi pământurile paragină, căci care ţăran ar fi ascultat de poruncile unui proletar necăjit, beţiv și incapabil?

— Dumneata în ce an ai murit, prinţe? întrebă pe un ton tăios bărbatul.

— La 1878, știe toată lumea, mi-am dat duhul la câteva străzi de aici, în casa mea de pe Mihai Bravu...

— Atunci, Alteță, n-ai cum să înțelegi aceste lucruri, ești prea mic pentru istoria noastră, așa că stai și ascultă, poate înveți și matale câte ceva.

— Tovarăși, reîncepu bărbatul înalt cu trăsături frumoase, îndreptând privirile spre cei doi în salopete, domnilor, mutând căutarea spre Moruzi și Brătianu, noi n-am fost, cum ar spune Alteța Sa, niște oameni fără căpătâi, eram, e adevărat, doar muncitori, cu puține clase terminate sau cărți citite, dar aveam conducători de mare valoare, vizionari în adevăratul sens al cuvântului, profeți autentici, care prevedeau ceea ce fac și făceau ceea ce prevedau.

— Ca de pildă, mormăi Moruzi.

— Ca de pildă, marele Cristian Racovski. Noi îi spuneam tovarășul Hristu. Familia lui emigrase din Bulgaria, avea moșii multe, dincolo de Dunăre, prin Dobrogea și, cu toate acestea, el era trup și suflet de partea proletarilor. Omul ăsta învățase cât 1000, era doctor, te putea vindeca la mădulare, dar era și filosof, citise nouă vagoane de cărți, pentru el lumea nu avea niciun secret și, dacă s-ar fi născut în Rusia, ar fi fost mai mare și decât Troțki, și decât Lenin și decât Stalin... Dar el a preferat pământurile noastre, de aici a dus el lupta pentru unirea popoarelor sub socialism. Și așa de mult ținea la România, încât pornise el însuși, pe la 1917, prin pusta rusă, în fruntea unei armate întregi de mojici spre Iași, cu gândul să elibereze Moldova și toată România și să facă aici o minunată și înfloritoare republică sovietică. Dacă ar fi reușit, acum, aici, ar fi fost raiul de pe pământ, ăla despre care vorbea tovarășul meu mai înainte...

— Și vorbeam toți rusește, interveni ferm și contestatar Gheorghe Gheorghiu-Dej. Racovski ăla al dumitale, bulgar sau khazar, ce-o fi fost el, dar, din păcate, și cetățean român, la un moment dat, a fost cel mai mare dușman al României. Ura țara și poporul ăsta din toată inima lui de venetic. Bine că nu i-a reușit ideea cu republica sovietică, noroc cu serviciile secrete engleze, care i-au urmărit armata prin Ucraina în marșul ei spre Iași și i-au convins pe generalii analfabeți de sub comanda lui nen'tu Hristu veneticul să semneze, cu degetele lor pline de jeg și de alcool, căci nu știau să scrie, renunțarea la obiectiv și întoarcerea spre Moscova....

Ion C. Brătianu, calm până atunci, se agită dintr-o dată și ridică mâna, ca gest de înscriere la cuvânt. După cum își drese glasul și-și îndreptă spinarea, se vedea probabil în Parlament sau la Consilul de Miniștri, așa că vorbi solemn, cu o dicție impecabilă:

— Cu muscalii trebuie să fii foarte atent în semnarea unui act, eu știu ce am pățit cu ei în Războiul de la 1877. Noi i-am ajutat să-i bată pe turci în Bulgaria, de fapt noi i-am bătut pe otomani în Bulgaria, iar ei, deși ne asiguraseră integritatea, ne-au luat sudul Basarabiei...

— Domnilor, permiteți-mi să vă spun tuturor „domnilor", chiar dacă colegii mei de generație m-ar blama pentru asta, interveni Gheorghe Gheorghiu-Dej. Eu am locuit vreo patru ani, aci, la doi pași, într-o căsuță de pe strada Griviței. Și eu am avut ceva probleme cu rușii. Vreau să vă spun însă, mai întâi, că mă leagă multe de orașul ăsta, dar cel mai mult și mai mult mă leagă o iubire. O mare iubire, domnilor! Aveam vreo 24 de ani, eram muncitor la Gară, la Atelierele CFR, și locuiam aici, la doi pași, pe Griviței, cum vă spuneam, strada ce pornea din Sindicatelor și dădea, pe vremea mea, în Piața „Sfinții Apostoli", unde-i Liceul de Marină acum. Pe fata aceea am cunoscut-o la un bal, în cartier, se făceau serate la Palatul ne Navigație, era frumoasă cât nu vă puteți închipui, era cea mai frumoasă fată din Galați, Maria mea, căci așa o chema. Era fiica unui sifonar, unul, Stere Alexe, destul de bogat, mă rog, cam cât poate să fie de bogat un tip care umple toată ziua sifoane și-l păcălește pe fiecare client însetat cu un bănuț pentru o apă gălăgioasă atât de prielnică spriților muncitoresc. M-am însurat cu ea după doi ani de mare iubire, mi-a daruit apoi două fete minunate, pe Lica și pe Tanța, pe urmă, a trebuit să plec de aici, țara mă chema, am devenit președintele ei și, tocmai când mă pregăteam să scot poporul la lumină și să-l fac să trăiască măcar la fel de bine precum socrul meu, sifonarul, rușii mi-au pus un radiator sub fund, de m-a apucat cancerul și-n trei luni am dat ortul tovarășilor mei de luptă.

— Și doamna Maria? întrebă candid barmanița.

— Doamna Maria, răspunse Dej, aruncând o privire tristă spre chipul feciorelnic ascuns între sticlele strălucind în semiîntuneric, nevasta mea, n-a vrut să mă urmeze, a rămas aici și a divorțat, pentru a se recăsători cu un funcționar de la primărie...

— Păcat, se auzi, ca un oftat dinspre bar.

— Eu, domnilor, își reluă bărbatul firul discursului, nu am fost un vizionar, precum canalia aceea de Hristu Racovski, dar am reușit să-i păcălesc pe-alde Hrusciov să ne cam lase în pace, lucru care i-a convenit de minune ăluia bâlbâit pe care l-am lăsat în locul meu și pe care cei care trag acum la aghioase prin blocurile astea pestrițe l-au împușcat.

Noi am vrut să ne desprindem de ruși, cei care sunt acum s-au prins de alții, căci dacă internaționala socialistă n-a ținut, poate ține internaționala asta nouă, capitalistă, care se cheamă globalizare...

— Domnu' Ghiță, ați făcut o bună sinteză a vieții pe care ați trăit-o, zise prințul Moruzi și mă bucur că sunteți, mă rog, ați fost, un gălățean prin adopție, ca și mine, dar, după câte mi-am dat eu seama din lecturile post mortem, și vă asigur că am citit enorm de mult acolo, virtual, desigur, în cripta familiei mele de la Pechea, unde am fost depus, cred că nici globalizarea nu va avea o soartă mai bună decât internaționala aia socialistă. Zic asta cu toate că eu am făcut la vremea mea, fără să știu, un fel de globalizare. Ca să vă conving, am să vă dau exemplul propriei mele vieți. Eu, domnilor, m-am născut la Contantinopol, la 1815, am trăit la Galați și am fost înmormântat, la Pechea, în 1878, cum spusei... Sângele meu e grec, vine de departe, direct din venele lui Socrate sau ale lui Platon, dacă nu chiar Aristotel, exclus ale lui Pitagora, pentru că mie, frați de apoi, nu mi-a plăcut niciodată matematica. Pictura, asta mi-a plăcut tot timpul, și vreau să vă spun că am lăsat în urmă destule tablouri interesante, despe soarta cărora nu mai știu nimic. M-am născut grec, dar părinții m-au adus în Moldova și aici au prins cheag, iar eu am învățat românește, am simțit românește și am acționat românește, dar cu un plus de înțelepciune și clarviziune care se pare că de la strămoșii mei îndepărtați de sub ramuri de măslini venea. Cât îi privește pe foștii mei contemporani de aici, cei de sub ramuri de pruni, moldovenii, eu am încercat să-i aduc mai aproape de Europa și chiar de lume. Când am fost primar, în două rânduri, aci, la Galați, am făcut străzi drepte, cu parcuri, piețe și fântâni, am băgat primul iluminatul public, am modernizat portul, am făcut cale ferată spre Brăila, și multe altele, cu ideea să aduc Europa pe aceste meleaguri. Drept pentru care, după moarte, cetățenii mei mi-au ridicat o statuie în centru, pe strada Domnească, exact în fața caselor mari ale consângeanului și amicului meu Epaminonda Lambrinidi. Făcusem globalizare fără să știu, eu grecul din Istanbul, moșierul din Pechea, primarul din Galați și prințul de Moldova. Și cu toate astea, Europa e una și România e alta, și așa cred că va fi mereu, cu toată uniunea asta mai mult de formă de acum, iar tot ce rămâne din zbaterile noastre, domnilor, tot iubirea este... Ghiță vorbea despre frumoasa lui Maria, fiica modestului sifonar, dar eu ce să zic de cele patru soții pe care le-am avut, una și una, toate fete de sânge albastru, adevărate doamne ale țării, legende umblătoare veșnic prin istorie?

— Patru? sări fata de la bar. Chiar patru, Alteță?

— Patru, duduiță. Prima a fost Hermiona, frumoasa mea Hermiona, fiica lui Gheorghe Asachi. Doamne, cât am iubit-o... Pe urmă, a fost Caterina Mano, misterioasa, o umbră dulce, o suavă fantezie a tinereții mele. M-am cununat apoi cu sora caimacanului Teodor Balș, cu ochioasa și vesela Eliza... A patra, domnișoară, a fost și cea mai iubită, căci cine n-ar fi iubit-o pe Adela Sturdza, care mi-a dat-o pe răsfățata Maria, cea care se va căsători cu băiatul domnitorului Alexandru Ioan Cuza, pe care tot Alexandru îl chema, dar care prea repede a fost răpus de boală... O altă Marie, domnule Dej, cu altă pălărie...

Brusc, și încovoiat a umilință, se ridică atunci de la masă Ion C. Brătianu. Cu pași umili se apropie de prințul Moruzi și, aplecându-se asupra mâinii sale drepte, i-o sărută cu o evlavie ce greu ar putea fi depășită în profunzime și noblețe, grăind:

— Și care, scumpa Maria, după moartea osului domnesc căreia îi încredințase neprețuita feciorie, a primit inelul de logodnă din partea fiului meu iubit Ion. I. C. Brătianu... Suntem cuscri, Alteță!

Moruzi tăcu, aruncând o privire spre tavan, iar Brătianu dădu să se întoarcă la loc, dar, pe la jumătatea drumului, se răzgândi, se întoarse și vorbi din nou, de data aceasta, pe un ton acuzator:

— Dincolo de respectul meu neprețuit, țin să spun, cu riscul nedorit de a te supăra, coane Alecule și cuscre, că nu-mi place cum gândești. Ce internațională, ce globalizare? Ce sunt ideile astea antinaționale? Păi eu cu dragoste m-am consumat zi de zi, noapte de noapte, ceas de ceas, pentru ideile de la 1848, am făcut Unirea de la 1859 și i-am alungat cât colo pe turci, ca să facem România noastră, domnilor, a noastră și numai a noastră, independentă și prosperă! Ca să nu mai spun că fiul meu, și ginerele dumitale, Prințe, luându-mi exemplul și mai vrednic fiind decât mine, a făcut marea Unire de la 1918. România dodoloață, domnilor! Rotundă, mare, împlinită! Iar acum ăștia să vină să globalizeze, să risipească opera noastră în oceanul învolburat al națiilor amețite și amestecate într-un borș comun și tulbure în care nu mai găsești nici morcovul, nici țelina, nici pătrunjelul, nici bucățica de miel sacrificat și nici nimic, doar lingura plină de vâscozități nelămurite și insipide. Urăsc globalizarea, domnilor, trăiască Unirea!

— Cu Unirea, stimabile, las-o mai moale...

(Va urma)

Amintiri nepieritoare

Angela Burtea
scriitoare

Dacă n-ai murit iarna și se-ntâmplă să fie primăvara, mai mori o dată de necaz. Păi, cum să lași tu atâta floare, atâta mireasmă și culoare, fără să te bucuri din plin? Să-ți umpli sufletul de lumina luminii, de căldura care nu încarcă facturile, ci-ți gâdilă simțurile, de mângâierea petalelor care plutesc prin aer la cea mai mică adiere a vântului și plimbă cu ele balsamul vieții!

Cum să pleci tocmai acum, când soarele devine atât de generos, și-n altruismul său ne privește și ne iubește, cum numai el o poate face! Nici când oamenii îl înjură, nu se supără. Continuă să zâmbească, uneori chiar râde cu gura până la urechi, dar nu se supără, el știe că omul e mic, neștiutor și neajutorat. Ce să-l mai plesnească și el, nu-i plesnit din toate părțile? Poate câte-o arsură, din când în când, dar nici atunci n-o face intenționat, iar pentru asta chiar nu poate fi învinuit. Tot omul, lacom din fire, stă în fața Soarelui și se rostogolește pe toate părțile, în ideea de-a fura cât mai mult din mărinimia lui. De, oameni! Ce e pe gratis nici nu-ngrașă, nici nu te satură, dar nici nu te omoară!

În fiecare primăvară îmi vin în amintire florile din grădina mea de-acasă. Se tot adună anii, de când dau roată gardului și privesc spre ce-a mai rămas. Mai nimic din tot ce era. Știu, casa părintească nu se vinde, iar eu am vândut-o. Am vândut bătătura casei în care am copilărit, căci de născut m-am născut în altă casă. Vecină cu cea nouă, casa cealaltă a încăput pe mâinile altor neamuri. De, țițele se mai încurcă, iar rănile dor și, culmea, nu se vindecă! Poate din prea multă iubire nu reușim să uităm. Cum Dumnezeu să uiți odaia în care silabiseai primele slove alături de bunicul tău? Acela a fost cel dintâi prag părintesc, iar amintirile ard, sfâșie uneori, mutilează pentru tot restul vieții.

Mă chinuiau amintirile secundă de secundă, de aceea am decis s-o vând, auzeam continuu pașii celor plecați, șoaptele sau strigătele lor, atunci când nu eram de găsit în vremea copilăriei, dar prea des îmi apăreau în minte imaginile ultimului lor drum, ultima ieșire pe poarta casei, spre drumul fără întoarcere. Durerea sfâșietoare, golul imens, pământul care îți creează senzația că se crapă dintr-un moment în altul și te prăbușești în hău, lumea care se împarte în plecați și rămași, singurătatea care nu se lasă nici gonită, nici plecată. Stă la colț de casă urâta și-ți râde în barbă ca o bezmetică, îți bate din pumni și se fălește că, din clipa aceea, ea este stăpâna stăpânilor și-a locului rămas. Iar tu stai pironit locului, încerci să o sfidezi și vezi că te cuprinde încet-încet ca o caracatiță. Blestemată caracatiță!

Trupurile lor neînsuflețite făceau parte, acum, din corpul casei, dăinuiau în mintea mea și nu se lăsau duse în niciun chip, iar în trecerile mele dintr-o cameră în altă, căci erau așezate ca vagoanele unui tren, înalte și văruite în alb, după înălțimea și frumusețea părinților mei, îmi aduceau valuri de

frisoane, venite parcă din senin și puneau stăpânire pe trupul meu firav și plăpând. De înnoptat acolo, nici vorbă! Nu suportam întunericul în casa părintească, iar lumina becului era ca și inexistentă. Nu puneam geană pe geană, că tristețea morții lor năvălea și răscolea în mine senzații înfiorătoare. Probabil plecaseră prea devreme și nu-și încheiaseră socotelile pe pământ. Mă ridicam din pat, urcam în mașină și plecam în miez de noapte spre casa mea de la oraș. Nu-mi găseam locul, casa părintească își pierduse liniștea, lumina pierise, iar umbrele întunericului sfredeleau până în adâncuri.

Reveneam a doua zi și priveam cu un ochi spre munca lor, încercând să-mi găsesc locul, și-i regăseam frumoși și plini de viață prin anii tinereții lor, iar cu un ochi vedeam durerea, care îmi invada întreaga ființă, paralizând-o. Iubirea fusese prea mare, felul în care mă crescuseră, așezase în ființa mea atașamentul incomensurabil. Fără ei, nimic nu mai avea sens. Deși au știut măsura iubirii, n-au picurat niciodată în sufletul meu nicio trăire a despărțirii. M-au ținut atât de aproape și m-au hrănit atât de bine cu fructul dulce al iubirii lor, că n-am știut să-mi gestionez corect emoțiile în clipele deznădejdii. Continui și-acum să-mi ostoiesc dorul, rememorând îmbrățișările tainice și revigorante ale lor, privirile inconfundabile din momentele reîntâlnirilor, sfaturile și îndemnurile, care mă obligau să nu știrbesc, cu nimic, imaginea lor, în mersul meu.

Așteptam vara, așa cum așteptam fiecare anotimp, și mă adăposteam sub vișinul plin de vișine mari și dulci-acrișoare, sau dădeam roată cireșului aflat în plin rod, așezat în fața ferestrei mari și primitoare, dorind ca soarele să le coacă mai repede. Erau fructele preferate, iar părinții mei știau ce-mi place. Acum vișinul a fost tăiat, probabil era prea bătrân, iar cireșul este cules de cine se nimerește.

Slabă din fire și nepregătită pentru astfel de moșteniri, am cedat. M-am umilit în fața gândurilor și pornirilor mele, m-am răsucit și perpelit, am încercat să schimb ceva din firea mea proastă, să înlocuiesc, să primenesc, să revigorez ceea ce mai putea fi schimbat, dar n-am reușit. Îngenuncheată în fața propriei conștiințe, rușinată de gândurile mele neputincioase, subjugată de frica singurătății și-a imaginilor mortuare, am vândut, pe doi lei, truda, bucuria și izbânda celor plecați.

Știa tata că n-o să rezist, știa că la scurt timp după plecarea lui cheia porții va fi schimbată, că drumul meu se va închide, iar eu o să rămân „fără țară", vorba unui copil de școală primară. *Eu n-am țară, doamnă*! așa îmi spunea, atunci când îl întrebam dacă a fost în satul bunicilor, în vacanță. El n-avea unde să se ducă, el n-avea străbunii *la țară*, erau toți la oraș.

Așa rămăsesem și eu, de bună voie și nesilită de nimeni, *fără țară,* iar țara mea era bogată și frumoasă, cu grădină plină de flori, de toate neamurile, cu care mă mândream și mă hrăneam sufletește anotimp de anotimp!

Ghioceii și toporașii erau primele minuni, iar până la înflorirea liliacului, câte nu erau! Îmi râde în amintire floarea de liliac bătut, alb și liliachiu, care străjuia cărarea spre galeria cu florărie, lucrată de meșterii satului de odinioară. Mirosul inconfundabil al florilor de primăvară răscolește adânc, sapă, răscolește și macină. Priveam cu nesaț minunile copilăriei, răsădite chiar de mâinile noastre, iar la plecare rupeam brațe întregi de flori pentru casa mea de la oraș, căci, de, schimbasem traiul vechi pe altul nou, mai simplu, după vorba mamei, dar mai sec, după al meu. Luam cu mine o parte din iubirea mea de-acasă, fără ca cineva să se supere, și-mi mângâiam sufletul și simțurile olfactive cu daruri neprețuite.

Și totuși, imaginile de coșmar ale trupurilor neînsuflețite au învins. Au lăsat pe mâna mea agoniseala lor, știind că agoniseala lor cea mai de preț eram chiar eu. Au lăsat totul și au plecat așa cum au venit: cu mâinile goale, dar cu sufletul plin de sunetul pașilor lor și-a mâinilor care nu aveau astâmpăr niciodată. Au lăsat în urmă creația lor pământeană, iar eu, creația lor cea mai de preț, am tăiat în carne vie și am vândut speranța.

Și-ntr-o zi, rând pe rând, și-au lăsat trupurile de pământ așezate în casa din pământ, fără a crâcni, casă construită cu migală tot de ei, în timpul viețuirii, și și-au ridicat sufletul puțin câte puțin spre celălalt hotar, în casa veșniciei. Știu că privesc de sus, fără plâns și fără dor, fără suspine și fără regrete... Mă așteaptă, când va fi să fie, iar eu voi ajunge la fel de singură, fără flori de liliac, fără ghiocei și toporași, fără casa de-acasă, care moare în fiecare zi câte puțin, și nici cu cea de la oraș. Voi pleca probabil cu multe doruri și neîmpliniri, dar cu siguranța că am fost copilul dorit și răsfățat, crescut în brațele iubirii, iar căldura îmbrățișărilor lor a rămas unică și nemuritoare.

Expresii celebre

„Abracadabra“ „Abracadabra“ „Mumbo Jumbo“

Theodor Parapiru
profesor, scriitor

Sistemul filozofic - mistic - religios ebraic Kabbala are o parte practică, accesibilă numai inițiaților. Prin combinarea numerelor secrete ale lui Dumnezeu, ale îngerilor și ale demonilor, adeptul aspiră să controleze Universul, să producă fenomenele și să obțină obiectele dorite. Această concepție duce la o lectură nouă a Bibliei - prin interpretare filologică și matematică (în ebraică, literelor li se confereau valori numerice) - care fascinează prin ingeniozitatea căutării, dar și prin simbolistica nou creată.

Din perspectiva *căii cabalistice*, pentru progresul spiritului prin *combinația literelor*, apar cuvinte sacre, formule a căror rostire poate să distrugă sau să edifice o lume. Dintre aceste *chei sonore* ale misterelor, unele au făcut *carieră populară* sub semnul completei ignorări a originii lor, fapt ce a condus la abateri de sens consistente: „Cuvântul *abracadabra* înscris pe atâtea talismane din Evul Mediu, a fost considerat ca o absurditate ce nu voia să spună nimic: el era, pur și simplu, o contracție a expresiei *Abrek ad habra* (*Trimite trăsnetul tău până la moarte*), formulă sacră de alungare a dușmanilor.“ (Alexandrian, *Istoria filozofiei oculte*). Îndepărtarea răului prevede și alte circumstanțe esoterice. Totul se oficiază sub veghea Providenței încifrate geometric. Triunghiul echilateral (cifra 10, la pitagoreici, expresie a perfecțiunii divine, iar, la creștini, semnificând Sfânta Treime) are un rol distinct: „Triunghiul capătă un sens religios când are vârful îndreptat în sus și un sens magic, când vârful este îndreptat în jos: formula *Abracadabra* nu avea calități terapeutice decât scrisă ca un triunghi cu vârful în jos.“ (op. cit.)

Expresia „Abracadabra“ este utilizată ca semn al producerii unui mister, ca o cortină sonoră enigmatică pentru trucuri ușoare, de cele mai multe ori. Adjectivarea termenului (abracadabrant, -ă) acreditează sensurile de „uimitor“, „straniu“, „bizar“, „neobișnuit“, „extraordinar“, „ilogic“, etc.

Orizontul binelui

Victor Marola
scriitor

Termen accesibil oricărei persoane, binele are sensuri multiple în societățile aflate în permanentă schimbare. Noțional, binele se regăsește în nenumărate enunțuri, discursuri, alocuțiuni, fie că sunt rostite de filosofi, medici, sociologi, teologi, psihologi ori economiști. Oriunde s-ar afla, oricât de obișnuit ar fi, omul nu poate ignora binele, chiar dacă are o optică individualistă asupra modului de a procura starea de bine.

Orizontul binelui constituie cadrul determinat de anumite repere de referință, principii, norme, de aspirații sociale, dar și de valori morale ori modele spirituale. Pe măsură ce individul limitează binele la avantajele sale, „vederea" acestuia devine tot mai opacă, iar profitul său imediat indică, de fapt, o orientare neclară, conștiința sa fiind dominată de confuzii. Când binele este văzut într-o manieră exclusivistă, fără să deschidă punți spre semenii săi, subiectul cugetător este, de fapt, un prizonier în temnița sinelui. Rezultatele demersului său confirmă că individul suficient sieși confundă fericirea cu satisfacția și binele cu utilul (Petre Țuțea).

Accepțiunile cuvântului sunt variate. Sunt persoane care păstrează o opinie discutabilă asupra binelui. Este perceput ca un avantaj strict individual. Alte persoane gândesc binele ca un minim confort, raportându-l la nivelul de trai cotidian. Pătruns în lexicul românesc pe filiera latină (*bene*, *bonum*) și neolatină (*bene* în italiană, *bien* în franceză), cuvântul este frecvent utilizat în comunicările uzuale. În frază, binele este analizat uneori ca subiect, alteori ca atribut adjectival. Înțeles la nivel sociologic, binele este expresia raporturilor sociale și proceselor creative, a manifestărilor umane care determină echilibrul macrosocial. Din perspectivă psihosocială, starea de bine solicită comunicare interpersonală adecvată, asumarea atitudinală a valorilor general-umane, dar uneori impune acceptarea concesiilor și chiar a compromisurilor (cum consideră politicienii). Poate fi privit ca stare sufletească, deși binele se află la originea acesteia. Binele adevărat (*verum bonum*) nu poate genera decât înțelegere, dreptate, pace socială. Așadar, în registrul etic binele reprezintă sursa actelor pozitive cu impact valoric-creativ în viața comunității. Altfel spus, binele nu poate fi altceva decât suma virtuților morale, care înnobilează ființa umană. Pentru Aristotel, pedagogul lui Alexandru (fiul regelui macedonean Filip al II-lea) în vremea adolescenței, binele (τὸ *κ*αλόν) reprezenta categoria etică ce exprima totalitatea acțiunilor morale ale omului, care aspiră la fericire. Fericirea nu poate fi în relație discordantă cu binele, ci o consecință a acestei valori. Când actul (πρᾶγμα) nu se mai situează în ecuația celor două valori, energiile vor fi risipite într-un traseu marcat de sinuozități și neliniște. Pentru unii, binele nu poate fi limitat deoarece ține de libertatea individuală. Grăbiți uneori, adolescenții și tinerii nu intuiesc dincolo de binele aparent (care se oferă), plasându-se eronat în afara orizontului etic. În aceeași ordine de idei, binele solicită o *măsură* în câmpul acțiunilor disjunctive. Chiar dacă omul are libertate, este înzestrat și cu liber arbitru, care-i temporizează manifestările. Zelul nestăpânit al unora de a face binele, de a arăta *mai bine*, are și efecte negative. „Mai binele este dușmanul binelui", considerau predecesorii. Pare dificil de acceptat ideea, însă este acoperită de experiența vieții și de adevăr. Obiceiul de a ajuta financiar un tânăr, care nu dorește să învețe, nici să muncească, este perceput negativ de către adulți. Opinia lasă loc de interpretări. În gândirea antichității târzii, Aurelius Augustinus – situat în descendență ciceroniană, neoplatonică și paulinică - considera binele ca fiind esența existenței umane, izvorul adevărului. *Summum Bonum* reprezintă pe de o parte paradigma existenței, realitatea cea mai înaltă (însoritul divin), pe de altă parte ar fi scopul (τέλος) spre care ar trebui să se îndrepte preocupările omului.

Ca motivație intrinsecă, binele are funcție mobilizatoare. Binele nu lasă persoana adultă în stare inertă; binele sensibilizează, mișcă inimile, determină voința, spre lucrarea vie, spre exercitarea actelor voluntare de caritate, nu dintr-o simplă compasiune, ci din convingerile asumate în perioada formării personalității. Însă, în situația în care doar satisfacția individuală este motivația acțiunilor, binele este un simplu act de egoism, generat de o gândire formalistă, lipsită de profunzime. Ce conștiință are cel care spijină pe cineva dintr-un interes ascuns și nu recunoaște niciodată că greșește? Beneficiind de munca celorlalți, defavorizându-i, se plasează în cadrele înguste ale individualismului, dar aproape deloc în orizontul binelui. (De roadele muncii celorlalți pot beneficia doar persoanele aflate în incapacitate locomotorie, copiii, vârstnicii și cei cu nevoie speciale).

Binele modelează comportamentul uman, solicită autocontrol în desfășurarea actelor sociale. Cel care este animat de binele comun, de binele ca dat spiritual, trece prin etapa despătimirii, a purificării (*κα*θαρσις) și continuă epectazic în lucrarea binelui. Binele nu cauzează violență, distrugere. Binele este înscris în conștiința omului, în pofida tentațiilor firii. Dragostea, pacea, îndelunga răbdare, facerea de bine, converg spre împlinirea omului în însoritul divin.

Caragiale „Lecturi umoristice” la Galaţi

Lina Codreanu
scriitoare

Cartea asupra căreia m-am oprit nu e chiar recentă, e drept, dar realizarea ei de către Biblioteca Judeţeană „V.A. Urechia” din Galaţi, având drept mentori pe Zanfir Ilie și Camelia Toporaș, rămâne o reușită de durată, care a marcat 160 de ani de la naşterea și un centenar de la moartea scriitorului I.L. Caragiale (30 ian. 1852 – 9 iun. 1912) în 2012 – an rotund, care a permis omagierea scriitorului. Oricum, nu e nevoie anume de o zi ori de un an, pentru Caragiale se pot crea în toate vremurile situaţii speciale. Schiţele, piesele de teatru ori publicistica acestuia au aplicaţie durabilă în universul nostru moral, politic, educaţional, civic… Oricând, Caragiale e „actual”. Despre actualitatea situaţiilor din scrieri putem afla privind în oglinda caragialeană. O afirma răspicat și criticul Constantin Trandafir în studiul *Efectul Caragiale,* din 2002: „Hotărât lucru, actualitatea lui Caragiale e așa de izbitoare, încât ușor se poate cădea în convenţionalism. Caragiale și eroii săi se află printre noi. Multe din «situaţiunile» din tranziţia vremii lui se repetă, cum se vede, cu unele retușări de formă, în tranziţia noastră dintotdeauna” (p. 204).

Apărut în 2012, la Editura „Axis Libri” din Galaţi, volumul *Caragiale și Galaţiul*, depășește limitele unui „album”, fiindcă întrunește și atribuţiile unei cărţi documentare. Într-un mod strălucit, gălăţenii au valorificat o vizită – unica! – a dramaturgului în orașului danubian.

În anul 1900, după cum reiese din corespondenţa redată cu fidelitate în volum (o scrisoare adresată actorului Constantin Ionescu), I.L. Caragiale, (împlinise 50 de ani), a susţinut un ciclu de conferinţe, sub titulatura „Lecturi umoristice”, în principalele orașe din ţară, între care și la Galaţi. Lecturile erau alese de autor, aveau durata unui curs universitar și mai mare trecere „decât toate conferinţele savante”, în rândul publicului. Faptul s-ar fi putut repeta în 1908, dar dramaturgul nu a putut onora invitaţia venită din partea câtorva gălăţeni, exprimându-și regretul într-o epistolă-răspuns.

Serata literară, a fost prezentată în cotidianul local „Orientul”, nr. 64, din 1 aprilie 1900, de jurnalistul Cambyes, care începe astfel: „În sfârșit, d-l Caragiale ne-a citit. Aseară d-sa a apărut pe scena Teatrului Papadopol grav, solemn, foarte

cuviincios, așa cum se cuvine unui conferenţiar care se respectă, deși nu pozează în a fi erudit."

Din conținutul articolului reiese că pe scena Teatrului Papadopol, în fața prea „puținului public" entuziasmat de evenimentul deosebit, scriitorul a citit selectiv, alcătuind din scrierile sale „un mic bucheţel". Operele din care a citit autorul erau *Om cu noroc, Cănuță, om sucit, La hanul lui Mânjoală,* apoi *Articol de reportaj, Reportaj, Boborul, Baioneta inteligentă, Amici,* nuvele și povestiri publicate după 1890. Observaţiile ziaristului au în vedere a(l)titudinea autorului („Grav, solemn, foarte cuviincios"), tonalitatea rostirii („vocea îi răsuna tremurătoare la început, sigură apoi, simpatică, clară și comunicativă, liberă, naturală"), gestica actorială („de adevărat artist"), alegerea lecturilor („una câte una le-a dat viaţă viguroasă"), reacţia sălii („extaziate și impresionate adânc", cucerită „cu totul") ș.a. Spicuirile de impresii despre conținutul prozelor citite dau măsura unei receptări obiective, pe care a fortificat-o critica literară, de-a lungul vremii. Fără pretenţii de prozator, jurnalistul definește atent și cu detalii linii sensibile ale portretului de artist – Caragiale.

Cartea este ilustrată cu imagini oportune privind Galaţii începutului de secol XX, personalitatea autorului, problematica lecturilor. Iconografia provenită din colecţiile Bibliotecii Judeţene „V.A. Urechia" a fost valorificată prin: cărţi poștale (imaginea orașului), fotoreproduceri, fotografii tip carte poștală ilustrată, fotocoperte ale cărţilor lui Caragiale etc. La un loc luate, ancorează scriitorul în urbe și cititorul în atmosfera spirituală.

După secţiunea *Caragiale la Galați*, accentul se mută asupra relaţiilor interumane, a orășenilor cu scriitorul, în capitolul *Caragiale și gălăţenii.* Legăturile dintre scriitor și gălăţeni se reflectă în pagini de corespondenţă (istoricul literar Nicolae Petrașcu, ziaristul Ion Burbea, V.A. Urechia), articole de critică literară despre operele caragialeene (istoricul Vasile Alexandrescu Urechia, Nicolae Petrașcu), caricaturi în presa vremii (Nicolae Mantu, în „Moftul român"), pagini memorialistice (biologul Paul Bujor: vol. *Amintiri de A. Vlahuță și I.L. Caragiale*), luări de atitudine în favoarea scriitorului (avocatul Dumitru Ollănescu-Ascanio). Fiecare dintre aceștia aveau înălţime de spirit și înclinaţii scriitoricești, ceea ce explică trăinicia legăturilor de prietenie cu I.L. Caragiale.

Sosirea lui Caragiale la Galaţi nu a fost o alegere aleatorie. Încă din 1885, a fost susţinut spectacolul de comedie *O scrisoare pierdută*, „sub direcţiunea veteranului scenei române, dl. M. Millo", aceeași piesă fiind interpretată ulterior de către alte (opt) trupe teatrale. Ani la rând, în mod coerent, diferite companii au reprezentat pe scenele urbei piesele de teatru ale dramaturgului. Presa gălăţeană a vremii – „Galaţii", „Poșta", „Covurluiul" – a ilustrat și susţinut ferventa activitate teatrală din Galaţi (cap. *Caragiale pe scene gălăţene, în presa locală a vremii*). Unii dintre interpreţii comediilor au avut ori au păstrat legături de natură multiplă cu Galaţiul, după cum sunt înfăţișaţi în cap. *Actori gălăţeni în piesele lui Caragiale* actorii I.D. Ionescu, Fani Tardini, Ioan Vlădicescu, Aristizza Romanescu, Constantin Radovici ș.a.

Instituţia Teatrului Dramatic „Fani Tardini" din Galaţi a fost gazda multor reprezentaţii, perindându-se pe aici regizori renumiţi, actori cu har și public receptiv. Un argument că scriitorul epocii marilor clasici a rămas un reper cultural al orașului constă în aceea că, la intrarea în Grădina Publică, sculptat în piatră de Andrei Ostap, se găsește bustul lui I.L. Caragiale, dezvelit cu șase decenii în urmă, în 1956. Asemenea, există numeroase fapte de cultură, cărora li se alătură albumul *Caragiale și Galaţiul*, editat de harnicii membri ai reputatei Biblioteci Judeţene „V.A. Urechia", drept mărturie pentru preţuirea valorilor autohtone.

Plăcerea de a scrie

Flora Mărgărit Stănescu
scriitoare

Din câte mi-am dat seama, mulţi dintre cei pasionați de scris sunt modești. Mă îndoiesc că cineva se consideră mare scriitor, mare poet... acest calificativ îl dă de regulă posteritatea. Consider că noi aici nu facem decât să așternem în aceste pagini virtuale, gânduri, sentimente, evenimente, trăiri... dacă au sau nu valoare artistică, nu noi hotărâm. Sunt persoane avizate care fac acest lucru cu profesionalism și cu tact. Se vorbește despre nevoia de a scrie, pot spune doar că este reală. Personal scriu numai de plăcere. Dacă place și altor persoane, foarte bine, dacă nu... asta este. Nevoia de a consemna anumite date, sentimente, evenimente, recunoștința față de natură, de divinitate, este reală și mai mult decât atât, este înălțătoare. În tinereţe mi-am dorit foarte mult să scriu o carte, am simţit că am așa de multe de spus, încât numai un roman le-ar putea cuprinde. Faptul că această dorință s-a împlinit la vârsta pensionării nu are nici o importanţă. Important este că s-a împlinit. Ce am avut eu de transmis, mesajul real, nu iluzii, fabulații, am reușit să transmit.

De regulă nu dau sfaturi, dar acum aș risca acest lucru: Tinerii care simt nevoia să scrie, să nu lase să treacă timpul, să o facă atunci când simt asta. Eu am amânat prea mult redactarea textelor din caietele din tinerețe, iar acum... pot să pară ușor deplasate, având în vedere vârsta mea. Nu mă consider nici un mare poet sau scriitor, dar îmi place să cred că mesajul transmis prin ceea ce scriu este unul bun, încurajator, optimist, pentru cei ce traversează o perioadă poate mai grea, ca noi toți acum. Suntem un fel de mici cronicari ai vremurilor noastre.

Lăsăm în urma noastră ceva mai bun și mai frumos decât toate știrile difuzate la tv și presă, care sunt șocante, deprimante... mai mult sau mai puțin reale. Trăim într-o lume relativă, cu adevăruri spuse de forță majoră, trunchiate sau deformate... o lume care a deviat mult de la normalitate. Informațiile circulă liber și ce este mai grav, neverificate dacă sunt reale sau nu. Masele se intoxică cu tot felul de informații. Devin complet derutate, nu mai știu ce să creadă și într-un final nu mai cred în nimic, ceea ce este foarte grav.

Adevăratele valori umane nu trebuiesc estompate de nimic, nici aruncate la coș. Doar puse în evidență vor sluji cu adevărat oamenilor de astăzi dar și celor din viitor. Nu suntem destul de conștienți de marea responsabilitate a fiecăruia dintre noi, pentru generațiile viitoare. Fără acest suport al realelor valori, pe care să-și construiască propria identitate, nu este de mirare că tinerii în special, dar nu numai ei, vor ajunge niște rătăciți ai planetei. Istoria a dovedit, în repetate rânduri, acest fapt regretabil și, din păcate, ... perpetuum.

NENEY - roman

(fragment)

Se apropia întâlnirea de zece ani de la terminarea facultății de drept a grupei din care a făcut parte Silviu. Același Dinu care le știa pe toate, îl anunțase unde și în ce condiții se va desfășura această aniversare a celor zece ani de când au devenit licențiați.

Silviu își notase în agendă data și câteva detalii de care trebuia să se ocupe, apoi ieșise cu soția lui la șosea, cum îi plăcea lui să spună când mergeau pe șoseaua Kiseleff, pe sub castanii uriași care-i aminteau de anii studenției. Apoi luau masa la un restaurant pe malul lacului Herăstrău și reveneau acasă. Era puțin încordat și Neney simțise starea lui de cum au plecat de acasă. Degeaba aborda tot felul de subiecte de discuție, el aștepta altceva, iar ea nu avea încă vestea cea mare.

Silviu, având ocazia să discute cu un psiholog, îl întrebase dacă nerăbdarea lui de a deveni tată poate să întârzie acest fapt. Acesta îi confirmase ceea ce el doar bănuia.

Starea pe care o trăiește un partener se transmite și celuilalt. Îl sfătuise chiar să nu se mai gândească deloc la acest subiect și totul va veni de la sine.

De atunci se străduise să-și umple timpul cu tot felul de jocuri electronice, o antrena și pe Neney în aceste încercări nevinovate de a se deconecta împreună.

*

Silviu o sfătuise pe Neney să-și facă o toaletă albastru deschis, culoare ce o avantaja foarte mult, pentru petrecerea lor. Aici erau de aceeași părere, iar Neney dorea din tot sufletul ca Silviu să fie mândru

de ea. Își imagina momentul în care o va prezenta ca soție a lui. Se emoționa până la lacrimi.

Cum se poate schimba soarta unei persoane, atunci când are alături oameni de încredere și care au sfătuit-o numai de bine.

În privința bijuteriilor pe care urma să le poarte, se sfătuise cu d-na Leo. Ceva simplu și elegant, dar Silviu îi înmânase un set de bijuterii foarte scumpe și foarte frumoase. Un montaj deosebit ce da și mai multă strălucire decolteului ei. Cerceii nu făceau nici ei excepție, același model cu colierul, dar nu prea mari. Privindu-se în oglindă, nu-i venea să creadă că este ea, fata simplă, care dormise pe scaune în bibliotecă.

Avea toate motivele să fie recunoscătoare celor ce i-au fost aproape în cele mai grele momente dar, mai ales, Bunului Dumnezeu, că i-a adus în calea ei pe aceștia și soarta ei s-a schimbat în bine.

D-na Leo o sfătuise prietenește să meargă la o coafeză pricepută, să-i facă un coc elegant, pentru o astfel de ținută. Tocmai coafeza o ținuse cam mult, dar și rezultatul era pe măsura așteptărilor. Neney era de nerecunoscut. Discutase cu Siviu pe telefonul mobil că nu va putea ajunge la timp, deci el va trebui să meargă singur și să se întâlnească chiar la restaurant. Așa au și făcut. Grupul de avocați, juriști și fiecare ce putuse să ajungă în ultimii zece ani, s-a adunat într-un salon la demisolul unui elegant restaurant.

După ce a scăpat din mâna coafezei, Neney o rugase să-i cheme un taxi, fiind deja în întârziere. Taxiul venise, a transportat-o pe tânăra soție la restaurantul unde era așteptată cu nerăbdare nu numai de Silviu ci și de foștii colegi, foarte curioși și puțin intrigați de spusele lui Dinu, care le povestise multe despre frumusețea soției colegului lor.

Ușa separeului de la demisol se deschisese, un chelner amabil se oferise să o conducă pe tânăra doamnă până la soțul ei. Neney se oprise un moment în capătul scării, trăsese adânc aer în piept și se lăsase apoi condusă de chelner.

Toate privirile erau ațintite asupra ei. Roșise așa de mult încât își simțea obrajii în flăcări. Silviu o observase, dar prelungea puțin suspansul.

Dorea ca toată lumea să se întrebe, oare cine era această frumoasă doamnă. Când ea era destul de aproape de el, spusese:

— Dragii mei... știți și voi că numai doamnele și politicienii care se respectă, ajung puțin mai târziu, atunci când știu că sunt așteptați. Apoi soției sale, mi-ai dat emoții. Îi luase mâna și o sărutase, apoi îi spusese cât se bucură că a reușit să ajungă. Îi șoptise încet la ureche:

— Ești adorabilă, vei stârni multe invidii în seara asta. O prezentase tuturor colegilor deodată, iar ei îi spusese doar, ei sunt colegii mei. Îi vei cunoaște pe parcursul serii, lucru care s-a și întâmplat. Au ciocnit câte un pahar de șampanie, dar Neney ceruse un suc de fructe. Era foarte atent observată atât de bărbați, care o priveau cu admirație, cât și de femei, care o priveau cu invidie. Au dansat, au povestit, fiecare pe unde s-a angajat și la ce nivel a ajuns.

Dinu nu mai contenea cu laudele la adresa lui Silviu. Nu-i venea să creadă, spunea el.

— Mă, tu chiar ai dat lovitura. Doctorat, mâna dreaptă a celui mai vestit magistrat, cea mai frumoasă nevastă. Cine se aștepta ca tocmai tu să ajungi așa de sus.

— Eu nu mă consider nici sus, nici jos, susținea cu modestie Silviu, dar ca întotdeauna îmi fac treaba așa cum prevede legea. Doar în ce privește soția, ai dreptate. Sunt fericit că m-a ales pe mine.

La câteva scaune distanță, de partea cealaltă a mesei, se afla Melania cu soțul ei.

Avea o privire sticloasă, ascunsă parțial de niște ochelari cafenii cu rama de aur. Atât ea cât și soțul ei, magistrat și el, sufereau de obezitate. Silviu era decis să nu o prezinte pe Neney acestei familii, decât dacă aceștia ar dori să o cunoască. La sfârșitul unui dans, fiind destul de aproape de ei, Melania îi strigase practic lui Silviu să le-o prezinte pe soția lui. El făcuse prezentarea dar, prima întrebare pe care Melania i-o pusese lui Neney, a fost cu ce se ocupă, dacă lucrează undeva. Cum Neney era amabilă și zâmbitoare cu toată lumea, spusese că lucrează ca translator la ministerul de externe.

— Ohoo! Dar nu este prea simplu de ajuns acolo, cum ai reușit?

— Prin concurs... am obținut punctajul maxim...

— Dar tu Melania, ce faci de fapt?

Intervenise Siviu.

— Mă ocup de divorțuri. Nu-mi place deloc dar... lăsase fraza neterminată și plecase spre un alt grup. Lui Silviu nu-i scăpase acreala din vocea ei. O plăcuse în timpul facultății, dar ea l-a considerat prea sărac și ne-nsemnat pentru ea.

Se pare că tot răul fusese spre bine. Silviu nu putea face o alegere mai bună. Neney era într-adevăr sufletul lui pereche. Dacă vor avea și un copil fericirea lor ar fi deplină.

Seara s-a terminat cu multe strângeri de mâini, cu urări de succes pe mai departe și cu promisiunea că se vor mai întâlni și la aniversarea a douăzeci de ani de la absolvire. Dacă Silviu fusese cu adevărat mândru de soția lui, nici ea nu era mai puțin mândră. Ar fi dorit ca el să-i spună pe care din colegele lui o plăcuse cu adevărat în facultate dar, cum el nu a spus nimic de acest gen, nici ea nu l-a întrebat.

Dana Borcea și... un bob de lumină
- un argument -

Christian W. Schenk
scriitor

Fiecare nouă carte tinde spre frumos, încearcă să străpungă marginile esteticului, să le depășească asemenea unei raze de soare străpungând în zori de ziuă liniștea infinitului nopților.

Biografia Danei Borcea poate constitui materialul unui roman întreg, prin atașamentul ei față de problemele sociale, sacrificiul personal pe care-l aduce față de nevoiași, față de cei marginalizați, față de cei pe care soarta nu i-a alintat.

Iată ce ne spune într-o mărturisire de credință:

„Activitatea mea de 13 ani, de ajutorare a bătrânilor abandonați, reprezintă cel mai bine idealul meu de viețuire - ajută dezinteresat, dăruiește-te celor în nevoie ca să atingi plinătatea sufletului! Sunt convinsă că și binele contaminează, nu numai răul, tocmai de aceea îmi doresc să dau un ton în acest sens. O parte din poezia pe care am scris-o este legată de apropierea de suflet ce s-a creat între mine și bătrânii din stradă de-a lungul anilor. Natura, cerul, omul, timpul, veșnicia și Dumnezeu sunt preocupări constante în versul meu. Ce reprezintă poezia pentru mine? Deși am renunțat la ea cu 15 ani în urmă, după o coabitare profundă începută din clasele primare, a revenit acum în forță. Când scriu poezie rup din lăuntrul meu, versul mă împarte și mă adună din nou pentru a da mai mult din mine celorlați.“

Acum, cu această carte, „Pe genunchii luminii“ – titlu pe cât se poate de reprezentativ – Dana Borcea se află la debutul editorial, cu toate că mai publicase sporadic în câteva reviste și într-o antologie.

Poezia ei ritualică, de continuă sugestie, provoacă stări metaforice de o adâncă trăire lirică, implicit sentimentală, și nu în cele din urmă profund socială.

Ridică-mi ochii către Tine Doamne
Sau vino Tu sub pleoapele-mi greoaie
În Bărăgan este festin de toamne
Și mintea mea s-a-ntunecat a ploaie
Și mi s-au stins cuvintele-n cenușă
Aleanul mi-a încărunțit pe cale
E noaptea-ndoliată după ușă
Iar zorile scriu cântece cu jale
Desprinde-mă din coasta lumii Tale
Să nu mai calc morminte de petale.

Modalitatea de a se situa într-o expresie modernă este conjurația dintre o reflecție de tip heideggerian (aș spune chiar noician), glisată însă pe formulări modulare, care invită pe alocuri - prin construcțiile artizanale - mandalele, în care fragmentul articulează întotdeauna întregul, ca de exemplu în ultima strofă a poemului „La margine de an”:

Cu cât murim mai des se vede cerul
Sclipind în mii de lacrime căzute
Iar în pustiul iernilor misterul
Zvâcnește către rosturi nevăzute.

Analiza poate fi extinsă, dorința de înnoire trebuie apreciată oricând și în orice condiții, chiar dacă dincolo de bunele intenții problema poeziei nu ține doar de lupta cu vitregiile impuse de destin, de dinamica proiectelor poetice, ci de faptul condiției apropierii poeziei de cea a ființei.

Poezia se naște întotdeauna din relații interumane, sociale, și nu în cele din urmă psihologice, în cele mai firești condiții; la urma urmelor, creatoarea săvârșește un act cosmogonic, demiurgic, căutând prin frământări noi valențe:

Din frământările atâtor gânduri
Cu greu se mai desprinde o idee
Tot caută în inimă intrânduri
Să-i dea tristeții iz de orhidee.

Tonul general al poeziilor, chiar dacă la prima vedere nu pare, este elegiac, ca o neliniște totală a existenței în care singura bucurie umană sunt cuvintele, cu care se pot scrie poeme, cu care se pot întocmi – deopotrivă – rugăciuni și blesteme.

Poezia nu se face numai din emoții și din cuvinte, materia primă fiind mici fraze intercalate într-un global liric de un rafinament divin, fie prin „*toamne de umbrele rupte*”, fie prin „*zări învăluite în singurătate*”. Căutătoare de himere topice, Dana

Borcea aduce prin poezia ei un elogiu atât literaturii în general, cât și limbii române în special, căreia îi descifrează unele taine pe lângă care trec indiferenți atâția oameni, atât de mulți poeți contemporani:

Dacă peste iarnă vom scăpa muririi
Care înălțime ne va rechema
Suntem ca și iarba supuși putrezirii
Sau întindem aripi dincolo de nea.

Se cuvine să mai scoatem în evidență o trăsătură a poeziilor din această carte, și anume faptul că uneori poezia este cromatică, vizuală, senzuală, palpabilă, constând în sinteze de culori, parfumuri, stări materiale și imateriale. Arhitectura imaginii poetice, chiar dacă pare câteodată că starea eului stă în centrul atenției, putând fi vorba de subiectivizare în poezia autoarei, mai adânc privită apare ca un proces de obiectivare, de maturizare biologică și spirituală, o aură de înțelepciune și de înțelegere superioară a lumii.

Tonalitatea dominantă a poeziei Danei Borcea este în primul rând descriptivă, cu câteva elemente elegic-misterioase. Alteori însă, în mod surprinzător – în sensul pozitiv al cuvântului – versurile sunt de o naivitate dezarmantă, scoțând în evidență înclinația poetei spre ludic.

De menționat că poeta despre care vorbim scrie o poezie pragmatico-filozofică, psihologico-socială, pornind de la realitatea imediată și de la experiența de viață, ajungând la generalizări conceptuale căptușite într-un bogat limbaj metaforic.

Versurile sunt adesea o pendulare între natural, firesc și artificial, fără sofisticări, înclinația poetei fiind, fără discuție, spre social.

Există și sentimentul unei terori a istoriei (după expresia lui Mircea Eliade), sau o teroare a timpului care trece, însoțit de un destin implacabil, deopotrivă un destin al omului și al cuvintelor. Senectutea, cu consecințele ei funeste, nu prea stă în atenția poetei.

Se mai zice că o altă dramă a omului pornește de la faptul că cere probe materiale lumii spirituale, divinității, și le obține prea arar. Poezia este, cu siguranță, o asemenea probă materială care se obține cu efortul minții, al cugetului, al inimii.

Oricât mă-ndepărtez mai mult mă adâncesc
Fără puteri înot în lutul omenesc
Mă strânge noaptea-n chingi și veacul zbiară-n gând
Am sângele chircit cad visele plângând
Nu știu decât un leac al sufletului ars
Orbirea minților pe drumul către Tars
Când voi vedea din nou prin ochii zorilor
Cu lacrimi să plivesc poiana florilor.

Poeta pare să aibă „combustie” pentru un destin poetic întreg, iar „combustia poetică” nu se adună prin zgârcenie, ci se obține numai și numai prin risipire, aidoma dragostei.

Poezia Danei Borcea refuză spectacolul. E un „non-combat” pe toate fronturile, cuvintele nu iau în posesie lumea, doar se descarcă de ea ca să devină șoaptă, eventual grea „șoaptă de plumb” socială. Iar șoaptele se pierd apoi în vacarmul lumii. Viața e o nepotrivire de idealități, de aspirații, numai frica este cea care ne face asemănători.

Autoarea a ales să iubească lumea, măsurând-o în cuvinte. Uite, așa, o iei din aproape în aproape, din cuvânt în cuvânt, până descoperi că totul din jur îți aparține. Dai nume lucrurilor din preajmă, spui florilor pe numele lor intime, îmblânzești orice fiară cu un cuvânt pe care îl trezești din visarea lui.

Între gând și irișI
Un perete mut
În cameră toarce
Timpul cu-mprumut
Prin crengile verii
Năzuințe-n pârg
Stau la soare norii
Teii strigă-n târg
Ies pe brânci din mine
Chiar dacă mă dor
Cântecul și țepii
Trandafirilor.

Poemele din „Pe genunchii lumii“ ne arată că autoarea are o bogăție de lecturi asimilate într-un excepțional fond de sensibilitate, până la subtilele armonii ale unui curcubeu materializat în vers.

În carte apare ideea de sublim, dezvoltată de un Friedrich Schiller, unde aflăm un autentic imn dedicat omului, fizic atât de ușor destructibil, dar cu o invincibilă putere morală în fața nesfârșitelor primejdii. Sublimul nu se întemeiază nicidecum pe învingerea sau suprimarea unei primejdii ce ne amenință, ci pe eliminarea ultimei condiții, singura în care poate exista primejdia pentru noi; căci sublimul ne învață să considerăm partea fizică a ființei noastre ca pe un lucru natural exterior, care n-are nimic și în niciun fel de a face cu adevărata noastră personalitate, cu eul nostru moral. Catharsis-ul e cel care prin lacrimi ne purifică, ne curățâ sufletul întru sublimul și frumosul care prin poem ne desparte de patimi, de invazia acaparatoare contingentului. Iată de ce fel de sublim dă dovadă Dana Borcea!

Dreptul de autor
Începuturile

Radu Moțoc
inginer, publicist

Dreptul de autor face parte dintr-o noțiune care cuprinde proprietatea industrială, artistică și literară, așa cum a fost ea tratată în Franța după anul 1790.

Se înțelege prin *valoare* capacitatea pe care o posedă un obiect în comparație cu altul atunci când se pune problema utilității lui sau satisfacerea gustului artistic. De aici derivă proprietatea celui care a creat acest obiect sau valoare artistică, care trebuie protejată prin lege. Această concepție se referă la toate invențiile industriale, compoziții muzicale, piese de teatru, desenul în sensul cel mai larg și lucrări scrise de toate genurile. Toate aceste valori capitale sunt proprietatea celui care le-a creat și poartă pe ele o semnătură distinctă sau o marcă de fabricație.

Prima țară care a reglementat acest subiect este Franța, care a emis o lege în februarie 1776, amintind și de alte legi mai generale emise de Henri III în 1581 și 1597.

Legea din 19 ianuarie 1791 reglementează statutul de proprietate a pieselor de teatru și muzicale cu drept de moștenire timp de cinci ani după decesul autorului, după care devine proprietate publică. Comediile vulgare nu beneficiază de acest privilegiu, spre deosebire de cele scrise de Corneille, Racine, Molière, Crébillon etc., care sunt considerate capodopere. Exista o prevedere în legea din septembrie 1793 – art. 3 - prin care „Poliția spectacolelor continua să aparțină municipalității. Organizatorii spectacolelor sunt obligați să țină un registru în care sunt menționate toate piesele de teatru pe care le vizează ofițerul de poliție pentru a se evidenția numărul reprezentațiilor din fiecare piesă”[1]. Cu alte cuvinte, exista un control al moralității spectacolelor, dar și o evidență a numărului acestor spectacole, pentru care autorul primea o anumită cotă din încasări.

Dreptul de autor a preocupat în mod special legea din 19 iulie 1793, care prevede încă din primul articol: „Autorii lucrărilor scrise, compozitorii muzicali, pictorii și desenatorii de tablouri au dreptul să vândă lucrările lor și să cedeze proprietatea total sau parțial. Moștenirea sau concesiunea beneficiază de aceleași drepturi timp de zece ani după moartea autorului. Copiile ilegale contrafăcute (se referă la cărți) vor fi confiscate și autorii vor fi obligați să plătească autorilor veritabili o sumă echivalentă cu prețul a trei mii de exemplare din ediția originală”[2].

Articolul 6 din această lege din 1793 prevedea obligativitatea autorilor de opere literare sau gravuri să depună două exemplare la Biblioteca

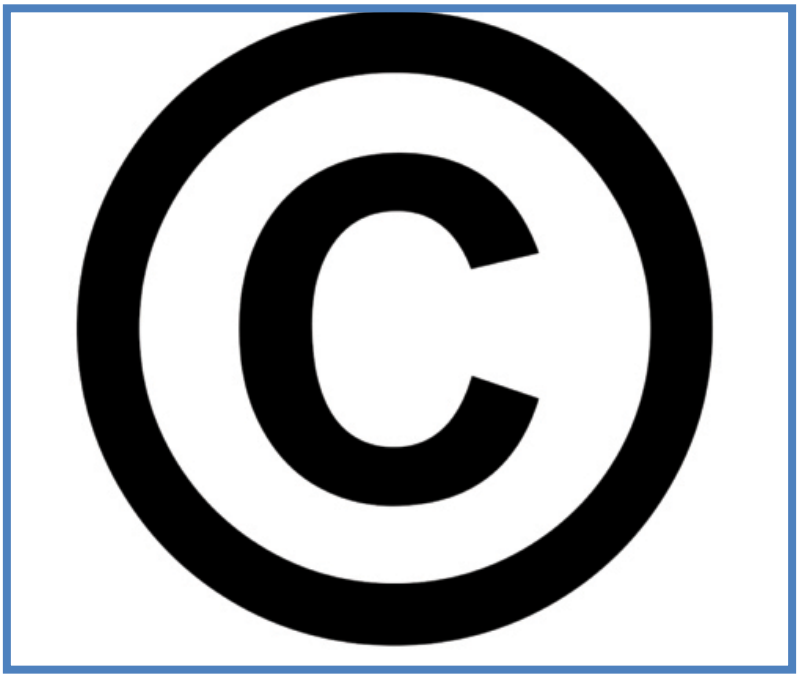

Naţională sau la Cabinetul de stampe din Franţa, de unde vor primi o chitanţă semnată, pentru a constitui o probă în justiţie atunci când sunt reclamate copiile contrafăcute.

Abordarea acestui subiect în perioada lui Napoleon I aduce unele modificări prin legea din 5 februarie 1810, art. 39, prin extinderea proprietăţii garantate copiilor după decesul autorului la 20 de ani[3].

Manuscrisele din arhivele ministerului de externe şi din bibliotecile imperiale franceze sunt considerate, printr-un decret emis în 20 feb. 1809, proprietate de Stat şi nu pot fi imprimate şi publicate fără autorizaţie specială[4].

Constituţia franceză din 1848 avea să întărească noţiunea de proprietate intelectuală şi nu numai. Articolul 2 din această lege fundamentală avea să prevadă: „Toate proprietăţile sunt inviolabile".

Pentru generalizarea acestor reglementări privind proprietatea artistică şi literară s-a semnat o **Convenţie la Berna** în data de 9 septembrie 1896 de către Franţa, Germania, Belgia, Spania, Anglia, Italia, Elveţia, India, Haiti, Liberia şi Tunisia. Sunt definite elementele care sunt incluse în noţiunea de opere literare şi artistice precum: cărţi, broşuri, lucrări dramatice sau muzicale, compoziţii muzicale instrumentale sau cântate, gravuri, picturi, sculpturi, litografii, ilustraţii, hărţi geografice, planuri topografice şi arhitecturale; toate lucrările din domeniul literar, ştiinţific sau artistic, care pot fi publicate prin orice mijloc de reproducere. Pentru volumele publicate la intervale, precum enciclopediile, fiecare volum este considerat o lucrare separată. Articolul şase din Convenţie defineşte traducerile legale ca lucrări originale şi sunt protejate ca atare[5].

Cele 21 de articole incluse în această Convenţie cu siguranţă a reglementat cu efecte pozitive proprietatea artistică şi literară în anul 1886.

Conferinţa a stabilit ca limba oficială, care va fi vorbită în Biroul internaţional şi va gestiona aceste reglementări, va fi franceza. Bugetul acestui Birou internaţional va fi de maxim 60.000 fr., care va fi susţinut de fiecare ţară după un clasament cu şase nivele de evaluare departajate printr-un număr de unităţi:

Clasa I…….25 unităţi
Clasa II……20 unităţi
Clasa III……..15 unităţi
Clasa IV……..10 unităţi
Clasa V…….5 unităţi
Clasa VI……3 unităţi

S-a stabilit ca aceste conferinţe să se desfăşoare la patru sau şase ani, urmând ca următoarea întâlnire să fie la Paris. Dar pentru că nu toate statele participante la această Convenţie aveau aceiaşi putere economică şi financiară, s-a stabilit încadrarea fiecărui stat într-o anumită clasă, căreea îi corespund anumite unităţi valorice, proporţionale cu contribuţia ei financiară. Astfel, Germania, Franţa, Anglia şi Italia au fost incluse la prima clasă, cu cea mai mare contribuţie, corespunzătoare celor 25 de puncte. Din clasa a doua a făcut parte Spania. Belgia şi Elveţia au fost incluse în clasa a treia, în timp ce Haiti şi Tunisia au primit clasa a cincea, respectiv clasa a şasea[6].

Aşa s-a reglementat această problemă, prin înfiinţarea *Uniunii internaţionale pentru protecţia lucrărilor literare şi artistice*, care a deschis o perspectivă legală şi internaţională a problemei dreptului de autor

Note:

1. Cloude Couhin, *La propriété industrielle artistique et littéraire*, Tome premier, Paris, Ed. L. Larose, 1894. p. 147.
2. *Ibidem*, p 386.
3. *Ibidem*, p. 177.
4. *Ibidem*, p. 184.
5. *Ibidem*, p. 551.
6. *Ibidem*, pp. 561 şi 563.

Eminescologul Nae Georgescu revine (I)

Ionel Necula
filosof, scriitor

Despre Eminescu s-a scris mult, atât de mult încât întrebarea dacă se mai poate spune ceva nou despre el pare nu doar legitimă, dar și descurajantă. Eminescu este un fel de Goethe valah, care l-a dislocuit pe plutonicul Faust cu neptunicul Hiperion și i-a conferit limbii române interes și demnitate europeană. Și dacă Goethe l-a avut pe Johann Peter Eckermann, care să dea seama despre el, Eminescu îl are pe Nicolae Georgescu, mereu dispus să reia, să scormonească arhive și să găsească alte pretexte de a-l aduce pe poet în circuitul public, cu alte secvențe de viață și cu alte motive exegetice. Este, cu siguranță, unul dintre cei mai avizați eminescologi din cultura românească și fiecare nouă ispravă eseistică de-a sa mișcă barometrul receptării eminesciene cu cel puțin o octavă.

După ce, într-o carte de excepție, a făcut radiografia fatidicei zile de 28 iunie 1883, Nae Georgescu revine cu această rafinată diorama a atmosferei în care poetul și-a petrecut ultimele zile de travaliu gazetăresc în redacția oficiosului conservator. Recenta sa apariție livrescă, **Eminescu: Ultimele zile la Timpul** (Casa editorială Floarea albastră, București, 2016) reconstituie, așadar, o secvență de traseu biografic, dar, cum sugerase cândva Hegel, o reconstituie cu drum cu tot, cu tot conglomeratul de fapte, întâmplări și probleme gazetărești și cu toată galeria personajelor cu care poetul s-a intersectat în acele zile și în compania cărora se mișca dezinvolt și cu o noblețe de zeu nesupus facticității.

Destinul poetului între vorbe și fapte. E curios că exact în acele zile de iunie 1883, România și viața intelectuală de la noi se confruntă cu o multitudine de probleme, de parcă se anunțase sfârșitul lumii și rezolvarea lor nu mai suferea amânare.

Mai întâi a avut loc, la 6 iunie 1883, dezvelirea statuii lui Ștefan cel Mare de la Iași în prezența Regelui Carol I și a multor oficialități venite special de la București. A fost un moment înălțător, de puternică vibrație patriotică, cu care prilej s-au rostit mai multe cuvântări emoționante. Printre vorbitori s-a aflat și senatorul Petre Grădișteanu, care a amintit în cuvântul său că din coroana regelui României lipsesc câteva *mărgăritare.* Aluzia la provinciile românești, aflate încă sub dominație străină, era evidentă și guvernul austro-ungar a reacționat extrem de iritat, amenințând statul român chiar cu ruperea relațiilor. Le-a și rupt, ne încredințează Nae Georgescu, 48 de ore. Eminescu a comentat copios în **Timpul,** toată această tevatură încheiată cu umilirea senatorului român, care și-a cerut iertare direct, printr-o vizită făcută la Viena.

Multe întâmplări ciudate s-au petrecut și în nefasta zi de 28 iunie și multe din mărturiile care privesc această zi trebuiesc privite cu unele rezerve. S-a vorbit, bunăoară, despre pistolul cu care poetul ar fi urmărit să-l ucidă pe rege. A avut Eminescu un pistol asupra sa, cum ne încredințează Gr. Ventura? De ce Maiorescu, pe care-l vizitase dimineață, nu amintește nimic de acest lucru și de ce la baia Mitrasewschi se apără, de cei care au spart ușa cabinei și-au năvălit peste el, cu apă fierbinte și nu trage cu pistolul? În plus, de ce nu figurează în procesul-verbal al poliției laolaltă cu celelalte obiecte de inventar ale poetului? Prea multe din ceea ce se știe despre purtările lui Eminescu în acea nefericită zi provin din aceeași sursă, Gr. Ventura, care ar trebui privită cu reticență.

În investigația sa asupra ultimelor zile de gazetărie la **Timpul,** Nae Georgescu nu pierde din vedere nimic din ceea ce ar putea aduce puțină lumină în reconstituirea acelor zile tulburi pentru care dovezile sunt așa de puține și ambigui. Cu aceeași acribie și rigoare speculativă se apleacă asupra oricărui izvor nou – îl disecă, îl întoarce pe toate fețele, îl coroborează cu alte mărturii și dovezi și-i extrage toate sensurile implicate. Așa se întâmplă cu

ipoteza Petniceanu, un scriitor din Caraș Severin, autorul unor pertinente investigații asupra familiei Ecaterinei Szoke Slavici, prima soție a scriitorului, cea care-i scria lui Maiorescu, în dimineața fatidicei zile de 28 iunie, s-o scape de Eminescu *că e foarte reu.* Retrasă la Lipova, după ce în noiembrie 1885 a divorțat de Slavici, a decedat la 29 ianuarie 1912 în vârstă de 68 de ani și a fost înmormântată în cavoul familiei din cimitirul catolic din Lipova. Ipoteza lui Petniceanu, bazată pe mărturii discutabile, provenite de la descendenții Ecaterinei, constă în presupunerea că între Eminescu și fosta lui gazdă bucureșteană n-au fost numai niște relații oficiale, ca între gazdă și chiriaș, că poetul ar fi fost atras de nurii ei, că venea uneori la Lipova însoțit de Slavici, iar aceste vizite au continuat și după divorțul ei cu Slavici. *Dl Petniceanu merge până acolo încât o dă afară din biografia amoroasă a poetului pe Veronica Micle pentru a-i face loc ei. Nu știu dacă-l crede cineva* (p. 86).

Toate aceste detalii sunt încorporate de autor în **Primul cerc** al cărții lui Nae Georgescu, subtitrat *Vorbe și fapte*. În continuare însă, în **Al doilea cerc** al lucrării, subintitulat *Fapte și vorbe,* ni se prezintă, aparent fără nici o legătură cu subiectul cărții, printre altele, povestea francmasonului Nicolae Făgărășanu – un inginer de drumuri și poduri, apropiat al lui Maiorescu și Eminescu. Numele lui este amintit de Al. Ciurcu în relatările despre întâmplările lui Eminescu în acea zi învolburată de 28 iunie 1883, iar destinul său prezintă multe similitudini cu destinul lui Eminescu. Ca și poetul, a fost condamnat de frații săi francmasoni la moarte civilă cu doar câteva zile înainte de a fi trecut și Eminescu printr-un tratament asemănător. Era, prin urmare o practică și dacă se mai îndoiește cineva de dubla sacrificare a lui Eminescu, cazul inginerului Făgărășanu, în deplină similitudine cu situația poetului, este mai mult decât concludentă.

Spre surprinderea lui, când Al. Ciurcu îl vizitează la hotelul Union, unde îl depusese Chibici Râmneanu - tot Chibici, care-l va însoți și pe Eminescu prin Italia - găsește acolo, în vizită, încă 6-7 prieteni, printre care și pe Eminescu. Era o adevărată reuniune sau, cum am traduce în limbajul de azi, o adevărată conferință de presă prin care N. Făgărășanu putea dovedi că este în deplinătatea facultăților mintale, iar presupusa nebunie nu este decât un pretext pentru excluderea lui din viața publică. Nu mai insistăm asupra cauzelor care l-au făcut inoportun unor cercuri interesate în construcția de căi ferate în România, ele sunt redate, destul de convingător de autor.

Mutatis mutandis, revenind la cazul Eminescu ne putem întreba: de ce n-a procedat și poetul la fel ca prietenul său? De ce adică n-a recurs și el la o întâlnire publică prin care să-i convingă pe cei apropiați că nu este vorba de o alienație mintală, ci de un pretext născocit de cei cărora le era incomod și voiau neutralizarea lui. Din două motive, răspunde autorul: *Mai întâi se afla închis cu ajutor de la poliție, deci strict supravegheat. Apoi, era cu adevărat în criză, avea nevoie de timp pentru refacere. S-a căutat și s-a găsit momentul potrivit în ceea ce-l privește. În discuție intră, desigur, felul bolii poetului – dar zvonul public odată lăsat să umble nu mai ține cont de asta (p. 127).*

Ceea ce va urma după acel act zălud de la 28 iunie 1883 vor fi *6 ani de zile de moarte civilă. Conceptul există în epocă, moartea civilă sau politică însemna scoaterea cuiva din viața politică și Eminescu în anii săi de glorie, la* ***Timpul*** *a rostit (scris) o asemenea condamnare la moarte civilă (p. 132).* Nu era singurul trecut printr-un astfel de tratament. Am văzut ce s-a întâmplat cu inginerul Făgărășanu și Eminescu a-nțeles de atunci că practica izolării sub pretextul nebuniei era cea mai potrivită pentru a discredita public pe cineva, devenit incomod.

Am văzut că Nicolae Georgescu își structurează dispunerea exegetică sub forma unor cercuri, ceea ce-i permite reveniri și recurențe asupra mărturiilor și dovezilor. După primele diviziuni, nu-i mai rămânea decât să insiste, să re-citească, să coroboreze și să pună în relație concordatară sau antitetică toate datele problemei, pentru a conferi credibilitate concluziei. Chiar așa și procedează, căci următoarele două diviziuni – **Fapte, fapte, fapte** – și **Vorbe, vorbe, vorbe –** sunt de fapt reveniri asupra acelorași mărturii și dovezi privite dintr-o altă perspectivă sau într-o altă corelație, într-o altă confruntare de probe și dovezi...

Povestea cu pistolul, afișat de poet la Capșa, povestea cu furgonul ce-l va duce la sanatoriul dr. Șutu, ideea că Regele e răspunzător de toate lufturile evoluției noastre istorice sunt teme ce se regăsesc în chiar publicistica eminesciană din ultimii ani de gazetărie, iar autorul le identifică și le reproduce *in extenso.*

(Va urma)

Basarabia pe taraba de la București (I)

Iulius Predușel
scriitor

La începutul secolului al XIX-lea, Dobrogea ocupată de către turci cu patru secole în urmă și zonele adiacente din Muntenia și Moldova, au devenit un teatru de lupte neîntrerupte între Imperiul Țarist Rus și Imperiul Otoman care au continuat pe parcursul a șapte ani, între 1806-1812.

S-a ajuns la acest conflict armat deoarece cotropitorul de teritorii nu-și realizase visul care l-a bântuit încă de la sfârșitul secolului al X-lea, când în două rânduri a prădat coastele Dobrogei, ajungând cu flota navală la Bizanț, încercând să pună mâna pe strâmtorile Bosfor și Dardanele.

Acum, pentru a cincea oară invadase Moldova și Țara Românească, chiar dacă la urcarea pe tron a țarului Pavel I, Rusia se angaja într-o acțiune pașnică, ce are ca rezultat încheierea unui tratat ruso-turc, la 3 ianuarie 1799, reînnoit la 23 sept. 1805.

„În raportul său către Împărat, Rostopșin (Cancelarul Imperiului Rus, n.a.) – după ce a expus situația puterilor occidentale și raporturile lor cu Rusia, examinează și propune împărțirea Turciei, „bolnavul incurabil". El preconizează chiar și partea fiecăruia: Franței, Egiptul, Rusiei, Moldova și Valahia, Bulgaria, Rumelia și, în sfârșit, Constantinopolul... (2 octombrie 1800). Astfel Rusia revine încă odată la principiul împărțirii."

Trei luni mai târziu, la 23 decembrie 1805, Imperiul Otoman a încheiat un tratat de alianță cu Franța pentru a nu pierde poștalionul; Imperiul Țarist pătrunde cu trupele în Moldova și la 29 noiembrie 1806 Iașiul este ocupat.

„O parte din boieri s-au adresat Împăratului Francezilor cerându-i să permită crearea unui Stat Național Român".

În urmă cu peste 70 de ani „...în timpul războiului ruso-turc din anii 1735-1739, marile familii din Moldova i-au susținut din nou pe ruși. Familiile Lupu, Duca, Cantacuzino și Cantemir au trimis la Sankt Petesburg un memoriu cu douăsprezece puncte prin care cereau Rusiei să anexeze Moldova...

Cu toate că nu a rezultat nimic notabil din această demonstrație de loialitate, influența Rusiei în Principate a crescut în următorii treizeci de ani. În același timp, austriecii erau încurajați de familia Ghica să acționeze în forță în această regiune, iar familia Mavrocordat inițiia relații de prietenie cu francezii. În războiul ruso-turc din anii 1768-1774, atât moldovenii, cât și muntenii i-au ajutat pe ruși cu oameni și sprijin logistic. Victoriile obținute atunci le-au permis acestora să obțină controlul temporar asupra guvernării civile din Moldova, și mai important, să obțină concesii majore din partea Porții."

La 1774, cu o tabacheră de aur oferită de austrieci și susținerea rușilor, turcii au cedat Bucovina.

După această dată a crescut rapid numărul de susținători români pentru ruși, în războiul acestora cu turcii din 1788-1792 când, după victoria militară obținută, au instaurat un control asupra conducerii de la Iași și București. Așa li s-a permis rușilor să încorporeze Biserica din Moldova în structura ecleziastică rusă.

O serie de mari familii boierești, trădători de neam și țară, după ce i-a servit în victoria militară, precum clanurile Iordache și Sturdza, au trecut dincolo de Nistru, obținând întinse loturi de pământ, iobagi și sate drept răsplată pentru serviciile aduse împărătesei Ecaterina a II-a.

Printre boierii care au profitat ajutându-i pe ruși au fost: Burda, Hartul, Suhanov, Achimia, Dorobeț, Ghica, Iani, Ianov, Petrachi și alții, iar Scarlat Sturdza, a fugit în Rusia în timpul războiului din 1788-1792, a fost numit guvernator al Basarabiei între 1812-1813 după ocupația rusă.

Acești trădători de neam și țară au încurajat pe ruși în cursul viitoarelor invadări în Principate.

Acordarea legitimităților actelor de noblețe de către ruși nobilimii din Basarabia la 1821 au avut la bază susținerea unui domnitor confirmat de ruși, faptul că serviseră în armata rusă, aveau proprietăți și trăiseră în Rusia după 1792 ori aveau strânse legături cu o persoană din anturajul țarului.

În 1772, Mihai Cantacuzino printr-o petiție către ruși solicita independența sau, dacă nu, un protectorat pentru țara sa.

Așa, și în raport de alte concepții și gândiri politice, Principatele au devenit sateliți ai Rusiei în timpul lui Constantin Ipsilanti în Țara Românească și Alexandru Moruzi în Moldova.

Rușii, pentru a invada Principatele în 1806, i-au momit pe turci că vin în ajutorul lor cu o armată de 100.000 de oameni, pentru a menține independența Porții, care era amenințată de Franța și astfel are loc noua invazie a „prietenilor" de la răsărit, în noiembrie 1806.

Timp de doi ani și jumătate luptele dintre ruși și turci în Dobrogea și de la Dunăre n-au dat un învingător.

Urmare acestei perioade de lupte și prevestind destinul Basarabiei, marea majoritate a tătarilor din Bugeac l-au părăsit pentru totdeauna trecând în Dobrogea.

În luptele care au urmat între turci și ruși, care au pierdut 45.000 de oameni din cei 100.000 în luptele finale, ajutorul primit din partea spionajului și a trădării s-a concretizat în victoria rușilor acordat de spionul dublu Manuc-bei, „confidentul tainic" al consulului rus de la București, numit de sultanul Mahmud al II-lea bei al Moldovei (septembrie-decembrie 1808) și însărcinat de turci să negocieze pacea cu imperiul Țarist. În loc să se ocupe de încheierea păcii, fiindu-le favorabilă, a sabotat situația internă din Imperiul Otoman, producând o nouă răscoală a ienicerilor, soldată cu uciderea marelui vizir.

Drept răsplată, Manuc-bei a fost decorat cu ordinul „Sfânta Ana" clasa a II-a, precum și o pensie și subvenții pentru pagubele materiale și morale suferite; de asemenea au fost plătiți cu câte 60 de galbeni lunar colaboratorii săi Bogos și Mesrop, iar Gabriel cu 30 de galbeni.

Mutându-se la București, din 1809, cu familia de la Rusciuc, a fost ocrotit de ruși continuând spionajul și cumpărându-și proprietăți la Giulești, Popești, Îmbrobodiți, Dragomirești, Tâncăbești, Pupăza-Pasărea, Hagi-Gheorghe etc.

La 21 februarie 1810 Manuc a fost informat de Mansagar din Șumla de amploarea pregătirilor de război ale turcilor, iar la 16 aprilie 1810, Ahmed-efendi, fostul aian al Rusciucului, de mersul operațiunilor militare în curs.

Dar, deoarece se ajunsese în mai 1812, când Napoleon cu armata ajunsese la Dresda, pornită împotriva rușilor, aceștia erau interesați de a încheia cât mai repede pacea cu turcii, în care scop au ordonat generalului Kutuzov să treacă la fapte.

În condițiile de mai sus, la 16/28 mai 1812, în sala de recepție a hanului Manuc din București a avut loc încheierea tratatului de pace dintre ruși și turci.

„Unii autori arată că Manuc a făcut cadouri prețioase plenipotențiarilor turci pentru a-i determina să încheie tratatul în condiții convenabile absolutismului țarist, iar o parte din ei au rămas chiar «datori» beiului 50.000 de galbeni, fiind girați în acest sens de diplomatul rus Italinski, ambasadorul Rusiei la Poartă.

Descoperind rolul nefast jucat de Manuc în încheierea tratatului de pace de la București, turcii au pus la cale asasinarea lui cu ajutorul lui Caragea-Vodă, noul domn al Țării Românești."

Manuc, cu ajutorul consulilor rus, austriac și a lui Dimitrie Hangeleriu, a fugit la Sibiu, primind două pașapoarte din partea cancelariei guvernului Țarist.

Tratatul de pace care a consimțit cedarea teritoriului dintre Prut și Nistru – Basarabia către ruși a fost ratificat la 23 iunie/5 iulie 1812, într-un moment când Rusia nu avea pe nimeni de partea ei în Europa, urmând să înfrunte forța armată a continentului de sub conducerea lui Napoleon. Iată pe scurt cum s-a câștigat războiul, precum toate dintre oameni, prin spionaj, trădare, mită etc., etc.

În cartea destinului poporului român a existat această pagină cu „noroc" deoarece țarul Alexandru I i-a trimis o scrisoare generalului Kutuzov în care i-a cerut să încheie cât mai grabnic pacea cu Imperiul Otoman aducând „... Rusiei cel mai mare serviciu, iar gloria dumneavoastră va fi veșnică". Astfel, Principatele ar fi fost încorporate de vulturul cel hrăpăreț de la răsărit și astăzi am fi avut limba oficială cea rusă.

(Va urma)

Cartea – măsura tuturor lucrurilor

Mihaela Galu
scriitoare

Titlul acestui scurt eseu este o parafrază la celebrul dicton al lui Protagoras, sofistul care, dezvoltând un subiectivism radical - în sensul în care a declarat ca neacceptabil un adevăr general valabil – a încercat să spună prin dictonul „*Omul e măsura tuturor lucrurilor*" că adevărurile generale nu există, că există doar „adevăruri individuale", adică raportări subiective la adevăr. Transferând acest principiu cărților și cititorilor, se va încerca aici a demonstra, că nu există un criteriu unic și absolut de interpretare a unei opere literare, ci doar modalități subiective de abordare a ei și de raportare la ea.

Într-o comunicare prezentată în 1998, la Atena, în cadrul unui colocviu (comunicare cuprinsă în volumul ***Delimitări și ipoteze***, sub titlul ***Criterii de identificare a operei literare și inițiativele interpretării***), Paul Cornea încearcă să găsească o soluție controversei dintre partizanii tezei care susțin că identitatea operei precede receptarea ei și cei care susțin că receptarea constituie, de fapt, opera. Autorul român aduce în discuție numele a doi teoreticieni. Astfel, René Wellek, în lucrarea ***Théorie de la littérature***, se pronunță în favoarea obiectivismului, susținând că „*opera încorporează în structura sa norme implicite ce pot fi recuperate de lectorul competent*", de cealaltă parte aflându-se teoreticianul Arthur Danto care crede că „*doar avizul publicului transformă un obiect material în operă de artă*"[1]. Pare că ambele direcții ar fi adevărate, crede Paul Cornea, pentru că, în fiecare operă scrisă se află un sâmbure tare de semnificație care se regăsește, aparent, în toate lecturile, dar în același timp, orice scriere „*se bazează pe complicitatea cititorului, căruia i se cere să imagineze piste posibile de sens*"[2]. Deci, sensul operei se „*construiește*" de către cititor prin investiție subiectivă, pe măsură ce e citită, sau el este „*descoperit*" prin urmărirea conștiincioasă a instrucțiunilor din text? Simplificând, Paul Cornea amintește că, în materie de estetică, este vorba de fapt despre confruntarea, de-a lungul secolelor, a celor două școli de gândire: „*una esențialistă, năzuind și sperând să descopere trăsăturile universale definitorii ale obiectului estetic, cealaltă empiristă, orientată către experiența personală a receptării artei*"[3]. Dar dacă teoreticianul român încearcă reconcilierea celor două direcții, există mulți alții care consideră că mai curând cea de-a doua își declară valabilitatea cu destule argumente. Aceasta pare să fie preferată de Umberto Eco, de exemplu, în studiul ***Cititorul model***, unde cunoscutul semiotician rezervă textului o soartă ce se rezumă exclusiv la ceea ce alege să facă din el cititorul: „*Un text, așa cum apare în suprafața (sau manifestarea) sa lingvistică reprezintă un lanț de strategeme expresive care trebuie să fie actualizate de către un destinatar*"[4]. Ideea nu e răzleață sau singulară în gândirea acestui autor, căci ea apare, cam în aceeași formă și în ***Limitele interpretării,*** și în ***Confesiunile unui tânăr romancier***: „*Un text este o mașinărie leneșă care vrea ca parte din treaba ei să fie făcută de către cititor – cu alte cuvinte, este un dispozitiv special conceput pentru a da naștere la interpretări.*"[5] În lumina aceleiași teorii, Roland Barthes susține că autorul moare concomitent cu nașterea operei, lucru care nu-i mai permite, practic, să se pronunțe asupra sensurilor ei, scriitura fiind cea care prinde viață, desigur prin cititorul care este gata să-i atribuie propriile sale sensuri/ interpretări: „*…îndată ce un fapt este povestit (…) fără nicio funcție decât însuși exercițiul simbolului, se produce acest decroșaj, vocea își pierde originea, autorul pătrunde în propria sa moarte, scriitura începe.*"[6], iar Tzvetan Todorov, în ***Definiția poeticii,*** demonstrează cu același tip de argumente teoria de mai sus, concluzia sa fiind că „*…două lecturi ale unei cărți nu sunt niciodată identice. Citind, trasăm o scriitură pasivă; adăugăm și suprimăm în textul citit ceea ce vrem noi sau nu vrem să găsim în el; lectura nu mai este imanentă de îndată ce există un cititor*".[7]

Profesorul englez Terry Eagleton, încercând să dea un răspuns întrebării „*ce este literatura*?", în Introducere la lucrarea sa ***Teoria literară***, o definește ca pe „*o scriere bazată pe imaginație, în sensul de ficțiune, o scriere care nu este adevărată, literal vorbind*"[8]. Este o definire care pare că transcende timpul și spațiul, pentru că ea se apropie atât de ideile despre artă ale lui Aristotel, cât și de teoria criticului nostru Titu Maiorescu. Totuși, contemporanul nostru, Terry Eagleton, acceptă câteva rânduri mai târziu, că distincția realitate-ficțiune nu are cum să ne ajute prea mult, din simplul motiv că această

distincție însăși este de multe ori discutabilă și că este nevoie de o cu totul altă abordare. Pentru că, dacă literatura ar fi văzută doar ca un tip de scriere creativă și imaginativă, atunci ar însemna că istoria, filosofia sau științele naturale sunt necreative și lipsite de componenta imaginativă. Consecința așadar a celor spuse mai sus ar fi că imaginarul și creativitatea, deși definesc în esență literatura, nu-i sunt totuși suficiente și că, dincolo de ele, ar trebui să fie vorba și despre un mod straniu de folosire a limbajului. În cadrul acestei teorii, literatura este un tip de scriere care, pentru lingvistul ruso-american Roman Jakobson, reprezintă *„o violență organizată asupra limbajului comun”*[9], literatura modificând și intensificând limbajul comun, deviind în mod sistematic de la vorbirea cotidiană. Deci, conform formaliștilor ruși (din rândul cărora face parte și criticul amintit), *„discursul literar înstrăinează sau alienează vorbirea obișnuită și astfel, paradoxal, ne ajută să interiorizăm experiența într-un mod mai intens și mai intim.”*[10] Limbajul literaturii ar fi așadar o sumă de abateri de la normă, un fel de violență lingvistică, iar literatura un tip aparte de limbaj, definit prin opoziție față de limbajul comun. Această definiție este însă și ea deficitară, pentru că, a identifica o abatere presupune găsirea normei față de care aceasta constituie o deviere, or, aici, iarăși nu se poate găsi un punct de vedere unic și absolut. Totuși, putem conchide că, dacă în literatură se acordă atenție mai mult felului în care vorbim decât realității descrise, înseamnă că literatura este un fel de limbaj autoreferențial, un limbaj care vorbește despre sine, acesta fiind prin excelență un discurs non-pragmatic, ea (literatura adică) neavând un scop imediat, ci referindu-se la o stare generală de lucruri. Dar, dacă înțelegerea non-pragmatică a discursului este inerentă literaturii și cosubstanțială ei, atunci rezultă de aici că literatura *nu poate fi definită în mod obiectiv* și că definirea ei, **depinde de felul în care alegem să citim** (s.n.), *nu de natura a ceea ce este scris.*[11]

Și prin aceasta am ajuns din nou la ideea menționată mai sus, conform căreia existența operei este, practic, legată de cea a cititorului mai mult chiar decât de cea a autorului ei. Dar, deși pare o concluzie mulțumitoare, ea are o consecință devastatoare: înseamnă că putem renunța pentru totdeauna la ideea că literatura ar fi o categorie obiectivă. În acest caz, orice poate deveni literatură, așa cum orice a fost considerat în mod consecvent literatură prin excelență – Shakespeare, de exemplu – ar putea înceta să mai fie privit astfel. Iar dacă mai luăm în calcul și factorul social, admițând că *valoarea* este un termen tranzitiv ce se referă la ceva prețuit de anumiți oameni în anumite situații (conform unor criterii și scopuri subiective), atunci ne putem imagina posibilă o lume, o societate viitoare, căreia Shakespeare să nu-i mai spună nimic. Eagleton crede că ar fi o *„dovadă de închistare”* a nu lăsa deschisă această posibilitate care ar putea fi „rezultatul unei evoluții umane.” Această referire forțată la Shakespeare și mai apoi la Homer, scandaloasă aparent, nu face decât să ajute autorul în ducerea la bun sfârșit a teoriei sale pe care o împrumutăm aici în demonstrarea principiului enunțat: *„Homer al nostru nu este Homer al medievalilor și nici Shakespeare al nostru nu este cel al contemporanilor săi. Este mai curând vorba despre faptul că fiecare perioadă istorică și-a construit un alt Homer și un alt Shakespeare conform propriilor interese și a găsit în textele lor aspecte pe care să le aprecieze sau nu, care nu au fost mereu aceleași. Cu alte cuvinte, toate operele literare sunt rescrise cel puțin inconștient, de către toate societățile care le citesc. Într-adevăr, nu există lectură a unei opere care să nu fie și o rescriere a ei.”* [12] Cât privește pericolul ca opera lui Shakespeare sau a lui Homer să nu mai fie considerată literatură, Paul Cornea ne asigură că nu se va întâmpla niciodată asta, căci *„…experiența umană ne obligă să admitem că operele literare care dispun de un anume coeficient de perenitate îl datorează însușirii de a vorbi convingător de marile teme ale destinului uman (…) întrucât depășesc specificările locale, atingând generalitatea structurilor antropologice.”*[13]

Note:

1. Paul Cornea, *Delimitări și ipoteze. Comunicări și eseuri de teorie literară și studii culturale*, Ed. Polirom, Iași, 2008, p. 121.
2. Ibidem, p. 122.
3. Ibidem, p. 123.
4. Umberto Eco, *Cititorul model*, în *Lector in fabula. Cooperarea interpretativă în textele narative*, Ed. Univers, București, 1991, p. 90.
5. Umberto Eco, *Confesiunile unui tânăr romancier*, Ed. Polirom, Iași, 2011, p. 43.
6. Roland Barthes, *Moartea autorului*, studiu reprodus în culegerea *Teoria literaturii. Orientări în teoria și critica literară contemporană,* Editura Universității București, 2005, p. 85.
7. Tzvetan Todorov, *Definiția poeticii*, în *Poetica. Gramatica Decameronului*, Ed. Univers, București, 1975, p. 39.
8. Terry Eagleton, *Teoria literară*. O introducere, Ed. Polirom, Iași, 2008, p. 15.
9. apud Terry Eagleton, op. cit. p. 16.
10. Terry Eagleton, op. cit., p. 18.
11. Ibidem, p. 23.
12. Ibidem, p. 27.
13. Paul Cornea, *Introducere în teoria lecturii*, Ed. Minerva, București, 1988, p. 57.

Constantin Tănase. *Sanctuarul de zgură*

Dumitru Anghel
scriitor

Volumul de proză scurtă *„Sanctuarul de zgură”,* Editura Tipo Moldova, Iași, 2016, 640 de pagini, semnat de scriitorul Constantin Tănase, adună 29 de povestiri, schițe și nuvele în cunoscuta colecție *„Opera Omnia”,* întregind palmaresul său de creație literară, după debutul cu placheta de versuri *„Primejdia melancoliei”,* Editura „Porto-Franco”, Galați, 1998, urmată de *„Atracție paronimică”* (versuri), Editura „Scriptor”, Galați, 1999; *„Seducția uitării”* (versuri), și *„Taina șarpelui”* (proză), ambele la Editura „Arionda”, Galați, 2001.

Revine impetuos, după 15 ani, cu un op masiv construit pe o publicistică incitantă și convingătoare despre un univers socio-uman de o tulburătoare autenticitate în paginile lunare ale revistei *„Dunărea de Jos”,* dintr-o rațiune ușor polemică, cu pagini situate în retrospectivă, dar cu certe repere de exactitate și de ficțiune, îmbinate armonios spre o finalitate din zona literaturii epice culte. Particularitățile stilistice ale acestei proze, venită din aria publicistică, sunt adecvate *cauzei* „speței” abordate, pe linia melodică a unei intervenții *la bară,* pe ceremonialul *unui proces civil,* cu inculpați, cu martori și cu tot Completul de judecată, adică exact în *roba* justițiară, cu care avocatul-scriitor Constantin Tănase intervine în *contencios* și convinge prin pledoaria narațiunii realiste, din care hotărâtoare sunt elementele localizabile și o temporalitate anume: „Cu solda primită în Afganistan, Marius Berteanu a reușit să cumpere prăvălia polonezului Iaroslav Jelinscki de la intersecția străzilor Primăverii și Griviței” („Amintiri despre Dida”, p. 269). Prin cantonarea în mediul real, concret, convingător și determinant, „Norocul i-a surâs de două ori. Întâi, atunci când a călcat pe o mină antipersonal și s-a ales doar cu anchilozarea piciorului drept, în timp ce camarazii săi din patrulă au murit toți...” (p. 270). Scriitorul „atacă” orice subiect, de la întâmplări erotice, povești amoroase cu șmecherie și amestecă destinul personajelor sale într-o pastă cremoasă de situații la limita minimă dintre adevăr și ficțiune, dintre moral și conjunctural comportamental.

Dar și *un stil* între ironie subtilă, de calitate, și sobrietatea unei moralități revendicative, indusă din preceptele controlate de „etica magna” ale indubitabilului *„Lex dura sed lex”,* care are „cuminția” suspectă a unui „malpraxis” venit dinspre politica dosarelor contrafăcute și a delațiunii: „După cum se poate constata, fără putință de tăgadă, din interceptările convorbirilor telefonice...” („Despre confuzie”, p. 364).

De regulă, conflictul epic începe abrupt iar întâmplarea este gândită ca o pledoarie cu detalii-argument, iar tot șicul narativ se naște din diferența exagerat speculată dintre motivele conflictului și atitudinea personajelor. Elementele de ficțiune rămân dominante la limita umorului și a unui banal exacerbat, ca în cazul amănuntelor picante din „biografia” Linei, personajul *picaresc* din jurul haldei de zgură, care a adunat atâția nepricopsiți ai soartei, din prima nuvelă, care a dat și titlul cărții. Un conflict banal, o situație ternă, evenimente fără orizont capătă consistența unui *roman polițist,* pe care prozatorul Constantin Tănase îl direcționează spre „un final de... Operetă”.

Personajele schițelor și nuvelelor din „Sanctuarul de zgură” au identități și comportamente indecise, se învârt în cercuri și situații care nu încap în obișnuit, chiar și atunci când sunt poziționate conflictual și temporal pe fondul unor evenimente ca Revoluția din Decembrie 1989, condimentate cu situații

demne de „proza fantastică", ca în schița „Silueta albastră". Prozatorul Constantin Tănase sfidează deliberat normele prozei *„clasice"* și-și pliază motivele epice pe un... „altceva" (cuminte și verificat de o literatură consacrată!), de care nu se împiedică, pentru că are propriile reguli, o anume încrâncenată dorință de a-și impune *maniera* proprie și, în ciuda unui *„recul"*, pe care-l poate simți cititorul obișnuit cu tehnica literară consacrată, *„plusează"* și-și protejează stilul, asumându-și nonșalant riscul de a inova într-un domeniu al teoriei și tehnicii literare, în care parcă n-ar mai fi nimic de spus! Își asumă chiar și *riscul* unor teme de-o banalitate sfidătoare, de parcă s-ar juca de-a *„literatura absurdului"*, ca-n secvențele din *„Cântăreața cheală"* a clasicului în domeniu, membrul Academiei franceze, Eugène Ionesco, și nici nu se teme că n-ar putea fi luat în serios!

O poveste... absurdă, în sensul banal de dicționar, cu un președinte de bloc și tevatura, absurd de banală, cu locatarii, care nu-și plătesc întreținerea, și cu povești de dragoste la limita moralei elementare, idile de mahala, onomastică și ifose fără acoperire, „indigestii" T.V. și fantasmagorii propagandistice, ca în nuvela *„Necontenita repetare"* (pp. 55-108), convingătoare din titlu...

Constantin Tănase n-are nicio oprelițe... tematică, pentru că este stăpân pe un repertoriu de motive literare, de artificii și mijloace prozodice, și trece fără vreo avertizare la un alt subiect: *Mafia;* mafia siciliană, pe care o prezintă cu date și elemente specifice, și-și modifică radical parametrii narativi, cu incantații ușor liturgice și cu iz de „cod de procedură penală", pentru scene fierbinți, „fără perdea", asezonate unei teme legate de clanuri mafiote libere de orice constrângeri morale, pe structura unui scenariu de film-acțiune, din care nu lipsește nimic din „recuzita" lingvistică, mai ales, onomastica inconfundabilă: Don Giuliano, Carmine Lolordo, ucigașul de profesie Maranzano, Alessandro Teranova; la care îl alătură pe Pompiliu Acatrinei, pripășit într-un mediu ostil după „libertățile" introduse de U.E., din nuvela *„Purgatoriul"* (pp. 109-164), o autentică tevatură „în stil italian".

Desigur, doar un „intermezzo", un „respiro" tematic, pentru că prozatorul se întoarce la laitmotivul de... „amvon juridic" al subiectelor schițelor și nuvelelor sale, cărora le-ar fi putut direcționa amploarea spre un *roman polițist* sau spre un *scenariu de film de acțiune* (cu prestațiile actoricești ale unor Steven Seagal, Jean-Claude van Damme, Arnold Schwarzenegger...), deși înclin să cred că opțiunea moral-juridică a domnului Constantin Tănase s-ar îndrepta spre *libretul* unui spectacol muzical cu ritmul incitant al baletului *„Gayaneh"*, de Aram Haciaturian, iar secvența coregrafică *„Dansul săbiilor"* s-ar potrivi mai bine accentelor verbului și sentințelor sale juridice, din schițele *„Un erou offshore"* (pp. 165-194), *„Vremea viselor"* (pp. 217-232) etc.

Nu putea rata o temă din zona jurnalismului cotidian pe ideea globalizării și a nuanțelor sale internaționaliste: tineretul, cu tot ceea ce a însemnat aderarea la U.E. și *„marșul triumfal"* spre Europa Liberă, modernă și prosperă, ori la NATO, cu participarea soldaților români la „premiera" europeană a destrămării Iugoslaviei sau pe fronturile din Afganistan, Irak sau Siria. Cu scene terifiante de pe fronturile de luptă ale soldaților români, care n-au nicio legătură nici cu dragostea de țară și nici cu ideea de... patriotism, ușor compromis prin exces de zel, fără acoperire.

Teme de o stringentă actualitate, la ordinea zilei, de pe *„piața zvonurilor"*, din paginile ziarelor și din *„dezbaterile"* canalelor T.V., din discuțiile oamenilor de rând, din tramvai sau de la metrou, se găsesc în paginile schiței *„Agronomul"*: „Nuuu, domnilor, tălmăcea un altul. Omul i-a deranjat pe cei de la putere și ăia vor să-l scoată din ecuație. Alții au făcut-o mai abitir decât el și nu i-a verificat nimeni, necum D.N.A.-ul sau DIICOT-ul sau, mă rog, serviciile, care după cum se știe, acționează..." (*Op. cit.*, p. 291).

Mie mi se pare că totul seamănă cu „bâlciul" frământărilor și confruntărilor de la vârful Puterii, războiul dintre *Guvernul P.S.D.* și *Cotroceni* din zilele noastre, pe care prozatorul le-a anticipat cu mult timp înainte de a junge cartea sa la tipar: „Aici greșește statul român. Ăștia nu trebuie băgați la pușcărie. Se irosesc banii contribuabililor pe fundul lor, cazare, mâncare, condiții civilizate (televizor, net etc.), ba uneori CEDO obligă sus-zisul stat să le plătească zeci de mii de euro, daune morale, pentru că li s-au încălcat drepturile..." (p. 292).

Aminteam mai sus despre *stilul* imprevizibil al prozatorului Constantin Tănase. De la problematica majoră din schița *„Agronomul"*, cu un nucleu emoțional-imaginativ și previzibil în

planul consecinţelor social-poltice, care merg, după opiniile îngrijoraţilor, până la „război civil" şi destabilizare, în schiţa „*Maica Amalia*", de mică întindere, doar câteva pagini, „*atacă*" probleme legate de „cea mai veche meserie din lume", iar „*cazul*" este rezolvat în litera de lege a unei morale în derivă şi după practicile seculare în speţa juridic-etică prin convertirea şi aplecarea spre cele sfinte ale unei prostituate, ca nişte Variaţiuni rococo de Niccolò Paganini, pentru echilibru dintr-o viziune esenţialmente parodică, în registru minor, cu adăugiri de nuanţe. Trece rapid la lucruri serioase şi grave, pentru că proza realist-acuzatoare din schiţele-clişee, semnată de Constantin Tănase are toate datele „*spectacolului*" ideatic şi mediatic al politicii româneşti din zilele noastre, ca o perpetuare aproape de păgubos şi uşor vulgar, şi cu atât mai combativă, în ciuda postării în spaţiul ficţiunii epice, deşi „recuzita" scriitorului se păstrează în limitele „scenariului" grotesc al unei politici cu nuanţări de... iarmaroc, pe fondul disputei dintre factorii politici primordiali în opoziţie. Direcţionată epic pe „*vremuri noi*", cu cele mai multe întâmplări petrecute după „*Dominoul*" politico-ideologic al deceniului IX din secolul trecut, tematica prozei domnului Constantin Tănase se întoarce surprinzător spre un alt moment de referinţă din *Istoria* revoltelor, protestelor şi revoluţiilor din „*cronica*" de împotrivire a poporului român, Răscoalele ţărăneşti de la 1907, de parcă „*un spiriduş*" al opoziţiei i-ar zgândări apetitul pentru astfel de orizonturi literare: „Deşi trecuseră mai bine de trei ani de la înăbuşirea în sânge a Marii Răscoale Ţărăneşti de la 1907, tribunalele înfiinţate ad-hoc tot mai pronunţau pedepse grele (şi nedrepte) pentru..." („Frânturi dintr-un veac şi ceva", p. 373); cu o singură şi ironică concluzie: Istoria se repetă în secolul XXI!

Scriitorul-jurist se întoarce la universul tematic al prozei sale, păstrându-se în aria imediată a întâmplărilor din „sala paşilor pierduţi" cu un *caz* ceva mai izolat, personajul Mâţă, infractor din zona folclorului cu haiducii de altădată, dar *sentinţele* şi toată „regia" narativă se păstrează intacte pe coloratura nuanţată stilistic a sălilor de judecată contemporane („Judecătorul de Pace", pp. 405-426). Şi, din nou, un intermezzo, şi tematic: „Despre poetul şi romancierul Neculai Amariei nu s-a ştiut mai nimic până la vreo douăzeci de ani de la moartea sa" („Nebunul", p. 441), şi stilistic, pe note discordante, ca un *andantino* din „Appassionata" beethoven-iană, în care domnul C. Tănase părăseşte coloratura publicistică a prozei sale şi urmează linia epicului obiectiv şi clasic şi-şi proiectează acţiunea şi personajele într-o lumină simbolică de ritual, cu o notă de individualitate a modernului.

Tot în această componentă stilistică, am remarcat, dincolo de opinii şi de comportament, în afara limitelor Codului Penal, o preferinţă a scriitorului pentru un tip de ironie de-o manieră care convinge prin contrariu; o persiflare inteligentă, şi caustică şi uşor nevinovată, mai de succes decât pledoaria din sala de judecată, cu o valoare expresivă cu aparenţa unei gratuităţi convingătoare: „Dacă eşti prost, stai acasă, şi-a justificat Felea gestul său contrar eticii ciobăneşti ancestrale" („Nepedepsiţii", p. 463).

Prozatorul Constantin Tănase are, stilistic vorbind, un registru epic propriu, ferm prin precizia caracterizării personajelor şi prin acceptarea integrală a realului refuzând prejudecăţi; un soi de libertinaj lexical, care păstrează contactul cu realitatea, chiar mici armonii subtile din zona umorului - de care aminteam mai sus - finalizate într-o literatură spontană, în exclusivitate a sa. Uneori, sfidează regulile prozei consacrate, confiscând coeficientul de elitism prin argumente pe aceeaşi ritualică melodic-convingătoare, cu argumentele bunului simţ, cu o eleganţă verbală şi o logică gramaticală spontană, iar riscul asumat, pe care „*nu i-l amendez*", l-a salvat pe scriitorul Constantin Tănase de la banalitate şi manierism.

Prozatorul Constantin Tănase se detaşează tranşant de *juristul* practicant, cenzurat şi nevoit să păstreze o anume „*robă*" de magistrat, pentru că stilul scriitorului responsabil i-a impus o marjă de abatere de la deontologia Palatului Justiţiei şi l-a determinat să se păstreze în limitele normelor Teoriei literare din „Codul de Procedură" al Istoriei Literaturii Române contemporane.

În consecinţă, stilul literaturii domnului Constantin Tănase este inconfundabil, poate fi receptat de la primele cuvinte, de la prima propoziţie sau frază, ca după un prim acord muzical, când după primul semn al baghetei dirijorului şi la primele acorduri sunt recunoscute de ascultători „Rapsodia I" de George Enescu sau Uvertura la opera „Oberon", de Carl Maria von Weber.

Leonard Matei – „În dialog cu al treilea”

Octavia Floricică
scriitoare

A vorbi despre un volum de poezie nu înseamnă a spune adevărul absolut despre omul care a scris poezia, ci reprezintă doar expunerea unei viziuni personale și, desigur parțiale, despre impactul poeziei asupra mea. Deci, voi vorbi despre viziunea mea asupra poeziei lui Leonard Matei. Ca și Camil Petrescu, explicând fluxul memoriei și subiectivitatea amintirii, trebuie să subliniez faptul că viziunea mea corespunde propriilor mele informații despre univers, unei atitudini existențiale personale și unor valori proprii. Măsura potrivirii și corespondențele dintre universul meu și al poeziei vor stabili dacă demersul critic va fi un exercițiu de admirație sau de neînțelegere, acceptare sau refuz. Nu înseamnă însă că opinia mea reprezintă adevărul absolut, ci, așa cum am mai spus, doar adevărul meu.

Titlul volumului, *În dialog cu al treilea*, preia titlul unei poezii, a 20-a din cele 41 de poeme cuprinse în volum. Fiind ultima poezie a primului ciclu, am putea spune că și situarea ei aproape de mijlocul volumului (poemul *Frumusețe*, asupra căruia voi reveni, reprezintă centrul absolut), îi subliniază importanța. Este o artă poetică modernă, aparent departe de crezul poetic blagian: „Eu nu strivesc corola de minuni a lumii/ și nu ucid/ cu mintea tainele, cele-ntâlnesc în calea mea/ în flori, în ochi, pe buze ori morminte.../...căci eu iubesc și ochi și flori și buze și morminte”. Aparent doar departe, deoarece sunt mai dificil de sesizat relațiile dintre eul poetic, lume și poezie, în absența unui eșafodaj filozofic, precum *Trilogia cunoașterii* a lui Lucian Blaga. Probabil că el există, deoarece poetul menționează că a petrecut un timp în singurătatea unui spațiu mental închis cu Wittgenstein, filozof austriac, autor al unui *Tratat logico-filozofic*, în care oferă o viziune originală asupra posibilităților comunicării. Chiar dacă nu ar exista explicații filozofice pentru o anumită viziune poetică asupra universului, imposibilitatea aparentă a decodării realității este proprie literaturii moderne, care își asumă condiția lui Iona, din piesa lui Marin Sorescu. Iona se află într-o situație similară, fiind în același timp unul și doi, ego și alter ego, în dialog cu al treilea, un Dumnezeu-voce, care, poate, nu există decât ca oglindire subiectiv exterioară a eului multiplicat în proiecții de sine.

Poemul are trei strofe inegale cu versuri lungi segmentate și elaborat situate în pagină, conform unor tehnici ale proiectului pictopoeziei imaginat de Victor Brauner și Ilarie Voronca, numai că încărcăturii de imagini picturale, realizate prin colaje geometrizate diferențiate de culori și reliefuri, îi corespund mari intervale albe, în cadrul cărora cuvintele capătă dimensiuni spațiale, reconfigurând limbajul poeziei prin

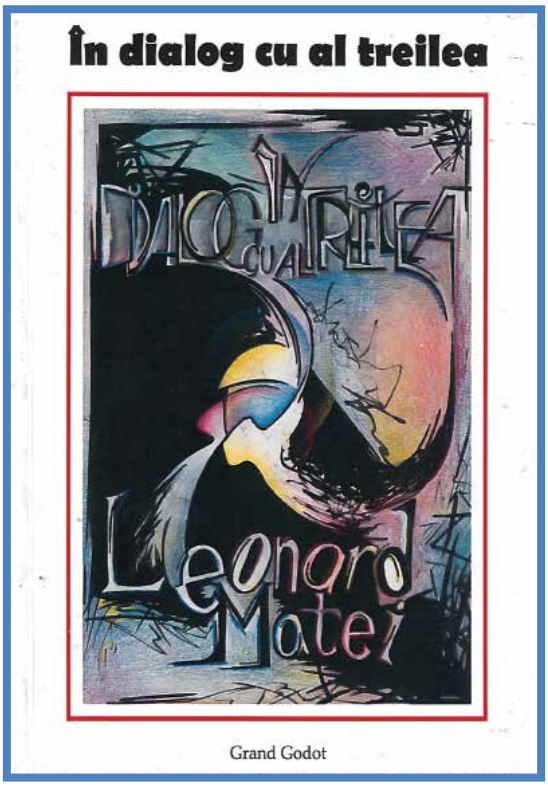

corelarea cu un cod nonverbal. Lipsa unei imagini picturale concrete ca fond al cuvintelor, precum în pictopoezia citată, permite indeterminarea voită a planurilor poemelor, ale căror versuri plutesc imobile peste imensitatea unui spațiu lipsit de repere, el însuși obiectivat. Pagina albă nu mai este doar suportul neutru al poeziei, ci devine parte a sa, realizând un dialog între formă și spațiul dislocat de ea, între cuvânt și tăcere. Spațiul alb capătă astfel valoare simbolică, fiind depozitarul unui fluid cosmic opac, cu care cuvântul intră într-o relație secretă, rămasă ermetică pentru al treilea, care este, în cazul acesta, cititorul. Raportul dintre tăcere și cuvânt creează tentația de a descifra înțelesurile intervalelor albe pentru a înțelege semnificația formei verbale, imprimate cu negru. Cred că poemele se visau caligrafiate, pentru că numai astfel frumusețea aranjamentului grafic ar fi putut fi integral dezvăluită, rivalizând/ armonizând cu substanța mesajului, transmițând ideea și emoția ocultate de verb.

Absența punctuației și a majusculelor, cu excepția numelor proprii și a menționărilor simbolice, oferă posibilitatea unei frazări diferite, caracteristică a discursului oracular, care permite adevărul simultan al enunțurilor contrarii. Discursul se reconfigurează, devine multiplu, flexibil. Privind mai atent structura versurilor, se poate observa, totuși, că segmentarea intervine pentru a izola o subordonată sau un element sintactic secundar - atribut, complement - în spațiul de dedesubt, procedeul preluând uneori funcția virgulei.

Poemul se constituie ca un dialog al vocilor lirice, căci primul, al doilea și al treilea nu au formă și substanță iconică. Dacă adverbul atunci (cu sensul în această situație) poate crea impresia că primul și al doilea se află în același plan, căci al doilea oferă o soluție de rezolvare a impasului existențial, integrându-se, printr-o altă metaforă, în condiția existențială a celuilalt, al treilea pare să fi depășit momentul de criză, având acces la un alt tip de cunoaștere, indiferentă și impersonală. Există însă și posibilitatea ca vocile să ne parvină din planuri spațiale și temporale îndepărtate unele de altele și de noi, și să alcătuiască un dialog prin juxtapunere doar în percepția noastră umană, dependentă de coerență și sens. Eul liric este indeterminat, el poate fi oricare dintre cele trei voci lirice, suma lor ca individualitate multifațetată sau cel care ascultă vocile, cel pe care nu îl vedem. Una dintre voci, prima în ordinea poemului, își manifestă saţietatea față de condiția existențială, alcătuită din cercuri de gânduri care apasă saturnian ființa umană. A doua voce reia, în cadrul unei alte metafore închise - cercurile concentrice ale copacilor, ideea captivității omului în propria-i viață. Cercuri gânduri, cercuri de tăceri, imposibilitatea libertății: respir printr-o trestie goală, în prima strofă. Cercuri vegetale, marcând vârstele succesive, și lama fierăstrăului stând dreaptă, verticală, precum trestia goală, în secvența a doua. E o dublă viziune a încarcerării ființei umane: plăsmuire acvatică, apele-gânduri ale Dunării, care refuză să curgă și stau atârnate și plăsmuirea vegetală a cercurilor din trunchiul copacilor. Dacă, în prima secvență lirică, nu există decât soluția supraviețuirii, în a doua apare posibilitatea dispariției din sângele acesta. Pare a fi o situație similară celei a lui Iona, aflat în succesive burți de pește sub un orizont închis, structurat de pești care s-au înghițit unul pe altul. Cuțitului cu care Iona face o fereastră și o altă fereastră în burțile celor doi pești, înainte de a înțelege că ieșirea în exterior este imposibilă, îi corespunde lama fierăstrăului tăind cercurile copacilor, pentru a descoperi că numai trăgându-ne de picioare putem dispărea din propria condiție. Drumul e bun, direcția e greșită, spusese Iona. Al treilea, cel pe care nu îl vedem când vorbește sau nu îl putem vedea niciodată, oferă imaginea absenței tuturor condiționărilor, a dispariției contrariilor într-un virtual nonspațiu și nontimp. Imaginea e departe însă de a fi paradisiacă în sens creștin, fiind creată prin opoziții negative la materialitatea vieții: „nu e nevoie de porturi/ nu vom acosta nicăieri/ nici de corăbii și nici de apă". În schimb, vom avea acces la Tot și ne vom putea striga fără a ne cunoaște numele. Dincolo de singurătatea omului în viață și de uimitoarea lui capacitate de a se autoiluziona, de a plăsmui sensuri și semnificații pentru fiecare dintre faptele sale și ale celorlalți, nu ne rămâne decât cu o sumă de monologuri aparținând unor voci lirice care se întrepătrund în urzeala universului. Interesant este însă că, cel puțin pentru mine, bucuria existenței, fie ea materială și încătușată, nu dispare la final de poem. Există în această dispunere logică de virtualități existențiale un exces de intelect, care contrazice viața, și o instanță superioară, Al treilea, Zeu sau Dumnezeu, care o valorizează prin opoziție.

Cinema

OSCARLAND 2017, Amintiri predictibile despre la, la, la…

Adrian Buzdugan
scriitor

Nu-i un an rău, dar nici unul extraordinar, în care să-ţi pară rău că filme grozave trebuie să piardă. Nu-i nici un an sărac, ca 2008 sau 2009, dar nici vreun an colosal în care nici să nu bănuieşti cine poate câştiga dintre *The Hurt Locker*, *Avatar*, *District 9*, *Inglourious Bastards* şi *Up*. Ca de obicei, problema e că se vor bate mere cu pere, struguri cu micşunele, westernuri cu filme de război, SF-uri cu musicaluri... Din punctul ăsta de vedere, parcă mai aşezate sunt Globurile de Aur care măcar împart ograda în două, drame şi comedii (plus musicaluri).

Sunt toate şansele ca Oscarul pentru cel mai bun actor în rol principal să-i fie acordat lui Casey Affleck pentru rolul din *Manchester by the Sea*. Deja a luat tot ce se putea lua cu rolul debusolatului şi dezabuzatului unchi care se vede pus în ingrata situaţie de a avea grijă de nepotul său: Globul de Aur, Bafta, Critics' Choice. Dacă ar fi să fim drepţi, schimele lui Cassey Affleck nu bat însă prestaţia absolut impecabilă a lui Denzel Washington din *Fences*, iar dacă ar fi să luăm în calcul şi slăbiciunile pe care le avem faţă de un actor sau altul, personal, statueta i-aş băga-o în buzunar lui Viggo Mortensen, care îşi joacă perfect rolul de tată-Captain Fantastic. Una peste alta, toţi actorii îşi merită nominalizarea la această categorie, totuşi, chiar dacă *La La Land* va porni tăvălugul şi va lua Oscar după Oscar, greu de crezut că Ryan Gosling le va sufla premiul celorlalţi. Marele absent, Jake Gyllenhaal, pentru rolul din *Nocturnal Animals*.

O altă categorie la care premiul e ca şi adjudecat, cea mai bună actriţă într-un rol secundar va fi numită Viola Davis pentru *Fences*, în care îi dă perfect replica lui Denzel Washington, film teatral despre micile/marile drame ale unei familii cu venituri extrem de modeste din America anilor '50. Nu ştiu dacă *Fences* va lua şi premiul pentru cel mai bun scenariu adaptat, n-am văzut/citit piesa lui August Wilson. Dintre nominalizate, am citit doar povestirea *Sory of Your Life* a lui Ted Chiang pe care se bazează scenariul lui *Arrival*, aşa că aici nu mă pot pronunţa. Am văzut însă că au fost preferate până acum *Lion*, după *A Long Way Home* a lui Saroo Brierley şi mai sus pomenitul *Arrival*.

În schimb, e ceva mai greu de zis cine va lua Oscarul pentru cel mai bun actor în rol secundar. Îl poate lua – pe merit – Mahershala Ali pentru rolul (principal, şi nu secundar, aş zice eu) din *Moonlight*, un tânăr care a fost silit să o ia pe căi greşite, îl poate lua – deşi cam pe nedrept – şi Dev Patel pentru rolul din *Lion*, un tânăr care încearcă să-şi găsească familia, eu, cu subiectivitate maximă i l-aş da lui Jeff Bridges, care îl mai merita de-atâtea alte ori, de la *Starman* la *True Grit*, de la *K-PAX*, la *The Fisher King* etc.

Cea mai bună actriţă în rol principal pare a fi (nu am văzut prestaţiile tuturor nominalizatelor) Emma Stone, care aruncă în joc multă emoţie şi sensibilitate. Încă nu am văzut *Loving*, nici *Jackie* – mă aştept ca Natalie Portman să nu dezamăgească –, iar *Florence Foster Jenkins* nu mi-am propus să-l văd în viitorul apropiat. Meryl Streep, cred că e singurul lucru în care sunt de acord cu Donald Trump, e totuşi o actriţă supraapreciată, îi preţuiesc atitudinea civică, politică, dar parcă ar trebui să-şi dea seama şi singură că unii dintre membrii Academiei de Film o nominalizează doar pentru că există.

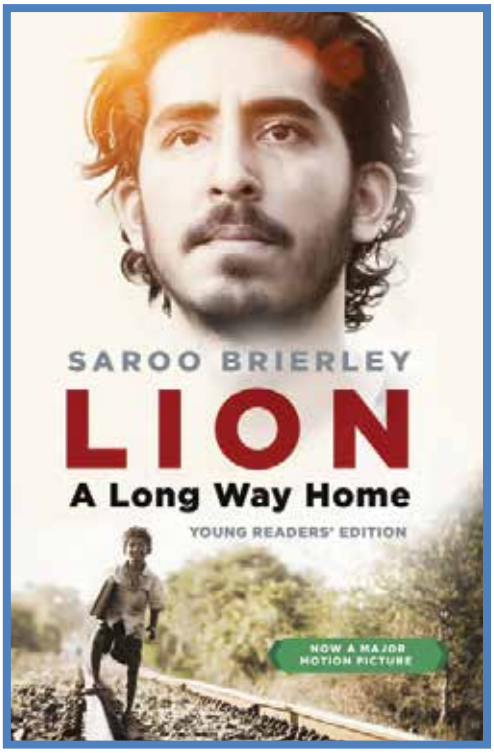

Întorcându-ne pe teren solid, cea mai bună regie este cea semnată de Damien Chazelle. Nominalizat și acum doi ani pentru *Whiplash*, un fel de pereche dramatică a lui *La La Land*, greu de crezut că Chazelle va pierde în fața vreunuia dintre ceilalți patru regizori nominalizați. Lui Mel Gibson îi reușesc câteva minute cutremurătoare în *Hacksaw Ridge*, dar sunt doar câteva minute, Barry Jenkins (*Moonlight*) și Kenneth Lonergan (*Manchester by the Sea*) nu reinventează nicicum drama unui personaj, iar Denis Villeneuve (*Arrival*) nu ar putea fi decât o surpriză, oricât de bun ar fi scenariul, efectele speciale, sunetul, e totuși un film de acțiune, care urmează cu sfințenție regulile, tiparul.

Cel mai bun film va fi *La La Land*, un musical pe care, sincer să fiu, inițial n-am mizat mai nimic. Are culoare, muzică bună, e expresiv și îndeplinește cu prisosință menirea celei de-a șaptea arte, te scoate din realitate oferindu-ți o alta, e unul din musicalurile care fac istorie. Are un început slăbuț, dar contrabalansat de o recuperare pe final cum de mult nu am mai văzut, povestea din poveste mi-a adus aminte cumva de povestioara (tristă) de la începutul lui *Up* (2009). Vă las să-i descoperiți singuri intriga și celelalte elemente pentru care va lua Oscar, cel mai bun scenariu original, cea mai bună muzică, cel mai bun cântec (*City of Stars*) etc. *La La Land* va fi marele câștigător al celei de-a 89-a ediții a Premiilor Oscar. Ce filme pierd din start acest premiu: *Fences*, mult prea teatral, *Lion*, la un moment dat plictisitor, *Manchester by the Sea*, veridic, dar tern, previzibil, *Hell or High Water*, prea simplist, *Hacksaw Ridge*, cu eroul prea la vedere, film segmentat în două părți distincte, după tipicul filmelor „cu de toate", și cu dragoste, și cu război, *Arrival*, deși bun e lipsit de alonjă – și cum n-a luat Oscarul *Mad Max Fury Road* în 2016, *Gravity* în 2014, *District 9* sau *Avatar* în 2010 etc. nu va lua nici el –, *Hidden Figures*, care în mod evident nu e de categorie grea, deși s-ar fi dorit a fi. *Moonlight* ar putea fi o surpriză, dar sper să rămână la această categorie, „ar putea", „ar fi putut fi".

La desen animat, cel mai posibil *Zootopia* va fi considerat filmul anului, *Kubo and the Two Strings* parcă se vrea prea „artistic", e puțin cam încâlcit, amestecă în mod ciudat seriosul cu amuzantul, *Moana*, deși viu colorat, cu un personaj teribil de simpatic, Maui, intră în clișeu. Nu am văzut încă *La Tortue rouge* și *Ma vie de Couragette*, aflate în competiție. Interesante sunt și scurt metrajele *Piper* (Pixar) și *Borrowed Time* (Quorum Films).

De asemenea, nu am văzut încă toate filmele care se bat la categoria Cel mai bun film străin, dar *Un om numit Ove* spuneam de ceva vreme că merită văzut, personajul Ove stă bine de tot pe picioarele lui, *Toni Erdmann*, care-ar fi trebuit să mă sensibilizeze pentru că e înmuiat bine de tot în minimalismul românesc, se vorbește în limba română, sunt scene filmate în București etc. nu pot decât să-l trec la categoria supraestimate. Un costum fabulos, o proteză ilară, prea puțin pentru o peliculă de 160 de minute! Marele absent, ciudatul *Elle*.

Ziua Internațională a Cărții și a Dreptului de Autor și Ziua Bibliotecarului din România

La inițiativa UNESCO, începând cu anul 1995, se sărbătorește pe întreg mapamondul, în data de **23 aprilie**, „**Ziua Internațională a Cărții și a Dreptului de Autor”**, având drept scop promovarea lecturii, publicării și a drepturilor de autor, încurajarea și atragerea tinerilor spre bibliotecă, spre carte și lectură.

De fapt, originea acestei sărbători este mult mai veche: în Spania, în această zi, fetele primeau flori, iar băieții cărți. Astăzi, toate țările omagiază în data de 23 aprilie, carte și pe toți cei care îi slujesc cu credință - autori, editori, bibliotecari, cititori și librari. Cu ocazia acestei zile, Biblioteca Județeană „V.A. Urechia” a organizat o serie de manifestări, în colaborare cu cele două asociații profesionale din care face parte.

Întrunirea profesională a Asociației Bibliotecarilor din România (ABR)– Filiala Galați

Asociația Bibliotecarilor din România, Filiala Galați împreună cu *Biblioteca Județeană „V.A. Urechia”* și *Biblioteca Universității „Dunărea de Jos”* au organizat, pe data de 19 aprilie 2017, ora 11^{00}, în Sala Senatului din incinta Universității „Dunărea de Jos” o întrunire profesională cu tema: *Bibliotecile: integrare, inovație și informare pentru toți*.

Au fost susținute următoarele lucrări:

1. Gabriela Istrate (Biblioteca „V.A. Urechia” Galați) – *Pe aripi de poveste – proiect cultural*;
2. Mihaela Bărbulescu (Biblioteca Universității „Dunărea de Jos” Galați) – *Aspecte privind sociologia lecturii;*
3. Lica Gherghe (Liceul Teoretic „Dunărea” Galați) – *Promovarea imaginii Bibliotecii în comunitatea locală prin implicarea în proiecte educaționale*.

Au fost decernate următoarele premii: **Irina Hâncu** (Biblioteca „V.A. Urechia” Galați) – *pentru întreaga activitate*; **Lica Gherghe** (Liceul Teoretic „Dunărea” Galați) – *pentru merite deosebite în folosirea tehnicilor noi de abordare a lecturii*; **Ligia Pîslaru** (Biblioteca Universității „Dunărea de Jos” Galați) – *pentru implicarea în activitatea științifică din domeniul biblioteconomic.*

Bălan Dorina,
președinte, Filiala Galați a ABR

Întrunirea profesională a Asociației Naționale a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România (ANBPR) – Filiala Galați

În data de 21 aprilie 2017 a avut loc, în Sala „M. Eminescu” a Bibliotecii Județene „V.A. Urechia” Galați (BVAU), consfătuirea județeană anuală a bibliotecarilor din bibliotecile publice ale județului Galați, prilej de a discuta despre activitatea ANBPR în anul 2016.

D-na Geta Eftimie, director adjunct și vicepreședinte ANBPR Galați, a subliniat în discursul său proiectele ANBPR, precum și stadiul implementării lor la nivelul BVAU.

Dl. dr. prof. Zanfir Ilie, managerul Bibliotecii, a făcut o incursiune în principalele realizări ale BVAU în anul 2016 și a punctat câteva proiecte care se vor desfășura în anul 2017.

Cu această ocazie organizația profesională ANBPR Galați a acordat următoarele premii: dnei Cecilia Manolescu, BS, pentru activitățile organizate pentru copii și tinerii cititori; dnei Luminița Goleanu, BS, pentru îndrumarea colectivului de bibliotecari de la Fundația AJ; dnei Catrina Căluian, BS, pentru activitatea de catalogare și prelucrare a documentelor și promovarea activității profesionale în ABR; dnei Tena Bezman, BS, pentru implicarea în proiectul „Oameni în memoria Galațiului”; dnei Camelia Bejenaru, BS, pentru promovarea colecțiilor speciale ale BVAU; dnei Silvia Macovei, bibliotecar la Biblioteca Comunală Valea Mărului, pentru debut în profesie; dlui Spiridon Dafinoiu, BS, pentru întreaga activitate în slujba bibliotecii.

Au fost supuse dezbaterii următoarele lucrări:

- Salonul Literar „Axis Libri”, componentă a brandului cultural omonim – Dorina Bălan, Adi George Secară;
- Activitatea de voluntariat în BVAU – Letiția Buruiană;
- Biblioterapia – Iulia Lazăr;
- Promovarea imaginii BVAU prin acțiuni destinate copiilor – Maricica Târâlă-Sava;
- Modalități de promovare a colecțiilor speciale ale bibliotecii: Incunabule din colecțiile Bibliotecii „V.A. Urechia”- Camelia Bejenaru.

Dr. prof. Zanfir Ilie,
președinte ANBPR

Şedinţa Consiliului ştiinţific al Bibliotecii Judeţene „V.A. Urechia” Galaţi
martie, 2017

În data de 28 martie 2017, la Biblioteca Judeţeană „V.A. Urechia” a avut loc o nouă întrunire a Consiliului ştiinţific, care a fost constituit şi îşi desfăşoară activitatea în conformitate cu art. 55 al Legii nr. 334/2002, Legea bibliotecilor. Acesta este alcătuit din personalităţi gălăţene din diverse instituţii de cultură, învăţământ şi administraţie şi are rol consultativ în domeniul cercetării ştiinţifice, al activităţilor culturale şi în dezvoltarea colecţiilor. Ordinea de zi anunţată a inclus: prezentarea Raportului Consiliului ştiinţific pentru trimestrul I 2017, înaintarea propunerilor de activităţi pentru trimestrul al II-lea 2017 şi aprobarea acestora cu completările rezultate în urma dezbaterilor.

La întrunire au fost prezenţi 15 membri plini şi supleanţi ai Consiliului ştiinţific. Şedinţa a debutat cu urările de *bun venit!* adresate participanţilor de către prof. dr. Zanfir Ilie, directorul Bibliotecii „V.A. Urechia”. Managerul a semnalat modificările care au avut loc în structura Consiliului ştiinţific: includerea ca membri a dlui Bacalum Silviu, director general al Direcţiei Generale de Relaţii Publice, Evenimente Publice, Managementul Documentelor, în cadrul Primăriei Galaţi şi a dnei Dima Camelia de la Inspectoratul Şcolar Judeţean Galaţi, ca urmare a plecării dlui Dima Cristian, consilier local şi director al Fundaţiei „Andreeana Juventus” şi respectiv a lect. univ. dr. Crânganu Nicoleta, Inspectoratul Şcolar Judeţean Galaţi.

Directorul a prezentat ordinea de zi, apoi s-a trecut la discuţii şi propuneri.

Managerul a expus Raportul Consiliului ştiinţific pe trimestrul I al anului 2017, apoi a punctat cele mai importante realizări ale Bibliotecii „V.A. Urechia” din perioada precedentă, începând cu menţionarea apariţiei principalelor publicaţii editate sub egida Bibliotecii - *Axis Libri, Asociaţia, Buletinul Fundaţiei Urechia, Anuarul ştiinţific al Bibliotecii „V.A. Urechia”, Anuarul evenimentelor culturale.* A fost evidenţiată ultima apariţie editorială care valorifică fondul de documente deţinute în cadrul colecţiilor speciale – lucrarea *Incunabule din colecţiile Bibliotecii „V.A. Urechia”*, care prezintă publicului interesat 12 dintre cele mai valoroase documente moştenite de Bibliotecă de la fondatorul acesteia, Vasile Alexandrescu Urechia, cărţi apărute în faza de leagăn a tiparului, înainte de anul 1500.

Dr. prof. Zanfir Ilie a menţionat că toate aceste apariţii editoriale nu ar fi fost posibile fără munca colectivului profesionist al Bibliotecii, ele reflectând multitudinea de cunoştinţe şi de informaţii pe care le-a acumulat fiecare.

Managerul a adus la cunoştinţa auditoriului că *Festivalul/Târgul Internaţional al Cărţii „Axis Libri”*, extensie a brandului omonim, se va desfăşura în acest an în perioada 14-18 iunie, perioadă în care se va redeschide şi *Biblioteca Estivală* şi *Grădina cu cărţi*, precum şi *Tabăra de creaţie Axis Libri* şi cele două cluburi de vacanţă: *Clubul curioşilor* şi *Cafeneaua culturală*. În aceeaşi ordine de idei, şi-a exprimat îngrijorarea cu privire la resursele financiare alocate achiziţiei de carte, care nu au fost repartizate în bugetul de venituri şi cheltuieli al instituţiei la nivelul celor care au fost solicitate, fiind insuficiente în comparaţie cu anii

anteriori. Ca prioritate a instituției rămâne și înființarea Filialei Nr. 5 „Hortensia Papadat-Bengescu", pentru care încă se caută soluții.

Cu privire la propunerea scriitorului Theodor Parapiru de a se înființa un post local de televiziune în care să fie mediatizate principalele activități culturale ale BVAU, managerul a menționat că a discutat cu conf. univ. dr. Negoiță Valerică-Cătălin și că un impediment ar fi obținerea licenței de funcționare, dar ar fi ideal să se realizeze și să se difuzeze săptămânal emisiuni cu activitățile care au loc la Bibliotecă.

Scriitorul Theodor Parapiru a apreciat în mod deosebit asocierea care există în plan național între Biblioteca „V.A. Urechia" și brandul Axis Libri, fapt care acordă dimensiune culturală spațiului nostru. În acest context, a adresat felicitări pentru activitatea întregului colectiv al Bibliotecii, precum și pentru buna coordonare de către directorul instituției.

În legătură cu *Istoria/Antologia literaturii de la Dunărea de Jos*, dl. Parapiru a remarcat că propunerea a fost deja realizată prin apariția *Dicționarului scriitorilor gălățeni,* elaborat de dr. prof. Zanfir Ilie. În continuare, și-a exprimat nemulțumirea în privința colaborării cu Universitatea „Dunărea de Jos". În aceeași ordine de idei, a constatat o creștere calitativă a activității Bibliotecii.

Dr. prof. Zanfir Ilie a ținut să aducă două clarificări în urma celor spuse de dl. Parapiru: în primul rând, consideră că nu este vetustă propunerea elaborării *Istoriei/Antologiei de la Dunărea de Jos* și că se vor găsi resursele financiare necesare demarării proiectului; în al doilea rând, colaborarea cu Universitatea este din ce în ce mai vizibilă și există o deschidere a acesteia și un sprijin permanent pentru proiectele culturale ale Bibliotecii. Deficitară, în schimb, este colaborarea cu Universitatea Danubius, dar există intenția de a face demersuri pentru remedierea acestui lucru.

Dr. Gheorghe Bugeag a felicitat întreg personalul Bibliotecii pentru activitățile culturale și pentru impactul lor în comunitatea gălățeană. De asemenea, a apreciat întreaga activitate culturală a Bibliotecii, dar în mod deosebit trimiterea de cărți în bibliotecile de peste Prut.

Dl. Victor Cilincă a ridicat problema scriitorilor gălățeni de marcă din diaspora, întrebându-se dacă s-a studiat ceva în legătură cu aceștia.

Dr. Gheorghe Bugeag l-a asigurat că s-a discutat acest lucru în ședința din cadrul Consiliului Local și s-a dat aviz pozitiv. În aceeași ordine de idei, a menționat că nu toate hotărârile pot fi respectate, așa cum nu s-a putut respecta hotărârea privind schimbarea numelui segmentului de stradă care trece prin fața Bibliotecii – în Vasile Alexandrescu Urechia – din cauza faptului că acest lucru ar necesita schimbarea cărților de identitate ale tuturor locatarilor, lucru foarte dificil de înfăptuit.

Dl. Tanascov Florențiu de la Anticariatul Cronos a menționat că în luna februarie a vizitat la Parma o expoziție cu vânzare de carte veche, unde erau exemplare valoroase, tipărite în jurul anului 1500, la prețuri convenabile (între 200-500 euro / exemplar), dar nu a putut achiziționa nimic din cauza problemelor pe care le-ar fi întâmpinat la vamă. În legătură cu posibilitățile Bibliotecii de a obține și alte venituri, a întrebat dacă Atelierul Legătorie execută lucrări și pentru public, contra cost, iar directorul instituției a confirmat acest lucru. În continuare, dl. Tanascov a propus o reeditare a hărții Galațiului și a unor ghiduri bilingve, idee primită cu interes de către managerul Bibliotecii. O altă propunere interesantă a fost aceea a imortalizării sub diverse forme de manifestare a statuilor din oraș, oferind ca exemplu timbrele editate altădată, care prezentau reproducerea în imagine a acestor sculpturi tridimensionale.

În încheiere, dr. prof. Zanfir Ilie a mulțumit celor prezenți pentru implicarea activă în discuții și a transmis tuturor sincere urări de sănătate, o primăvară frumoasă și Sărbători Pascale fericite, cu multe realizări, alături de cei dragi!

Consiliul științific al Bibliotecii „V.A. Urechia"

Zanfir Ilie la 65 de ani

Colectivul Bibliotecii Județene „V.A. Urechia” Galați dorește să fie, stimate Domnule Director, dar mai ales dragă Omule Zanfir Ilie, lângă dumneavoastră la sărbătoarea aniversării zilei de naștere, când o cifră plină de semnificaţii se rotunjește!

Sunteți exemplul nostru de bine, profesionalism, corectitudine, dar mai ales prietenul nostru ori de câte ori avem nevoie, sunteți modelul atât de gazdă primitoare pentru nume celebre ale culturii românești și străine, cât și de oaspete, când problemele instituției o impun.

V-ați dedicat o mare parte din viață construcţiei și cultivării valorilor culturale românești, promovării culturii românilor de pretutindeni, tradiţiei și identităţii naţionale, dar aţi luptat și pentru valorile locale, pentru a fi cât mai cunoscute și mai apreciate! Activitatea biblioteconomică și de animație culturală a fost cunoscută la nivel național și internațional datorită eforturilor susținute, depuse de Domnia Voastră.

Pentru toate acestea, dar și pentru multe altele, ne plecăm cu deosebit respect în fața dumneavoastră, vă mulțumim și vă asigurăm de toată considerația și recunoștința!

DOMNULE ZANFIR ILIE, Om al Cetăţii Cărţii de la Dunăre, vă urăm din tot sufletul nostru zile senine, inspiraţie, mulţi ani frumoși, multă sănătate și să rămâneți cât mai mult timp alături de noi, pentru că bibliotecarii au nevoie de luptători ca dumneavoastră!

LA MULŢI ANI, Domnule Director!

◊◊

La mulţi ani!

Există o credinţă veche potrivit căreia, atunci când ne naştem, ni se deschide o carte cu paginile albe și noi și prin tot ce împlinim în viaţa noastră, ne scriem propria poveste care va rămâne drept mărturie a trecerii noastre pe pământ. Pentru un bibliotecar, asocierea propriei vieţi cu o carte este cea mai potrivită și mai onorantă asociere.

Domnul Ilie Zanfir începe să scrie cea de-a 65 filă a existenţei sale și poate avea deja o apreciere personală asupra cărţii ca întreg. Și eu, din exterior, pot avea, de asemenea, o părere personală și subiectivă asupra unor pagini profesionale din viaţa Dlui Director. Venit destul de târziu în domeniul biblioteconomic, dar fără a fi străin de domeniul cultural, Dl. Ilie Zanfir și-a asumat cu multă ambiţie și pasiune responsabilitatea de a redefini identitatea unei instituţii emblematice pentru orașul Galaţi. Încet, încet, biblioteca a devenit mai vie, mai bogată, mai vizibilă la nivelul orașului și la nivelul ţării. Apoi am început să observ și bibliotecarii care sunt tot mai prezenţi la manifestările de specialitate, la cursurile de specializare, în publicaţiile domeniului. Biblioteca Judeţeană „V.A. Urechia” a devenit cu adevărat un spaţiu comunitar și Dl. Director poate avea mulţumirea că și-a îndeplinit misiunea asumată. În cartea vieţii domniei sale, Biblioteca „V.A. Urechia” rămâne un capitol cu totul special, realizat cu multă pricepere și pasiune și în condiţii „grafice” deosebite.

La ceas aniversar, îi urăm Dlui Ilie Zanfir, multă sănătate, bucurii, împliniri profesionale și personale și multe proiecte pe viitor!

La mulţi ani!

Prof. univ. dr. Elena Tîrziman, Universitatea din București

◊◊

Zanfir Ilie – 65 de ani

Propunându-mi să scriu câteva rânduri despre domnul Zanfir Ilie, la acest moment aniversar, mi-au venit în minte cuvintele celebrului chirurg sud-african, Christiaan Barnard, autor, în 1967, al primului transplant de cord, care, la reproșul unora că își face prea multă publicitate, spunea că este nedrept ca numai sportivii și actorii de cinema să fie cunoscuți. Oare de ce oamenii de știință, savanții nu s-ar face mai bine știuți când

contribuția lor la binele umanității este infinit mai importantă? spunea marele om de știință. Sigur, făcând reducția necesară, ce știe lumea despre domnul Zanfir Ilie? Prea puțin față de cât de multe a făcut omul acesta. Este suficient să-i citim C.V.-ul și vom vedea cine este cu adevărat Zanfir Ilie. Un om cu două doctorate, unul în filologie și un altul în jurnalism, cu specializări în străinătate, scriitor, eseist și jurnalist, manager al uneia dintre cele mai reprezentative biblioteci publice din România – iată doar o filă din personalitatea sa complexă. Oare câtă lume îl cunoaște astfel? Prea puțină și e păcat. Câți dintre directorii de bibliotecă îi stau alături? Prea puțini, pentru că domnul Ilie este un om modest, iar comunitatea bibliotecară românească, din păcate, nu-și cultivă personalitățile. Domnul director Ilie a făcut o mulțime de lucruri. În mai puțin de zece ani, a format la Biblioteca „V.A. Urechia" o adevărată „școală de bibliotecari", acum semnificativ afirmată pe plan național. Editează în condiții grafice excelente o revistă de cultură bibliologică, *Axis Libri*, în care publică, alături de articole de biblioteconomie, materiale de cultură generală cu aplecare îndeosebi spre tradiția gălățeană. Din 2009, organizează un târg anual al cărții și un salon literar. A întemeiat o editură și a deschis o minilibrărie. A organizat la Galați Conferința Națională a Asociației Bibliotecarilor din România, una care rămâne drept reper în istoria ABR. Și ceea ce nu trebuie uitat este integrarea autentică a Bibliotecii „V.A. Urechia" în viața orașului, prin variate forme de apropiere de cititori. După exemple străine de succes, a înființat filiale în locurile cele mai neașteptate, dar unde era șansa să întâlnească publicul cititor, cum ar fi gara orașului, loc în care a deschis o foarte frumoasă bibliotecă.

Domnule Director Zanfir Ilie, veți împlini curând o vârstă, vârsta înțelepciunii depline, a maximei lucidități. Este doar o vârstă! Abia de aici încolo va trebuie să vă împliniți marele proiect, acela de a edifica noul imobil al bibliotecii, proiect pe care îl aveți în minte – sunt sigur – sub toate detaliile. Abia atunci, după inaugurare, aveți dreptul să vă opriți. Până atunci *rămâneți pe baricade*, cum se spune, Galațiul și lumea bibliotecarilor au atâta nevoie de dumneavoastră!

În numele comunității bibliotecare – ca unul dintre veteranii acesteia – vă urez multă sănătate și noi succese spre deplina împlinire profesională și gloria biblioteconomiei românești!

Prof. univ. emerit Mircea Regneală, Președinte de onoare al ABR

◇◇

La ceas aniversar

...Ce este viața: spirit sau materie? Omul se întreabă aceasta pe parcursul întregii sale existențe. Dar, copilăria este vremea jocului, tinerețea este vremea revoltei, iar maturitatea este vremea acțiunii ferme. Totul este acțiune, totul este frământare, deci *viața este materie*, căci materia este într-o continuă mișcare, concluzionează el. Vine, totuși, o clipă, o singură clipă, *o clipă a iluminării*, când omul realizează că materia este animată de spirit. *Și viața lui se schimbă*...

...Trece, acum, de la timpul acțiunii la vremea înțelepciunii, de la o mișcare continuă la cizelarea gândurilor, de la transformarea lumii exterioare la armonizarea lumii sale interioare...

Paradoxal, pentru mulți, omul – pe care-l cunoșteau - a devenit mai slab, dar pentru el, trecerea de la gândirea rece la căldura sufletului îi conferă o tărie nemaiîntâlnită și nebănuită.

Drag prieten, *clipa aceea a venit*. Pentru tine, poate a existat dintotdeauna... Noi așteptăm ca, *de acum înainte*, să ne împărtășești frumusețea înțelepciunii, să ne învălui în rațiune și simțire...

...Ce este viața? Vom ști, oare, vreodată?!...

Prof. univ. Ion Voncilă, Universitatea Dunărea de jos Galaţi

◇◇

Pași prin cenușa bibliotecii din Alexandria

Întâlnești în viață mulți oameni, unii sunt simpli trecători, umbre care curg continuu pe drumul vieții tale, unii îți sunt tovarăși de drum, alții îți sunt prieteni, iar alții, mult mai puțini, îți sunt învățători.

Domnule ZANFIR ILIE, dumneavoastră sunteți un învățător pentru mulți dintre noi, un învățător și un părinte în același timp.

Fiecare om își are destinul lui, al dumneavoastră a fost acela de a fi managerul unei biblioteci cu o bogată istorie, istorie pe care o scrieți și acum, filă cu filă, împreună cu cei care vă sunt și v-au fost alături în anii ce au trecut.

Nu sunteți un bibliotecar, sunteți Bibliotecarul, cel care a făcut din meseria lui o artă, arta de a da strălucire unei biblioteci, și care are acea calitate rară de a fi o oglindă pentru cei din jur, oglinda care reflectă tot ceea ce este mai bun în noi și nu am avut curajul să scoatem la suprafață.

Destinul dumneavoastră v-a condus pașii prin cenușa bibliotecilor trecutului către o altă bibliotecă, construită pas cu pas, a cărei întreagă complexitate o vor vedea doar cei ce o vor moșteni.

La mulți ani!

ing. Mioara Voncilă, şef serviciu Biblioteca Universitară „Dunărea de Jos” Galaţi

◇◇◇

Ziditor de carte, Zanfir Ilie!

Cetatea Cărții gălățene, ctitorită de marele Român Vasile Alexandrescu Urechia, al cărei nume îl poartă, și-a diversificat și îmbogățit patrimoniul, și-a multiplicat și înnobilat locațiile cu nume înveșnicite în cultura gălățeană și românească: Costache Negri, Grigore Vieru și Paul Păltănea. Astăzi, Axis Libri al Bibliotecii „V.A. Urechia” a devenit un adevărat brand cultural național: Revistă, Festival Național de Carte, Salon Literar, Editură, Librărie, Tabără de creație, avându-l ca inspirator și edificator pe Zanfir Ilie. Astfel, cazul marelui cărturar Urechia – *Cărțile nu sunt făcute pentru un om, ci pentru toți laolaltă* – și-a găsit un urmaș pe măsură în persoana lui Zanfir Ilie, un excelent manager, un pasionat de carte și de activism cultural.

La cei 65 de ani, urez lui Zanfir Ilie sănătate deplină și un călduros „La mulți ani!”, pentru a putea oferi gălățenilor dragostea lui zidită în litera cărților.

Prof. Ghiță Nazare, directorul revistei „Școala gălățeană”

◇◇◇

Și, precum a căutat el Dunărea, și Dunărea l-a căutat pe el...

Cine-l cunoaște bine pe Zanfir Ilie ar trebui să se apere cât poate mai bine de mânia lui. Pe cât de mult iubește valorile de mare rang ale locului, Dunărea, Galaţiul, cărţile, biblioteca, semenii, teii, palatele urbei, strada Domnească, statuile și fântânile arteziene, Faleza și sălciile ei mlădioase, parcurile și casele Domnului, pe atât de iute se aprinde împotriva neadevărului, a falsităţii și a celor care sunt tentaţi să trișeze. Despre toate bogăţiile văzute și nevăzute ale orașului a scris el cu patos și august respect în eseurile sale danubiene, pe care aud că le va urca în curând la rang de legendă și de mit. Și să nu credeţi că dragostea neasemuită pe care și-o exprimă el pentru Dunăre este doar o declaraţie strict formală, de conjunctură. O broderie de simple coincidenţe i-a marcat profund destinul: a absolvit liceul („Alecsandri”) pe care se străduise să-l înfiinţeze V.A. Urechia și în care marele cărturar a fixat primul cuib al marii biblioteci ce-i va purta numele, iar, când a ajuns directorul acesteia, a trebuit să urce an de an, zi de zi, treptele fostei Comisii Europene a Dunării, fluviul adoraţiei sale. Și precum a căutat el Dunărea, și Dunărea l-a căutat pe el... I-a dedicat lui Urechia una dintre frumoasele sale cărţi, iar acum, la 65 de ani, ridică ceremonios pălăria în faţa patronului său întruchipat în bronzul ocrotit de foșnetul de brazi ce străjuiesc marele palat al cărţii, după cum noi, toţi cei care îl cunoaștem cu adevărat pe Zanfir Ilie, ne-o ridicăm în faţa lui și a tot ceea ce a înfăptuit și va înfăptui încă. La mulţi ani, Zanfir Ilie!

Ion Manea, scriitor și jurnalist

◇◇◇

Zanfir Ilie și universul cuvintelor

Într-o lume a confuziei și a răsturnării valorilor, orientările culturale postdecembriste, de largă respiraţie, pe care le manageriază, cu imens succes prof. dr. Zanfir Ilie, pot deveni repere fundamentale.

Lucrările sale de publicistică îl situează în primele rânduri ale cercetării și istoriei literare contemporane, dar și ale memorialisticii locale, cu alonjă directă în spaţiul naţional și internaţional, prin bagajul consistent de informaţii având caracter de referinţă despre publicaţiile culturale postdecembriste, dar și despre Oamenii Dunării care s-au încumetat să se afirme în acest areal, prin creaţii proprii din cele mai diverse, acoperind toate genurile literare și toate categoriile de beneficiari.

Filologul, cercetătorul, dublat de directorul unei prestigioase instituţii de cultură, cum este Biblioteca Judeţeană „V.A.Urechia” și-a asumat această misiune aproape sacră, de a oficia și a transmite clar și convingător realitatea, fără concesii, fără ambiguităţi, fără judecăţi de valoare și fără ***parti-prisuri***, subliniind importanţa acestui demers de specialitate și pentru ceilalţi autori din spaţiul dunărean de la Mila ’80.

Într-un cuvânt, prof. dr. Zanfir Ilie este sufletul culturii naţionale din această parte a lumii, străjuită de fluviul care ne apără și ne binecuvântează cu apa lui străveche.

Mulţi ani să ne trăiască, adevărata comoară spirituală!

Cezarina Adamescu, poetă

Dascălul Ghiță Nazare, la o frumoasă și istorică aniversare…

Ghiță Nazare este un dar pe care Galațiul l-a primit de la prea bunul Dumnezeu!

Este profesorul de istorie care nu numai că a făcut istorie în sistemul educațional gălățean, dar continuă, din fericire, să-și aducă tributul, atât în planul învățământului, cât și în ceea ce privește un sistem complementar, cel cultural…

Născut în ziua de 30 mai 1947, în satul Vizurești, comuna Buciumeni, județul Galați, și-a dedicat întreaga viață muzei Klio, fiind un legendar profesor de istorie. A fost un director la fel de bun al Casei Corpului Didactic Galați, între 1990-2008. Absolvent al Facultății de Istorie a Universității „Al. I. Cuza" din Iași (1970), între 2009-2011 a fost și inspector școlar. A fost redactor-șef și director al mai multor publicații: „Școala gălățeană", „Didactica Nova XXI", „Educație pentru fiecare". A înființat cunoscuta editură „Școala Gălățeană". A semnat peste 1000 de studii în reviste de specialitate și în presa culturală. Conduce cu har în continuare destinele revistei „Școala gălățeană", fiind și președintele Asociației profesionale cu același nume. În anul 2013 i-a fost decernat Premiul Revistei „Dunărea de Jos" pentru interviuri. Bun cunoscător al lumii culturale gălățene și a problemelor didactice, istorice, literare, științifice, Ghiță Nazare a realizat, ca martor implicat, interviuri incitante, în care au fost dezbătute idei de actualitate, adeseori cu valabilitate pe termen lung, ceea ce dă consistență scrisului său. Este un participant și colaborator activ în orice demers cultural local.

Iată opera domniei sale: *Contribuția județului Galați la Războiul pentru Independență 1877/1878*, Galați, 1977 (în colaborare); *Municipiul Galați. Album monografic*, Galați, 1999 (în colaborare); *Dialoguri despre educație*, Galați, 2000; *Coloanele spirituale ale cetății*, Galați, 2010; *Invitatul ediției – dialoguri despre educație*, Galați, 2012; *Casa Corpului Didactic Galați : Repere monografice*, București, 2015; *Dialoguri 50+1*, Galați, 2015; *Itinerarii spirituale: Istorie, educație, cultură*, Galați, 2015. Despre această operă au avut cuvinte elogioase personalități precum Theodor Parapiru, Ion Manea, Costică Neagu, Zanfir Ilie, Adi-George Secară, fiind prezent în monumentala lucrare coordonată de către criticul Ioan Holban, „Un dicționar al scriitorilor români contemporani", volumul al IV-lea.

Așa cum sublinia undeva eseistul Zanfir Ilie, „e de remarcat și de lăudat la Ghiță Nazare consecvența cu care a ținut la Galați interviul la înălțime, fiind singurul dintre oamenii scrisului care i s-a dedicat în întregime, publicând patru volume, unul după altul, cu o regularitate bine determinată și cu o modestie, ea însăși de admirat. În aria scrisului, numele său aproape că se confundă cu interviul, și, dacă vom pune unul lângă altul aceste realizări vom avea în față un fel de epopee a desfășurării celor mai importanți susținători de cultură și spiritualitate gălățeană, o radiografie vie a intelectualității locale, conectată național și gata oricând să se afirme mai mult decât a făcut-o vreodată în istorie. De aceea, Ghiță Nazare este și va fi cunoscut ca un bun consultant și diagnostician al vremii sale și nu vom exagera cu nimic afirmând că el a reușit să ne ofere o veritabilă istorie a clipei culturale gălățene, așa cum s-a trăit/derulat ea și cum s-a depus în aceste vremuri, cu câte eforturi și cu câtă trăinicie, de către oamenii culturii, în clepsidra impasibilă a vremii."

Mulți ani frumoși și spornici domniei sale, unul dintre colaboratorii noștri cei mai dragi!

Redacția AXIS LIBRI

Judt, Tony. Europa: Marea iluzie (II)

traducere de Petru Iamandi

Petru Iamandi
traducător, conf. univ. dr. Universitatea „Dunărea de Jos" Galați

CRIZA STATULUI ASISTENȚIAL este astfel al treilea motiv pentru care Uniunea Europeană nu își poate proiecta realizările și promisiunile într-un viitor îndepărtat. Populația vest-europeană îmbătrânește. Începând cu mijlocul anilor 1960 tendința generală a fost mai puțini copii per familie, ajungându-se ca în unele țări, cu precădere Italia și Spania, populația să scadă. În Spania, rata natalității la mia de locuitori în 1993 era doar de 1,1, un minim istoric. Europenii trebuie să aibă grijă de un număr tot mai mare de persoane în vârstă, pe spinarea unui număr tot mai mic de tineri, dintre care mulți sunt șomeri. Un sistem generos de servicii sociale proiectat pentru economiile înfloritoare, unde un număr mare de tineri angajați satisfac nevoilor sociale ale unei populații relativ mici de bătrâni și bolnavi se află acum sub o presiune greu de suportat.

În Europa de Nord și de Vest populația în vârstă de și peste 65 de ani a crescut cu 12-17% (în funcție de țară) de la mijlocul anilor 1960. În plus, nici persoanele sub 65 de ani nu mai pot fi incluse automat în partea „productivă" a ecuației naționale: în Germania de Vest procentajul bărbaților între 60 și 64 de ani, care au primit ajutor de șomaj, a scăzut de la 72 la 44 în cele două decenii de după 1960; în Olanda cifrele au fost 81 și respectiv 58. Pe moment persoanele vârstnice neangajate sunt pur și simplu o povară greu de întreținut. Din clipa în care beneficiarii exploziei demografice de după Cel de-al Doilea Război Mondial vor începe să iasă la pensie (în jurul anului 2010), prezența unei populații vârstnice uriașe, frustrate, plictisite, neproductive și, în ultimă instanță, cu o sănătate precară, ar putea declanșa o criză socială majoră.

Majorității politicienilor europeni le este clar că susținerea unui stat asistențial, în forma lui postbelică, nu poate dura la infinit. Dificultatea constă în alegerea primului păgubit – numărul din ce în ce mai mic al contribuabililor sau numărul din ce în ce mai mare al beneficiarilor involuntari. Ambele grupuri pot vota. Până acum o combinație între obicei și bune intenții a fost în favoarea păstrării cât mai multor beneficii sociale. Numai că, în ultimii ani, un alt factor al dezbaterii privind „asistența socială" a amenințat să afecteze iremediabil decizia politică la nivel național – așa-zisa „problemă a imigranților".

CA REZULTAT AL IMIGRĂRII din fostele colonii și din bazinul mediteranean, în perspectiva unui exces de joburi într-o economie care absoarbe forța de muncă pentru a-și stimula creșterea rapidă, la începutul anilor 1960 Europa de Vest, pentru prima oară în acest secol, avea mai mulți imigranți decât emigranți. În 1973, un punct culminant al „prezenței străinilor" în Europa de Vest, CE plus Austria, Elveția, Norvegia și Suedia aveau aproximativ 7,5 milioane de angajați străini, dintre care aproape cinci milioane se aflau în Franța și Germania, reprezentând în jur de 10% din forța de muncă din ambele țări. De atunci, în ciuda unei scăderi dramatice a efectivelor, dat fiind că guvernele au limitat imigrația din motive politice și economice, prezența „imigranților" a rămas semnificativă. Potrivit datelor din 1990, aproximativ 6,1% din populația Germaniei, 6,4% din populația Franței, 4,3% din populația Olandei și 3,3% din populația Marii Britanii sunt reprezentate de străini. Aceste cifre nu îi includ pe imigranții naturalizați sau pe copiii străinilor născuți în țările respective, deși în unele țări – mai ales Germania – aceștia continuă să fie considerați străini și, în consecință, nu au drepturi civile depline.

În ultimii ani acești imigranți și copiii lor au devenit ținta resentimentelor și a temerilor populației „indigene", reacții alimentate și exploatate deopotrivă de politicieni moderați și extremiști. Franța e un exemplu edificator al gravității acestei situații. În mai 1989, 28% din susținătorii gaulliști ai lui Jacques Chirac s-au pronunțat „total de acord" cu ideile despre imigranți exprimate în programul Frontului Național condus de Jean-Marie Le Pen. În 1991, cifra era de 50%. Iar dacă votanții socialiști și

comuniști s-au arătat refractari la aceste idei, motivul e că un număr semnificativ dintre ei își exprimaseră deja loialitatea față de Le Pen: la alegerile prezidențiale din 1995, Le Pen a câștigat 30% din voturile clasei muncitoare angajate, candidatul socialist Lionel Jospin obținând doar 21%.

Astfel, la sfârșitul anilor 1980 o minoritate consistentă a votanților moderați din Franța nu a văzut nimic rău în a-și exprima aprobarea față de politicile care, cu douăzeci de ani în urmă, ar fi fost considerate inacceptabil de apropiate de fascism (printre propunerile de pe lista din noiembrie 1991 a lui Le Pen – „Cincizeci de măsuri împotriva imigrației" – se afla retragerea naturalizărilor acordate anterior, un act de injustiție retroactivă la care ultima oară apelase doar guvernul lui Philippe Pétain). În Austria, Partidul Libertății de extremă dreapta al lui Jörg Haider a primit 22% din voturi în alegerile naționale din 1995. Și în Germania au fost impuse restricții tot mai dure asupra „angajaților străini" și a altor așa-zișii imigranți „în propriul lor interes".

Politica imigrării nu va scădea în intensitate prea curând fiindcă migrațiile intra- și intercontinentale sunt din nou o caracteristică a societății europene, iar temerile și prejudecățile locale vor avea grijă ca imigranții să fie în continuare văzuți ca elemente disruptive și exploatabile politic. Persecuțiile din cursul deceniilor trecute, la care erau supuși imigranții polonezi, italieni sau portughezi, au încetat în cele din urmă pe măsură ce copiii lor, nediferențiați de religie, limbă sau culoare, s-au integrat în peisajul social. Aceste avantaje ale invizibilității fizice și culturale nu sunt la îndemâna celor care i-au succedat din Turcia, Africa, India sau Insulele Antile. În Europa aproape că nu există tradiția unei asimilări eficiente – sau, alternativ, a unui „multiculturalism" – când vine vorba de comunități cu adevărat străine. Imigranții și copiii lor îngroașă rândurile „învinșilor" în cursa pentru resursele limitate ale Europei de Vest.

Până acum „învinșii" din istoria postbelică a Europei au fost susținuți de sistemele complicate, costisitoare, ale ajutorului regional pe care Uniunea Europeană le-a înființat în și între țările membre. Acestea sunt o formă de asistență instituționalizată, menită să corecteze diformitățile pieții prin care belșugul și șansa de a accede la el s-au concentrat în zona bogată, de nord-vest, fără a se acționa prea mult pentru înlăturarea cauzelor acestei disparități. Europa de Sud, periferiile (Irlanda, Portugalia, Grecia), subclasa economică, și „imigranții" constituie astfel o comunitate a dezavantajaților pentru care UE este, pe de o parte, singura sursă de asistență – fiindcă, fără sprijin din partea Bruxelles-ului, o mare parte din Europa de Vest, de la comunitățile de mineri lăsate de izbeliște până la satele sărăcite, ar fi într-o situație și mai alarmantă – și, pe de altă parte, singura sursă de invidie și resentimente. Pentru că unde sunt învinși sunt și învingători.

PENTRU A VEDEA CUM LUCREAZĂ „EUROPA" pentru învingători trebuie doar să petreci câteva zile în triunghiul alcătuit de orașele Saarbrücken (Germania), Metz (Franța) și Luxemburg. Aici cetățenii prosperi din trei țări călătoresc liber peste granițele care aproape că au dispărut. Turiști, angajați, mărfuri, spectacole se mișcă liber dintr-un stat într-altul, printre limbile vorbite acolo, aparent fără să ia în seamă tensiunile și dușmăniile istorice care au marcat fiecare regiune în trecutul destul de recent. Copiii din partea locului continuă să crească în Franța, Germania sau Luxemburg și învață istoria potrivit programelor naționale, dar ceea ce învață nu mai corespunde foarte bine cu ceea ce văd. În general, așa ceva e de apreciat. Unirea firească a Saarland-ului cu Lorena s-a înfăptuit nu sub înaltul comandament german sau al unei armate franceze de ocupație, ci ca urmare a planurilor bine-intenționate ale Comisiei Europene. *C'est magnifique, mais ce n'est pas l'Europe*. Sau, ca să fim corecți, este „Europa", dar dintr-un unghi cu totul diferit. Căci, geografic vorbind, din ce este compusă *această* Europă? Care îi sunt capitalele și unde îi sunt instituțiile? Comisia și serviciul ei public se află în Bruxelles. Parlamentul și comisiile lui se întrunesc în Strasbourg și Luxemburg. Tribunalul European este la Haga. Deciziile cruciale privind aderarea altor state se iau în Maastricht, în timp ce acordul de armonizare a regulamentelor de trecere a frontierelor și de supraveghere a imigranților s-a semnat în orașul luxemburghez Schengen. Toate cele șase orașe, aflate la mică distanță unele de altele, se situează de o parte și de cealaltă a liniei care pornește din Marea Nordului până în Munții Alpi, linie care reprezenta principala cale de comunicare a monarhiei carolingiene din secolul IX. Aici, s-ar putea spune, este inima (unii ar putea adăuga sufletul) Uniunii Europene de astăzi. Dar amplasarea instinctivă, atavică (și calculată din punct de vedere politic), a acestor capitale moderne ale „Europei" ar trebui să aducă aminte, prevenitor, că ceea ce este adevărat despre Europa de azi s-ar putea să nu fie foarte nou, iar ceea ce e proclamat drept nou poate că nu e adevărat pe de-a-ntregul.

EXISTĂ ȘI O ALTĂ TRĂSĂTURĂ CIUDATĂ a Europei de azi. Câștigătorii ei, oamenii și locurile care s-au descurcat bine în cadrul Uniunii și își asociază prosperitatea cu o identitate accentuat europeană, pot fi cel mai bine caracterizați nu cu referire la state-națiuni ci la regiuni. Marile povești de succes ale Europei contemporane sunt Baden-Württemberg, în sud-vestul Germaniei, regiunea dintre Ron și Alpi din Franța, Lombardia și Catalonia. Trei dintre aceste „super-regiuni" (niciuna nu conține capitala țării) sunt grupate în jurul Elveției, ca și cum ar dori să scape de constrângerile asocierii lor cu regiunile mai sărace ale Italiei, Germaniei și Franței, ca să devină, prin proximitate și afinitate, mici republici alpine prospere. Prosperitatea și forța lor economică disproporționată sunt frapante. Regiunea dintre Ron și Alpi, împreună cu Parisul și suburbiile lui, asigură aproximativ o treime din PIB-ul Franței. În 1993, Catalonia a asigurat 19% din PIB-ul Spaniei, 23% din exporturile spaniole și un sfert din toate investițiile străine; venitul per capita a fost cu aproximativ 20% mai mare decât media pe toată Spania.

Regiunile bogate ale Europei de Vest au devenit tot mai interesate să se asocieze, direct sau prin instituțiile Europei. Și, inevitabil, acest interes le pune și mai mult în dezacord cu vechiul stat-națiune din care încă mai fac parte. Dezacordul nu e deloc nou. În Italia, nemulțumirea celor din nord că împart țara cu un sud „parazit" e o temă la fel de veche ca și statul însuși. Separatismul național flamand din Belgia, care a înflorit sub naziști și, din acest motiv, a fost mai mult pasiv după război, a fost alimentat în anii din urmă de declinul economic al Walloniei industriale; noi, flamanzii, se aude acum tot mai des, vrem nu doar egalitate lingvistică și administrație separată ci propria noastră identitate (non-belgiană) – și un stat propriu.

Revendicarea comună a separatiștilor, în Spania, Italia și Belgia, ca și în Slovenia și ținuturile cehe înainte de „divorțul de catifea", este următoarea: „noi" – cei din nord, harnici, plătitori de taxe, mai bine educați, diferiți din punct de vedere lingvistic și/sau cultural – suntem „europeni", în timp ce „ei" – cei din sud (mediteraneeni), rurali, înapoiați, leneși, subvenționați – sunteți mai puțin „europeni". Imperativul logic al unei identități „europene" care se distinge de vecinii indezirabili cu care împarte un stat este de a căuta un centru alternativ de autoritate, alegând Bruxelles-ul în dauna Romei sau Madridului. În aceste condiții, „Uniunea Europeană" face apel la o dezvoltare modernă cosmopolită împotriva limitărilor naționale învechite, restrictive și „artificiale".

Această atitudine explică, într-un fel, atracția deosebită pe care „Europa" o exercită asupra intelectualilor mai tineri din teritoriile respective. Cândva Uniunea Sovietică i-a atras pe intelectualii occidentali ca o combinație promițătoare de ambiție filosofică și putere administrativă; o parte din farmecul „Europei" se datorează aceleiași combinații. Pentru admiratorii ei, „Uniunea" este ultimul moștenitor al despotismului luminat al secolului XVIII. Căci, până la urmă, ce reprezintă „Bruxelles-ul" altceva decât o încercare reînnoită de a împlini idealul unei administrații universale, eficiente, lipsită de particularism și condusă de rațiune și statul de drept, pe care monarhii reformiști – Ecaterina cea Mare, Frederick cel Mare, Maria Theresa și Josif al II-lea – au năzuit s-o implementeze în țările lor șubrezite? Însăși raționalitatea idealului Uniunii Europene este cea care o recomandă unei clase de mijloc educate care, în est ca și în vest, vede în „Bruxelles" o evadare din practicile obtuze și înapoierea provincială – la fel cum avocații, comercianții și scriitorii secolului XVIII apelau la fețele princiare modernizatoare peste capul parlamentelor și dietelor reacționare.

Există însă și reversul medaliei, un preț care trebuie plătit. Dacă „Europa" înseamnă învingătorii, cine vorbește în numele învinșilor – „sudul", săracii, europenii disprețuiți, oropsiți, dezavantajați din punct de vedere cultural, educațional sau lingvistic, care nu trăiesc în triunghiurile bogăției de-a lungul frontierelor dispărute? Riscul e ca *acești* europeni să rămână cu „națiunea" sau, mai precis, cu naționalismul; nu cu separatismul național al catalanilor sau progresul prin forțele proprii al lombarzilor, ci cu statul secolului XIX ca bastion în calea schimbării. Din acest motiv, și fiindcă o legătură tot mai strânsă între națiunile Europei e practic improbabilă, e poate imprudent să insistăm asupra acestei probleme. Pledând pentru o apreciere mai rezervată a perspectivelor europene, nu doresc să sugerez că instituțiile naționale ar fi *prin definiție* superioare celor supranaționale. Dar trebuie să acceptăm existența națiunilor și a statelor și să fim conștienți de riscul pe care îl presupune neglijarea lor: mai curând sau mai târziu devin o resursă electorală pentru naționaliști.

(Va urma)

N.R.: Text din volumul CÂND SE SCHIMBĂ LUCRURILE. ESEURI 1995-2010, în curs de publicare la Editura Litera Internațional, București.

SUMAR

Cuprins

2017 – Anul omagial al sfintelor icoane, al iconarilor și al pictorilor bisericești și Anul comemorativ Justinian Patriarhul și al apărătorilor Ortodoxiei în timpul comunismului în Patriarhia Română Coperta 2
2017 - Titu Maiorescu - 100 de ani de la moarte Coperta 2

EDITORIAL

ZANFIR ILIE - Măria Sa, Cartea, în Cetatea Galaților 1

BIBLIO-BREVIAR

CAMELIA BEJENARU - O carte cu informații despre Țările Române Deshayes de Courmenin, Louis. *Voyage de Levant fait par le Commandement du roy en l'anée 1621 par Le Sr. DC.*, 1624 4
MIHAELA BĂRBULESCU - Unele aspecte privind sociologia lecturii 7
IULIA LAZĂR - Biblioterapia – vindecarea prin lectură 9
ADA TĂBĂCARU - Apariții editoriale la Secția pentru copii în sala Piticot 10
ANDREEA IORGA - Campania „Hai pe Net!" desfășurată în cadrul Secției Împrumut la Domiciliu pentru Adulți 11
CECILIA MANOLESCU - Pe aripile Poeziei și ale Francofoniei 12
LUMINIȚA GOLEANU - Biblioteca Municipală „Paul Păltănea", izvor nesecat de informații pentru orice vârstă 13
LIANA-MIHAELA NICULEȚ - Proiectul cultural „Pe aripi de poveste" 14
MARICICA TÂRÂLĂ-SAVA - Bătălia cărților - concurs național de lectură, Galați, 2017 15

SALONUL LITERAR AXIS LIBRI

SILVIA MATEI - Salonul literar Axis Libri, stagiunea de primăvară 2017 16

SALONUL LITERAR AXIS LIBRI: RECENZII

DORINA BĂLAN - Gurău, Gheorghe. *Ceremonii în travesti* Galați: Axis Libri, 2017 19
VIOLETA MORARU - Cilincă, Victor. *Țara de sub Picior: Cartea Verde a verzușilor* Cluj: Limes, 2016 20
LEONICA ROMAN - Melchisedec Ștefănescu, episcop. *Viața mitropolitului Antim Ivireanul. Notițe biografice și alte texte documentare și evocatoare* Galați: Editura Arhiepiscopiei Dunării de Jos, 2016 21
FLORICA ȘERBAN - Valegvi, Valeriu. *Până unde aruncă undița sufletul?* Iași: Opera Magna, 2017 22
ANDREI PARAPIRU - Tatu, Tudose. *Antihistorii de Galați* Galați: Sinteze, 2016 23
Rocsana Irimia, Bianca Mărgărit - Ionescu, Violeta. *Misterele Galaților* Galați: Centrul Cultural „Dunărea de Jos", 2017 24

SALONUL LITERAR AXIS LIBRI: EPIGRAME

IONEL JECU 26
IOAN FĂRCĂȘANU 27
VASILE MANOLE 28
GHEORGHE GURĂU 29

GALERIA DE ARTĂ

CORNELIU STOICA - Pictorul Sorin Manolescu 30

SUMAR

LOCALIA

ADRIAN POHRIB - Aplicarea Convenţiei de Armistiţiu din 12 septembrie 1944 Studiu de caz - relaţia dintre Poliţia oraşului Galaţi şi trupele sovietice de ocupaţie (III) 33
MARIUS MITROF - Comunitatea Turcă din Galaţi de-a lungul timpului (II) 36
ANA-MARIA CHEȘCU - Lucrări edilitare la Galați în perioada modernă. Străzi și drumuri (II) 39
EUGEN HOLBAN - Spiritualitatea ţărănească, arhaică, în perspectiva unei cercetări moderne Creaţia artistică ţărănească la cumpăna sensurilor 41
LETIȚIA BURUIANĂ - Albumul Armatei Române, 1873, o raritate bibliofilă din donația lui V.A. Urechia 44

PERSONALIA

MARIA STANCIU - Martiri și mărturisitori în închisorile comuniste: Nichifor Crainic, un Apostol al Cuvântului (I) 46

REFLECȚII DIALOGICE

GHIȚĂ NAZARE - Mariana Tomozei Cocoș - muzeograf, critic de artă, pictor 49

CUTIA DE REZONANȚĂ

PETRE MANOLACHE - Netimp 53
OCTAVIAN MIHALCEA - Poeme 54
SILVIA BITERE - Poeme 55
LUMINIȚA POTÎRNICHE - Poeme 57
LIVIU IULIAN COCEI - Reflecții, dubii, sentințe 58
ION MANEA - Conspiraţia iluștrilor defuncți (I) 60
ANGELA BURTEA - Amintiri nepieritoare 63

CONFLUENȚE CULTURALE

THEODOR PARAPIRU - „Abracadabra“ / „Abracadabra“ / „Mumbo Jumbo“ 65
VICTOR MAROLA - Orizontul binelui 66
LINA CODREANU - Caragiale „Lecturi umoristice” la Galaţi 67
FLORA MĂRGĂRIT STĂNESCU - Plăcerea de a scrie 69
CHRISTIAN W. SCHENK - Dana Borcea și... un bob de lumină - un argument - 71
RADU MOȚOC - Dreptul de autor. Începuturile 73
IONEL NECULA - Eminescologul Nae Georgescu revine (I) 75
IULIUS PREDUȘEL - Basarabia pe taraba de la București (I) 77
MIHAELA GALU - Cartea – măsura tuturor lucrurilor 79
DUMITRU ANGHEL - Constantin Tănase. *Sanctuarul de zgură* 81
OCTAVIA FLORICICĂ - Leonard Matei – „În dialog cu al treilea” 84

SCENA ȘI ECRANUL

ADRIAN BUZDUGAN - OSCARLAND 2017. Amintiri predictibile despre la, la, la… 86

EVENIMENT

Ziua Internațională a Cărții și a Dreptului de Autor și Ziua Bibliotecarului din România 88
Ședința Consiliului științific al Bibliotecii Județene „V.A. Urechia” Galaţi, martie, 2017 89
Zanfir Ilie - la 65 de ani 91
Dascălul Ghiță Nazare, la o frumoasă și istorică aniversare… 94

SEMNAL EDITORIAL

JUDT, TONY - Europa: Marea iluzie (II), traducere de Petru Iamandi 95

Editura „AXIS LIBRI”

a Bibliotecii Judeţene „V.A. Urechia” Galaţi

semnalează următoarele apariţii:

2016

Eseuri Danubiene vol. II: Galaţiul şi Dunărea / Zanfir Ilie
Cuvinte de metal / Aldyn
Oraşe întinse pe vârf de retină / Aldyn
Toamna Iguanei / Vlad Vasiliu
Lacrimi peste timp / Nicolae Mărunţelu
Te slăvesc în poezie / Nicolae Mărunţelu
Aripi de libelulă / Lidia Mihaela Necula
Frunza / Geanina Romila
Oameni în memoria Galaţiului: Aniversări 2015
Dicţionarul scriitorilor gălăţeni / Zanfir Ilie
ProBoholţ, ediţia a IV-a
Gastritele şi gastropatiile: o abordare clinică / Dan Botezatu
Pomul vieţii în cultura şi mitologia popoarelor turcice / Gulten Abdula-Nazare
Doi fii ai luminii: Monseniorul Vladimir Ghika şi Alexandru Lascarov-Moldovanu - înfrăţiţi întru Hristos / Livia Ciupercă
Uni-versuri: Antologie de poezie
Liricul, un discurs dificil / Dumitru Tiutiuca
Faţete ale istoriei: Studii, note şi articole de istorie/ Sorin Langu

2017

Bucătăreasa şi prezumţia de nevinovăţie, Vol. II, Torna, Torna, Fratre! / Grigore Postelnicu
Ceremonii în travesti / Gheorghe Gurău
Magia pietrei / Petru Todoran
Cartea copilăriei / Petru Todoran
Gardienii: Adevărul / Raluca Daniela Răghină
Emigranţii / Costel Crângan

N.R.: *În numărul următor vom prezenta informaţii privind desfăşurarea ediţiei a IX-a a Festivalului Internaţional al Cărţii„AXIS LIBRI”.*

Publicaţie editată şi realizată cu sprijinul financiar al Consiliului Local şi al Primăriei Municipiului Galaţi.

Lucrarea de artă grafică de pe coperta I a fost realizată de artistul **Gheorghe Andreescu**.

Director: **ZANFIR ILIE**
Redactor-şef: **Letiţia Buruiană**
Secretar general de redacţie: **Dorina Bălan**
Redactori: Silvia Matei, Camelia Toporaş, Violeta Moraru
Tehnoredactare: Sorina Radu, Cătălina Ciomaga
Ilustraţia revistei a fost realizată după colecţiile Bibliotecii Judeţene „V.A. Urechia” Galaţi.
Adresa: Galaţi, str. Mihai Bravu, nr. 16.
Tel: 0236/411037, Fax: 0236/311060
E-mail: axislibri@gmail.com; axislibri@bvau.ro
Web: http://www.bvau.ro/axislibri/
ISSN: 1844-9603

Revista **Axis Libri** este membră **ARPE** (Asociaţia Revistelor, Publicaţiilor şi Editurilor).

Responsabilitatea asupra conţinutului intelectual al articolelor aparţine în exclusivitate autorilor.

Publius Ovidius Naso

2000 de ani de la moarte

Leandru către Hero

(fragment)

Abydyanul cu drag te salută, copilă din Sestus;
Fără-ale mării furtuni, însuşi la tine-ar veni.
Dacă ţin zeii la mine şi sunt în iubire ferice,
Tu vei citi cu ochi plânşi vorbele-acestea ce-ţi scriu.

Ei însă nu-mi sunt prielnici; de ce-mi împlinesc cu greu ruga
Şi nu mă lasă să trec apele ca de-obicei?
Vezi ce nori negri ca smoala-s pe cer, furioasele valuri
Ce nu le pot înfrunta navele repezi în larg.

Plin de-ndrăzneală un singur năier a ieşit din port astăzi;
Ai să primeşti dar, prin el, cartea ce-acum îţi trimit.
Îl însoţeam dac-atunci când da drumul odgoanelor prorei
N-avea Abydosul tot ochii spre noi aţintiţi.

N-aş fi putut să-mi feresc de părinţi, ca-nainte, iubirea;
Taina ce-n suflet păstrez s-ar fi putut arăta.
„Du-te", -ncheind-o cu grabă i-am spus, „fericită scrisoare,
Căci în frumoasele-i mâini ea te va ţine curând.

Poate de buzele ei să te-atingă în clipele-acelea,
Vrând să desfacă-al tău nod cu dinţişorii ei albi".
Vorbele-acestea rostii într-un murmur uşor: pe tăbliţe
Dreapta mea a aşternut cele ce-aveam să-ţi mai spun.

Cât aş dori să-mi slujească la-not, să nu-mi ţină condeiul
Şi pe-ale apelor căi să mă ajute din nou.
(Mai potrivite sunt ele să bată tăcutele valuri,
Totuşi şi dorului meu sol credincios îi pot fi).

Noaptea a şaptea se scurge, mai mult de un an mi se pare
Că, tulburate mereu, apele mării mugesc.
Neliniştitele nopţi de-mi aduseră-a somnului pace,
Fie şi-al mării talaz cât mai lung timp potolit!

(Leandru, tânăr originar din Abydos, îndrăgostit de Hero, preoteasa zeiţei Venus, din Sestus, trecea în fiecare noapte înot Hellespontul, strâmtoarea Dardanele de astăzi, ca să-şi vadă iubita, călăuzit de un fanal pe care aceasta îl aprindea de fiecare dată în vârful unui turn. Odată, surprins de furtună, Leandru îşi pierdu viaţa, înghiţit de valuri. Deznădăjduită, Hero s-a aruncat şi ea în mare din înălţimea turnului - n.r.)

Traducere şi notă
Maria-Valeria Petrescu

Galați : Vedere spre Hotel Splendid : Piața Regală; Statuia lui C. Negri : carte poștală il. color .- București : Editura „Galeria de Cadouri" Ad. Maier & D. Stern, [1915]

1844- 9603